

Kart may

PRĂBŪȘIREA

EDITURA PALLAS

Consilier editorial
NICULAE GHERAN

Karl May

IM REICHE DES SILBERNEN LÖWEN

„Karl May's Gesammelte Werke”, Band 29

Radebeul bei Dresden, „Karl May Verlag”

Ediția de față a folosit ca text de bază traducerea semnată de Lia Hârsu în paginile romanului-foileton tipărit în „ziarul cotidian cu ultimele noutăți și știri literare” *Victoria*, III, nr. 141 - 162, 4 — 25 oct. 1934, titlul *Prăbușirea* fiind preluat din sumarul volumului original. Tălmăcirea a fost confruntată cu versiunea germană sus-amintită de GHEORGHE DORU, definitivarea textului pentru tipar realizându-se în redacție. Drepturile de folosință a noii versiuni aparțin editurilor Eden și Pallas.

KARL MAY
Opere – 14

PRĂBUȘIREA

din ciclul

**În țara
leului argintiu**

Roman

EDITURA PALLAS
București, 1995

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU

Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

Ediție electronică îngrijită de

I.S.B.N. 973-97194-5-7

CUPRINS

1. În mormânt

2. Sub ruine

3. În preajma alergărilor

4. Prăbușirea

5. Poșta redacției

1. În mormânt

Mă afluam într-o stare cu totul ciudată când Ustadul mă conduse sus, în încăperea pe care mi-o hotărâse. Nu era nici curiozitate și nici încordare. Aveam simțământul că mi se împlinea, în sfârșit, un dor după care tânjea nelămurit, de mult, sufletul meu; că mă aștepta o fericire pregătită de mult, în taină, pentru mine.

De ce eram atunci atât de grav, ca și când pe fiecare treaptă pe care pășeam stătea o făptură din vremuri de demult și ridica, mută și prevestitoare, mâna deasupra mea.

Când ajunserăm sus, în fața locuinței Ustadului, văzui încă o scară. Pe balustrada ei se afla o lumânare aprinsă. Ustadul arătă în sus și-mi spuse:

— Vei locui aici, sus, deasupra mea. Și totuși atât de adânc, cum eu nu aș vrea să mai stau!

Îl privi întrebător. Îmi puse mâna pe umăr și urmă:

— Effendi, ți-e frică de stafii?

— Nu, îi răspunsei eu.

— Sau de morminte?

— Tot atât de puțin.

— Atunci du-te sus și privește în juru-ți. Te las singur pentru câțva timp, pe urmă vin și eu. Aș putea să-ți spun de pe acum că vei locui, dragul meu prieten, la un loc cu cadavre. Tu ești întâiul și probabil cel din urmă, adică singurul care poate pătrunde în cripta ridicată pentru morții din viața mea trecută. Vorbesc în cuvinte de neînțeles, dar tocmai acest lucru să-ți fie spre înțeles. Asta e dorința mea cea mai mare.

Deschise ușa spre locuința lui, îmi zâmbi cu bunătate, făcu un semn prietenos cu capul și trecu pragul. Eu pornii să urc scara.

În timp ce urcam, mă gândeam la cuvintele auzite din gura lui. Ce înțeles adânc, ce însemnătate avea fiecare din ele, ce profund analiza fiecare gând în comparație cu superficialitatea oamenilor de rând! „Prietene” — mi-a spus. Ca tot ce venea de la el, nici cuvântul acesta nu trebuia să-l iau în înțelesul obișnuit. Era în el mai mult decât atât.

Scara pe care urcam acum ducea în interiorul stâncii de care se sprijinea catul de sus al „Casei înalte”. Văzui numai o singură ușă. Era deschisă. O lumină slabă pătrundea prin ea. Intrai. Ce surpriză „cripta” asta!

Părea să fie camera de studiu a unui savant european, pe care acesta o părăsise chiar atunci, cu gândul să se întoarcă imediat. Să fie geograf? Etnolog? Podeaua era acoperită cu blănuri de fiare sălbatice, cărora li se lăsaseră capetele, labele și ghearele. Pe pereți atârnav, pe lângă arme ale diferitelor popoare, nenumărate lucruri de întrebuințare pașnică. Lângă un divan persan se afla o măsuță indiană, încrustată cu sidef, cu câteva cărți deschise pe ea, ca și când abia adineauri fuseseră răsfoite de cineva.

Mă apropiai de masă. Pe ea se afla *Noul Testament*, deschis și subliniat cu cerneală următorul verset: „Dumnezeu e un spirit și cei ce-l adoră să-l adore în gând și în adevăr”. Alături un manuscris, dar nu în foi răzlețe, ci legat. Autorul încheiase cu fraza: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre. Așa grăit-a Domnul”.

Pe masa de scris ardea o lampă cu un abajur verde de mătase, brodat de o mână de femeie, în litere arabe, scria cunoscutul proverb: „Iubirea e veșnică, ea dăinuiește de-a pururi”. Când ridicai abajurul să citesc proverbul, băgai de seamă că e o așa-zisă lampă astrală. Astral! Îmi adusei deodată aminte de o întâmplare din copilărie. Citisem într-o carte veche că există spirite astrale, care locuiesc în stele necunoscute încă de noi. Închipuirea mea de copil se

trudea să dea acestor spirite întrupări și ajunse, firește, la rezultate cât se poate de ciudate.

Auzind, din întâmplare, că directorul școlii căpătase, în dar de ziua lui, o asemenea lampă, m-am dus la el și i-am cerut voie să mă lase să fac câteva experiențe cu ea. Mare îmi fu dezamăgirea că nu putui obține nici un rezultat. Directorul mă văzu foarte necăjit și mă întrebă care e pricina. Când îi spusei, zise râzând:

— Băiatule dragă, adevărata lumină astrală străbate de la astru la astru prin spațiul ceresc, pentru a lumina întreaga omenire în spiritul Domnului. Numele acestei lămpi pământești a fost numai furat din cer, pentru ca meșteșugarul care a făcut-o să silească splendorile cerești să devină un câștig pentru el și alții. Și văzând că nu-l prea pricep, adăugă: Dacă vei avea și mai târziu în viață ochii tot atât de deschiși ca acum, dragul meu, vei înțelege cele ce-ți spun. Meșteșugarul acesta nu e singurul pe care Dumnezeu îl lasă să trăiască de pe urma bunătăților de pe masa cerească. În lumina astrală, dată de această lampă, numai spiritelor alese le este îngăduit să se plimbe. În lumina acestei candelă mititele, însă, mișună spiritele mărunte care își închipuie că la uleiul ei de rapiță pot cuprinde cu mintea totul. Și dacă s-ar așeza cândva un om într-adevăr de seamă aici, la masa unde se află lampa, mii de spirite de acestea mărunte stau la pândă, ca să sufle în ea și să i-o stingă.

Firește că n-am priceput nimic din pledoaria asta lungă, dar viața m-a învățat mai târziu să înțeleg ce vroia să spună bătrânul meu dascăl. Și cum stăteam înaintea lămpii Ustadului, mi-era ca și când în juru-mi ar fi mișunat mii de spirite mărunte și mi-ar fi șoptit în ureche, cu o bucurie diavolească: „Uite-o! E lampa pe care i-am stins-o noi, da, noi”...

Luai lampa în mână ca să examinez cele două încăperi de alături; cea din dreapta slujea ca odaie de dormit. Un pat cu așternut alb ca zăpada. Pipăii cearșaful, pânza părea

să fie adusă din Europa. Pe pereți nimic, decât un tablou mic, într-o ramă primitivă. Era atârnat vizavi de fereastră. Ridicai lampa să-l văd mai bine. Era un desen în peniță care reprezenta o bisericuță de sat, cocoțată pe un vârf de deal. Încăperea cealaltă era biblioteca. Nu m-am mirat, căci îmi vorbise Pekala despre cărțile Ustadului, deși nu credeam că îi este îngăduit să intre în încăperea asta vreodată. Toți patru pereții aveau rafturi pline cu cărți, hărți și pachete legate cu sfoară. Acestea erau rânduite pe ani și luni, după cum se putea citi pe inscripțiile de pe ele. Erau scrisori. Pe jos mai văzui și altele, cutii care conțineau tot epistole și ziare. În mijlocul odăii o masă lungă, foarte potrivită pentru un om ce are mult de lucru și îi trebuie loc pentru cărțile folosite. Ferestrele încăperii erau înalte, ca să poată pătrunde cât mai multă lumină înăuntru. Din încăperea din mijloc, în care intrasem întâi, ducea o ușă afară în aer liber. Pășii pragul și mă pomenii pe o terasă, dedesubtul căreia se afla, probabil, locuința Ustadului. Aici, sus, nu erau însă decât aceste trei încăperi, iar de pe terasă se putea vedea până departe, în toate direcțiile.

Mi-a plăcut întotdeauna să-mi petrec timpul liber sub bolta cerească, ziua la umbra vreunui copac, iar noaptea cu ochii la stele. De aici aveam o priveliște atât de frumoasă, că nici nu m-aș fi îndurat să intru în casă.

Deodată auzii zgomot în spatele meu; întorsei capul și-l văzui pe bătrân. Veni să se rezeme, alături de mine, de zidul care împrejmuia terasa. Tăcea. Îi auzeam respirația ușoară, apoi un oftat adânc îi ieși din piept.

— A fost pentru mine o zi grea, care nu s-a sfârșit încă, începu el. Pe lângă tine a trecut moartea trupească, aș putea zice chiar că ai înviat din morți.

— Tu de asemenea.

— Eu? exclamă el repede.

— Da. Eu am fost aproape de moarte, pe când tu muriseși.

— Cine a spus... cine ți-a spus ție?

— Pekala. Oare nu trebuia?

— Știe că n-am nici o taină față de tine, totuși te-a informat greșit.

— Nu îi spuseseși că ziua morții tale a trecut? Și mie, nu mi-ai vorbit mai adineauri de cripta ta?

— Ba da, dar nu m-ați înțeles bine, nici tu, nici ea. Cripta mea nu e și mormântul meu. Numai ceea ce a murit în mine e îngropat acolo. Ziua morții mele a fost când a murit acela ce a murit atunci.

— Ce trist e să simți murind în tine ce ți-e drag, dar cu atât mai groaznic e să-ți simți încă în viață corpul, pe când sufletește ești mort și îngropat.

Mă privi drept în față, pe urmă își trecu mâna peste frunte, ca și când ar fi vroit să gonească un gând, apoi grăi:

— Într-adevăr, nu-mi pot închipui ceva mai înfiorător. Totuși, cu tot ce a murit în mine, mai trăiește încă spiritul individualității mele.

— Să dea Dumnezeu!

Ustadul întoarse uimit capul spre mine și mă întrebă:

— Crezi că moartea ucide un spirit superior?

— Da.

— În ce fel?

— Printr-o hotărâre bruscă, bine motivată, sau printr-o nimicire treptată, voită. În amândouă cazurile o numesc sinucidere, dacă spiritul a fost până atunci sănătos.

— Effendi, îți dai tu seama ce aspru ești?

— Vorbim despre spirit, de aceea vorbește spirit la spirit. Spiritul însă e aspru, poate mai aspru decât orice altceva. Vroiai să afli părerea mea despre moarte; aceasta nu e o chestie sentimentală, întreabă inima mea și ea îți va vorbi cu totul altfel.

Își împreună mâinile, ridică ochii spre cer și murmură:

— Să fiu oare un sinucigaș? Chodeh^[1], te rog, ferește-mă de una ca asta!

— Dumnezeu e atotputernic, dar nici atotputernicia sa nu poate feri pe nimeni de ce s-a și întâmplat.

— Bine. Mă voi cerceta. Vreau să știu ce am făcut și dacă aș fi putut sau ar fi trebuit să fac altfel.

— Crezi că poți fi un judecător nepărtinitor față de tine însuși?

— Nu. De aceea mă vei judeca tu.

— Eu? Cu neputință, căci mi-ești prea drag.

Înainte de a-mi răspunde el, se auziră glasuri și pași târșâiți de cămile care intrau pe poartă.

Vorbeau doi inși între ei. Unul era Tifl, celălalt un străin. Se amestecă pe urmă și glasul Pederului. Puse câteva întrebări pe care nu le înțeleseserăm, apoi deslușii cuvintele:

— Descălecați și fiți bineveniți. Voi comunica Ustadului nostru dorința voastră.

Acesta se aplecă peste marginea terasei și strigă către cei de jos:

— Cu cine vorbești, Pederule?

— Agha Sibil și nepotul său, care vin din Ispahan, ne aduc vestea că s-au întâlnit cu vrăjmașii djanicunilor și au să ne spună ceva de mare însemnătate.

— Fie ei oaspeții noștri. Vin îndată.

Vru să plece, dar îl oprii:

— Îngăduie-mi o întrebare. Cine e noul sosit?

— Un bătrân din Ispahan care face negoț însemnat în țară. Cumpără de la noi tot ce avem de vânzare și oamenii săi cutreieră cu mărfurile lui pe la toate triburile. La socoteală, însă, vine el singur.

Se depărtă, încredințat că-l cercetasem numai fiindcă era vorba de o veste în legătură cu multasimul. Eu mai aveam încă un motiv. Îmi adusesem aminte de gazda mea din Bagdad, care, după expresia lui Halef, fusese înainte bimbașă și devenise apoi „mir alai”, adică polonezul Dozorca, acela care îmi spusese că socrul său, Mirza Sihil, sau Agha Sibil fusese un negustor persan. Fără să vreau îmi veni în gând că s-ar putea să fie una și aceeași persoană, pe

care bietul polonez o credea moartă de mult. Era o simplă presupunere, ce e drept, dar mi se păru ciudat că avea și un nepot, nu un fecior cu sine, poate chiar copilul polonezului. Mă hotărâi să vorbesc neapărat cu acest negustor. Deocamdată însă mă interesa viața din trecut a Ustadului, pe care acesta vroia să mi-o povestească.

De altfel se întoarse în curând și mă rugă să-l urmez în bibliotecă. Luă lampa în mână și văzând că privirile mi se ațintiseră din nou asupra inscripției de pe abajur, zise:

— Iubirea dăinuiește de-a pururi. Da, cea dumnezeiască, dar cea de aici s-a irosit pentru mine. Sau, existat-a ea cu adevărat? Pentru ce cuvintele acestea au fost cusute numai cu mâna, nu și cu inima? Cu mânuța aceea mică și delicată, care s-a preschimbat pentru mine în gheare, deși o dusesem de atâtea ori cu dragoste nețărnută la buze...

Se apropie apoi de măsută, arată spre *Noul Testament* și urmă:

— Dumnezeu e un spirit. Căutam acest spirit. Credeam că el, care însuflețește totul, însuflețește și trupul omenirii. Și cercetam în adâncul ei. O observam când era trează, când dormea și când se ruga. În somn nu visa decât despre sine și în rugăciune îngenunchea numai în fața ei însăși. Omenirea!...

Și a apărut atunci la Răsărit spiritul Domnului și s-a întrupat într-un păstor, care a pornit să-și caute turma din țară în țară, de la popor la popor, de la inimă la inimă. Pe unde trecea îl întâmpinau cu osanale; pe urmă a fost hulit și răstignit. Pretutindeni, pe oricare Golgotă, se vedea trupul Domnului, răstignit pe cruce. Unde a rămas însă spiritul? Spiritul de care trebuia să ne lăsăm conduși în adevăr? Unde fost-a spiritul acesta într-adevăr adorat? Întrebam aici, pe pământ, când pe unul, când pe altul. Găsii ici, colo, un grajd, o iesle, unde îngerii cântaseră laude, unde păstori, magi și înțelepți fuseseră adorați. Mai găsii încă plutind mireasma de smirnă și tămâie care fuseseră aduse prinos spiritului iubirii, dar el însuși fugise de

prigoană, ca să nu cadă pradă urii și hulirii. Unde? În țara Eghipetului — așa se spunea. Atinse manuscrisul cu mâna, și-o trase însă repede înapoi, ca și când ar fi atins ceva urât și dușmănos și urmă: Aici zace trupul spiritului cu care am pornit să caut spiritul Domnului. A murit și a fost îngropat. A încetat de a mai viețui când am aflat cel din urmă cuvânt scris, că gândurile omului nu sunt și ale Domnului. Pentru ce aş mai fi căutat gândurile spiritului meu? Adevărul acela pe care nu-l voi găsi nicicând, fiindcă nu se aseamănă cu cele dumnezeiești.

Mă privi, așteptând poate o încuviințare din partea mea, dar eu clătinai capul și zisei:

— Cu acest cuvânt nu trebuia să încetezi, ci de-abia să începi. El ar fi trebuit să-ți spună că nu cu ascuțimea minții trebuia să-l cauți, ci cu ochii credinței nestrămutate. Dacă ai fi colindat, cum spui, pe ici, pe colo, cu ochii deschiși, n-ai fi găsit ieslele pustii, de unde Domnul fugise de prigoana lui Irod, ci mulți betanieni și emausieni, care împărțiseră cu el pâinea înainte și după răstignire. Crezi că fiindcă nu găsisesei tu spiritul Domnului, nu-l găsiseră nici alții?

— Ba l-am găsit! Deschide aceasta și citește primul cuvânt.

Întorsei întâia foaie a manuscrisului și citii, scris cu litere groase: „Credința e ceea ce cucerește lumea”.

— Ei, așa e că am făcut după cum ai spus tu? N-am pornit oare să caut cu Credința spiritul Domnului? N-a fost ea Alfa acestei cărți? De ce am ajuns pe alte căi la Omega?

— N-a fost spiritul Domnului cel ce te-a îndrumat pe aceste căi, ci al tău, după al cărui glas ai pornit. Erai întâmpinat cu osanale deși călăreai doar pe un măgar prin mijlocul mulțimii. El a fost acela care trecea cu copitele peste crengile de palmier ale gloriei tale. Nici nu meritau altceva! Pe urmă a început să se audă după tine strigătul: „Răstigniți-l!”...

— Efendi, mă întrerupse el. De unde știi tu ce s-a întâmplat?

— Numai eu? Asta o știe oricine. Acela care năzuiește după Adevăr, urcă, în strigătele de bucurie ale prietenilor, muntele Golgota; ca să fie apoi părăsit de ei și să fie silit de vrăjmași să-și dea duhul pe cruce.

— Să-și... dea... duhul? repetă el. Cât adevăr e în spusele tale! Spune-mi: Așa trebuie?

— Pentru ce mă întrebi pe mine, muritorul? Întreabă pe acela care a murit ca să ne izbăvească pe noi. „Părinte, în mâinile tale îmi dau duhul!”, a strigat El părăsindu-și trupul. Spune-mi, o, Ustadule, urmat-ai tu pilda Lui? Încredințatu-ți-ai tu sufletul când erai schingiuit, ca și el, în mâinile Domnului? Acesta e cadavrul, mi-ai spus. Dar duhul unde s-a dus? Ai lăsat să-ți fie luat? Dacă îl încredințai în mâinile Domnului tău, ar fi înviat în trupul acesta, ca odinioară Isa Ben Marryam, în același trup.

Acum stăpânul „Casei înalte” puse lampa pe masă și zise:

— Așteaptă nițel, effendi.

Ieși apoi afară, pășind, ca și când ar fi dus o povară grea în spinare. În ușă mai întoarce o dată capul și mă întrebă:

— Crezi în învierea unor astfel de morți?

— Da.

— Adevărat?

— Nu cred numai, ci o și cunosc.

— Tu?

— Da, eu.

— Atunci aș vrea să fiu în locul tău.

— Poți și ți-e îngăduit, numai să vrei.

— Effendi, effendi, pentru cine a fost aprinsă lampa asta? Pentru tine? Pentru mine? Pentru noi amândoi? „Gândurile mele nu sunt și gândurile voastre și căile mele nu sunt și ale voastre” — astfel grăit-a Domnul. Așteaptă! Lasă-mi timp!

După ce dispăru el pe ușă, pusei mâna pe manuscrisul de pe masă și vrusei să-l închid, dar îmi sări în ochi titlul: Spirit și Adevăr! Mă așezai pe divan și luai manuscrisul în

mână. Mă simții deodată obosit, atât de obosit! Să fi fost cu adevărat o oboseală fizică sau mă copleșise puterea acestor două cuvinte? Cine e omul care cutează să înceapă o astfel de lucrare? Trebuie să fi fost începută în tinerețe, când totul ți se pare cu puțință; când îți dai seama la bătrânețe că a fost o încercare fără rost și ai vrea să o nimicești, nu-ți vine s-o faci, căci vrei să ai dovada că totul pe lume nu e decât deșertăciune.

Aș fi vrut să citesc acest manuscris, deși știam că nu voi fi de acord cu ce scrie în el. Rămăsei astfel multă vreme pierdut în gânduri, până veni Ustadul să mă roage să-l urmez iarăși în bibliotecă.

Mă sculai de pe divan și privirea-mi pătrunzătoare căzu fără voie asupra Ustadului. Oare nu mai era el ci un altul? Nu se schimbase nimic în înfățișarea lui, totuși mi se păru altfel decât îmi apăruse întâia oară lângă patul meu de suferință. Un simțământ de rușine pentru nesocotința mea vru să mi se strecoare în suflet, dar ceva se răzvrăti în mine, ceva ce-mi spunea parcă: „Nu te linguși pe tine însuși, vrând să-l cruți pe el. Va trebui să îndurați amândoi durerea scormonită de tine în sufletul lui”.

Văzu privirea aceasta a mea și mă întrebă:

— De ce te uiți așa la mine? Văd manuscrisul meu în mâna ta. Citit-ai ceva din el?

— Numai titlul.

— Și de aceea privirea asta?

— Da.

— Înțeleg. *Spirit și Adevăr*. Poate că s-ar fi potrivit mai bine Spirit sau Adevăr.

— Nici așa.

— Deci nici „și” și nici „sau”?

— Crezi oare că deosebirea stă în conjuncții? Nici n-ar fi trebuit să începi lucrarea, sau dacă ai început-o, s-o lași neterminată. Dar spiritul care a îndrăznit să porceadă la o astfel de operă nu trebuia să-l părăsească, în ciuda tuturor Caiafilor și Pilaților din lume. Sunt incredințat că ar fi ajuns

la ceva mult mai înalt, mai nobil și mai bun decât e scris aici, pe foile astea de hârtie. Bine era de-ar fi dormitat numai, fără să moară cu desăvârșire.

— Dacă e mort sau dormitează numai, iată ce vreau să aflu împreună cu tine. Îți voi povesti totul, dar te previn că nu va fi o poveste hazlie.

— Poveste? În nici un caz! Dacă e mort, atunci îi ții cuvântarea de înmormântare. Dar dacă se aseamănă cu acela despre care Iisus a spus: „Prietenul nostru doarme. Lazăre, ia-ți patul tău și umblă!”

Puse mâna stângă pe umărul meu și mă strânse la piept. Îl cuprinsei și eu cu dreapta pe după gât și pășirăm astfel, strâns lipiți, în casă. Așeză lampa pe masă, astfel ca lumina să nu-i bată în față, mă duse la divan, mă așeză jos, se plimbă de câteva ori prin odaie, se opri înaintea mea și începu:

— Povestea oricărei adorații are vremea ei de martiriu, de prigonire și de credință. Vreau să spun aci prigonirea cu arma ucigătoare. Când urii religioase i se ia această armă, se pune la adăpostul dogmelor sale pentru ca din spatele acestora — pe care le socotește ziduri de neînvins — să dăuneze prin toate mijloacele mai departe celor de altă lege. Se găsesc destule dovezi în scurgerea vremilor, că omul nu îngăduie altă credință decât pe a sa, deși ar fi treaba lui Dumnezeu să hotărască în ce fel să-i vorbească oamenii. Aceștia, însă, sunt atât de îndrăzneți și nesocotiți să-i dicteze ei Lui ce are și ce nu are de făcut. În îngâmfarea lui, omul se crede îndreptățit să spună că însuși Dumnezeu i-a arătat și l-a întărit în credința că religia lui — oricare ar fi ea — e mai bună decât oricare alta. Cu această așa-zisă „revelațiune” se fudulește, ca și când ar fi arendat toată fericirea cerească și a pus o tablă la poartă, pe care scrie: „Intrarea numai pentru persoanele favorizate, care au bilet iscălit de arendaș cu însăși mâna lui. Cine vrea să intre fără bilet, e pedepsit imediat cu moartea trupească și

sufletească”. Ai ceva de spus împotriva a ceea ce susțin eu, effendi?

— Vrei să fiu sincer?

— Ți-o cer chiar.

— Atunci ascultă: Stai în fața mea ca întruparea vieții tale proprii, pe care vrei să mi-o povestești. Părerile tale sunt datorate ei. Le voi socoti deci drept păreri individuale, nu drept o solie dumnezeiască. Sunt — nădăjduiesc — un om cu judecată și se cere să nu iau în seamă numai râvna cu care năzuiai după Adevăr ci și roadele ei, pe care mi le pui dinainte. Știu că nu mă vei sili să le gust și n-am nici un motiv să te laud sau să te dojenesc. Vorbește deci liniștit mai departe.

Probabil că se aștepta la un astfel de răspuns. Nu mi-o spuse, ci urmă:

— Văzut-ai vreodată un astfel de cer arendat, închiriat de la Dumnezeu? Eu n-am văzut numai unul, ci mai multe. Ciudat cum se aseamănă unul cu altul! Și știi cam cât plătește un locțiitor din ăștia de-ai lui Dumnezeu chirie? Prisosul ce rămâne din smirna și tămâia care i se aduce. Altceva nimic! Și după ce a primit închinăciunile și ploconelile pentru sine, dă și el nițel din cap în fața Atotputernicului. Atâta tot! Căci Dumnezeul acesta e atâta iubire veșnică, îndurare, milostivire, răbdare și blândețe, că uzurpatorul cerului său nici nu se gândește la o zi a judecății, când el va fi cel dintâi zvârlit pe ușă afară. Mă vei întreba poate cum se împacă asta cu Dreptatea veșnică și adevărată, care lasă pe acest arendaș ceresc obraznic, să se facă stăpân atâta vreme pe bunul altuia. Vezi că nici nu e cerul unde s-a statornicit el, ci o lume minunată de idei, preschimbată acum într-un pustiu, unde fiecare cămilă trebuie să pășească pe urma celeilalte, dacă nu vrea să fie biciuită de conducătorul ei, care o mână de la spate.

— Și zici că ai cunoscut multe ceruri de acestea închiriate?

— Da. Descriindu-ți unul singur, e ca și când le-ai cunoaște pe toate celelalte. Ascultă mai departe! Călărind pe armăsarul meu Imtichat^[2], coborâi din djebelul Din^[3], la șesul oamenilor. Aflai că de aici începe calea spre paradisul apropiat. Cerui să mi se arate drumul și pornii pe el. Oamenii pe care îi întâlneam păreau să fie foarte cucernici. Țineau mâinile împreunate și ochii în pământ. Corturi și așezări gospodărești nu văzui, ci numai clădiri ridicate în cinstea lui Allah, deși sub alte nume. Văzui geamii lângă biserici cu geamuri înalte, temple indiene și pagode chinezești, lăcașuri de închinăciune malaieze, corturi medicale americane, colibe hotentote, idoli și gropi de rugăciune ale australienilor. Norod mult trecu pe lângă mine. Toți vroiau să intre în cer, dar tot atât de mulți se întorceau, mâhniți, pe unde veniseră. Îi întrebai de ce și-mi spuseră că n-aveau „bilet de intrare”. Călării mai departe. Gloata creștea din ce mă apropiam de poarta raiului. Aici se înghesuia norodul, căci în dreptul porții era întinsă o frânghie — frânghia credințelor religioase. Eu nu venisem să intru și să rămân în cer, ci să cercetez, de aceea nu-mi păsa de frânghie. Dădui pintoni calului și sării peste ea. Mă aflam acum pe un loc liber din fața porții raiului. Lângă zidurile foarte înalte văzui palmieri minunați, pomi și tufe care păreau înflorite toate. Și fiindcă nu le simții mireasma, mă uitai mai bine și băgai de seamă că nu erau adevărați, ci numai zugrăviți. Unul singur era adevărat, dar ce pom ciudat! Mărunt, dar ramurile lui se întindeau până departe. N-avea nici flori, nici roade, numai mii de frunze, ca niște capete omenești care păreau vii, căci mișcau întruna ochii și buzele, de pe care nu se auzea un cuvânt. Întrebai pe cineva ce pom e ăsta. „E El Dșaranil — mi se răspunse. Nu-l cunoști? A fost plantat aici, căci pomul cunoașterii, care creștea odinioară în rai, s-a uscat. De atunci trebuie să întrebi frunzele El Dșaranilului când vrei să știi dacă te bucuri de bunăvoința lui Allah sau nu. Numai ele cunosc

hotărârea lui, nimeni altcineva pe pământ.” Abia aflai aceasta, când câteva frunze mă zăriră. Se auzi mai întâi un murmur neînțeles. Acesta creștea pe măsură ce se aținteau mai mulți ochi asupra mea, până ce de pe toate buzele se auzi numele meu. La gălăgia care se stârni, ușile se deschiseră de perete și năvăliră asupra-mi sumedenie de făpturi, care m-ar fi înăbușit dacă n-aș fi fost călare. Sării în lături, ca să-mi fac loc și întrebai ce au cu mine. Mi se răspunse în toate limbile de pe lume și chiar făpturile erau îmbrăcate în toate porturile câte există pe pământul ăsta mare. Fiecare ținea în mână ceea ce numea el „Cartea Sfântă” a lui și fiecare din ei se lăuda că are „bilet de intrare”. Eu însă le cerui să-mi arate semnătura aceluia care închiriasse cerul acesta. Nimeni până atunci nu le-o ceruse, de aceea rămaseră uluiți o clipă, pe urmă dispărură iar pe ușile pe unde veniseră. Putui trece, deci, nesupărat poarta raiului. Când ajunsei, însă, în dreptul pomului curiozității și al pălăvrăgelii — El Dșaranil, toate capetele strigară într-un glas: „De intrat, intră el, dar de ieșit nu va mai ieși. Cine pășește în această împărăție a cerului, e pierdut. Am avut noi grijă de asta, noi, glasurile dumnezeiești”.

Ustadul făcu o pauză. Ce tablou îmi înfățișase înaintea ochilor! Straniu, dar oarecum adevărat. Ce aveam de spus, ca observator cu judecată limpede, îi voi spune când va fi sfârșit. Deocamdată mă interesa prea mult felul lui de a povesti și nu vroiam să-l întrerup. Urmă:

— După ce trecui de poartă, stătui în loc și privii în juru-mi. Mare îmi fu însă mirarea când nu văzui nimic, dar nimic ce aș fi putut numi paradisiac. Mă afluam într-o pustietate jalnică. Nu-și dăduseră măcar osteneala să zugrăvească pereții ca pe afară. Exteriorul fusese făcut ca să ademenească pe cei scurți de vedere sau lesne încredzători. Întrucât aceia care treceau dincoace de frânghie nu aveau să se mai întoarcă niciodată dincolo, nu găsiseră de cuviință să înfrumusețeze raiul și pe dinăuntru. Nici copaci,

nici tufe. Nici un pârâiaș sau izvor. Nici o cărare, ci numai urme aproape șterse, pe glia uscată și stearpă. Astfel se arată ochilor mei așa-zisul Eden, despre care „iluminații Domnului” vorbesc în sute de limbi cu încântare. Trebuia să se îngrozească oricine ar fi pășit aici, în acest pustiu jalnic și fără speranță. Și totuși, se părea de la sine înțeles că trebuie să treci peste această deznădejde și groază și nu ți se lasă vreme să poți spune celor rămași dincolo ce îi așteaptă, ci te luau repede în primire, împingându-te înainte.

În vreme ce vorbea, Ustadul ținuse capul în piept, ca și când ar fi privit în sine. Acum ridică ochii spre mine și mă întrebă:

— M-ai înțeles, effendi?

— Da.

— Ai de făcut vreo observație?

— Nu; după ce vei fi sfârșit. Mai departe, te rog!

— Da, mai departe: cămilele! Tu cunoști desigur cămilele nobile, splendidele bișarin-hedșin, pe care nici cu bani grei nu le prea poți obține. Noblețea lor este dovedită și certificată prin registre de arbore genealogic. Cunoști, mai mult ca sigur și cămila de Buhara sau Turkestan, folositoare ca nici una alta, fără de care în acele regiuni ale globului n-ar mai putea exista viață și nici transport. Dar, sunt sigur, ai cunoștință și de soiul acela degenerat de cămilă, care pe la voi e ținută în grajduri jilave și întunecoase, pentru ca în tovărășia unor urși, arici, țâncul pământului, să poarte prin lume maimuțe dresate. Pe când eram copil le găseam hazlii. Însă de când am cunoscut exemplare din rase nobile, numai vederea unor astfel de animale nenorocite îmi provoacă o adevărată durere. Se spune că acest soi de cămilă ar avea ca țară de baștină Italia.

Cel puțin, persoanele care posedă asemenea curiozități sunt, îndeobște, italieni. Închipuiește-ți o asemenea cămilă, născută în cruntă murdărie, „dresată” și „educată” cu

biciul, hrănită cu spini și ciulini, adăpată cu apă stătută și murdară, niciodată curățată de paraziți, un adevărat schelet alcătuit din foame și mizerie, cu o piele de pe care părul e de mult jupuit, cu picioarele pline de răni și ai imaginea acestui animal martirizat și adus în starea asta de arendași grași și nemiloși. Capetele, adânc plecate, le erau legate cu frânghii groase de genunchi, așa că nu puteau vedea niciodată cerul, ci numai pământul de sub picioare. Frânghiile le dădeau voie să-și îndoaie genunchii, dar nu le permiteau să-și ridice capetele. Nu puteau nici măcar să facă un pas mai mare. Mersul lor șovăielnic le îngăduia o înaintare prudentă și nu făceau decât ceea ce le poruncea dresorul nemilos. Pe boturi le erau fixate botnițe, ca să nu se poată apăra împotriva violențelor suferite și nici să nu poată să se hrănească cu plante otrăvitoare, ce le-ar fi izbăvit de iadul vieții lor nefericite. Șeile purtate pe spate erau un fel de cadre înalte, ca de tron, acoperite cu covoare multicolore, de care atârnavă tot felul de panglici și franjuri, așa încât atunci când călărețul reușea să se urce în ele, se găsea la mare înălțime și putea să se considere iubit de Allah. Ai deslușit, Sihdi și acest tablou?

— Da, îi răspunsei. E mai limpede decât aș fi reușit eu însumi să-l prezint. Acum, te rog să-ți întorci calul!

— Am și făcut-o. Am călărit cu ochii deschiși în acest rai, atât de mult lăudat. Poate mă întrebi cât a durat până ce am putut să-l cunosc? Timpul unei întregi dureri omenеști. Să-ți descriu ce am văzut și ce am descoperit acolo? Dar cine poate descrie ce nu e chip de descris? Încă din prima zi n-am rămas singur. Suferința tuturor veni spre mine într-o jale adâncă. Nu m-a părăsit până la ultimul pas. Durerea pământului se înălța la mine pe cal și-și încolăcea brațele în jurul soldurilor mele. Mizeria vieții se agăța de scările șeii mele, lăsându-se dusă de mine. Veni, alergând și sărăcia și apucă de căpăstru, ca să mă facă să mă rătăcesc din drumul meu. Când se lăsă întunericul, umbrele fărădelegilor își începură dansul în jurul meu și în noaptea

liniștită vina și păcatul urlau în urma mea. Săptămâni de-a rândul am călărit printre ruine, în care mă saluta amăgirea omenească, râzând disprețuitor în straietele stafiei nimicirii. Traversai nesfârșite cimitire, din ale căror gropnițe se auzeau stridente chicotelile nerăbdării. Am zărit ruinele unor biserici în care stăpânea lipsa înțelegerii pe cea mai scăzută treaptă. În jurul coloanelor sparte ale unor divinități de altădată, nebunia ȋtopăia cu nerușinare, în preajma izvoarelor secate, visa nepăsarea în zdrențe, abia putându-și acoperi goliciunea. Fățarnicia religioasă se reculegea în fața unor capete prăbușite, pentru a căror bună păstrare nu ridicase nici măcar un deget. Între timp apăru la orizont unul dintre acei călăreți ce posedaseră permise de intrare, al cărui cal se întoarse însă imediat, încercând să scape, de îndată ce văzu că eu nu sunt călare pe o cămilă sau un măgar. Și dacă cumva, undeva, încă se mai arăta vreo ființă, atunci ori era vreo vulpe a pustiului, ce dispărea într-o clipă, ori vreo hienă hulpavă, strecurată departe de mine, cu coada pleoștită și capul plecat fățarnic.

Aici, Ustadul se opri să-și tragă răsuflarea, îl urmărisem cu mare interes. Dar acum simțeam o lacună în narațiunea lui. De aceea l-am întrebat:

— Dar cei care fuseseră lăsați să intre? Ei nu puteau să-ți apară fiecare în parte și apoi să dispară din nou, imediat?

— Nu, îmi răspunse el. Din păcate nu te pot scuti de ei. Îți închipui cumva că acest paradis este locuit de ființe ce se iubesc una pe alta și se sprijină reciproc? Crezi că acolo vei găsi un păstor și o turmă? Cunoscut la fel ca și tine cuvântul acela făgăduit: Ceea ce nu e văzut de nici un ochi și nu e auzit de nici o ureche și nu a pătruns în nici o inimă omenească este hărăzit de Dumnezeu numai celor care-l iubesc. Ce culme a fericirii, de nedescris, a fost aceea pe care am avut bucuria s-o văd și s-o aud! Ascultă și miră-te! Știai că printre animalele sălbatice există unele care se izolează de semenii lor și îi urăsc cu atâta înverșunare, încât oricare le iese în cale este imediat sfâșiat și ucis?

— Da, asta se întâmplă îndeosebi la elefanți, rinoceri, lei, tigri și alte sălbăticiuni. Asemenea exemplare sunt numite „sihaștri”.

— Ei, atunci află că în cer nu există altfel de locuitori decât asemenea exemplare! Ei nu trăiesc laolaltă, ci ca „pustnicii”, deoarece nici unul nu are încredere în celălalt. Fiecare a coborât de pe măgarul sau cămila sa în preajma unei anume văgăuni sau peșteri. Acolo locuiește el și își apără locuința cu înverșunare împotriva oricui, care, potrivit părerii sale, se află mai sus decât cerul. Deoarece, însă, există o diversitate tot atât de mare de opinii câți indivizi sunt, domnește în rândurile tuturor o dușmănie atât de sângeroasă, că noi ne-am cutremura resimțind-o în viața noastră pământească. Fiecare văgăună sau peșteră este un templu al idolatriei, în care fiecare se consideră propriul lui fetiș. Deși pretinde că îl adoră pe Dumnezeu, își impune, propriile sale gânduri acestui Dumnezeu și se situează astfel deasupra Lui. Urmarea e că nici unul din Dumnezei nu-i supără pe ceilalți, căci altminteri ar fi eliminat din rândurile lor. Așa arată, effendi, acest cer! Deasupra lui strălucește soarele veșnic arzător al îngâmării atotpustiitoare, pornită după pradă ca și vulpea aceea șireată și hiena aceea perfidă, care chiar și aici, în paradis, nu găsesc să se hrănească decât cu broaște prăpădite sau insecte pământii. Cât de bucuros am fost când mi-am terminat pribegia! M-am simțit de-a dreptul încântat să pot părăsi această falsă fericire. Când am ajuns la poartă, măgarii și cămilele care se găseau acolo ne priveau cu o invidie nețarmurită pentru că noi ne puteam permite să părăsim această mizerie groaznică. Arendașii se îngărmădeau că să mă audă preamărind paradisul lor. Le-am spus, însă, că voi povesti oamenilor tot adevărul. Atunci se stârniră strigăte de furie. În arborele El Dașaranil se iscă un vuiet. Toți ochii săi erau îndreptați amenințător asupra mea. Capetele se scuturau și de pe buze li se desprinse un urlet atât de puternic, încât frânghia El Milal

se rupse în fața mea. Măgarii și cămilele de dincolo de poartă începură și ele să se vaiete. Eu, însă, mă îndepărtai călare, fără să rostesc nici un cuvânt, chiar dacă puteam să fiu considerat laș. E sigur, însă, că acela care e în stare să se salveze dintr-un asemenea cer trebuie că are curaj! După ce rosti aceste cuvinte, Ustadul bătu din palme, ca și cum s-ar fi bucurat de desfășurarea evenimentelor. Măsură cu pașii, în câteva rânduri, încăperea, se opri în fața mea și mă întrebă: Ai bănuț vreodată că există un asemenea paradis?

— Există multe asemenea paradise, răspunsei eu și îmi ridicai privirea spre el. De ce atunci nu ai mai cercetat altele?

— Ce întrebare! Nu te înțeleg!

— Mi-ai povestit că de pe Djebel Din, coborând, ai ajuns într-o câmpie locuită de oameni. De fapt, de ce ți-ai părăsit „Muntele Credinței” tale? Trebuia s-o faci? Și dacă ai fost nevoit s-o faci sau ai vrut s-o faci, ce te-a îndemnat apoi să vizitezi șesul spiritual, câmpia, pustiul, unde nici un gând nu tinde să se înalțe, ci numai să se lățească pe toată întinderea?

— *Mașallah!* Chiar așa înțelegi tu cele povestite de mine?

— Bineînțeles! Dar cum altfel?

— Eu am vorbit despre oameni!

— Desigur! Dar omul este alcătuit numai din corpul său? Nu spunem noi că omul este făcut din trup și spirit. Trupul moare, dar spiritul nu. Atât timp cât ne referim la trup, cât și la spirit, ne trăim binecunoscuta viață de om, pe care eu o consider „prima”. Cel care a fost, însă, atât de puternic ca să înfrângă tot ce se referă la trup și să se considere numai spirit, în timp ce pentru el corpul a murit, acela trăiește încă înaintea dispariției acestuia din urmă o altă viață, nouă, superioară, pe care eu, deocamdată, o numesc „a doua”. Dar există oameni al căror spirit nu se încheagă într-o individualitate. Dacă această treaptă constituie

pentru mine o viață, atunci trebuie s-o admit ca o „primă” viață și pe celelalte două trepte, amintite mai înainte, ca pe „cea de-a doua” și respectiv „cea de-a treia” viață. Și atunci, spune-mi, o, Ustad, de pe care treaptă, pe care te afli tu, mi-ai descris, cu puțin mai înainte, cerul cel mai de jos, pe care mi l-aș putea numai închipui? Îngăduie-mi să-ți descriu un alt cer, poate pe acela al meu!

— L-ai văzut?

— Da. Este exact opusul celui descris de tine. În fața cerului meu nu există o frânghie El Milal, nici un arbore El Dșaranil și nici zugrăveli pe pereți. Pe el nu l-a uzurpat nici un arendaș, iar pe calea care duce la el nu sunt clădiri cu idoli. Nu există ziduri și nici porți. La el duc atâtea drumuri câți oameni sunt. Este deschis tuturor, în acest paradis de gânduri ce-mi aparține, nimic nu este scufundat, distrus și uitat. Aici se înalță ideile dumnezeiești ale anilor apuși, la fel de înalte ca odinioară, în zorile dimineții. Iar în amurgul roșiatic al serilor, sclipesc noile și înaltele idealuri ale secolelor viitoare, pentru a deveni realitate atunci când omenirea va spune, mâine” sau „poimâine”. Ce tot vorbeai tu despre ruine și cimitire? Spiritului îi sunt necunoscute. Ceea ce se alcătuiuse cu mâna trupului era destinat acestuia și nu spiritului. Era numai copia pământească a ceea ce își plăsmuise pentru el în lumea spiritului. Și această construcție înaltă este veșnică. Copia sa poate să dispară, dar imaginea stăruie, nu poate fi fărâmițată de dinții timpului pământesc. Când cu ochii trupești îți vedeai paradisul zăcând risipit în fărâme și neînsuflețit, atunci se așternea peste el, la înălțime cerească, raiul meu. Și tot ceea ce la tine se desfăcuse în moloz, la mine se păstrase în starea originală, făurită de Marele Creator. Și așa cum orice operă în cerul meu este mai nobilă decât în acela care-ți aparține ție, așa și oamenii care-l populează sunt mai buni decât ai tăi. Tu îi dregi. Eu nu am nimic de dres. Poate tu le acorzi iertarea. În ce mă privește, eu nu iert. De ce? Mie nu mi s-a făcut nici un rău. În fața paradisului meu

orice dușmănie dispăre. Nu îndrăznește să intre. Și întrucât nu pot fi rănit, pentru mine nu există nimic ce ar trebuie să iert, oricât de mult aș dori s-o fac.

— Înseamnă că pentru tine arborele El Dșaranil nu a existat niciodată!

— Ba îl cunosc! Tu l-ai așezat în paradisul împărțirii dreptății, adică la locul potrivit. Și eu l-am văzut înălțându-se acolo, acel arbore al frunzelor văzătoare și vorbitoare, al ziarelor, al presei publice. Dar eu l-am privit altfel decât tine. Lumea spiritului prezintă o mare asemănare cu lumea naturii vizibile. Nu există progres aici, cum nu există nici acolo. Misiunea ei este descompunerea materiei inferioare și constituirea unor individualități independente, care se pot mișca liber. Să nu zâmbești când îți voi spune că fiecare dintre noi, ca și fiecare domeniu spiritual, își are lumea sa minerală, vegetală, animală și umană! Ai să-ți dai seama de aceasta de îndată și pretutindeni, numai să deschizi ochii cum trebuie, pregătit să vezi ce e de văzut.

— Deci și în domeniul presei publice? mă întrebă el repede, în timp ce fața sa exprima o așteptare încordată.

— Da și aici! Substratul, adică materia, este dat, există.

— Dar zoologia presei? întrebă Ustadul.

— Ea nu poate și nu are voie să lipsească și, odată cu apariția ei, avansează în mod rapid eliberarea materiei. Și aici dezvoltarea începe cu formele inferioare de viață. Cunoști desigur gloaba care trudește pe ogor pentru puțin ovăz, trăgând după ea unelte și mașini grele și care trebuie să se întoarcă la capătul fiecărei brazde, pentru ca nu cumva să-i treacă prin cap cine știe ce gânduri străine?

— Da, am văzut-o adesea! răspunse el. Dar ți-ai luat exemplul numai dintr-o zonă, din zona cea bună. Ai fost destul de cinstit ca să amintești și de mocirle. De ce nu ai vorbit și despre plantele otrăvitoare, de spini și de multe altele? Dar de paraziții printre insecte? Dar de peștii răpitori? De broaștele care orăcăie zilnic numai despre propria lor înțelepciune? De șerpii veninoși? De vrăbiile

sâcâitoare? De bufnițele care, lihnite de foame, se duc după pradă numai în timpul nopții, pe întuneric? De sfrâncioc, care-și chinuie victima înainte de a o înghiți? De șoimii și ulii, care pornesc după stârvuri ziua în amiaza mare? Dar șoarecii, șobolanii, hârciogii și alți paraziți din lumea spirituală? Câinii, puși pe mușcat, care-și înfig colții în pulpa oricui ar îndrăzni numai să treacă prin preajma gândurilor lor? Toată mulțimea acelor carnivore fără număr care apucă cu boturile lor pe oricine nu le este perfect identic? Dar toată marea ceată a maimuțelor, cu țipetele lor stridente, de la macacul certăreț și răzbunător, până la gorila periculoasă pentru om? De ce nu ai vorbit și de ele? Să-mi închipui că dorești să înfrumusețezi lucrurile?

— Nici vorbă de așa ceva! Departe de mine o asemenea intenție! Vorbim de paradisul gândurilor tale, nu de acelea care-mi aparțin mie. Al tău este trist, al meu este ideal. Adevărul zilelor noastre se va afla între noi doi, dar va trebui, după legile veșnic valabile, să se apropie, nu de pustiul tău, ci de raiul meu... Noi gândim, din păcate, în chip diferit. Pesimismul tău, conform cu vechile tradiții, trage în jos, în timp ce optimismul meu a ajuns la concluzia că este mai bine să urci. Tu ai ajuns la destinație, jos, cu viața ta terminată. Tu ai tras marea linie de bilanț și, drept sumă obținută, notezi pustiul tău spiritual. La mine, sus, nu există linie de bilanț, deoarece paradisul meu îmi trimite întruna noi numere de adunat. Ele cresc la nesfârșit. Și atunci când ființa mea materială nu va mai putea urmări acest sistem de calcul, atunci spiritul meu o să afle, cândva, în mod cert, suma rezultată.

Ustadul porni spre fereastra deschisă și privi afară:

— ... o să afle cândva, în mod cert, suma! repetă el cuvintele mele.

Între noi se așternu liniștea. Eu nu am întrerupt-o; ca să nu-l stânjenesc. După o vreme, se întoarse spre mine și întrebă:

— Ai ajuns, în domeniul presei, la capătul bogăției tale spirituale?

— Nu, îi răspunsei.

— Și aici tu ai mers de jos în sus. De parcă la tine așa se petrec lucrurile întotdeauna. Unde mai este și locul omului?

— Da, la animale procesul de eliberare de lumea spirituală pământească s-a terminat și tendința către individualități iese din ce în ce mai mult la suprafață. Dar, deși atinsă, aceasta nu poate fi realizată decât de om.

— De către toți oamenii?

— Nu. Așa ar trebui să fie, dar, din păcate, nu este atinsă de toți această fază. Există mulți care vor rămâne legați de pământ și aceasta din numeroase motive; fie că se lasă influențați de diferite cauze, fie din motive asemănătoare. Intră în redacțiile ziarelor și vei vedea cum stau lucrurile în această privință. Deși trebuie să recunosc că am întâlnit acolo și personalități gata formate, cu o individualitate încheată și asta unde nici nu mă așteptam. Și ce mult m-am bucurat atunci! Și cu câtă plăcere și sinceritate le-am arătat atunci toată considerația mea!

Îmi curmai vorba, căci în clipa aceea auzirăm jos pe cineva bătând de trei ori din palme.

— Asta e pentru mine, zise Ustadul. Pederul știe unde sunt și că n-are voie nimeni să vină aici. M-am înțeles cu el să dea semnalul acesta dacă e nevoie de mine jos. Ieși pe terasă și îl auzii vorbind cu cineva.

Se întoarse apoi și îmi zise:

— Mă cheamă jos. Spune să te aduc și pe tine. Pare să fie vorba de ceva important.

— Ce poate să fie?

— Nu știu. Am întrebat, dar zicea că nu trebuie să audă și alții. Haidem!

Coborârăm scara. Pederul se afla în sala cea mare, în care zăcusem eu. Mai era acolo și Tifl, cu încă un djanicun.

Recunoscui pe paznicul ce venise peste zi să ne vestească sosirea persanilor.

Halef dormea adânc. Îl veghea Kara, căci Hanneh se dusesese și ea la culcare. Șeicul djanicunilor ne întâmpină cu vestea următoare:

— Răzbunătorul e iar aici.

— Unde? întrebă Ustadul, mirat.

— Nu știm încă.

— L-a văzut cineva?

— Fecioru-meu, răspunse paznicul.

— Oare nu s-a înșelat?

— Cu neputință. Îl cunoaște foarte bine. L-a însoțit doar azi după-amiază prin tot satul până la casa noastră de rugăciune și a avut timp să-l vadă bine.

— Unde e fecioru-tău?

— Așteaptă jos la scară.

— Adu-l înapoi!

Bănuiam că se pune ceva la cale și eram nerăbdător să aflu cam ce ar putea să fie. Firește că nu se cuvenea să pun eu întrebările, ci cele două căpetenii de trib.

Feciorul paznicului părea să fie un băiat isteț. Se opri în fața Ustadului și așteptă să fie întrebat.

— L-ai văzut tu cu ochii tăi pe răzbunător? îl cercetă acesta.

— Da.

— Era singur?

— Nu, cu încă doi.

— De unde veneau?

— De afară?

— Și încotro s-au dus?

— Nu știu.

— Oare să vină înapoi?

— Așa cred.

— Erau călări?

— Nu. Descălecaseră.

Ustadul se uită atunci la Peder și acesta la mine.

— Vestea este pe cât de neașteptată, pe atât de îngrijorătoare. Tu ce zici, effendi?

— Îmi dai voie să pun și eu câteva întrebări? îi răspunsei eu.

— Cum să nu!

— Am aflat că a sosit aici un negustor din Ispahan care aducea o veste de la răzbunător. Unde e negustorul acesta?

— Cred că doarme. Să-l scol?

— Numai dacă nu-mi puteți spune voi ceea ce vreau să știu de la el. De unde venea?

— De la djanicunii dinspre partea de miazănoapte a țării. S-a întâlnit cu persanii la capătul trecătorii.

— Ce purtare au avut față de el?

— Nici dușmănoasă, nici prietenoasă. Se cunosc mai de mult. L-au întrebat de unde vine și încotro se duce. Le-a răspuns că se duce spre răsărit, la kalhurani. I-au spus atunci să vină înapoi, fiindcă ar putea face treburi bune. S-a plănuit o mare întrecere de alergare, la care va lua parte multă lume. Să-și ridice un cort unde să-și întindă marfa, că o să facă vânzare, nu glumă. Negustorul le-a mulțumit și a spus că le va asculta sfatul. Atunci multasimul i-a comunicat un mesaj pentru noi.

— Anume?

— Foarte ciudat și de neînțeles pentru noi. „Spune în sat”, a zis el, că „bobocul de trandafir” se va deschide și va înflori roșu, chiar astăzi. Nu ți se pare ciudat, effendi?

— Firește, dacă găsiți orice neprevădere ciudată.

— Neprevădere?

— Da.

— Nu înțeleg. Noi am socotit cuvintele astea drept o batjocură și nu ne-am sinchisit de ele.

— Bine faceați dacă îmi spuneți asta mai devreme, nu acum. Se plănuiește probabil un omor.

— Dumnezeuule! exclamă Pederul înspăimântat. Asupra cui?

— Asupra mea.

— Nu se poate!

— Am spus „probabil” și eu știu ce spun. Trandafirul simbolizează inima mea, care va fi deschisă cu pumnalul și din ea va țâșni sângele roșu.

— Ce te face să crezi asta?

— O să aflați mai târziu. Acum nu e timp. Răzbunătorul nu ne-a crezut destul de deștepți ca să înțelegem ce vroia să spună. În el sălășluiește ura și aceasta se știe că e soră cu neprevederea și îngâmfarea. Vroia să se laude mai pe urmă că fapta lui criminală a izbutit, deși ne înștiințase mai dinainte.

Mă întorsei apoi spre tânărul djanicun și-l întrebai:

— Unde te aflai când l-ai văzut pe multasim?

— Afară, la marginea satului. Băgasem vitele în ocol, mă așezasem pe un bolovan și priveam la bolta înstelată de deasupra capului meu. De pe șosea nu mă puteau vedea. Dinspre răsărit soseau patru călăreți. S-au oprit undeva și au descălecat.

— Parcă erau trei.

— Trei s-au furișat spre sat și al patrulea a rămas la cai.

— Știi bine că unul era multasimul?

— Foarte bine.

— Ce fel de arme aveau?

— Puștile le-au lăsat în seama celui de-al patrulea. Celelalte le-au luat cu ei.

— Te-ai arătat lor?

— Nu.

— Ce-ai făcut după ce au plecat cei trei?

— M-am pitulat la pământ și am început să mă târăsc pe urma lor. Au trecut drumul ca să se furișeze în spatele satului. Fiindcă nu voiam să mă ridic în picioare, ca să nu mă vadă, i-am pierdut din vedere și nu știu ce-au mai făcut.

— Și pe urmă?

— M-am dus să-i spun tatii și după aceea am venit amândoi înapoi.

— Cam cât e de când i-ai văzut descălecând?

— Vreo jumătate de ceas.

— Bravo, băiete, i-am zis eu, bătându-l pe umăr, foarte bine ai făcut ce-ai făcut.

Apoi întorcându-mă spre ceilalți adăugai:

— Avem vreme. Multasimul așteaptă la marginea satului până ce se vor stinge toate luminile aici, sus. Ceea ce plănuiește el e atât de îndrăzneț, că aproape mi-e milă de el. Să fie oare omul acesta atât de dibaci, ca să îndrăznească o nebunie ca asta?

— Adică? Întrebă Ustadul nedumerit.

— Vrea să se furișeze până aici, în casă și să-mi împlânte pumnalul în inimă.

— Nu-mi vine să cred.

— Și totuși așa e.

— Nu se poate, trebuie să te înșeli...

— Nu! Vroiam să păstrez pentru mine taina asta, dar deoarece răzbunătorul vrea să făptuiască crima chiar în casa ta și încă astăzi, e de datoria mea să afli ce a fost între mine și el.

Povestii pe scurt și cât crezui eu de cuviință din cele întâmplate. La urmă Pederul zise indignat:

— Ai dreptate, effendi. E vorba de o crimă. Plănuiesc un omor și tu ar urma să fii victima. Voi pune să tragă numaidecât clopotul de alarmă ca să se adune tot satul și...

— Nu, nu. N-ai să faci asta! îl întrerupsei eu...

— Ba o s-o fac!

— Îți spun că nu trebuie s-o faci.

— De ce?

— Vrei ca ticălosul să rămână nepedepsit?

— Se înțelege că nu.

— Dacă dai alarma o să știe că. A fost descoperit și o s-o ia la fugă. Ba o să-și mai bată, pe urmă și joc de noi, că n-am putut măcar să dovedim ceva împotriva lui.

— Bine zici, effendi. Atunci ce să facem?

— Să-l prindem.

— *Maşallah!*

— Cu arma ucigătoare în mână.

— Cum adică, să-l lăsăm să vină?

— Da.

— Oare nu e primejdios?

— Nu i-ai lăsat și pe soldați să intre și i-ai prins apoi, ca pe șobolani în cursă? Și erau mulți, pe când aceștia sunt numai trei.

— Adevărat.

— Și apoi; e sigur că va intra singur în casă, ceilalți vor sta de pază.

— Crezi că o să îndrăznească? Cum îți poate trece așa ceva prin minte!?

— Foarte simplu. Vrea să mă ucidă. Când? Peste noapte. Ce fac eu noaptea? Dorm. Unde? Sus, în noua mea locuință. Asta însă nu o știe el. Nu cunoaște schimbarea care s-a făcut astăzi. Crede că dorm tot în sala cea mare, în care te poți furișa atât de lesne prin întuneric.

— Ce știe el despre culcușul tău de până acum în sala cea mare?

— Probabil destul. A stat mai multă vreme de vorbă azi după-amiază cu niște djanicuni, colo în munți, nu însă și despre asta, căci gândul omorului îi va fi venit abia după cele din urmă cuvinte schimbate între noi. Tifl a însoțit pe persani până la marginea satului. Cred că el ar putea să-mi dea câteva informații.

— Da, da, pot, zise repede „copilul”.

— Bine. Spune ce știi.

— Eu călăream în frunte. Îmi pusesem în gând să nici nu vorbesc cu ei și nici n-am vorbit. Oamenii noștri veneau în urma lor. Cu ăștia a intrat Mirza Ahriman în vorbă și i-a descusut cât a vrut. Mai întâi despre sat, apoi despre „Casa înaltă” și oaspeții găzduiți acum acolo. Când am aflat, m-am făcut foc și pară, dar era prea târziu.

— Și ce i s-a spus?

— Unde se odihnește Hagi Halef, unde dormi tu și cine mai doarme peste noapte în sala cea mare. Oamenii cu care

vorbea nu știau că vei locui seara asta la Ustadul nostru. De aceea i-au spus că dormi în ungherul care vine pe dreapta, când intri în sală.

— Altceva?

— Au mai întrebă dacă ai arme lângă tine când dormi.

— Aha! Și ce i-au răspuns?

— Că sunt atârinate la piciorul culcușului tău.

— Unde sunt acum, că nu le-am văzut în noua mea locuință?

— Îngăduie să-ți spun asta mai târziu, se amestecă Ustadul în vorbă.

— Pe urmă? întrebai eu mai departe pe Tifl.

— Nimic. Asta e tot.

— Atunci am adunat toate dovezile că nu m-am înșelat în bănuielile mele. Cine să hotărască acum ce e de făcut?

— Tu, răspunse Ustadul.

— Da, da, tu, adăugă Pederul.

— Atunci auziți care e părerea mea: să prindem pe multasim pe o cale cât mai puțin primejdioasă pentru noi. Soldații prizonieri sunt bine păziți?

— Da, răspunse Pederul.

— De câți inși?

— Doi, care stau înaintea ușii zăvorâte.

— Pentru astăzi n-ajunge.

— De ce?

— Pentru că multasimul are probabil intenția să-i elibereze pe prizonieri. Poate foarte bine să biruie împreună cu cei doi tovarăși ai săi pe paznicii care nu se așteaptă la un atac. Vom pune deci mai mulți, ca să nu cuteze să se apropie de închisoare. Cu atât mai mult va căuta atunci să intre în sală. Vom lăsa culcușul meu acolo unde a fost până acum, dar gol. Chiar dacă ar avea cineva curajul să se culce în locul meu, e greu să se apere de o lovitură de cuțit din partea unui om voinic ca multasimul.

Kara Ben Halef, care ascultase până acum în tăcere, zise deodată:

— Dacă n-ai fi atât de slăbit de boală, știu ce ai face tu, effendi.

— Ce?

— Te-ai culca liniștit acolo și când ucigașul ar ridica cuțitul să lovească, l-ai apuca de mână și nu i-ai mai da drumul.

— Hm! Poate că aș face-o, dar în împrejurările de față nici nu poate fi vorba de așa ceva. Multasimul nici nu trebuie să bănuiască măcar că planul său a fost descoperit. Se cere să ne ferim pe cât se poate să-i trezim o astfel de bănuială. De aceea să nu afle decât prea puțini ce punem acum la cale. Câte drumuri duc aici, sus?

— Unul singur, acela prin poartă.

— Vreo potecă ascunsă nu există?

— Nu. Nimeni nu poate trece peste zidul ăsta înalt.

— Așadar numai pe poartă poate fugi cineva?

— Da, dar poarta se încuie seara.

— Să o lăsați deschisă. Să le înlesnim pe cât se poate intrarea, ca să fim mai siguri că nu pot ieși pe urmă fără voia noastră. Cred că vor veni toți trei. Doi din ei se vor piti probabil pe undeva, ca să-i poată sări multasimului în ajutor, la nevoie. Să se ascundă lângă poartă câțiva oameni voinici și să lase pe persani să intre, dar nu să și iasă. Trebuie însă să nu facă nici cel mai ușor zgomot, ca să nu-i simtă ei, altminteri ne strică tot planul. Aici, sus, ajung numai șase inși care să se ațină în fundul sălii și să pună mâna pe multasim, îndată ce se va apropia de culcuș. Totul să se petreacă însă în tăcere, din pricina lui Halef, care nu trebuie să știe ce se petrece. Voi fi și eu acolo, dar nu mă voi amesteca. Dacă vrei să fii și dumneata, cu atât mai bine, oamenii dumitale își vor da atunci și mai multă osteneală să izbutească planul. Colo, în dosul ușii, să se posteze câțiva inși cu făclii aprinse, pentru ca să se poată face îndată lumină în sală. Asta e tot ce aveam de spus. Are cineva ceva de adăugat?

— Nu, răspunse Pederul. Crezi că multasimul ne va lăsa să așteptăm prea mult?

— Nu. Tovarășii săi de astăzi cunosc desigur ce are de gând pentru noaptea asta și vor aștepta cu nerăbdare întoarcerea lui. Și nici pe acela pe care l-a pus să păzească la marginea satului nu-l poate lăsa prea mult timp. Singur, fiindcă s-ar putea întâmpla să dea cineva de el. Cum v-am mai spus, cred că îndată ce va vedea multasimul, că s-au stins toate luminile aici, se va și apuca de treabă.

— Să ne grăbim deci. Peste zece minute casa va fi cufundată în întuneric. Te mai duci sus, effendi?

— Nu, rămân aici.

— Atunci îngăduie-mi să iau măsurile de trebuință.

— Ustadul porunci să ni se așeze două perne în fundul sălii, de unde să putem vedea printre stâlpi când va intra multasimul; Kara se înapoiase lângă tatăl său. Paznicul satului, cu feciorul său, se aciuiseră aproape de noi ca să fie la îndemână când va fi nevoie. Pederul, cu patru oameni voinici, se ascunse într-un colt întunecos al sălii. În dosul ușii închise așteptau câțiva inși cu făclii aprinse. Noi le stinserăm pe ale noastre, ca să rămână sala în întuneric. Îmi adusei aminte că lăsasem în odaia mea lampa aprinsă. Ustadul se duse s-o stingă, apoi veni și se așeză iar lângă mine. Nici în bucătărie nu mai era lumină, așa că toată casa părea cufundată în întuneric. Răzbunătorul putea acum să vină...

Nu e oare ciudat că doream din tot sufletul să vină? Vroiam însă cu tot dinadinsul să-i dejoc planul criminal și să-l prind asupra faptului, ca să nu se laude pe urmă că am fost niște neghiobi, care ne-am lăsat trași pe sfoară.

În jurul nostru domnea un întuneric de nepătruns. Doar stelele își răstrângeau lumina lor slabă pe treptele de afară. Cei trei stâlpi de la intrare se deslușeau nelămurit, încolo nu se zărea nimic. Cu siguranță că dacă n-am fi știut dinainte de planul persanului, acesta s-ar fi putut strecura nesimțit în sală, deși nu credeam că se pricepe la furișat ca

indienii din vestul îndepărtat al Americii de Nord, care sunt într-adevăr foarte dibaci în astfel de lucruri. Mă înşelam însă, după cum m-am putut încredinţa îndată.

Ustadul, care stătea lângă mine, îmi apucă mâna, mi-o ţinu strâns într-a lui şi-mi şopti:

— Cât îmi eşti de drag, effendi! Nici n-am ştiut că te iubesc atât; abia când am auzit că ţi-e viaţa în primejdie mi-am dat seama de asta. M-a cuprins atunci un simţământ ca şi când tu şi eu, am fi amândoi un singur trup şi suflet, un tot care nu se poate despărţi în două persoane.

— Să fi fost numai un simţământ sau poate altceva? îl întrebai eu. Cuvântul dragoste spirituală sună ciudat, e însă cea mai sublimă iubire şi te înalţă deasupra tuturor patimilor omeneşti.

Îmi curmai vorba căci mi se păru că văd şi aud ceva. Nu ceva anumit, nici ce auzul şi văzul poate prinde hotărât, ci un fel de foşnet abia simţit şi o umbră nelămurită, ca a unei năluci.

— Ai văzut, ai auzit ceva? şoptii eu în urechea Ustadului.

— Nu. Tu da?

— Părea că o nălucă s-ar fi furişat în sală.

— Încotro s-a dus?

— Spre ungherul pe unde trebuie să vină multasimul.

— Pe ăsta îl aşteptăm doar din afară, nu de unde zace Halef.

Avea dreptate. Toată atenţia noastră era îndreptată spre intrare, căci numai pe acolo putea să vină răzbunătorul şi nu se putea să nu-l simţim.

Trecu o bucată bună de vreme fără să se arate cineva. Deodată, să se fi scurs vreun ceas, se auzi de undeva un zgomot uşor ca un râcâit, apoi un gâfâit, mai bine zis un horcăit. De unde venea nu puteam hotărî. Presupusei că vreunul din djanicuni avusese nesocotinţa să răsufle aşa de adânc, dar auzii deodată glasul limpede al lui Kara strigând:

— Sihdi, porunceşte să se facă lumină!

Rămăsei încremenit, mai ales că glasul nu venea dinspre patul unde zăcea Halef și unde știam că veghează Kara.

— Unde ești? îl întrebai eu cu glas tare.

— La culcușul tău de până acum.

— Ce nesocotință!

— Zi-i mai bine „ce șiretenie”, căci dacă nu făceam ce am făcut, ștergea putina. Așa am pus mâna pe el.

— *Mașallah!* Adevărat?

— Crezi că aș spune-o dacă n-ar fi așa? Faceți lumină.

Sărirăm toți în picioare și descinserăm ușa în dosul căreia așteptau oamenii cu făclii și lămpi de ulei. Dădură buzna înăuntru și ceea ce văzurăm acum ne uimi peste măsură. Aproape de patul care-mi slujise mie de culcuș, zăcea nemișcat, cu fața la pământ, un om. Era gol până la brâu și uns tot cu grăsime. Așa fac beduinii ca să alunece din mână când sunt prinși asupra faptului, dacă vin să spioneze în vreo tabără. Lângă el stătea în genunchi Kara, cu amândouă mâinile încleștate în jurul gâtului individului.

— Legați-l repede! strigai eu. Plecați cu luminile ca să nu bage de seamă tovarășii lui că i s-a întâmplat ceva și să-l scoatem și pe el de aici.

Înainte însă de a se împlini porunca dată de mine se auziră de afară pași și câteva țipete înăbușite, apoi în clipa următoare un djanicun veni în fugă și spuse:

— Am pus mâna pe ei. Când au văzut lumină, au vrut s-o ia la fugă, dar nu le-am dat răgaz.

— Aduceți-i înapoi, îi zisei eu. Ne găsiți în gangul din dosul ușii de colo.

— De ce să nu rămânem aici o dată ce îi avem în puterea noastră? întrebă Pederul.

— Nu, căci văzând casa luminată, persanul rămas la cai ar putea prinde bănuiele și să o ia la sănătoasa. Trimite repede câțiva oameni să-l prindă și pe el. Să-i conducă tânărul djanicun, care știe tinde e ascuns.

Scoaserăm pe prizonier de acolo și închiserăm ușa. Așa că sala rămase iar în întuneric. Abia acum mă gândii să mă

uit la chipul lui. Era într-adevăr Ghulam el Multasim. Stătea cu ochii închiși. Să fi fost oare leșinat sau se prefăcea numai? Sunt indivizi care au curajul să făptuiască o nelegiuire fiindcă sunt prea proști ca să se gândească la urmări, dar după ce au fost prinși, închid ochii crezând că astfel vor scăpa de pedeapsă. Curajul lor nu e, mai târziu, decât o dovadă de lașitate.

Ni se aduseră și cei doi tovarăși ai săi; erau de asemenea legați burduf. Aveau la ei hainele și pistoalele multasimului, căci acesta își oprise numai pumnalul, care îi căzuse din mână când îl apucase Kara de gât. Pederul îl ridicase de jos și mi-l arată acum.

— Țsta e tăișul cu care trebuia să despice bobocul de trandafir, zise el. Ce să facem cu ăștia trei, effendi?

— Cine e în drept să hotărască?

— Tu, firește!

— Și se va face întocmai după cum voi spune eu?

— Te îndoiești?

Mă uitai întrebător la Ustad care mă înțelese, căci adăugă:

— Toți cei care pătrund fără învoirea noastră în sat, se fac vinovați față de noi și avem dreptul să-i pedepsim după cum credem de cuviință. Noi însă nu vărsăm sânge omenesc. Fusesse hotărât între noi și multasim ca dușmănia care dăinuia între amândouă părțile să se stingă după ce alergările vor dovedi care a ieșit învingător. Dacă tu ai vreo răfuială cu el, nu ne privește, treaba ta ce vei hotărî. Drept e că s-ar cuveni să-l pedepsesc pentru că s-a furișat ca un hoț în casa mea, îți las însă acest drept ție, effendi. Fă ce vrei cu el și părtașii lui căci asupra lor cade aceeași vină.

— Bine. Să fie duși, așa legați, la ceilalți prizonieri și să fie păziți cu strășnicie. Vom hotărî mâine dimineață. Ei s-au furișat pe întuneric ca hoții, eu însă vreau să iasă totul la lumina zilei.

Porunca mea fu îndeplinită îndată. Persanii fură scoși din încăpere; rămaseră numai hainele multasimului jos, pe

podea. Pederul spuse lui Tifl să vadă ce are în buzunare. Nu găsiră decât mărunțișuri, pe care le poartă orice bărbat cu sine. La urmă „copilul” descoperi într-un buzunărel ascuns un pachet mititel, învelit în piele, din care scoase câteva foi de hârtie scrise și cusute la un loc.

Le dădu Pederului care, după ce le răsfoi, clătină nedumerit capul și le întinse Ustadului cu vorbele:

— Ciudat... nu văd nici un cuvânt, ci numai litere răzlețe, fără nici un înțeles. Ia vezi și tu!

Ustadul luă caietulul, se uită prin el și răspunse:

— Țsta e alfabetul tellic, repetat de câteva ori. S-ar putea crede că a fost scris de un începător care a vroit să-l tină mai bine minte, scriindu-l astfel. Dar pe întâia pagină citesc: „Pentru Ghulam, *dşeladul*”. E deci anume pentru el. Îi spun „călăul”. De ce? Să fie numai o glumă? Atunci n-ar fi păstrat foile cu atâta grijă. Sau să le fi scris el însuși? Tu ce zici, effendi?

— Nu pot să spun nimic până nu le văd. E numai alfabetul?

— Da și adresa pe care ți-am citit-o, căci cele câteva litere de dedesubt nu cred să însemneze ceva. E un Sa și un Lam.

— Altceva nimic? întrebai eu repede.

— Mai e și un semn la mijloc. Vezi și tu singur.

Recunoscui îndată semnul „Umbrelor”. Mi-am dat numaidecât seama că această repetare de litere trebuie să aibă o mare însemnătate. Ce anume, nu puteam să știu deocamdată. Fiecare literă a alfabetului persan era scrisă de două ori, de la a până la z, dar nu una după alta, ci rândul al doilea, prelungit chiar, avea literele de la coadă la început. De pildă:

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g
h i k l m
v w x y z...
o p q r s...

Era mai mult ca sigur că orânduiala literelor avea o mare însemnătate pentru sillani, dar și mai mare încă pentru multasim. Trebuia să aflu neapărat care. De la cine însă? Se cerea să-mi frământ mintea ca să dezleg tot eu problema, dar nu era acum timp de una ca asta. O amânai pentru mai târziu și zisei, pe când băgăm caietul în buzunar:

— Trebuie să fie într-adevăr o încercare a cuiva, care vroia să învețe alfabetul persan sau un scris secret. Deocamdată mă interesează numai faptul că multasimului i se zice și „călăul”. Voi îl cunoașteți mai bine decât mine. Ați auzit până acum să i se fi dat porecla asta?

— Nu, răspunse Pederul. E însă atât de hrăpăreț și cu slujba pe care o are, taie și spânzură, așa că nu m-aș mira să i se fi dat porecla de călău. Ce facem cu hainele lui, effendi?

— Le lăsăm aici până mâine, când i le vom da îndărăt. Bineînțeles după ce îi voi pune iar caietul la loc. Vreau să creadă că nu l-am văzut. Când oamenii noștri vor aduce, după ce-l vor fi prins, pe cel de-al patrulea persan, închideți-l într-o altă încăpere, nu la un loc cu multasimul, ca să nu știe că e și el în mâinile noastre. Așa, acum vreau să vă mai arăt ceva. E în buzunarul șei. Unde se află lucrurile și armele mele?

— În locuința mea, răspunse Ustadul.

— A, la tine? Îți mulțumesc pentru grija pe care ai avut-o de bunurile oaspetelui tău.

Un zâmbet ciudat flutură pe buzele lui. Făcu un gest cu mâna și răspunse:

— Nu pentru motivul pe care-l crezi tu. Dacă îmi îngădui, ți-l voi spune când vom fi sus. Poate să vină și Pederul cu noi?

— Da.

Acesta dădu câteva ordine lui Tifl, pentru când va fi adus celălalt persan, apoi urcarăm toți trei scara la locuința

Ustadului. Ne duse la o încăpere dosnică unde se aflau fel de fel de vechituri de care nu se mai slujea. În afară de lucrurile mele, atârnate pe perete, văzui o ladă atât de veche, că părea să fie rămasă de la moși-strămoși. Ustadul arătă spre ea și ne spuse aceste cuvinte neînțelese:

— Dacă ar ști omul cât de mult îi dăunează în viață vechituri de astea, pe care din pietate le târăște după sine! Pentru astfel de „moșteniri” camera e încă prea bună. Zac adesea în ele milioane de moli și carii care, când ai deschis lada, ies din bezna lor și rod tot ce ai crezut bun și vrednic de a fi păstrat. Pentru moliile astea nu e nimic prea valoros pentru a nu fi atins. Nimicesc mantia regală de purpură, ca și blana herminei până la piele. Se cuibăresc în veșmântul

spiritual al unui emir el *muminin* ^[4], tot atât de lesne ca în căciula de păslă a dervișului urlător, în caftanul *nebiului* ^[5], ca și în turbanul *sahibi șeraitului* ^[6] și în papucii tuturor acelora care pășesc la umbra acestor legi. Rozătoarelor acestora le place și mai mult hârtia, mai ales aceea fabricată din zdrențe. Deși se spune că cerneala cu care sunt tipărite le gonește, am găsit totuși, adesea, destule și în hârtia tipărită și pe dată ce am despăturit-o, am fost înconjurat de un roi întreg care era cât p-aci să mă înăbușe.

— Vorbești în cimilituri, zise Pederul.

— Ferice de tine că viața nu te-a învățat să cunoști adevăratul înțeles al cuvintelor mele! Ai avut pesemne de-a face numai cu moli adevărate și nu cu rozătoarele acestea sufletești, care se cred folositoare, deși nimicesc în om tot ce e bun și frumos.

Oftă adânc, se întoarse apoi spre mine și urmă:

— Din lada aceasta făcea parte tacâmul cu care te-ai ospătat tu în pădure. Vei fi crezut că ți se face cu asta o mare cinste; a fost însă altceva. E tacâmul praznicului meu. Și ți l-am oferit pentru praznicul înmormântării tale. Așa

credeam. Poate că prin tine s-a preschimbat în praznicul învierii mele, la care te-am poftit fără măcar să bănuiesc. Uite aici! Toate lucrurile și armele tale. Pentru ce le-am luat? Te-am socotit asemenea mie, sosia mea spirituală. Credeam că ai umblat pe căile străbătute de mine și viețuiești acum în „timpul osanalei”. Vedeam venind pentru tine vremea când vei fi târât spre Golgota, unde soldații își vor împărți între ei veșmântul și armele tale. De aceea le-am adus aici, în camera asta a mea de vechituri, ca să te rog să renunți de bunăvoie la ele. Pentru astfel de vrăjmași e păcat de orice fel de armă. Apari neînsemnat înaintea lor! Platoșa spiritului e într-adevăr nevăzută, dar nici o molie, nici o rozătoare nu cutează să se apropie de ea. Astfel de viermi se dau numai la lucruri care sunt și așa pieritoare... Astfel cugetam atunci. Dar când am venit la tine, sus, în „cripta” mea, ca să te recunoști în mine, am auzit din gura ta cuvinte din lumea aceea în care vroiam să mă salvez cu tine. Te și afli cumva acolo? Găsit-ai și fără mine calea aceea atât de grea? N-ai simțit și tu teama și sfiala aceea de oameni care m-au silit odinioară să mă feresc de ea? Grăiai cu atâta tărie și siguranță, ca și când ai fi ajuns de mult la ce năzuiam eu și totuși am renunțat. Spune-mi măcar acum cuvântul după care tânjesc! Poate că nici nu-mi vei înțelege întrebarea, dar ghearele ei s-ar fi înfipt atât de adânc în tine, că ai fi gemut de durere, dacă ai fi fost într-adevăr asemenea mie.

Stătea drept înaintea mea și mă privea cercetător în ochi.

— Pune întrebarea! îi zisei eu.

— O să te înspăimânți! strigă el.

— Încearcă!

Ne aflam acum fată în fată, bărbat și bărbat. Sau suflet și suflet, spirit și spirit?!

— Ești Old Shatterhand, nu e așa? Am auzit numele acesta de la prietenul meu Djafar.

— Am fost, răspunsei eu calm, dar hotărât.

Făcu un gest de mirare, apoi urmă:

— Ești Kara Ben Nemsi effendi, da?

— Am fost, răspunsei eu iar.

— Cum și nu mai ești nici unul, nici altul?

Ochii îi luceau ciudat.

— Nici unul, nici altul, încuviințai eu.

— De când? Spune-mi, rogu-te...

— De când aceste două nume și-au împlinit menirea.

— Și... renunți cu desăvârșire la ce-ai fost?

— Da.

— Atunci... Kara Ben Nemsi, nu mai ai nevoie de armele tale vestite. Rămân aici în încăperea asta în care nimeni în afară de mine nu are voie să intre și unde nimeni, nici chiar eu, nu se va atinge de ele.

Oare ce însemna privirea care îmi sfredelea chipul? Nu știu de ce, dar îmi adusei deodată aminte de Ahriman Mirza, omul acela grozav și mi se păru că prin ochii Ustadului mă privea chiar el. Îi întinsei mâna, mă uitai zâmbind în ochii lui și-i zisei:

— Dă-mi mâna!

— Ei? Ce-ai hotărât? mă întrebă el cu tremur în glas.

— Ia-le... ale tale să fie!

— Toate... toate?

— Da.

— Îți dai tu seama de ce faci? Renunți de a mai fi ce-ai fost și ce ești? Înseamnă că ești un om mort. Trebuie să devii un alt om. Și te vei tine totuși de cuvânt?

— Da.

— De necrezut! Țin să-ți atrag încă o dată luarea-aminte, effendi. Ești renumit!

— Ei și?

— Nimeni nu va mai vorbi de tine... dispari pentru totdeauna...

— Te înșeli. Nu dispar, mă transform. Tot ce voi scrie de acum înainte va fi altfel. Oameni și fapte, gânduri și simțiri — totul va fi schimbat. Și mai multă dragoste pentru

semenii mei, mai multă blândețe pentru greșelile lor. Războinicul din mine va dispărea ca să lase loc „omului”. Spune-mi acum, o, Ustadule, dacă mă pot considera un mort?

Ochii i se umezită, îmi întinse amândouă mâinile și zise mișcat:

— Sihdi, nu aici îți pot spune ce simte sufletul meu. Să mergem sus, la tine. Aș vrea însă să aflu mai întâi ce e cu scrisoarea pe care ziceai că vrei să ne-o arăți.

— Nu mai e a mea, ci a ta.

— A mea? întrebă el mirat.

— Da. E colo în buzunarul șei tale.

— Șei... mele! Așadar n-ai glumit când mi-ai spus că mi le dăruiești toate mie?

— Nu. Dar nu ți-am dăruit nimic. M-ai eliberat numai. Vrei într-adevăr să-ți arăt scrisoarea?

— Te rog! Vom merge pe urmă în camera mea.

Căutai scrisoarea și i-o dădui. Când pășirăm pragul, auzirăm prin ușa care da în afară tropot de cai. Cel de-al patrulea persan fusese, deci, prins și el.

Ustadul puse lumânarea pe masă, examinează hârtia și zise:

— Nici o adresă. Numai semnele de pe caiețelul luat de multasim. Oare pentru cine să fie scrisoarea asta?

— Pentru Ghulam el Multasim, răspunsei.

— De unde știi?

— Stai să-ți povestesc.

Șezurăm jos și-i povestii pe scurt cum cunoscusem pe sillani, de la întâlnirea noastră pe malul Tigrului până la cafegiul din Basra. Îi spusei apoi pe cine descoperisem aici, la djanicuni, că făcea parte din această asociație secretă.

Atât Ustadul cât și Pederul mă ascultau cu mare luare-aminte. După ce sfârșii, cel dintâi privi câțva timp îngândurat înaintea lui, ridică apoi capul și zise:

— Effendi, știi tu ce ne-ai povestit acum?

— Ce?

— Lucruri din basme.

— Crezi că născocesc?

— Nu, nu, scrisoarea e o dovadă că totul e adevărat. Ai povestit numai fapte și încă nu totul, după cum bănuiesc. Și totuși spuneam că e basm. Și știi de ce? Cunoști tu povestea razei de soare care a coborât pe pământ, s-a prefăcut în împărat și a domnit cu blândețe, așa încât toți supușii săi, cum mureau se prefăceau în raze de soare și se înălțau la cer?

— Da, o cunosc.

— Și pe cealaltă despre umbra razei?

— Nu.

— Umbra a vrut să fie asemenea razei. Căzu într-o vale adâncă și luă aici chipul împăratului. Făcea întocmai ce făcea acesta sus, în scaunul domniei sale. Din păcate era însă numai umbra lui. Știi tu, effendi, ce înseamnă o umbră?

— E partea de întuneric a făpturii pământești care strălucește în lumina cerului.

Nu era tocmai o explicație, dar spusei într-adins așa, căci bănuiam cam ce avea să spună Ustadul și știam că se potrivește mai bine.

— Așa e. Umbra o ia înaintea luminii. Ea capătă chipul făpturii din lumină, dar e întunecată, măcar că altminteri se aseamănă aidoma cu ea. Îi lipsesc însă culorile strălucitoare ale luminii cerești. E sosia. Întunecată, fără suflet, a tot ce viețuiește pe pământ. Oare să existe și în lumea spirituală sau sufletească umbre ca în cea trupească? Tu ce crezi, effendi?

— Firește că există!

— Și cam cum îți închipui tu asta?

— Pune ceva spiritual sau sufletească în dreptul luminii și va apărea îndată umbra lui. Îndărătul oricărei virtuți se află un viciu care are aceeași înfățișare, dar defectele opuse ei. Îndărătul însușirii economiei apare zgârcenia, îndărătul generozității risipa, îndărătul curajului nesocotința,

îndărătul iubirii de adevăr, minciuna, îndărătul prevederii lașitatea și așa mai departe.

Dar mai văd și alte umbre: tirania neîndurătoare alături de putere, lingușirea alături de supunere, revolta alături de neatârnare, crima alături de apărare, ipocrizia alături de bigotism, viclenia alături de umilință, lăcomia alături de cumpătare, ponegrirea alături de judecata dreaptă. E nevoie să mai urmez, Ustadule?

— Nu, ajunge! Cunossc și eu pe celelalte pe care ai putea să le mai enumeri. Am avut și eu lumina și umbra mea. Vrei să-ți povestesc?

— Te ascult.

Se uită câțva timp în flacăra pâlpâitoare a lumânării, își acoperi apoi ochii cu mâna și începu:

— Dimineața mea se sfârșise. Venise vremea amiezii. Soarele era tocmai deasupra mea. În preajma mea numai lumină orbitoare. Mi-era prea cald fără pic de umbră. Cătai în juru-mi. Întreaga mea lume împrăstia pace și fericire. Nu vedeam decât ochi prietenoși. Numai mâini prietenoase mi se întindeau. Orice cuvânt ce îmi ajungea la ureche era de prietenie. Mi-era însă cu neputință să mă bucur de atâta lumină în sufletul meu. Cunoșteam povestea aceea despre „zeul pământesc” care nu suferă ca muritorul să se bucure de fericire. Mă uitam îngrijorat în sus la acel care răspândea atâta lumină. Îmi zâmbea ca și până atunci. Își schimbase însă locul. Raza de la el la mine cădea acum pieziș. Deodată „zeul pământului” începu să se miște dedesubtul meu. Fusesse atât de una cu mine până la amiază încât părea că renunțase cu desăvârșire la umbra lui. Băgai de seamă că privirile prietenoase mă părăsesc și mă ocolesc. Privii în jos până sub picioarele mele. Și vai, ce văzui! Un cap care se ivise pe neașteptate. Făcea aidoma mișcările pe care le făceam eu. Își bătea oare joc de mine? Sau capetele umbrei n-au nici măcar atâta creier al lor că sunt nevoite să maimuțărească mișcările oamenilor? Capul venea tot mai aproape, tot mai lămurit în urma mea. Se

căznea să se asemene tot mai mult cu al meu, cu trăsăturile chipului meu. Dar de câte ori mă uitam la el, băgam de seamă că nu izbutește. Din ce se depărta însă soarele de mine, din ce stafia devenea mai obraznică. Umerii, trunchiul, brațele ieșeau la iveală dar nu pipăibile, nu ca o făptură în carne și oase ci ca o nălucă neînsuflețită, care rămânea pe loc numai atât cât nu mă mișcăm eu. Cum mă apropiam însă de ea și întindea mâna s-o apuc, stafia se dădea îndărăt și ceea ce crezusem la început că e aidoma cu mine, se dovedea acum să nu fie decât o schimonosire a chipului meu. Totuși creștea, căpăta proporții uriașe, care mă înspăimântau.

Dar ce se făcuse umbra? Se întruchipase din noroiul pe care-l călcasem în picioare. Din el căutase să se înalțe alături de mine, încercase chiar să mă întreacă. Există însă o lege a firii ca umbrele să se irosească, să piară iarăși în întuneric.

Dar până atunci!...

Ustadul tăcu. Păru apoi că se trezește ca din vis și urmă:

— Cunoscute-ai tu, effendi, pe unul, Hagi Halef Omar, șeicul haddedihiilor din marele neam al șammarilor, care, din dragoste pentru Sihdi al său german, a pornit să îndure împreună cu el toate chinurile de pe pământ și din iad, gata să moară de mii de ori pentru acest Sihdi?

Încuviințai din cap.

— Fericitul! Eu n-am avut un astfel de Halef, n-aveam un singur prieten care să se asemene nici măcar pe departe cu el. Și totuși, câți nu se lăudau că-mi sunt prieteni pe când mă aflam în lumina orbitoare a amiezii nule! Nu-mi cereau nimic, nu vroiau nimic, mă iubeau numai de dragul meu. Un singur lucru să le dau, adică sacrificii, numai sacrificii. Și le dădeam din toată inima. Mi-erau doar atât de dragi oamenii! Și-i credeam pe toți vrednici de iubirea mea, pe toți! Nu știam că nu trebuie să iubești pe fiecare în parte, ci omenirea în sine. Prietenii mei mă copleșeau însă cu dragostea lor îndoită. Veni atunci clipa când băgai de

seamă că soarele meu s-a așezat acum pieziș deasupra capului meu. Au început acum să cugete, să vorbească pieziș despre mine și să mă privească pieziș. Soarele se retrăgea mereu de deasupra mea, umbra-mi creștea tot mai mare, prietenii mei deveniră tot mai pieziși. Spre seară soarele asfințea tot mai grăbit, umbra mea se întindea acum până departe în zare. Prietenii mei erau atât de pieziși că trebuia să se întâmple ce s-a întâmplat: și-au pierdut echilibrul. Începură să se irosească unul după altul, întocmai ca stafia mea. Unde dispăreau oare? Firește că îndărătul meu, ca umbre de-ale mele, umbre, umbre, umbre! Le-am zvârlit aceluia care se fudulea că el e „zeul pământului” și el le înghițea cu lăcomie. Nimicnicia lui se subția din aceste nimicnicii într-atât încât trebuia să dispară în cele din urmă cu totul. Cu greu îl mai puteam recunoaște. Îmi întorsei atunci privirile spre soare. În clipa aceea apunea. Și se întâmplă atunci ce se întâmplă în fiecare zi și ce spiritul nu poate pătrunde niciodată. La apus se ivi o văpaie aurie. Văpaia arunca fulgere de foc spre cer. Îmi îngropai privirile în marea de flăcări și o văzui împrăștiind scânteii peste vârfurile dealurilor. Acum năluca pământescă trebuia să piară cu totul. Și pieri... se irosi în nimicnicie. A mea, de asemenea și pornii să caut „lumina fără umbră”.

Se întrerupse, ridică încet capul, apoi ieși pe terasă ca să izgonească pesemne nălucile care îi apăruseră iar. După câțva timp veni îndărăt, se opri în fața mea și mă întrebă:

— Ai înțeles ce vreau să spun cu aceste umbre ale mele?

— Da, îi răspunsei eu.

— Poate că prin ele mă vei face să le cunosc pe ale tale.

Tăcui și-i zâmbii numai.

— De ce nu-mi răspunzi?

— Merită umbrele să vorbești despre ele?

Mă privi uimit, aproape uluit. Urmai:

— Dacă sunt nimicnicii, după cum susții, de ce atâta vorbă? Pentru nimicnicii, nimic. Par însă să fi fost pentru

tine ceva mai mult decât nimic.

— În trecut poate. Acum nu.

— Într-adevăr?

— Da.

— Și totuși te tulbură încă și acum atât că a trebuit să ieși puțin la aer ca să te liniștești. Ustadule, Ustadule! Spuneai: „Și am pornit să caut lumina fără umbră”. În cele din urmă ai găsit-o?

Se dădu cu un pas îndărăt, clătină de câteva ori capul și mă întrebă:

— Poate tu, effendi?

— Nu de mine era vorba ci de tine, de umbra ta. Nici n-ai știut pesemne că o ai.

Mă ridicai și eu și zisei mai departe:

— Prietene, prietene! După cum văd, ai luat viața de-a-ndoaselea. Nimicniciile erau hotărâtoare pentru tine, dar nu și realitatea. Ai vrut să stăpânești realitatea aceasta, dar te-ai lăsat stăpânit, din nenorocire, de umbre vane. De aceea te-ai găsit neputincios în fața vieții când te-a cuprins în vârtejul ei și te-a trântit la pământ. Ba poate l-ai stârnit tu însuși. Te credeai un spirit puternic și vroiai să lupți împotriva altor spirite. Și știi tu ce a făcut atunci viața, viața asta plină de tărie și de compătimire înțeleaptă?

Mă privi întrebător fără să răspundă.

— Te cunoștea ea bine. Ce s-ar fi întâmplat dacă lua pretențiile tale în serios! Dar nici prin gând nu i-a trecut să se lase constrânsă de tine. Ți-a pus în față una din umbrele ei, pe care tu însuți le numești acum năluci. Și tu, ce-ai făcut atunci? Ai zvârlit încolo viața, spiritul și armura ta, ai luat-o la fugă și ai nimerit în munții aceștia, ca să te ascunzi în „cripta”, în mormântul ardoarei tale sub un nume străin! Să te ascunzi de cine? De viață care nu ți-a făcut nimic? Nu, ci de nimicnicia aceea care îți apare când ca un „zeu pământesc”, când ca o nălucire a zădărniceii.

Vorbisem cu o adâncă seriozitate. El își cuprinse capul în palme, căută în pământ, lăsă apoi mâinile în jos, răsuflă

adânc și zise:

— Effendi, nu mă cruți defel! Totuși, îmi dau seama că mi-ești cu adevărat prieten. Mă faci să văd limpede în mine însumi. Vrei să mă nimicești ca să renasc apoi altul? Bine, fie! Îngăduie-mi însă să mă dezmeticesc nițel. Totul mi-e atât de neașteptat. O deșertăciune și în același timp „un zeu pământesc”! Da, așa am spus și așa am crezut. Pot fi amândouă laolaltă?

— Da. Nu te gândi însă la fapte concrete, ci la fapte abstracte. Țăranul smulge buruiana veninoasă din pământ și o aruncă la gunoi. Chimistul scoate însă din ea leacuri pentru tămăduirea bolnavilor. Cunosoc și eu așa-ziși „zei pământești”. Nu vreau să spun oameni mari cu adevărat, ci „zei” de aceia ai lenei gândirii și lipsiți de judecată. Pentru mine nu sunt însă altceva decât buruiana despre care vorbeai: fierb sufletele lor și-mi fac din ele o băutură care întărește pe al meu. Alt folos al existenței lor nu cunosc. Ele nu se dezvoltă la lumina soarelui spiritual, ci numai la umbră și întuneric. Acolo sunt la largul lor. Acolo nu există personalitate și voință. „Umbrișoarele” acestea se contopesc toate în umbra cea mare care se strecoară ca un hoț dând târcoale unui suflet tare. Acesta le calcă însă în picioare și nu se sinchisește de ele. De aceea nu înțeleg, o, Ustadule, că au avut și au încă atâta putere asupra ta.

Effendi, erau umbrele mitologice, Furiile.

— Chiar dacă! Ce sunt Furiile ^[Z]? Există ele sau trăiesc numai în închipuirea noastră? În cazul din urmă sunt numai plăsmuiri ale închipuirii noastre și le putem nimici când și cum ne place, în cel dintâi întreb: Cine stă mai sus, ele sau eu? Ele, care trăiesc de pe urma defectelor și greșelilor mele, ori eu care le pot arunca încolo ca să devin mai bun și mai curat la suflet? Sunt atât de jos sub mine că nici nu le pot vedea sau auzi când oasele păcatelor mele scrâșnesc sub colții lor ascuțiți.

— Dar aud alții!

— Cine? Aceia care locuiesc tot atât de jos ca și ele. Ceilalți, cei de treabă vor recunoaște că nu mai vrei să știi nimic de defectele tale. Aceasta însă trebuie să le-o dovedești, nu îndreptându-ți defectele, ci lăsându-le pradă Furiilor nesățioase. Dar tu, tu ce ai făcut împotriva lor?

Se așeză în fața mea, lăsă capul în piept, împreună mâinile și răspunse:

— Effendi, am luptat împotriva acestor Furii, am luptat din toate puterile mele...

— Atunci să nu te miri că mai au și astăzi atâta stăpânire asupra ta. Trebuia să birui, să le nimicești cu desăvârșire, altfel veninul lor va picura atâta timp de pe buzele lor până ce va otrăvi și ce a mai rămas bun în tine.

Sări drept în picioare, mă apucă de braț și zise:

— Te voi asculta, effendi. Ai rămâne încremenit când ți-aș spune cine erau aceste Furii ale mele. Dar o vei afla mai târziu. Astăzi o să-ți spun numai... Nu, nu încă! Să ne întoarcem, te rog, la scrisoarea multasimului.

O luă de pe masă și se uită pe dosul plicului.

— Nimic! zise el. Au pecetluit-o cu o piesă de aur, cum poate să facă oricine care are o astfel de monedă. N-are deci nici o însemnătate pentru noi.

— Greșești. În astfel de lucruri orice poate avea însemnătate. Am obiceiul să nu trec nimic cu vederea.

— Crezi că tumanul ^[8] acesta de aur te poate pune pe vreo urmă?

— Nu numai că poate, dar a și făcut-o.

— Aname?

— Gândește-te la inele! De aur și argint. Cele de aur însemnează un rang mai înalt. Nu se poate presupune aici că e vreo legătură între ele și pecetea asta?

— Tot ce se poate. Mie nu mi-ar fi trecut prin minte.

— Cu cât e mai înalt rangul aceluia care a scris scrisoarea, cu atât se va sluji de o monedă mai de preț. Mai departe: De ce se slujesc de monede și nu de un sigiliu?

— Acesta i-ar putea trăda, pe când banii nu.

— Așa e. E deci de presupus că astfel de scrisori, căzând în mâini străine, ar putea fi primejdioase pentru cine le-a scris. Tumanul e moneda cea mai de valoare. Cel ce a scris rândurile de față trebuie să fie și el unul din cei de sus ai asociației. Pe urmă: moneda e persană, scrisoarea a fost însă predată în Irak Arabi, unde circulă bani turcești. Ce se poate înțelege din asta?

— Că expeditorul ei e persan și poartă această monedă ca pecete asupra lui. Sau nu e așa?

— Ba da. Vezi cum se înlănțuie lucrurile? Tumanul ți se părea ceva neînsemnat, totuși lasă mult de înțeles. Nu oricine poate avea o monedă de aur.

— Așadar, cine a scris scrisoarea să fie unul din capii sillanilor?

— Așa cred, cel puțin.

— Dar de la cine se poate afla dacă tocmai tumanul acesta e cel cu pricina și nu altul?

— Chiar de la tuman.

— Nu înțeleg...

— Uită-te bine la pecete și o să înțelegi.

— Nu văd nimic deosebit, zise el după ce examinează sigiliul.

— Caută după zimțul tumanului. Ce vezi?

— Ceara e mai groasă, deci și întipăritura mai adâncă. La margine sunt niște semne, dar par să fie din întâmplare acolo.

— Te înșeli, nu din întâmplare, ci într-adins. Nu te uita la fiecare în parte, ci în ansamblu. Tumanul e agățat de un lănțisor ale cărui verigi sunt alcătuite din silabele Sa și Lam. Deoarece ceara s-a nimerit să cadă mai groasă aici, s-au întipărit și câteva verigi de ale lănțisorului în ea. Acum după ce ți-am atras atenția, ia mai uită-te o dată.

— Așa e, așa e, acum le văd și eu deslușit. Tumanul era într-adevăr agățat de un lănțisor, îl poartă deci la sine ca să-l aibă la îndemână. Da, dar unde?

— Caută și o să ai răspunsul.

— Unde să caut?

— Pe scrisoare.

— Nu văd nimic.

— Bine, o să-ți spun ca să-l găsești. Tumanul e atârnat de inelul unei pungi, celălalt capăt al lanțului de inel, iar tumanul îl ține în punga cu bani. Când trage inelul ca să deschidă punga iese în același timp și tumanul din ea, așa că nu e nevoie să-l mai caute prin pungă. Astfel e sigur că nu-l poate pierde, doar dacă pierde punga cu tot ce e înăuntru.

— Ești atotștiutor, effendi? Eu nu văd nimic din ce spui tu.

— Și totuși se vede lămurit. Câte sigilii are scrisoarea?

— Cinci!

— A fost pecetluită de jos în sus, de la dreapta spre stânga. Ceara e moale și de bună calitate, așa că nu se usucă repede. Lănțișorul nu e atât de lung cât e de lată scrisoarea. Când cel ce a trimis-o a pus ultima pecete sus, pe stânga, punga a căzut pieziș pe cele trei dintâi. În vreme ce apăsa tumanul pe sigiliul de sus, se întipărea, firește fără voia lui, cu pumnul pe pungă. Cele trei sigilii nu se întăriseră încă, așa că s-au întipărit în ceară câteva verigi de ale lanțului și nițel din marginea inelului. Urmele au rămas și se cunosc destul de bine.

Ustadul examina iar cu luare-aminte scrisoarea, o întinse apoi Pederului și îi zise:

— Uită-te și tu. Ai vedea ceva dacă n-ai fi auzit ce spunea effendi? Acum însă înțeleg tot. Și eu care credeam că nu se vede nimic!

— Ai fi văzut dacă te gândeai nițel. Nu se cere să vezi numai cu ochii trupului, ci și cu ai minții. Acum, Ustadule, cred că știi unde poartă tumanul omul care a scris scrisoarea.

— Da, răspunse el zâmbind. Când voi vedea pe cineva care poartă atârnat de pungă un tuman pe al cărui lănțișor

se află silabele Sa și Lam, voi ști că e același care a trimis scrisoarea asta. Dragă effendi, fii bun și găsește-l cât mai curând. Poți să faci farmece?

— Să mă ferească Dumnezeu! De altminteri nu există farmece și nici nu e nevoie de ele. Trebuie să judeci numai și să tragi concluzii, afli astfel multe care ți se par la început cine știe ce taine adânci. Dar să revenim la scrisoare. Omul care a scris-o e persan. Ne aflăm în Persia. Nu e ceva cu neputință să-l întâlnim cândva, greutatea însă e să-l recunoaștem și să punem repede mâna pe el.

— Nădăjduiesc totuși că vom izbuti, răspunse Ustadul luând scrisoarea din mâna Pederului. Dar de ce n-ai deschis încă scrisoarea?

— Pentru că nu mi-e adresată mie. Eu nu deschid niciodată scrisorile altuia. E ceva sfânt de care nu mă ating.

— Ce fel de om ești și tu, effendi! Tot sfânt ai fost și tu pentru „Umbră”? Ba vroia chiar să te omoare. Și tu nu cutezi nici măcar să te atingi de un petic de hârtie, deși știi că a fost scrisă de o „Umbră” de acelea și conține probabil lucruri care ar putea dăuna unor oameni de treabă. Eu nu mă iau după tine și o deschid.

Vru să rupă sigiliile, îl apucau însă de mână și-l oprii:

— Stai, ce faci? Nu așa.

— Dar cum?

— Nu rupe pecetele.

— Adică să tai plicul?

— Nici.

— Atunci cum să fac? Pentru ce atâtea farafastâcuri?

— Fiindcă trebuie să ne gândim la toate. S-ar putea să tragem foloase de pe urma scrisorii acesteia, fie împotriva cui a scris-o, fie împotriva lui Ghulam, căruia i-a fost trimisă — dacă nu chiar împotriva amândurora.

— Bine, bine, dar ca să știm asta, trebuie s-o deschidem și s-o citim!

— Da, însă cu băgare de seamă. S-ar putea întâmpla ca, după ce o vom citi, să găsim cu cale să o dăm „Umbrelor”

ca să creadă că nu știm ce scrie în ea.

— *Maşallah!* Crezi?

— Sunt aproape sigur. De aceea s-o deschidem ca să nu se cunoască și să o închidem apoi la loc.

— Eu nu mă pricep la așa ceva.

Și-mi întinse scrisoarea. O examinai acum mai cu luare-aminte decât înainte. Crezusem că e o foaie de hârtie împăturită în patru, dar când o privii în zare, văzui că avea înăuntru încă o hârtie. Deci aceea de deasupra sluzea de plic. Și nu era sigilată cu adevărat decât într-un singur loc, celelalte pecetei erau de prisos, deși se putea presupune că își aveau și ele rostul lor.

Trebuia s-o desfac numai la un capăt și în așa fel ca să nu se cunoască pe urmă că fusese deschisă. Când le spusei celorlalți doi asta, Pederul o luă în mână, o ținu și el în dreptul luminii, apoi zise râzând:

— Unde învățații își frământă mintea, găsește omul simplu numaidecât ce e de făcut. Eu o să deschid scrisoarea fără să rup pecetea.

Apucă unul din colțurile vârâte înăuntru ale hârtiei, îl trase afară, băgă două degete în plic și scoase binișor scrisoarea. Ustadul râse cu poftă și eu îi ținui isonul. Pederul însă zise grav:

— Se dovedește și de astă dată cât de puțin se poate bizui cel rău pe unul de seama lui. Și chiar dacă și-ar pecetlui intenția cu șapte pecetei, tot iese la iveală, datorită chiar neprevederii sale.

Despăturirăm scrisoarea. Eram nerăbdători să vedem ce scrie în ea. Aplecarăm toți odată capetele asupra ei, dar în curând le ridicarăm privindu-ne unul pe altul, uimiți.

— Poți s-o citești? mă întrebă Ustadul.

— Nu.

— Nici eu. Cunoști graiul acesta?

— Deloc.

— Pare să fie al unor sălbatici. Dar aceia nu știu să scrie.

— E slovă tellică.

— Așa e. Același scris ca...

Își curmă vorba, făcu o mișcare de surprindere, apoi urmă:

— Effendi, mi-a venit ceva în gând!

— Ce?

— Scrisoarea asta a scris-o un sillan! Tu susții că multasimul e și el unul de-ai lor și că lui îi e adresată. Am găsit adineauri un alfabet tellic la el. Să fie vreo legătură între una și alta?

Tot ce se putea. Ne uitarăm la carnețel și văzurăm că erau aceleași litere. Era acum lesne de citit. N-aveam decât să așezăm slovele, așa cum era arătat în caiet. Ustadul aduse două coli de hârtie și ne puserăm pe lucru. În curând puturăm descifra următoarele:

„Către Ghulam el Multasim, călăul meu! A sosit vremea ca Gul-i-Şiraz să înflorească pe pieptul lui Rafajd Azrim. Asta se va întâmpla în a cincea zi din luna şaban, pe timpul rugăciunii, nici cu un ceas mai devreme sau mai târziu. Nu e nevoie să-l cauți. Îți va fi adus de oriunde s-ar afla. Știi că, deși nevăzut, sunt totuși pretutindeni și atotputernic. Dacă nu va înflori pentru el, atunci cu siguranță pentru tine.

Emir-i-Sillan”

— Ce descoperire importantă am făcut! exclamă Ustadul. Dacă am ști cine e acest Emir-i-Sillan!

— Nu cere prea mult deodată, îi răspunsei eu.

— Adică?

— Am încercat mai întâi să pătrundem înțelesul scrisorii, dar despre ce e vorba nu știm. Trebuie să căutăm acum și asta pe calea gândirii și de-abia pe urmă vom putea ști cine e această „căpetenie a Umbrelor”. Tu însă vrei să faci dintr-o săritură drumul, deci un salt mortal în necunoscut. Vijelios mai ești!

— Du-mă atunci tu de mână pe calea asta, pas cu pas, cum se cuvine unui moșneag.

— Bine, vino și te sprijină de mine. Să pornim apoi amândoi în căutarea aceluia care este atât de puternic încât pentru el crima și mireasma trandafirilor e totuna.

— Îl vom găsi oare?

— Dacă nu astăzi, atunci mâine. Nu e nevoie să ne grăbim, timp avem destul, nu ne zorește nimeni. Să o luăm de la început, de la început de tot, de când am cunoscut „Umbrele”.

— Asta a fost atunci, pe malul Tigrului, când v-ați întâlnit cu cei dintâi sillani?

— Da.

— De ce naționalitate erau?

— Persană.

— Bine. Nu uita asta! Ce titlu avea conducătorul lor?

— *Peder-i-baharat*, adică „tatăl mirodeniilor”. Se plângea însă că nu i se spune acum decât *Sill-i-safaran*, „tatăl sofranului”. Deci și ăsta e un titlu.

— Ține minte, rogu-te, și. Acest amănunt, căci vom mai vorbi despre el. Ce fel de inel avea?

— De aur. Vasăzică avea un rang înalt.

— Care a fost „Umbra” cu care ne-am întâlnit pe urmă?

— Calicul cu nevastă-sa, care s-au rugat de voi să-i luați pe plută.

— Tot persan?

— Nu. Purta un inel de argint, semn că era o „Umbră” de rând.

— Mai departe! Altul?

— Sefirul. Era persan și avea un inel de aur.

— Continuă!

— Ghulam el Multasim, cu inelul de aur și Ahriman Mirza și mai înalt în grad, amândoi persani.

— Ai uitat de contrabandiștii pe care i-am prins la Birs Nimrud? Crezi că erau tot persani?

— Nu, căci au fost iertați, devenind slujbași turcești la vamă. Dacă erau supuși persani, nu s-ar fi putut. Dar de ce mă întrebi la toți de naționalitatea lor?

— Pentru că e calea pe care am pornit amândoi în recunoaștere. Sillanii mai însemnați erau persani, cei de rând însă nu. Tu cauți pe Emir-i-Sillan. Dacă ăștia mai ceva erau persani, cu atât mai mult va fi căpetenia lor. Și unde îl poți găsi pe acesta?

— În Persia, firește! N-ar mai încăpea nici o îndoială pentru mine, dacă...

— Ghicesc ce vrei să spui.

— Ia să vedem!

— Scrisoarea a fost expediată din Korna, foarte departe de aici, de pe teritoriul turcesc.

— Da, asta e ce vroiam să spun, effendi. Deci reiese lămurit că expeditorul ei, ori locuiește în Irak Arabi turcesc, ori că se afla acolo când a scris scrisoarea. Vezi că pot și eu pleca la plimbare cu gândurile mele.

— Cine zice altfel?! Dar nu trebuie să o faci cu ochii închiși.

— I-ascultă, effendi, eu știu că îi țin deschiși!

— Te înșeli. Dacă i-ai avea deschiși nu s-ar putea să nu-l vezi pe sefir.

— Păi îl văd, ba încă foarte deslușit. Se află în ruinele Babilonului și nu are nimic a face cu Esara el Awar din Korna, căruia i-a fost predată scrisoarea asta.

— Cu atât mai mare însemnătate are întrebarea la care trebuie să răspundem. Ce înțelegeți tu prin cuvântul sefir?

— Un trimis, un om de încredere, căruia îi dai o însărcinare importantă.

— Întocmai! Și cine l-a trimis pe acest sefir?

— Emir-i-Sillan, firește.

— Unde?

— La Babilon.

— Așadar în Irak, unde se află și Korna, de unde a fost expediată scrisoarea. Eu am găsit-o însă la Basra și cine

știe de când o avea cafegiul la el; poate că nici din Korna nu fusese trimisă numaidecât. Te rog acum să chibzuiești nițel. Cunoști peripețiile prin care am trecut eu, cu Halef. Pune-ți întrebarea: când a apărut sefirul în Babilon și când a fost expediată scrisoarea din Korna? Ei, ce întrevezi?

— Că a fost în același timp. Effendi, văd că ai ochii într-adevăr mai deschiși decât mine.

— Stai că n-am isprăvit, văd încă și mai mult. Când am spus că a apărut pentru întâia oară numele sefirului?

— Atunci când spuneai că l-a închis pe bimbașa polonez în ruine.

— Așa e. Deci, înseamnă că mai fusese cu ani în urmă în Irak. Cunoaște pe sillanii de acolo, fără îndoială că și pe Esara el Awar, căruia ia fost predată scrisoarea. Și acum vine punctul principal: te servești de altcineva atunci când te afli tu însuți acolo unde îl trimiți?

— Se-nțelege că nu!

— E de presupus că Emir-i-Sillan se afla în Irak în același timp cu locțiitorul său?

— N-ar avea nici un rost.

— Mai ales când e vorba de lucruri foarte importante. Nimicirea caravanei șambelanului, mituirea sangeacului din Hilleh și multe altele le văd acum într-o altă lumină decât atunci. Voi reveni mai târziu asupra lor. Toate acestea erau atât de importante că Emirul-i-Sillan ar fi venit el însuși, dacă s-ar fi aflat pe timpul acela pe acolo. Din aceste motive și altele încă, sunt încredințat că nu a expediat el însuși din Korna scrisoarea asta. Cred mai degrabă că sefirul a făcut-o.

— Așa cum explici tu lucrurile, trebuie să-ți dau dreptate. Dar Ghulam, călăul, care a primit scrisoarea, era atunci în Persia. Pentru ce nu i s-a trimis de-a dreptul acolo? De ce a trebuit să facă un ocol atât de mare printr-o țară străină, nu înțeleg. Tu, da?

— Cred că cunosc pricina.

— Aș fi curios s-o aflu.

— Prevederea. Căpetenia umbrelor e nevoită să se ascundă. Omul acesta se învăluie în taină. Siguranța lui personală îl silește. Ai auzit și tu că peder-i-baharat nutrește gânduri de răzvrătire împotriva-i. Spunea că mai sunt și alții de părerea lui. „Mai-marele Umbrelor” trebuie să se păzească nu numai de autoritățile oficiale, ci și de oamenii săi. Nimeni nu trebuie să afle cine e. Știm și noi că poartă o platoșă de oțel, când apare în „lunea plății”, la adunarea așa-zișilor lui „pederani”. Cu cât dă mai multe drepturi cuiva din subalternii săi, cu atât mai mult trebuie să se teamă de el. Așadar, de cine se cuvine să se păzească mai mult?

— Nu știu.

— Nu? E doar lesne de ghicit. Puterea nu stă în mâna aceluia care o are, ci în a aceluia care se poate sluji de ea. Dreptul de viață și de moarte e însă cel mai mare. Nu știi cine e chemat aici să dea astfel de porunci?

— Masallah! Acum știi! Ghulam el Multasim, călăul... Nu e așa că la ăsta te-ai gândit și tu, effendi?

— Da. Emirul-i-Sillan n-are de cine să se teamă mai mult ca de călăul lui, căci el e umbra crimelor sale. Trebuie să se ascundă atât de bine ca acesta să nu bănuiască nici pe departe cine e „Prințul” acesta tainic și unde se află. În același timp acesta e nevoit să țină mereu sub ochi pe călău, ca să urmărească faptele și intențiile lui. De aceea îi scrie în scrisoarea asta: „Știi că sunt nevăzut, totuși atotputernic și pretutindeni”. Reiese deci că se află oricând în preajma omului însărcinat să-i execute ordinele, ca să-l aibă la îndemână. Cine vrea să dea de „Prințul Umbrelor”, să-l caute prin Ghulam el Multasim.

Pederul bătu deodată din palme și strigă:

— Effendi, măcar că am tăcut până acum, dar am fost și eu cu voi la plimbare. Tii, multe mai află omul când merge cu tine! Când stai pe urmă să te gândești bine, îți dai seama că ai fost orb și n-ai văzut înaintea nasului. Stai, că

acum mi-a venit și mie ceva în gând, îmi îngădui să-ți spun ce?

— Te rog, chiar, s-o faci.

— Ați uitat adineauri să pomeniți de încă două „Umbre”, adică ăia doi de la hanul Iskenderijeh pe care i-ați auzit spunând, pe când vă adăpați caii, că se așteaptă caravana șambelanului. Nu erau persani și aveau inele de argint. E și asta o dovadă că „Umbrele” cele mai mari se află numai aici în Persia. Dar mai e o dovadă încă și mai bună. Pederul-i-baharat pomenea despre o sinagogă unde se adună ei în „lunea plății”. Dacă sinagoga asta s-ar afla unde se vorbește arăbește sau turcește, ar fi numit-o negreșit sinavon, havră sau iehudi havrasi, dar fiindcă îi ziceau meime-i-iehud, e de presupus că ea se află aici în Persia. Bănuiesc de asemenea că pederanii își au locuințele pe aproape, altminteri n-ar putea să se adune cu atâta regularitate în fiecare săptămână, la o anumită zi. Am dreptate sau nu?

— Ba da. Tocmai asupra acestui lucru vroiam să vă atrag, mai târziu și din anumite motive, atenția.

— Să venim acum la mirodenii, urmă Pederul. S-a vorbit despre „Tatăl mirodeniilor”, despre o „Umbră a șofranului”. Pederul-i-baharat a spus: „Pentru ce am fost ales pentru toate mirodeniile și mi s-a dat numai șofranul?? Trebuie să îndur astea toate?” Vasăzică fiecare Peder e numit după o anumită mirodenie, iar Peder-i-baharat e pus să-i supravegheze pe toți ceilalți. I se cuvine firește o leafă mai mare. Îmi îngădui, effendi, să mă ridic de la mirodeniile de rând la aceea a trandafirului?

— Da, da, văd că ești pe calea cea bună, îi răspunsei eu, zorindu-l să urmeze.

— Faptele sillanilor sunt numai crime și nelegiuiri, încep cu contrabanda și ajung până la omor, cel mai grozav păcat din câte există. Între aceste două fărădelegi sunt multe altele, fiecare din ele având ca nume o mirodenie. E sau nu?

— Așa e. Probabil că nici una din „Umbre” nu „miroase bine”. Mai departe!

— Mireasma trandafirului înseamnă asasinat. Asta o știm de astăzi, când ți s-a trimis vorbă că bobocul de trandafir se va deschide — adică vei fi omorât. Al șofranului pare să fie contrabanda. Am dreptate când susțin că scrisoarea către multasim era un ordin ca să fie cineva ucis?

— Da.

— De aceea bate la ochi că nu e vorba despre trandafiri în general, ci despre Gul-i-Şiraz, care e cel mai frumos dintre toţi.

— Pe mine nu mă surprinde deloc. Nu-i decât o înrăutăţire.

— O înrăutăţire a omorului? Se poate ceva mai rău, decât să ucizi pe cineva?

— Vorbele mele trebuie înţelese altfel. Mirosul trandafirului obişnuit înseamnă uciderea unui om de rând. De cine poate fi însă vorba, dacă se atinge trandafirul cel mai minunat?

— Ah, asta e dezlegarea? Deci nu e vorba de un om de rând, ci de unul care, pesemne, e foarte sus-pus.

— Aşa este. Cel puţin aşa îmi închipui eu lucrurile. Ai întrerupt şirul gândurilor noastre, amintind de mirodennii. Ajunsesem la convingerea că Emir-i-Sillan trebuie căutat în apropierea multasimului, căci nu are destulă încredere în el. Nu vrea ca acesta să ştie că e de ajuns să întindă numai mâna pentru a-l nimici, ci vrea să-l facă să creadă că e foarte departe de dânsul, chiar dincolo de hotarul Persiei. De aceea a trimis scrisoarea asta prin sefir până în Irak Arabi, de unde urma să fie retrimisă multasimului în Persia.

— E adevărat ce spui, totuşi am o îndoială, zise Ustadul.

— Care?

— Nu ghiceşti?

— Ba da. Dacă e aşa cum cred, atunci multasimul va trebui să afle de unde a fost trimisă scrisoarea.

— Da, aşa am crezut şi eu, dar în scrisoare nu se pomeneşte nimic despre asta.

— Să cercetăm mai bine; poate găsim ceva, măcar un semn oarecare. Bineînţeles că nu va fi nici un nume, căci acesta ar putea fi trădat.

Examinaram pe amândouă feţele scrisoarea, dar nu puturăm găsi nimic, nici când ne uitarăm în zare, aşa că luarăm şi plicul la cercetat. Până acum ne uitaserăm numai

la partea de afară a acestuia. Când privirăm înăuntru, descoperirăm pe marginea lui câteva cuvinte scrise mărunț cu o peniță foarte subțire și anume: „Prin Dartșin din Korna de la Emir”. Dartșin e un cuvânt persan și înseamnă scortişoară.

— Ei, ce spui? întrebai eu, mulțumit de descoperirea pe care o făcusem.

— Da; se pare că presupunerile tale se adevăresc, răspunse Ustadul. Nici nu m-am așteptat să descoperim așa ceva. Se vede că „Umbrele” au o anumită regulă, după care adaugă la o scrisoare asemenea știri. Acum însă urmează lucrul cel mai însemnat: cine va fi ucis?

— Nădăjduiesc să găsim răspunsul și la întrebarea asta.

— Mie mi se pare cu neputință.

— Mie nu. În orice caz e vorba de o persoană sus-pusă. Cunoști pe cei de la Curte, așa că vei ști și numele oamenilor de seamă din Persia.

— Îi cunosc, dar de unul cu numele de Rafajd Azrim n-am auzit. Numele ăsta poate fi și arab și persan, însă omul care îl poartă nu mi-e cunoscut.

— Poate nici nu-l cheamă așa, se amestecă Pederul în vorbă. Și pe plic s-a scris Dartșin în loc de Esara el Awar.

— Dar Rafajd Azrim nu e o mirodeneie, răspunse Ustadul.

— N-am putea lămuri lucrurile cu ajutorul alfabetului?

Încercăm și asta, dar în zadar. Deodată se păru că Ustadului îi veni ceva în minte. Luă scrisoarea, o citi și zise:

— Am găsit! Ce simplu, dar și ce îngrozitor!

— Cine e? întrebai eu cu încordare.

— Citește tu însuți, dar de-a-ndaratelea. Cum de nu ne-a dat în gând asta până acum?

Vru să-mi întindă scrisoarea dar nu mai avui nevoie s-o iau în mână pentru a ști că Rafajd Azrim, citit de-a-ndaratelea, înseamnă Mirza Djafar.

Ne privirăm toți trei, nu numai uimiți, ci înmărmuriți.

— Nu cumva e vorba de Mirza Djafar, prietenul meu?

— Ba da, spuse Ustadul.

— Dar acesta nu era prinț.

— Ba era, numai că în timpul călătoriei sale de studii, care a durat mai mulți ani, nu s-a folosit de titlul său, așa că punea cuvântul Mirza înaintea numelui său, în loc să-l pună la urmă. Călătoria în numele șahului și asta nu trebuia s-o afle nimeni.

— Ce face acum?

— N-are nici o slujbă deosebită, căci a renunțat la onoruri și demnități, nevoind să se pună în rândul acelor care se numesc servitorii Stăpânitorului, dar care în realitate nu sunt decât dușmanii lui. În schimb și-a pus toată viața în slujba acestuia și e pretutindeni acolo unde trebuie să dovedească poporului că șahul e bun și drept.

— Atunci Ahriman Mirza trebuie să-l urască, dacă îl cunoaște.

— Întrebi dacă îl cunoaște? Trebuie să știi că stau față în față ca focul cu gheața, ca lumina cu întunericul, ca dragostea cu ura și ca virtutea cu crima!

— Unde se află acum Djafar Mirza?

— Nu știu. Nu de mult a fost la Teheran la șah, care e acum la Ispahan. Poate e și el acolo. Țin numai să-ți spun că e prietenul meu și trebuie să-l previn cât mai repede.

Îi pusei mâna pe braț și îi spusei:

— Nu; n-ai să-l previi.

— Ce-ai zis? Cere orice vrei de la mine, numai asta nu.

— Totuși o cer.

— Se dădu câțiva pași înapoi, mă privi aproape mânios și mă întrebă:

— Vrei să mă îndoiesc de tine, effendi?

— Îndoiește-te, numai să nu faci un lucru necugetat.

— Un lucru necugetat? În împrejurarea de față nu există decât o singură cugetare, o singură hotărâre, o singură datorie pentru mine: să-mi salvez prietenul!

— De aceeași părere sunt și eu.

— Fără a-l preveni?

— Da, căci dacă îl previi, îl vei salva acum, dar, fără îndoială, va fi pierdut mai târziu.

— Dovedește-o!

Dădui cu părere de rău din cap și spusei:

— Mi-ai spus că mă iubești și că suntem amândoi un trup și un suflet. Asta a fost atunci când mă știai în primejdie de moarte. Acum însă, văd că te depărtezi de mine și nu mai ai încredere în cuvântul meu.

Lăsă capul în jos și nu mai spuse nimic, Pederul însă interveni cu glas împăciuitor:

— Nu fi supărat, effendi, căci avem toată încrederea în tine. Dacă nu vrei să-l prevenim pe Djafar Mirza, nu-l vom preveni. Presupun că știi de ce ceri așa ceva.

— Da; și vă voi spune și vouă de ce. Când va avea loc alergarea, Pederule?

— A fost hotărâtă pentru a cincea zi a șabanului.

— Și când urmează să fie ucis Djafar Mirza?

— În ziua a cincea a sa...

Nu apucă să sfârșească vorba, căci Ustadul îl întrerupse:

— *Mașallah!* În... în aceeași zi!

— Acum îți dai seama ce se va întâmpla? îl întrebai eu.

— Nu, mărturisi el.

— Nu înțelegi încă? Va fi ucis aici la voi.

— Effendi, ce spui?!

— Effendi! strigă și Pederul speriat.

— Vă rog să nu vă înspăimântați, urmai eu. La început planul trebuie să fi fost altul. Când Emir-i-Sillan a poruncit ca Djafar Mirza să fie ucis în a cincea zi a șabanului, nu știa că în ziua aceea se va afla la voi.

— La noi?... aici la noi? întrebare amândoi într-un glas.

— Aici la voi, în satul djanicunilor.

— Emir-i-Sillan?! strigă Ustadul.

— Chiar el? întrebă și Pederul.

— Chiar el, întări eu. Va veni împreună cu călăul său.

— Dar ăsta se și află aici. Îl avem în mâna noastră, spuse Ustadul. Ai uitat că multasimul e călăul? E prizonierul

nostru, sau mai bine zis al tău și ai să-i tai pofta să mai vină vreodată pe la noi.

— Să-i tai pofta? Ar fi cea mai mare greșeală pe care aș putea-o face ca prieten, al vostru. Dacă m-aș atinge astăzi sau mâine de dânsul, poimâine s-ar năpusti o întreagă armată de „Umbre” asupra voastră. Vrem doar să nimicim dușmanii, nu să aducem alții noi pe capul nostru.

— Nu cumva ai de gând să-i dai drumul? întrebă Pederul.

— Întocmai, mărturisii eu.

— Asta nu se poate.

— Ba da.

— Să dăm drumul călăului care trebuie să ucidă pe Djafar Mirza?! Gândește-te bine, effendi!

— M-am gândit.

Ca să-l liniștească, Ustadul zise Pederului:

— Ai uitat că multasimul n-a primit scrisoarea. Prin urmare nu știe ce vrea Emir-i-Sillan de la dânsul și nu poate să ducă porunca la îndeplinire.

— Te înșeli, îi curmai eu vorba. Va primi scrisoarea.

— De la cine?

— De la noi, chiar dacă nu pe cale directă.

Tăcură amândoi, iar eu urmai:

— Pederule, adineauri mi-ai luat apărarea și acum te uiți la mine ca și când nu mi-aș da bine seama de ce am făcut. Ați citit toată scrisoarea împreună cu mine, dar tot nu vi s-au deschis încă ochii și v-ați speriat la gândul că Emir-i-Sillan va veni încoace. Nu știu de ce, dar a și fost aici.

— Când? întrebă Ustadul neîncrezător.

— Poate chiar de mai multe ori, în taină, iar fățiș, astăzi.

— Astăzi?... Când? Unde? Cum?

— Cu persanii. Era chiar căpetenia lor.

— Effendi, nu știu ce să mai spun!

— Nu spune nimic, ci gândește-te.

— La ce?

— La scrisoarea asta și la vorbele care ni s-au spus. Învață să nu vezi numai cu ochii și să auzi numai cu urechile, ci și cu mintea.

— Nu văd și nu aud nimic.

— N-ai luat în seamă felul în care e întocmită scrisoarea și tonul în care s-a vorbit? Îl voi repeta și dacă vei fi cu luare-aminte, vei putea să-mi spui cine e Emir-i-Sillan.

Luai scrisoarea în mână și o recitii, imitând glasul și mișcările persanului, așa cum ne vorbise astăzi. Nu apucaii bine să citesc ultimul cuvânt, când Pederul strigă:

— E Mirza... Mirza... chiar el!

Ustadul răsuflă adânc, ochii săi priveră în depărtare, apoi spuse cu glas întretăiat:

— Ah... ri... man... Mir... za! Da, acum știu. Când i-am auzit azi vocea, mi s-au trezit amintiri din timpuri uitate de mult. Înaintea mea s-a ridicat ca o umbră, care s-a prefăcut într-un chip de om. Când i-am văzut fața, am recunoscut că eram eu însumi. Dar chipul se schimbă, luă altă față: era Ahriman Mirza, dar în același timp eram tot eu. Am înțeles atunci că el e întruchiparea înșelăciunii care a nimicit și viața mea. Dar acum trebuie să mă reculeg, să-mi adun iar puterile, căci știu în sfârșit ce am de făcut. Măine voi pleca pentru o săptămână și te rog pe tine, să-mi ții locul; vei fi stăpân în casa mea. Pederul e de față și a auzit ce-am spus. El va face tot ce vei porunci, ca și când aș fi poruncit eu.

— Vrei să pleci? Îl întrebai mirat.

— Da.

— Nu-mi spui și mie unde?

— Ba da, căci din clipa asta tu ești stăpânul. Mă duc la Ispahan, la şahinșah; o fac în urma celor aflate azi de la dușmanii mei.

— Foarte bine faci, încuviințai eu.

— Mă bucur că ești de aceeași părere. Le-am spus pe față că voi căuta ajutor acolo unde trebuie, dar ei mi-au răs în nas.

— Vrei să vorbești tu însuși cu Stăpânitorul?

— Da, numai cu el. Între noi amândoi nu îngădui nici un mijlocitor și îi voi spune totul ca unui tată, așa că un al treilea m-ar stânjeni.

— Ce vrei să-i ceri?

— Nimic. Îi voi spune numai ce am de spus și el va face ce trebuie făcut. Nu știu ce hotărâre va lua, dar sunt încredințat că va fi mai dreaptă și mai bună decât mă aștept.

— Ai de făcut un drum lung. Nu ți-e teamă?

— Să-mi fie teamă de un drum la șahul meu?! Cât de departe e cerul de pământ și cu toate acestea nu mă înalț zilnic până la Dumnezeu cu rugăciunea mea!? Pentru credință și încredere nici un drum nu e prea lung și niciodată Stăpânitorul nu e prea departe. Afară de asta nu voi pleca singur; câțiva djanicuni mă vor însoți și mai merge cu noi și negustorul care a poposit azi-noapte aici.

— Agha Sibil?

— Da.

— Sibil înseamnă mustață. Acesta e numele lui adevărat, sau o poreclă pe care i-au dat-o oamenii din pricina mustății sale?

— Cred că e o poreclă, căci n-am mai văzut o mustață ca a lui. Eu nu mă interesez de afaceri; le las pe seama Pederului, care îți va putea da lămuriri mai bune asupra negustorului.

Bineînțeles că doream să aflu cât mai multe despre acest negustor, așa că-l întrebai pe șeic:

— Cunoști situația lui Agha Sibil?

— Nu obișnuiesc să fac afaceri cu oameni pe care nu-i cunosc. Sibil e foarte bogat, dar cinstit și de treabă.

— Are copii?

— O fată și doi nepoți.

— Nepoții sunt copiii fetei lui?

— Da.

— Știi cum îi cheamă?

— Da, căci de câte ori mă duc la Ispahan, sunt oaspetele lui. Pe fiica lui o cheamă Elmas. Bărbatul ei a fost ofițer în armata turcească și a fost împușcat la Damasc. Fiul ei, care se află azi aici cu bunicul său, se numește Ikbal, iar pe fetiță o cheamă Sefa.

— Fiică-sa nu s-a mai măritat?

— Până acum nu. Nu vrea să se despartă de tatăl ei.

— Cum se face că fata unui negustor persan din Ispahan s-a măritat cu un ofițer turc din Damasc? Acesta trebuie să fi fost sunnit, pe când ea este šiită.

— Dacă nu mă înșel, am auzit vorbindu-se, chiar în familia lor, că dânsul a fost înainte creștin. Mi se pare că e

din țara care se numește Lehistan ^[9]. A făcut cunoștință cu negustorul, în Palestina, unde acesta locuia pe vremea aceea. După ce s-a căsătorit cu fiica negustorului, s-a mutat la Damasc, unde a venit și Agha Sibil. Când a avut loc prigonirea creștinilor, s-a întâmplat și nenorocirea care a lovit atât de crunt această familie. Ofițerul a fost împușcat pentru nesupunere, Agha Sibil a fost prădat și a trebuit să fugă, fiind šiit. Împreună cu fiica sa și cu copiii acesteia reuși să treacă în Persia, unde începu o afacere nouă și prin muncă și cinste a agonisit averea pe care o are astăzi. Ți vād ochii lucind de bucurie, effendi. De ce? Știai cumva ceva din ce ți-am povestit?

— Da, răspunsei eu, plimbându-mă emoționat prin cameră.

— Cunoșteai pe unul din ei?

— Da, pe ofițer.

— L-ai cunoscut înainte de a fi fost împușcat?

— Ba nu, ci chiar atunci când a fost împușcat.

— Atunci i-ai văzut cadavrul?

— Cadavrul? Hm, da; căci era un cadavru. Dar am vorbit cu cel împușcat.

— *Mașallah!* Dar morții nu mai vorbesc!

— Uneori da; mai cu seamă împuşcații pe care nu i-au nimerit gloanțele.

— Nu... l-a... nimerit? Glumești, effendi?

— Defel. Am vorbit cu mortul, pe care îl cunoașteți și voi amândoi.

— Noi? Nu știu ce vrei să spui...

— V-am povestit de bătrânul bimbașa din Bagdad, care a fost avansat apoi la gradul de „mir alai”?

— Acela care te-a găzduit și care a fost făcut prizonier de sefir?

— Chiar el. Acum îl cunoașteți de două ori: o dată prin mine și a doua oară prin Agha Sibil. Sunt încredințat că veți avea prilejul să-l cunoașteți și personal. El e ofițerul care a fost împuşcat la Damasc.

Pederul sări de pe scaun, ca și când ar fi fost aruncat în sus de un arc nevăzut și strigă:

— Creștinul pe care l-au plâns atât de mult? Sunitul, căruia șiiții i-au rămas credincioși, cu toate că a murit? Bărbatul pe care soția lui l-a adorat? Părintele pe care copiii lui îl iubesc și azi încă, deși nu-și mai amintesc de chipul lui? Nu e mort? Mai trăiește? Le-a rămas credincios tuturor, cu toate că a plecat în altă țară? Effendi, asta e de necrezut! Știu că spui adevărul, totuși povestește-ne amănunțit cum s-a întâmplat.

— Vă voi povesti totul fără să aștept să vină el însuși pentru a dovedi că, atunci când vrea Dumnezeu, moartea nu e decât un basm deșert. Luați loc lângă mine și ascultați.

Deoarece despre bătrânul bimbașa aflaseră totul de la mine, nu era nevoie să vorbesc decât despre ce aflasem de la dâșii de familia lui. Descrisei jalea lui pentru acei pe care îi credea pierduți și pomenii de osteneala mea de a deștepta în sufletul său nădejdea că poate tot vor mai fi în viață. Când isprăvii de povestit Ustadul se sculă de pe scaun, împreună mâinile și spuse:

— Ai vorbit prietenului tău de o reînviere a celor crezuți morți, iar noi suntem chemați să înfăptuim această reînviere. Și eu cunosc pe cineva, pe care toată lumea îl crede mort. Alții presupun că s-a dus în lume. Tu ce crezi de dânsul, effendi? Știi de cine vreau să vorbesc?

Simții un val cald năpădindu-mi inima; mă apropiai de dânsul, îi cuprinsei umerii cu brațul și îi spusei:

— Vrei să reînvie din această moarte, căreia a fost silit să i se supună?

Dădu numai din cap, fără să spună nimic, își lipi însă obraji de ai mei.

— Atunci, fiindcă am început să înfăptuim reînvierea celor crezuți morți, să-l înviem și pe acela de care ai vorbit tu. Vrei?

Mă privi în ochi cu o dragoste nemărginită.

— Poți și vrei s-o faci? mă întrebă el.

— Pentru tine, din toată inima, răspunsei eu.

— Crezi că e cu putință?

— Fiindcă ne iubim, va fi foarte ușor.

— Dar cum se va înfăptui?

— Te rog să lași asta în seama mea. Dă-mi mâna ta și ascultă ce am de spus: Dacă ai curajul să-mi încredințezi sufletul și mintea ta, atunci vom serba reînvierea, chiar aici.

La auzul acestor cuvinte mă îmbrățișa, mă strânse cu putere la pieptul său și răspunse:

— Am curaj; mă încredințez cu totul ție.

Deodată lumina se stinse, căci lumânarea arsese până la sfârșit, fără să băgăm de seamă. Pederul plecă să aducă alta și când se întoarse, ne găsi pe amândoi pe balcon. Ustadul arătase tocmai afară spre valea luminată de stele și spusese:

— E ca și când am pregătit tot ce ne înconjoară, pentru tine. Tu m-ai întărit azi sufletește și mi-ai dat curaj și nădejde. Mi se pare că acum trăiesc în mine doi oameni și totuși mă simt numai ca unul singur. Pune două lumânări

una lângă alta și vei vedea că nu dau două lumini, ci tot una singură, dar mai mare, mai puternică.

În timp ce vorbea, Pederul se apropie de ușă și ne îndemnă:

— Puteți intra iar; am făcut lumină mai mare.

Când intrarăm, el arată spre masă, unde zărirăm două lumânări. Ciudat! Ustadul zâmbi.

— Vezi, spuse el glumind, noi numai ne-am gândit la două lumânări și dânsul, ca Peder prevăzător al djanicunilor, a și înfăptuit gândul nostru. Așa să fie întotdeauna și atunci satul nostru va înflori și propăși.

Îi plăcea să vorbească în pilde și cine voia să-l înțeleagă, trebuia să cugete bine. Așa făcuse și acum.

Cu toate că nu isprăvisem încă convorbirea noastră, șeicul ne atrase luarea-aminte:

— Trebuie să fie aproape de miezul nopții; nu vrei să te odihnești înainte de plecare, Ustadule? Afară de asta, effendi nu e încă cu desăvârșire întremat și nu-i este îngăduit să piardă nopțile.

Ustadul îi răspunse:

— N-am nici timp, nici nu vreau odihna. Ceea ce se petrece acum în sufletul meu, nu știe să măsoare timpul și nu se sinchisește că e miezul nopții.

Eu adăugai:

— Trupul mi-e obișnuit să asculte de voința mea și nu simt nici cea mai mică oboseală, așa că pot sta și mai departe de vorbă.

Ustadul îmi luă mâna, pipăi pulsul și spuse mirat:

— Cât de liniștit și regulat bate. La fel cu al meu; așa că sunt și eu de părere că putem vorbi mai departe. Unde am rămas? Mi se pare că vorbeam de Ahriman. Ofițerul reînviat a adus vorba de el. Vrei să urmezi, effendi?

— Da, răspunsei eu. Voi scrie o epistolă la Bagdad, bătrânului „mir alai”. O voi trimite prin câțiva djanicuni, care vor pleca să-l aducă înapoi împreună cu Kepek. Va trebui să fie aici înainte de ziua în care vor avea loc

alergările. Cred că vei îngădui socrului său să-și ridice aici cortul cu mărfuri în ziua aceea? Voi vorbi cu dânsul în privința asta, înainte de plecarea voastră și îi voi spune să-și aducă fica și pe cei doi copii ai ei. Va fi o revedere de care, mă bucur de pe acum. Te învoiești cu planul acesta?

— Mă învoiesc cu tot ce vei hotărî tu. Să-i facem lui Agha Sibil, surpriza în ziua alergării, sau vrei să-i spui totul de pe acum?

— Îi voi spune azi, căci e o cruzime să întârzii o bucurie pe care o poți face îndată unui om. Pentru emoții atât de mari ca cele care sunt de așteptat, e bine să fie omul pregătit.

— Ai dreptate. Așadar ne-am înțeles în privința asta?

— Da. Și acum să vorbim mai departe de Ahriman Mirza. Trebuie să dovedesc că dânsul e Emir-i-Sillan.

— Dovada asta ai și adus-o; cel puțin pentru mine.

— Prin ce?

— Prin felul în care ai citit scrisoarea lui. Nimeni altul nu vorbește și scrie la fel cu dânsul. Afară de asta are și semnul cel mai mare al „Umbrelor”.

— Putem ști dacă e cel mai mare?

— Asta nu. Se poate să existe altul și mai mare.

— Mai mult decât sigur.

— Effendi, dar te contrazici pe tine însuți!

— Nu.

— Dacă e un însemn mai mare, atunci acela care îl poartă e mai presus decât Mirza.

— Asta e o concluzie logică, dar nu practică. El poartă amândouă însemnele.

— Amândouă? Spui asta cu hotărâre. De unde știi?

— Ia gândește-te puțin. Fiind căpetenia asociației, are în mână lui toate însemnele acesteia. Are și „tumanul” atârnat de lanț. Sunt încredințat că, dacă se ivește nevoia, pune și inelul de argint la deget, pentru a fi luat drept o „umbră” de rând. Când apare însă ca emir la adunarea pederanilor săi, atunci, fără îndoială că trebuie să se ferească, și de

aceea sunt încredințat că, la adunările lor, își acoperă fața. Afară n-o poate ascunde și atunci negreșit că nu se va trăda purtând însemnul cel mai mare.

— Fără îndoială că nu, dar și atunci trebuie să poarte un semn. De ce nu ia un inel obișnuit?

— Fiindcă e un om căruia îi place să impună, să atragă privirile. N-ai văzut îmbrăcămintea lui? Un inel obișnuit va purta numai din viclenie, când vrea să înșele pe cineva. Altfel, dacă nu-i este îngăduit să se arate ca „prinț al Umbrelor”, vrea cel puțin să fie luat drept unul cu rang mai înalt al acestora. Din ambiție nu vrea să poarte un semn inferior și sunt încredințat că și însemnul de la brâu îl are numai el. Acum aș vrea să mai știu un lucru: la „Sfatul bătrânilor” a spus astăzi: „Mă vedeți azi pentru întâia oară. Nici numele meu nu vă era cunoscut până acum, așa că nu știți cine și ce sunt”. Cum a putut spune așa ceva? Vă era într-adevăr atât de necunoscut, cum credea el?

— Nu, răspunse Ustadul. Nici nu-și închipuia așa ceva. El știa prea bine că mai cu seamă eu îl cunosc, fiindcă l-am întâlnit și chiar am vorbit de mai multe ori cu el.

— Asta voiam să știu. Îngâmfarea l-a împins să spună mai mult decât avea de gând. Știe că îl cunoașteți și cu toate astea a susținut că nu știți cine e. Trebuie, deci, să fie cineva și ceva, în afară de Ahriman Mirza. Ce? Ceva obișnuit, sau ceva foarte de seamă. Bănuiesc că ceva de seamă, căci asta se poate înțelege și din vorbele sale: „prietenia mea poate fi folositoare și dușmănia mea poate să aducă pieirea”. Cine se încumetă să spună așa ceva, se crede cel mai puternic din toată țara. Dar în ce fel? În rău sau în bine? În bine și după lege e numai șahul; prin urmare nu poate fi decât în rău. Și cine spune: „dușmănia mea poate aduce pieirea”, nu poate fi un om bun. Afară de asta, trebuie să mai ținem seama că nu spune de unde are puterea cu care se laudă; prin urmare face ceva neîngăduit și în afară de lege. Astea sunt faptele luate una câte una; acum să tragem o concluzie.

— Lasă-mă pe mine, se rugă Pederul. Și eu aș vrea să spun ceva.

— Bine, răspunsei eu, căci eram mulțumit de atenția cu care mă ascultase.

— Rezultatul e uimitor, zise el. În țară sunt două puteri: una bună și una rea. Cea bună e în mâinile șahului: cea rea o are Ahriman Mirza. Cum știm însă că puterea cea rea o stăpânește Emir-i-Sillan, atunci Ahriman trebuie să fie „Căpetenia Umbrelor”. N-am dreptate, effendi?

— Cred că da. Spune-mi, Ustadule, nu ești și tu de aceeași părere?

— Ba da, căci e cea dreaptă, zise el.

— Așadar nu vă voi mai aduce și alte dovezi, cu toate că am mai multe. Pentru mine, Ahriman Mirza și Emir-i-Sillan sunt unul și același om. De asemenea e adevărat că el și călăul lui sunt împreună, căci nu-l slăbește niciodată din ochi. După ce ne-am lămurit în privința asta, se mai pune o întrebare: ce caută Mirza la djanicuni? Ce gând ascuns i-a adus încoace? Întrebarea asta îmi dă de gândit, ba m-ar putea pune chiar în încurcătură.

— De ce? întrebă Ustadul. Vezi lucrurile prea în rău.

— Spune mai bine că văd chiar răul însuși. Nu se poate tăgădui că a vrut să vină de-a dreptul încoace și numai de dragul călăului său s-a abătut pe la kalhurani. Ce urmărește, însă, venind aici?

— Răzbunarea, răspunse Pederul.

— Aceasta nu-l privea pe el, ci pe multasim. Apoi se și afla pe drum când a luat naștere răzbunarea.

— Atunci a venit, poate, pentru a ne ține cuvântarea pe care am avut plăcerea s-o ascultăm?

— Cu asta n-ai nimerit prea departe alături, dar nici drept la țintă. Voia să vă dea alt șeic. Știți ce înseamnă asta? Că a venit la djanicuni cu gândul de a nimici înrâurirea bună pe care o are Ustadul asupra lor. Și cum a crezut că va reuși să-și ajungă scopul? Înainte de toate prin înlăturarea Pederului, a cărui menire este să facă pe

djanicuni să înțeleagă buna înrâurire a Ustadului. Credea că va putea face asta, propunând pe Tifl ca șeic.

— Ai văzut cum a fost primită propunerea lui, răspunse Pederul. Așadar n-avem nevoie să ne mai batem capul cu asta.

— Crezi? El nu s-a dat bătut, ci vrea să se întoarcă în ziua alergării, pentru a mai încerca o dată.

— Nu va reuși nici atunci. În privința asta să n-ai nici o grijă.

— Nici nu am. Când am vorbit adineauri de ținta pe care n-ai nimerit-o în plin, m-am gândit la altceva și anume la presupunerea mea de adineauri că Emir-i-Sillan a mai fost pe aici, deși numai în taină.

— Nu te înșeli — cel puțin în privința asta?

— Tot ce se poate, căci n-am nici o dovadă e numai o presupunere. Dar câteodată sunt presupuneri care se adevăresc prin însuși faptul că iau naștere. V-am atras luarea-aminte asupra faptului că satul vostru nu pare să fie atât de necunoscut „Umbrelor”, cum vă închipuiți voi.

— Asta ar fi într-adevăr ceva nou pentru noi.

— Pentru mine nu. Ce-a făcut multasimul azi? N-a mai lăsat caii departe de sat, cum face de obicei cineva când nu cunoaște locurile, ci a descălecat în apropiere.

— Cunoștea locul, fiindcă azi, în timpul zilei, a trecut de două ori pe acolo.

— Asta îmi dă și mai mult de gândit. Tocmai acolo a dat peste păzitorul care a venit repede să ne înștiințeze. De ce n-a presupus că mai cu seamă seara va fi un păzitor acolo? Dacă fiul acestuia nu și-ar fi adus aminte, din întâmplare, de oile lui, atunci multasimul n-ar fi fost descoperit. Apoi s-a furișat spre partea dinapoia satului, așa că cunoștea foarte bine poziția acestuia. Casele și corturile sunt așezate pe două rânduri, de-a lungul drumului ce duce la casa Ustadului. Lună nu era. Poate deci cineva cu totul străin de loc, să treacă neobservat? apoi drumul atât de întortocheat spre „Casa înaltă”! Îl cunosc deci. Dacă mai țin seama și de

lungimea satului, ar fi trebuit cel puțin două ceasuri cuiva, pentru a se furișa până la poartă. De când am stins însă luminile și până la ivirea multasimului a trecut numai jumătate din timpul ăsta. Prin urmare, drumul trebuie să-i fie bine cunoscut.

— A dovedit că știe să se furișeze cu foarte mare îndemânare.

— Asta nu schimbă întru nimic lucrurile. Când am vorbit de două ceasuri, am presupus un om care se pricepe foarte bine la furișat, însă călăul nu era singur, ci avea doi însoțitori cu el care, prin faptul că au putut fi prinși atât de ușor, au dovedit că nu se pricepeau măcar să se ascundă bine. Prin urmare, în noaptea asta n-au venit pentru întâia oară. Îl voi lua pe multasim la cercetare, înainte de a-i da drumul mâine dimineață. Poate voi reuși să aflu ceva de la dânsul.

Obiecțiunile amintite îmi fuseseră făcute de Peder. Acum părea să-și amintească și „Ustadul” de ceva, așa că puse Pederului întrebarea:

— Ce-a fost cu persanul acela străin, care și-a scrântit piciorul și pe care l-am îngrijit până când s-a făcut bine? Pentru ce se urcase pe zid?

— Pentru ca să caute antichități. Avea o prăvălie la Teheran, unde vindea astfel de lucruri. Era într-o marți dimineață când l-am găsit.

— Dar cu doctorul acela din Hamadan, care într-o luni s-a împotrivit atât de mult să rămână la noi?

— Acesta se rătăcise. A fost găsit după ce se înnoptase și a fost adus la noi. Nu vroia să rămână cu nici un chip, cu toate că n-avea nici un motiv să fie atât de grăbit. Acești doi oameni nu au nici un amestec, căci nu erau „umbre”, ci oameni cinstiți. În schimb mi-am adus aminte de altceva. Ți mai amintești de biciul pe care l-a găsit Tifl, când s-a urcat pe ziduri, pentru a căuta cimbru pentru bucătărie?

— Negreșit că da, căci nu e mult de atunci și biciul acela mai este încă acolo, lângă cărțile mele. Am scris pe un

bilețel ziua când a fost găsit, pentru a afla poate pe acela care l-a pierdut. Biciul nu e al nici unuia din djanicuni. Atunci n-am băgat de seamă lucrul ăsta, dar acum îmi dă de gândit. Îți mai aduci aminte de ceva?

— Nu.

— Nici eu.

— Ajunge și atât, intervenii eu. Ce naivi și nerăbdători sunteți!

— Găsești și în faptul acesta o pricină de bănuială? întrebă Ustadul.

— Nu numai una, ci zece, douăzeci de pricini. Mai întâi, te rog să-mi arăți biciul.

Îl aduse și văzui că era o biciușca de călărie. De mâner era atârnat un bilețel, pe care sta scris: „Marți 9 sefer”. Mânerul era dat cu lac negru și într-un loc unde crăpase lacul văzui că e de tablă, așadar gol înăuntru. Măciulia era mare și grea; pesemne umplută cu plumb. Încercai s-o răsucesc și reușii. După ce desfăcui măciulia, văzui scobitura, în care găsii o bucată de mătase neagră pe care o scosei afară. Avea trei găuri: pentru gură și ochi și patru sfori pentru a putea fi legată la ceafă.

— Ce e asta? întrebai eu, punându-mi bucata de mătase pe față.

— O mască, răspunse Pederul.

— Da, o mască, întări „Ustadul”.

— Și despre cine am spus că apare mascat în fața pederilor săi?

— De Emir-i-Sillan, răspunse el.

— A fost găsită marți. Când e „ziua soldei” de care a vorbit Peder-i-baharatul?

— Luni.

— Și când n-a vrut să rămână la voi doctorul din Hamadan?

— Într-o luni seara.

— În ce zi a fost găsit negustorul de antichități cu piciorul scrântit?

— Marți dimineața.

— Ei bine, nici acum nu vi s-au deschis ochii?

Nu răspunseră nimic, dar mă priviră înmărmuriți.

— Mai credeți și acum că n-a fost nici o „Umbră” pe la noi? urmași eu. Ba e mai rău chiar decât mi-am închipuit.

— Mai rău? repetă Ustadul cuvintele mele.

— Da, din nefericire. Trei luni de-a rândul; gândiți-vă numai!

— Vorbește mai lămurit, mă îndemnă el.

— Mai lămurit? Lunea e doar ziua de întrunire a pederilor!

— Dumnezeule! Ce vrei să spui cu asta?! Ar fi îngrozitor!

— Totuși așa este. Nu numai că au fost „Umbre”, dar vin în chip regulat. Da, căpeteniile „Umbrelor” care se numesc pederani, își țin întrunirile, în ziua soldei, în ținutul vostru, pesemne în ruinele unde a fost găsit biciul.

Nici nu se poate descrie impresia pe care o făcură cuvintele mele. Se părea că cei doi își pierduseră graiul.

— La aceste întruniri „Prințul Umbrelor” obișnuiește să vină în persoană, urmași eu. A fost deci aici și cum nu lasă niciodată să i se vadă fața, a purtat masca asta. Biciul acesta e al lui. Sau l-a pierdut, sau l-a uitat. Pesemne că nu l-a găsit din pricina întunericii și nu putea să aștepte până când avea să se lumineze de ziuă, căci ar fi fost văzut de voi. Doctorul din Hamadan a venit călare înapoi?

— Nu. Când a fost găsit, era pe jos, răspunse Pederul.

— Dar nu se putea să fi venit pe jos tocmai de la Hamadan!

— Bineînțeles că nu. Avea un cal.

— Unde?

— Îl lăsase priponit departe de sat, pe malul eleșteului.

— Presupui că și negustorul de antichități a avut un cal?

— Da.

— Unde era?

— În același loc.

— Mi-am închipuit eu așa ceva. Și faptul ăsta nu v-a bătut la ochi?

— Nu putea să fie o întâmplare?

— Nu există întâmplare. Totul se face cu scop și cu voință. Și chiar dacă ar exista întâmplare, în aceste două cazuri nu poate fi vorba de ea. Cei doi cai n-au fost lăsați din întâmplare acolo unde au fost găsiți, ci cu gândul de a-i ascunde privirilor voastre. Când vin pederanii, după un drum atât de lung, trebuie să se îngrijească în primul rând să-și adape caii. De aceea se duc la iaz, probabil întotdeauna la același loc. Mă voi duce să-l examinez.

— Pot să te însoțesc? mă întrebă el.

— Da, însă să nu spui nimănui nimic.

— De ce nu?

— Ar putea s-o afle „Umbrele” care locuiesc în sat.

— Effendi, ești... eram cât p-aci să spun: nebun. Te gândești la lucruri care nu sunt cu puțință.

Era foarte tulburat, dar cu atât mai liniștit vorbii eu:

— Sunt încredințat că ceea ce bănuiesc nu s-ar putea întâmpla, dacă dușmanii n-ar avea ajutoare aici.

— Dacă ar fi așa cum spui, atunci ei ar fi avut grijă de acela care și-a scrântit piciorul, precum și de cel ce se rătăcise în timpul nopții.

— Se rătăcise oare cu adevărat? A spus așa, când a fost prins. Cine descăleca atât de aproape de sat și-și duce calul la adăpat pe malul lacului, nu vrea să fie văzut și în nici un caz nu s-ar putea rătăci, deoarece avea corturile și casele înaintea nasului. Apoi când cineva caută antichități prin ruine, n-o face în timpul nopții, după ce și-a ascuns calul cu atâta grijă. Dimpotrivă, vine în timpul zilei și, ca străin, ar cere informații și voie să caute, rugând să i se dea o călăuză. Ați fost de o naivitate într-adevăr copilărească. Spui că „Umbrele” de aici ar fi dat ajutor negustorului de antichități. Eu cred însă că n-au avut cunoștință de accidentul acestuia.

— Cu toate acestea nu pot împărtăși bănuiala ta. La noi nu există nici un om care să aibă inelul „Umbrelor”.

— Ești atât de sigur?

— N-aș putea să jur, știu numai că n-am văzut nici un inel cu semnul „Umbrelor”.

— Nici nu e nevoie, căci nu toate „Umbrele” au câte un inel, dar cine are unul e fără îndoială o „Umbră”. Tot așa nu se poate spune că un soldat care n-are „medalia bărbăției” nu e soldat.

— S-ar putea să fie cum spui. Crezi, deci, că inelul nu e un semn de recunoaștere, ci o răsplată?

— Da, căci „Prințul Umbrelor” se va feri să dea un inel aceluia care nu s-au distins prin vreo faptă deosebită. Dacă n-au văzut nici o dovadă la vreunul din oamenii tăi, asta încă nu înseamnă că nu există „Umbre” printre ei. Având în vedere șiretenia cu care procedează emirul, e cu putință ca cineva să fie o „Umbră” fără să știe cu hotărâre. Chiar despre tine însuși nu poți spune că nu i-ai făcut, poate, cândva un serviciu. Nu vreau să bănuiesc pe nici unul din djanicunii voștri, dar nu poți susține că printre supușii tăi nu sunt decât numai oameni de treabă.

— Din nefericire așa e. Tot ținutul acesta a fost ocupat odinioară de „izgoniți” care se țineau numai de prădăciuni și atacau pe toată lumea, fără să țină seamă de nimeni și de nimic.

Ustadul, care tăcuse până atunci, interveni și el spunând:

— Au avut loc cele mai groaznice tâlhării pe care și le poate închipui cineva și nimeni nu era sigur de avutul său. „Izgoniții” jefuiau fără nici o deosebire și pe bogați și pe săraci, luând acestora din urmă și cenușa din vatră. Își făcuseră vizuina în ruine, unde se simțeau la adăpost.

— Îi cunosc și eu destul de bine, căci am avut de a face cu ei, când s-au dat drept dinaruni și au voit să mă prade și pe mine de tot ce aveam asupra mea, spusei eu.

— Poți deci să-ți închipui ce ură au împotriva mea, fiindcă i-am gonit din ținuturile astea. Cunoști doar atacul din urmă, pe care l-au dat împotriva noastră. Nu mi-a fost ușor să scap de ei, căci s-au împotrivit și am dus lupte crâncene cu dâșii. Când au văzut că nu mai pot face nimic cu forța, s-au folosit de vicleșuguri și mereu am fost urmărit de gândul că în ruine trebuie să mai fie ceva ce îi atrage, ceva asemănător cu ce-ați descoperit voi la Birs Nimrud. Multă vreme am mai găsit urme de pași străini în ruine și chiar în timpul din urmă au venit oameni care vroiau să se statornicească în ținutul acesta, dar pe care i-am gonit, după ce i-am cercetat mai de aproape. Între ei erau și rude ale câtorva djanicuni, care nici până acum nu mi-au iertat că nu le-am lăsat neamurile să rămână aici. Se prea poate, deci, să ai dreptate, când spui că și printre djanicuni ar putea să fie și „Umbre”.

— Vorbele tale mă fac să-mi pun iar întrebarea: „Ce caută Mirza aici?” De ce ține atât de mult la ținutul acesta, încât uită de toată prevederea și vrea cu tot dinadinsul să-și recâștige înrâurirea pe care a avut-o înainte?

— Nu știu. Pot avea cel mult o bănuială, dar nu văd încă lucrurile destul de lămurit.

— Amintește-ți de vorbele sale. A avut chiar îndrăzneala să-și dea pe față planul. El vrea să nimicească starea de înflorire în care ai adus pe djanicuni, pentru a-și putea face mendrele mai departe.

— Așa trebuie să fie, răspunse Ustadul. Mi-am dat toată osteneala să îmbunătățesc soarta djanicunilor și de multe ori m-am întrebat dacă străduințele mele nu vor fi zadarnice, căci prea mulți erau cei răi și găsiseră un adăpost bun în întunericul ruinelor. Totuși lumina e mai puternică decât întunericul și dacă reușeam s-o duc în vizuina lor, atunci ticăloșii trebuiau să iasă la lumina zilei, unde putea să-i recunoască oricine și să se ferească de ei.

Ustadul făcu o pauză și Pederul adăugă:

— Ai și reușit să înfăptuiești ceea ce ai spus acum. Noi nu te cunoșteam încă și ai pătruns singur în ruine, fără să ai vreun ajutor din partea nimănui, dar tocmai prin îndrăzneala asta ai câștigat inimile noastre.

— A fost, mult mai ușor decât și-ar fi putut închipui cineva, zise el zâmbind. Nu m-am dus pe furiș, ci ziua, în amiaza mare și am spus pe față cine și ce sunt. Cu atât mai mult au crezut că sunt o „Umbră”, aruncată de la lumina zilei la întuneric, dar nici asta nu m-a putut face să-i înșel. Am scos lumina mea și am aprins-o fără ca dânșii să se împotrivească; ba se părea chiar, că luminița mea le face plăcere, căci prin ea se dovedea că întunericul era foarte adânc și pentru oamenii de afară servea drept dovadă că cei din ruine știu să prețuiască lumina.

Pederul îi curmă vorba:

— Am văzut lumina aceea care ne-a atras și ne-am dus la ruine. Întâi câte unul, apoi mai mulți am pătruns înăuntru. Întunericul se împrăștia, căci și noi veniserăm cu luminile noastre și toți răii fugiră de noi. Nu ne sinchisirăm dacă mai rămaseră câțiva ascunși prin ungherele cele mai întunecate, căci n-aveam de gând să ne așezăm în ruine, ci la lumina zilei. Așa am și făcut și până în ziua de azi n-am avut nici o pricină să ne căim.

— N-o veți avea nici de azi înainte, spusei eu. Deocamdată, pentru mine are însemnătate numai faptul că nu știi sigur dacă atunci au mai rămas „izgoniți” pe care nu i-ați putut găsi. N-ați cercetat ruinele cu de-amănuntul?

— Ba da, pe cât a fost cu putință. Sunt însă și ganguri vechi, pe jumătate astupate, în care n-am pătruns fiindcă n-aveam nici un motiv care să ne silească s-o facem. Alcătuirea satului ne dădea atât de mult de lucru, încât n-am avut timp să desfundăm gropile acelea vechi.

— Bine, să lăsăm deocamdată asta, căci trebuie să ne ocupăm de Emir-i-Sillan. S-a lăudat, fără sfială, că „izgoniții” sunt sub ocrotirea sa și a spus că stă în puterea lui să vă ia înapoi, cu ajutorul soldaților, fostul ținut al

„izgoniților”. A mai spus încă, dacă îmi amintesc bine, că va renunța la asta, dacă îl veți lăsa să capete oarecare înrâurire asupra voastră. Pentru ce? Trebuie să aibă un anumit scop. Se bizuie oare pe faptul că nu cunoașteți încă anumite părți ale ruinelor? Când voi avea timp, va trebui să lămurim lucrul acesta. Deocamdată trebuie să ținem seamă de faptul că Emir-i-Sillan socotește ținutul vostru ca bază pentru planurile lui și se poate prea bine ca ruinele de aici să aibă pentru el o însemnătate și mai mare decât acelea de la Birs Nimrud. Se pare că înfăptuirea planurilor sale se apropie de țintă, căci dacă n-ar fi așa, n-ar fi venit el însuși și fățiș și încă mai puțin s-ar fi încumetat să spună deschis ce vrea de la voi.

— Poate dai lucrurilor o mai mare însemnătate decât o au într-adevăr, mă întrerupse Ustadul.

— Nu cred, căci am chibzuit totul în liniște. Mirza a spus astăzi lucruri pe care nu le spune cineva, decât atunci când e sigur de situație. De ce, de pildă, s-a învoit să ia parte la alergări? Ce scop au pentru el aceste alergări? Numai pentru a câștiga de la voi câțiva cai și câteva cămile? Crezi așa ceva? Sau mai curând, pentru că în felul acesta are prilejul să stea câtva timp aici, fără să bată la ochi? Trebuie să fim cu băgare de seamă și nădăjduiesc că vom reuși să descoperim ce gând are. Ai crezut că exagerez, dar nu uita cu cine avem de-a face. Dacă un om ca Ahriman Mirza vorbește așa cum a vorbit el, poți fi încredințat că sunt în joc lucruri de mare însemnătate și nu numai pentru tine și djanicunii tăi.

— Vrei să mă sperii, effendi? mă întrebă el, plin de îngrijorare.

— Nu, ci vreau numai să-ți dovedesc că trebuie să fim cu mare băgare de seamă. Dacă Mirza va urma să fie atât de limbut ca astăzi, atunci nu mi-e teamă. Nu trebuie însă să simtă că i-am priceput gândul. De aceea nu trebuie să-i stingherim planul pe care îl are împotriva lui Djafar Mirza, decât atunci când va veni timpul nimerit. Vom închide deci

iar scrisoarea către multasim, pe care acesta trebuie s-o primească neapărat.

— Pe ce cale?

— Pe orice cale care îl va lăsa în îndoială asupra persoanei care a adus-o.

— Asta aş putea s-o fac eu foarte uşor la Ispahan, căci acolo locuieşte.

— Da, e bine şi aşa. Eu însă voi copia îndată scrisoarea şi alfabetul, căci ne va fi de folos mai târziu să avem o copie după ele.

Transcrisei conţinutul în carnetul meu, iar după ce isprăvii, Ustadul mă întrebă:

— Se poate întâmpla să-l întâlnesc pe Djafar Mirza la Ispahan. Să nu-i spun nimic?

— Nu. Țin să nu ştie, astfel ca Ahriman Mirza să nu observe nimic. Acesta îl va face să vină încoace, sub un pretext sau altul şi atunci Ahriman se va folosi de prilejul de a da asupra noastră vina omorului, prilej pe care nu-l va lăsa să-i scape. Lui Djafar îi vei spune numai că sunt aici. Când va afla asta, va veni negreşit. Atunci vom fi mai bine informaţi şi îi voi putea spune lucruri mai precise, pe când acum n-avem decât presupuneri.

— Vorbind de încercarea ce o vor face de a atrage pe Djafar la alergări, mi-am adus aminte că el are calul cel mai bun din întreaga Persie.

— Cred că exagerezi, spusei eu.

— Ba deloc, e adevărat.

— În orice caz nu cred să fie din herghelia lui.

— Nu; e un dar al şahinşahului.

— Djafar îl va strica fiindcă el nu e călăreţ bun şi nici nu va deveni vreodată. Mi-am dat seama de asta când l-am cunoscut.

— Eşti cunoscător şi totuşi n-ai dreptate. Calul de care vorbesc n-a fost stricat de nimeni, căci n-a fost călărit încă.

— De ce?

— Motivul e pe atât de simplu, pe cât e de necrezut. Calul nu lasă pe nimeni să-l încalece.

— Ei aș! strigai eu neîncrezător. În Persia sunt doar călăreți destul de buni.

— Da; și cei mai buni, cei mai îndrăzneți au încercat, dar în zadar.

— Nu lasă pe nimeni să-l încalece, sau îl aruncă jos pe acela care l-a încălecat?

— Nici una, nici alta. Lasă pe oricine să-l încalece și nici nu aruncă pe nimeni jos. Stă ca un miel, dar nu pornește din loc, nu face nici un pas. Nu poate fi urnit nici cu biciul, nici cu dezmierdări.

— Dar când e dus de căpăstru, cât timp lasă pe cineva în spinare?

— Atunci merge cât timp este condus, dar nici un pas mai departe. M-am întrebat chiar dacă e din naștere așa, sau a fost anume dresat.

— Prin dresare nu se poate obține nimic la ce se împotrivește natura. Calul lui Djafar trebuie să fi fost crescut cu multă dragoste și blândețe. De la stăpânitorul vostru a primit el acest „Syrr”, care tot numai prin dragoste și blândețe va putea fi cârmuit.

— Ai spus cuvântul „Syrr”? Foarte ciudat, zise el.

— De ce?

— Fiindcă ăsta și este numele calului. Ai auzit cumva de el, sau ai întrebuințat cuvântul numai din întâmplare?

— Știi că pentru mine nu există cuvântul întâmplare. De altminteri nu știam nimic de calul acesta.

— N-ai să susții că ai găsit numele prin voința lui Dumnezeu? Iartă-mi vorba, dar ar fi caraghios.

— Nu susțin, nu presupun și nu deduc nimic, repet numai că pentru mine nu există întâmplarea. Cine are ochii deschiși, știe să descopere firele tainice ale multor întâmplări.

— Fire tainice între tine și acest „Syrr”? spuse el râzând. Effendi, effendi, ce credință în minuni!

— Cine altul a legat firele, decât tu însuși? răspunsei eu la fel de vesel. Ai pus accentul pe un cuvânt la care nu m-am gândit. Dacă acesta provine de la tine, asta o vom afla. Oare Djafar nu i-o fi vorbit niciodată șahului despre acest secret?

— Ba da; mi-a spus și mie că i-a vorbit. Stăpânitorul l-a întrebat odată cum îi merge calului și Djafar i-a povestit despre nenumăratele încercări făcute pentru a-l încăleca și rămase zadarnice. Șahul a zâmbit și a spus: „Când va veni acela care trebuie, atunci calul se va supune și va asculta, dar numai de dânsul. E «Syrr» -ul meu și nici un om nu-l va putea descoperi.” Djafar n-a înțeles aceste cuvinte și nici eu. Tu ce crezi, effendi?

— Nimic. „Syrr” înseamnă taină, ba chiar mister. S-o respectăm, să nu ne atingem de ea, căci asta e voința Stăpânitorului.

— Bine, atunci să încheiem pentru astăzi convorbirea noastră. Dă-mi voie să te conduc în odaia ta. Apoi, întorcându-se către Peder, adăugă: îndată ce scrisoarea către ofițerul din Bagdad va fi gata, pregătește cele trebuincioase pentru plecarea trimișilor care se vor duce să-l aducă împreună cu servitorul său, căci nu se va hotărî să vină fără el. Pentru grăsunul de Kepek vor trebui să ia o cămilă cu baldachin, căci orice alt mod de a călători ar fi un chin pentru el.

Ne despărțirăm de șeic, care coborî scara, iar Ustadul luă o lumânare pentru a-mi lumina calea.

Când am ieșit din camera lui și am avut în față ușa magaziei cu vechituri, spre mirarea mea o deschise și intră în ea.

— Vino, effendi, îmi spuse el. Apropie-te.

— Pentru ce? îl întrebai.

— Mi-ai dăruit mie aceste obiecte; o știu prea bine. Dar ce e al meu este și al tău! Poate nu aveam dreptul la toate acestea, dar nu am rezistat impulsului de a te supune la examen. Ei bine, ai corespuns, ai reușit la examen. Mai

bine, mult mai bine decât m-aș fi așteptat! Dăruindu-mi toate acestea, te-ai lepădat de ceva. Ce anume... asta ai să constați tu însuși. Iar eu, punându-le la dispoziția ta, oricând și ori de câte ori o dorești, fac un lucru care ar trebui să-ți producă o bucurie fără margini. Ai venit la mine dintr-o țară în care nu există drumuri sigure? Vrei să-ți atingi țelul aici numai zburând? Știu că teama îți este total necunoscută. Dar ai grijă, nu-ți urni picioarele de pe un teren sigur! Încă nu te afli acasă la tine! Nu poți să te lipsești de arme. Ține seama de acest avertisment! După ce te-am supus examenului, am dobândit dreptul, dar și obligația, să-ți vorbesc pe acest ton grav!

Ridică mâna și mă amenință, în mod amical, cu degetul.

Am simțit, deodată, ca și cum o imensă bucurie m-ar fi cuprins. L-am apucat de mâna întinsă spre mine și l-am tras afară, am închis ușa și i-am spus:

— Vino repede, să ieșim de aici și să urcăm la mine. Trebuie să-ți spun ceva!

— Ce anume? mă întrebă el.

— O mărturisire. Vino! Mă bucur atât de mult!

— O mărturisire? Și mi-o faci bucuros?

— Da! Este o izbândă, o izbândă interioară pe care ai obținut-o asupra ta și a mea, deci a amândurora!

Ustadul mă urmă în odaia mea. Ajunși acolo îi luai din mână lampa pe care el trebuise s-o stingă din cauza persanilor și o aprinsei din nou. L-am rugat să stea în picioare în, fața mea și, privindu-l în ochi, i-am spus:

— Mi s-a întâmplat aidoma cum i se întâmplă câte unui om cu spiritul său. El nu-l cunoaște până ce nu i se arată un dușman. Nu știam nimic despre tine, până ce mussabanii nu m-au adus pe acele meleaguri unde am auzit, pentru prima dată, numele de Ustad. Se vorbea despre tine ca despre un om „plin de taine”, despre care „nu e voie să spui nimic rău”. Se părea că nu numai se temeau de tine, dar te și stimau, după cum, în același timp, îți purtau dușmănie, deoarece, ca niște „nefericiți” ce erau, trebuiau

să te urască. După aceea l-am întâlnit pe Peder, care nu mi-a acordat încredere. El a încercat să fugă de mine; dar eu, cu calul meu, am reușit să-l ajung din urmă, el călărind calul tău. Era ca în acea plimbare călare din zori din povestirea Danysehei, în care cel mai rapid cal al spiritului omenesc este întrecut de calul alb-argintiu al sufletului omenesc. Atunci când l-am prins din urmă și am vorbit cu el, am auzit pentru a doua oară despre tine. Am început, în închipuire, să-mi construiesc imaginea ta. Atunci m-a doborât boala aceea cumplită de care m-am vindecat, aici, la tine. Zăceam fără cunoștință, cu spiritul inactiv. Am început apoi să-mi revin. Am simțit o mână pe fruntea mea și parcă din ea iradia o putere imaterială și îmi pătrundea în tot trupul. Și o voce adâncă îmi grăia cuvintele: „Domnul să-ți ocrotească intrarea și ieșirea ta, de acum și până în veci. Amin!”

— Acela eram eu, spuse Ustadul.

— Da, tu erai acela. Ai venit de multe ori și cât timp nu eram treaz. Și atunci am avut un vis. Sau a fost o închipuire? Mă găseam în Haine Mamre, la stejarul lui Abraham și patriarhul, cu statura sa impunătoare și ochii luminați, a pășit spre mine, întâmpinându-mă cu salutul: „Pacea să fie cu tine!”. Și când am deschis ochii stăteai în fața mea, întinzându-ți mâna deasupra capului meu, în semn de binecuvântare, spunându-mi aceleași cuvinte. De aceea ai întruchipat tu în visele mele, din timpul bolii și convalescenței, figura acelui chaldean emigrat căruia Domnul i-a făcut odinioară făgăduiala: „Am să fac din tine un popor mare”. Și atunci când mi-am revenit într-atât încât să mă pot ridica și să stau afară, pe verandă, ai venit la mine și ceea ce mi-ai spus atunci era în spiritul Vechiului Testament. Acum a sosit și ziua mulțumirii. Dacă ai fi putut crește și mai mult în ochii mei, atunci aceasta se putea petrece numai acolo, în „biserica” voastră. Acolo tu te-ai prezentat nu numai ca egalul lui Ahriman, ci ca fiind mai puternic decât el. M-am uitat în sus, spre tine, aș putea

spune aproape uimit. Creștea în inima mea dorința de a fi tot atât de mare și de curat ca tine. Acesta a fost motivul pentru care am făcut atunci acea spovedanie, care trebuia să mă elibereze. Vroiam să fiu demn de tine, în interiorul meu!

— Dragul meu prieten! strigă el emoționat.

— Așteaptă, îl rugai eu și ascultă mai departe! Se lăsase seara. Se instalaseră umbre întunecate. Tu le-ai trezit din timpuri apuse și le-ai prăvălit, din păcate, peste prezentul tău. Lumina dispăru. Aproape că nu te mai vedeam. Te-ai lăsat acoperit de nălucile tale. Ele au crescut enorm! Tu, în schimb, te-ai făcut din ce în ce mai mic în ochii mei, da, tot mai mic! Încercam din răputeri să mă opun acestei schimbări, dar totul era în zadar. Nu vroiam să las să dispară statura înaltă a personalității tale. Dar tu acționai și rosteai tot felul de cuvinte care nu puteau decât să te micșoreze, să te facă invizibil. Pentru mine încetai să mai fii „Abraham cel turnat din bronz”, din care nu puteau să se hrănească nălucile tale și pe care nu-l putea cutremura nici un fel de rușine. Te transformaseși în acel iepure iute de picior, care, atunci când se lasă umbra vreunui pom, la asfințitul soarelui, peste vizuina sa, o ia repede la fugă și care, orbit de spaimă, aleargă îngrozit să-și salveze lașitatea în desișul pădurii.

— *Mașallah!* se minună Ustadul. Asta a fost impresia pe care ți-am făcut-o, numai asta?

— Da, răspunsei eu.

— Cum se poate oare așa ceva?

— Cum se poate? Spune mai bine că era inevitabil! Spuneai mai înainte că eu nu cunosc teama. E un lucru pe care aproape că îl disprețuiesc. Nu pot s-o înțeleg. Dar deodată văd statura aceea înaltă, turnată parcă de propria mână, așezată la locul convenit, pe un soclu de granit solid, sărind de pe această stâncă sigură și luând-o la fugă, fără noimă! Și în fața cui? În fața propriei sale năluciri! Nu bănuiești ce am simțit eu atunci? Nu bănuiești că trebuie să

te fi distrus în mine? Cât de tristă era cavalcada prin paradisul gândurilor!

La aceste cuvinte, Ustadul își lăsă capul în jos și stătu o clipă nemișcat, tăcut. Deodată își ridică privirea și spuse:

— Asta a fost o lovitură cumplită! Dar nu știi cât îți sunt de recunoscător pentru ea! Simt că se face lumină în mine. Vezi tu fantasmemele care se depărtează de mine, ies pe ușă și încearcă să dispară? Nu le vezi? Nici eu! Dar simt că asta o să facă până la urmă, căci tu le-ai zgâlțâit bine de tot și vor trebui să mă părăsească. Tot ce mi-ai spus este adevărat. Mai spune-mi, însă, un lucru: crezi că am atâta putere interioară, încât să pot redeveni ce am fost pentru tine înainte de seara asta?

— Da! Aproape că ai și izbutit. Am vorbit de spovedania mea și totodată de bucuria mea de dinaintea venirii noastre aici, sus. Prima, adică spovedania ți-am făcut-o eu. Cea de a doua, adică bucuria, s-o împărți acum cu mine.

— Bucurie? În ce privință?

— În legătură cu tine, în ce te privește. Adu-ți aminte cu câtă severitate mi-ai vorbit în încăperea de jos! Acela a fost bărbatul din bronz, sau mai precis din granit. Numai era cel care fuge îngrozit de fantasmeme. Îți redobândiseși personalitatea. Puseseși din nou piciorul pe soclul de piatră. Te rog, urcă-te din nou pe locul dinainte, ce ți se cuvine! Crede-mă, nu există în lume nici o fantasmă care să merite să-ți întorci capul înapoi!

— Să-ți întorci capul înapoi! repetă el cuvintele mele. Și tocmai ție, ție vreau eu să-ți înfățișez fantasmemele mele. Vino, să ieșim afară! Vreau să-ți arăt unde s-au ascuns ele! Văd pe fața ta că bănuiești ce urmăresc să fac. Ești bucuros. Ochii tăi grăiesc în locul tău. Ai vorbit de o victorie pe care am obținut-o asupra ta. Acum însă tu ai obținut una și mai mare în privința mea: victoria asupra acelor care m-au înfrânt odinioară, asupra tuturor. Te rog încă o dată: hai să ieșim de aici!

Luă lampa și mă conduse afară, în biblioteca sa. Acolo, o așeză pe o masă și își reluă idea:

— Aici am tot avut de gând să-ți vorbesc ore în șir. Poate că nu ajungeam la sfârșitul povestirii nici până la ziuă. Dar acum o să termin repede, o să-ți spun totul pe scurt, așa cum se cuvine.

Îmi arată un rând întreg de cărți, legate la fel și continuă:

— Aici se află spiritul meu, împărțit în volume numerotate cu grijă, cum se obișnuiește. Uită-te la ele și vezi dacă au și suflet!

Întinsei mâna să iau un volum. Dar el mă rugă:

— Nu acum! Ai tot timpul după aceea, când voi fi plecat în călătorie și nu te va tulbura nimeni. Am să-ți mai arăt și altele. Am vrut să-ți explic în ce scop am scris aceste cărți. Dar am renunțat, pentru că acum gândesc altfel decât acum o oră. Tu ai să le citești și când spun asta este ca și cum aș spune: ai să le înțelegi și pe ele și pe mine. Sunt schițe, lucrări pregătitoare, studii, menite să mă pregătească pe mine și pe cititorii mei. Pentru ce anume să-i pregătească? Deocamdată nu-ți destăinui nimic. Vei înțelege prin acțiune concretă, citind. Dar spune-mi, crezi că există oameni care să fie atât de nepricepuți încât să considere niște schițe, niște creionări preliminare, fugare, ale unui pictor drept opere încheiate? Nu? Imposibil! Înseamnă atunci că eu aș fi un artist de prim rang, se pare, căci n-a existat nici un critic care să mi le aprecieze ca pe niște porumbei ce plutesc cu ușurință în văzduh.

— Un artist de prim rang! intervenii eu. Ironia este aici cu totul de prisos. Nu s-a înțeles gunguritul porumbeilor tăi, deoarece s-a auzit doar atunci când nu se topise gheața iernii și pentru că nu cântau după portativ! Asta e ceea ce te amărăște?

Ustadul se uită la mine. Mai întâi mirat, apoi îngândurat, iar la urmă zâmbind:

— Bine ar fi dacă aş poseda aurul vesel care sclipeşte acum în lumina ochilor tăi! exclamă el. După care adăugă, arătând spre pereţii încăperii: priveşte aici scrisorile! Lăzi întregi! Aşa mi se scria mie. Era numai iubire în ele! Tot aici, însă, ziarele din lăzile celelalte sunt pline de ura cu care urmăreau să mă nimicească. Am reuşit să mă eschivez, să mă apăr de această ură. Dar am identificat-o şi mi s-a făcut scârbă! I-am aflat cauzele! M-am apărat, apărat, apărat!

— Cu ce rezultat? îl întrebai eu.

— Trebuia totuşi să plec, să plec! Ultimele mele cuvinte, adresate celor pe care trebuia să-i evit cu orice preţ au fost următoarele: „Sunt doar un biet om. Voi nu vreţi să pricepeţi asta pentru că vă consideraţi supraomeni. Când asemenea «zei» mă duc pe furiş la locul de execuţie, îmi port fără să crâcnesc cămaşa de martir. Mă urc spăşit pe rugul aprins de mâna voastră şi mă las botezat de spiritul flăcărilor în care aţi ars atâtea vieţi. Dar dacă apoi voi nu mă urmaţi, nu vreau să mai am nimic de-a face cu zeitatea voastră, căci, în timp ce eu stau drept în focul purgatorului, vă văd culcaţi mândri pe ai mei lauri. „Las flăcările să mă înconjoare, metalul purificându-mă prin foc, spunând călăilor din preajmă: N-aş vrea să fiu în locul vostru.”

Ustadul puse la loc ziarul din care citise acest pasaj şi întorcându-se spre mine mă întrebă:

— Ştii la cine mă gândesc citind aceste ultime rânduri? La Ghulam el Multasim, „călăul” lui Mirza. La fel de goale ca el zac aici şi gândurile mele, în faţa ochilor mei spirituali. Şi ele erau unse cu alifia care transformă fiecare fiinţă omenească în tipar, în şarpe. Ai să-i cunoşti şi tu pe toţi, da, pe toţi! Aici zac ei. Dar ai timp destul pentru citit!

— Eu? Să citesc? Ce să citesc? întrebai.

— Articolele acestea de ziar privitoare la mine.

Mă apucă un râs la auzul cuvintelor sale, un râs atât de puternic, încât îl văzui tresărind stingherit.

— De unde atâta veselie? mă întrebă el.

— De unde? Mă mai întrebi? Când îmi imaginez tabloul straniu care tocmai îți trecea prin fața ochilor, nu pot să nu mă gândesc la acele, pagini vesele” ce persiflează infirmități spirituale! Și ar însemna o autopersiflare dacă aş vrea să mă întorc în acea mocirlă din care am reușit de mult să mă salvez. Într-una din acele „pagini vesele” s-a publicat, la un moment dat, un tablou plin de umor al acestei mocirle. Era plină de amfibii cu boturile larg deschise. Un om pășea prin balta acoperită de spumă. Dedesubtul desenului se putea citi: „Să ne croim drum prin mocirla vieții. Și dacă în cale ne împoașcă apele tulburi, or să orăcăie toate broaștele din mâl despre faptele noastre rele!”.

Și acum spune-mi cinstit, prietene! Îmi ceri în mod serios să ascult din nou această zdrăngăneală arhicunoscută? Când am ieșit cândva din mocirlă, m-am întors și am râs din toată inima de batracienii care se chinuiau să-mi arate cine și ce sunt ei. Acesta este tabloul comic ce mi s-a înfățișat când îmi vorbeai despre lectura maculaturilor amintite. Mă înțelegi acum?

— Da, răspunse el. Înțeleg chiar mai mult decât îți închipui!

— Atunci să vedem dacă este adevărat. Am o rugămintă.

— Anume ce?

— Dăruiește-mi mie aceste ziare!

— Dar ce vrei să faci cu ele?

— Să le ard! Niciodată nu am obișnuit să păstrez asemenea lucruri și cu atât mai puțin să le citesc. De îndată ce le primesc, ele zboară pe foc. În felul acesta nu-mi apare nici o îndoială, nici o fantasmă nu mă chinuie. Vreau să te eliberez și pe tine de ale tale. Îmi îndeplinești dorința?

Ustadul merse atunci din dulap în dulap și, atingând cu piciorul vrafurile de ziare, zise:

— Acestea sunt Furiile pe care ți le-am descris. Ele mint cu nerușinare! Aici sunt cârțițele bucuroase de paguba

altuia, precum și acei săraci la minte care se jură pe Dumnezeu că ar fi nevinovați, în timp ce copiază mereu fără să fi inventat nimic, sau așa-numiții buni prieteni care, dorind să te salveze, acționează cu o asemenea nepricepere, încât te păgubesc mai mult decât toți ceilalți laolaltă. Ți-i fac cadou pe toți. Ia-i! Arde-i! Ai dreptate! Vreau să fac o treabă bună!

— Îi voi arde, nici o grijă! îl asigurai eu. Nu ți-i dau înapoi!

— Sunt sigur de asta. Văd că iei lucrurile în serios. Ca și mine de altfel. Vreau, în sfârșit, să am sufletul curat și liber.

— Îți mulțumesc! În fine, vrei să-ți limpezești sufletul. Știi tu ce-ai spus cu aceste cuvinte? Spirite sau suflete libere, cum vrei să le zici, nu există. Cel care zace în lanțuri poate fi o inteligență, dar niciodată un spirit. Deci vrei să nu mai fii o ființă gânditoare, robul unor reguli prescrise de oameni, ci un spirit, căruia aceste reguli îi stau la dispoziție numai în măsura în care corespund cu propriile sale căi. Vrei să devii una din acele persoane care-și hotărăsc singure soarta și care aparțin, cum am spus mai înainte, celei „de-a treia vieți”. Este o hotărâre foarte importantă, ce-o poți transpune în realitate numai atunci când vei ști să prefaci. Corpul, cel care te conducea până acum, într-una din slugile tale cele mai ascultătoare și dacă pe sclavul tău de până acum, sufletul bolnav din tine, ți-l vei face prieten, singurul tău prieten. Așa că fii de acum înainte numai spirit și... caută-ți sufletul!

Stăteam față-n față, eu uitându-mă cu speranță la el și întrebându-mă dacă mă va înțelege, el privind spre cărțile sale și cugetând, ca și cum numai acolo s-ar fi găsit tot ceea ce căutam eu la el.

— Sufletul meu? spuse el. Te-am rugat să-l cauți în lucrările mele, dacă el ar putea să fie acolo. În ele e suflet, acest lucru îl știi cât se poate de sigur!

— Suflet? Numai suflet? Asta e ca și cum n-ar fi nimic! Sau mai degrabă este tot atât de puțin ca și cum ai spune

„numai spirit”! Tu nu trebuie să ai numai spirit sau numai suflet! Trebuie să fii spirit și să fii suflet în același timp! Amândouă unificate ca un întreg în tine, ca lumina și căldura în flacăra arzândă. Asta înseamnă să fii tu însuși! Iar trupul să fie doar... fitilul!

— Fitilul! repetă el gânditor. Lumină și căldură, ca în flacăra. Asta înseamnă suflet și spirit. Trupul omului este nimic, nimic altceva decât fitilul! Dar untdelemnul? Poate am să aflu și asta! Câte nu mi-ai dezvăluit tu mie! Dar mai sunt multe lucruri neînțelese încă pe deplin sau pe care nu le-am înțeles bine. Poate tocmai pentru că sună atât de simplu. De ce? Și în mine mai trăiește restul acelei vechi mândrii, care se laudă cu o castă proprie și o limbă proprie. Dar am imediat alături sfânta carte a cărților, în care spiritul merge în cercetare prin lumi și prin imperiul cerului și totuși grăiește într-o limbă înțeleasă de orice copil. Oare această simplitate copilărească, această claritate, a izbucnit brusc în mine ca să-mi pot însuși statura ta? Te văd stând în fața mea, de parcă ai fi acea parte din mine care nu poate fi atrasă pe un drum greșit prin nici un fel de salturi dialectice, deoarece grăiește în limba germană, a adevărului, evitând orice dialect. Atunci când te aud vorbind astfel, știu că ești ca un alter ego, numai că mai tânăr, mai flexibil, mai profund, numai în aparență dur și totuși cu o voință pe care nici un alt eu nu-l poate zdruncina, îmi doresc ca tu să rămâi veșnic tânăr, ca și cum dintre noi doi numai eu ar trebui să îmbătrânesc. Aș putea jura că văd prin tine, ca și cum ai fi un cristal. Cu toate acestea nu te cunosc în foarte mare măsură. Ești pentru mine o taină și poate că așa ai să și rămâi. Ai putea să-mi explici de ce?

— Mai întâi lămurește-te cu tine însuși și atunci am să pot. Mai înainte nu! răspunsei eu. În măsura în care te vei lămuri tu, am să-ți dau și eu deslușiri. Tu m-ai lăudat acum, dar „lauda” ta e de fapt un blam, atât pentru tine, cât și pentru mine!

— Asta nu sună din nou a ceva misterios?

Atunci îl apucau de amândouă mâinile și îl îndemnai:

— Privește-mă în față!

El mă ascultă și făcu întocmai.

— Cine sunt eu? îl întrebai.

— Prietenul meu.

— Nu, pentru că eu sunt mai mult, cu mult mai mult decât atât! Te voi întreba altfel: ce sunt eu? Ce sunt eu pentru tine?

El începu să se gândească, dar în zadar. Apoi îmi spuse:

— Nu știu. Îmi vin în minte vorbe, dar nici una nu este cea mai potrivită și nici una nu spune destul!

— Și totuși există una! Una mică, un cuvințel. Și acela este cel potrivit, care exprimă destul, chiar mai mult decât atât!

— Care?

— Nu ai să-l auzi de la mine! Trebuie să-l găsești tu singur. Pentru că dacă ți l-aș spune eu nu l-ai înțelege. Dar dacă îl vei găsi tu însuți, ai să-l pricepi.

— Crezi că-l voi afla?

— Da, sunt sigur. Am să te ajut să-l cauți.

— Când?

— În curând. Poate chiar astăzi, încă înainte de a ne despărți. Vorbeam despre lumina și căldura din flacără. Ți-am oferit și pilda despre fitil. M-ai întrebat după aceea despre untdelemn. Am vorbit despre spirit și despre suflet. Dacă tu ești spiritul, cum te consider eu, trebuie în mod precis să găsești cuvințelul!

Acum fusesem mult mai limpede decât înainte; se părea însă că nu se putea desprinde de ideile preconcepute. Se îndreptă spre rafturile pe care erau rânduie lucrările sale, scoase o carte, mi-o aduse și spuse:

— Dacă spiritul și sufletul meu s-au găsit așa unul pe altul, după cum afirmi tu, atunci aceasta s-a întâmplat aici, în aceste pagini. Ele sunt flacără, integral flacără! Privește aici!

Deschisei cartea. Volumul nu era tipărit, deci era un manuscris. Pe prima pagină citii: Calvarul meu. Eram dezamăgit, dar chiar foarte dezamăgit!

— Este biografia ta? întrebai.

— Da, răspunse el.

— Poate chiar justificarea ta?

— Desigur! Mi-am împlinit o datorie!

— Vai de tine, Ustad, dacă îți închipui că mai erai dator cu ceva!

— Cât de aspru sună cuvintele tale! Și cât de sever te uiți la mine! Am să mă exprim altfel: cu asta eram dator dușmanilor mei, lumii care m-a izgonit din rândurile ei!

La auzul cuvintelor sale am ridicat mâna în semn de avertisment și i-am spus: „Dacă lumea te alungă, pleacă liniștit și lasă văicăreala. Prin respingere, ea te-a izbăvit. Poartă-ți dară toată vina!”

Dacă ești spirit, într-adevăr spirit, atunci vei înțelege aceste cuvinte și ele au să te inspire prin adevărul lor, în așa fel ca să-ți însemne și să-ți devină o adevărată înviere! Sau, cum scrie în *Biblie*, „Lazăre, ia-ți patul tău și umblă!”

Făcu ochii mari, ridică mâinile până aproape de frunte, de parcă ar fi vrut să prindă un gând, să-l țină bine și spuse:

— Cine a pășit acum spre mine? Cine este acela? Cui mă dai pe mine? Nu văd nimic. Nu aud nimic. Și totuși văd, aud și simt ceva minunat, ceva ca o bucurie fără margini! Simt clar că voi deveni liber! Este ceva spiritual? Ceva sufletesc?

Atunci îi răspunsei:

*Dă-mi inima ta! Vreau s-o duc în ceruri
Binecuvântată de Dumnezeu, ți-o voi aduce înapoi
Să bată de atunci numai în ritm celest
Spre norocul tău și al meu!*

Ustad, reține bine aceste cuvinte! Întipărește-le bine! Să nu le lași să se îndepărteze de tine!

El închise ochii, ca și cum nimic din afară n-ar fi trebuit să-i tulbure interiorul. Făcu câțiva pași spre fereastra deschisă, fără să spună nimic și se rezemă de ea, privind afară.

Eu mai aveam în mână cartea *Calvarul meu* și începui s-o răsfoiesc, dând pagină după pagină, dar fără să citesc. Mi-au atras atenția diferite fraze subliniate. La ele m-am oprit. Da, erau „flăcări”. Ardea în ele o mânie mocnită. Cartea se încheia, pe penultima pagină, cu o poezie:

*Am venit la tine în ziua slăvirii Domnului
Și te-am văzut călărind în triumf prin Salem
Dar tot ce în fața ta zăcea
Văzui pășind în suita ta*

*Atunci m-am întors spre Zidul Plângerii
Și am stat cu fruntea fierbinte rezemată de piatra rece.
În bucuria ta entuziastă aruncaai atunci
Doliul meu Deoarece cu tine în cetate intrase și Iuda*

*Am venit la tine și în ziua de Eli-lama [\[10\]](#)
Și ți-am văzut capul aplecându-se în durerea morții.*

*Și când gura ta pronunța Asabthani [\[11\]](#)
Trebuie să mă gândesc la Paștele ce se apropia.*

*Te urcaseși odinioară pe acel munte,
Slăvit ca lăcaș al transfigurării și trebuia să le înfrângi
pe amândouă,
Mormânt și Moarte
În puterea ta ca spirit lipsit de moștenire.*

*Acum venii la ziua Învierii
Să-ți spun: pietrele au dispărut.
Ucenicii s-au uitat în mormânt*

Și nu ți-au găsit leșul.

*Să fi rămas spiritul aici în mormânt
De unde de mult trupul înviase?
Scoală-te! Ridică-te! Mai e mult de scris
Dar de acum numai cu... mâna spiritului!*

Citii încă o dată și apoi pentru a treia oară. Ce poezie! Nu mă refer la valoarea ei artistică. Nu ea era cea care mă interesa în mod deosebit. Nu era forma, ci era spiritul care mi se înfățișa, îl vedeam limpede, cu tot ce putea să-i fie adus ca laudă, dar în același timp și cu ce puteam să-i imput. Bărbatul care scrisese aceste rânduri, acela fusese și cu trupul în Ierusalim. Îl vedeam venind prin poarta dinspre Jaffa, pășind drept, pe drumul în trepte care duce jos, spre „Lăcașul Sfânt”. Dar el nu intenționa să se ducă acolo, ci o coti spre stânga, prin bazarul strâmt care se întinde până la Poarta Damascului. Acolo o luă spre dreapta, pe „Drumul Calvarului”, în sus, spre Golgota, ale cărei trepte au devenit obiect al fanteziei, deoarece nu se mai cunoaște exact locul unde se afla. În acest loc se ridică „Zidul Plângerii”. Aici putea fi auzită chemarea spre Mântuire. Acum, însă, unii își rănesc până la sânge degetele, zgâriind piatra, numai în speranța de a primi un bacșiș. Așa se întâmplă pretutindeni, nu numai în sfântul Ierusalim, căci sufletul omenesc cerșește atunci când și-a pierdut spiritul care-i era călăuză pe urcușul său anevoios. El însă, acel spirit, se strecoară cercetător prin bazarul vieții, de pe treapta cea mai joasă, trecând printre căldărari ambulanți, negustori de mărunțișuri și cămătari, în căutarea acelui suflet pe care trebuie să-l piardă. Și dacă nu-l găsește, iese în afara zidului bătrân al Salemului, umblă și caută în acele văi deșarte, unde orașul aruncă stârvurile animalelor moarte, sus, pe Muntele Măslinilor, unde, pe drumul spre Ierihon, se taie berbecii. Și dacă ajunge aici, sus, pe locul Jebusului de altădată, atunci simte

în el o puternică revoltă. Își scutură mâinile, în care nu se află nimic, deasupra Salemului și se jeluiește într-o dezamăgire dureroasă. „Am venit la tine... și ce-am găsit?”

Acum stătea acolo, la fereastră, cu spatele întors spre mine. Nu ținea seama de prezența mea, adâncit cum era în sine însuși. Ultima pagină a *Calvarului* său era încă goală. Cerneală și pană de scris erau aici, pe masă. Cine era persoana care vorbea în mine? Care îmi porunca să scriu ceea ce auzeam? Am făcut până la urmă ce mi-a poruncit ea. M-am ținut strict de tipicul său. Aceeași metrică și același număr de versuri. Trei strofe, ca și el. Același început:

„Am venit...”, „Am venit...”, apoi „Acum vin...”!

Ustadul nu vedea că scriu. Eu terminasem cu scrisul, am închis cartea și m-am îndepărtat de masă. În acel moment el se întoarce, părăsi fereastra și se duse acolo unde șezusem și scrisesem. Se opri locului. Începu să vorbească cu o voce gravă:

— Unde am citit-o? Poate că nici n-am citit-o. Mi s-a povestit cumva? Sau mi-a adus-o un vis? Nu știu, deși este aici, în mine. Acum vreau să ți-o spun.

Ridică privirea și se uită la mine. Peste fața lui trecu, brusc, ca o licărire, după care începu să vorbească tare:

— Avea ochii tăi! Exact aceiași ochi, care acum stau în umbră și totuși îmi apar atât de luminoși! Extraordinar! Cugetă o clipă, după care continuă: Era ziua în care cerul se deschisese. Atunci grăi Domnul: Duceți-vă acolo, pentru izbăvire! Iar ei îi ascultară porunca, ei toți, cu miile, multe mii. Alături de ei erau și acei care-mi fuseseră hărăziți. Era Dșanneh, raza soarelui dumnezeiesc!

Ce cuvânt! Dșanneh! Spiritul lui începu să lucreze limpede, precis și fără greș. Auzeam și vedeam că găsise drumul cel drept. El vorbi mai departe:

— Ea mă căuta. Cât de greu eram de găsit! Zăceam în cel mai adânc și îndepărtat colț al pământului, la străbuna palidă a mizeriei, acoperit cu totul de mantia ei

zdrențăroasă. Mi-era foame. Era atâta întuneric apăsător sub pătura mea ferfenițită. Deodată simții o mână gingașă cum ridică țesătura. O rază subțirică de soare se strecură până la mine și în străfundurile ființei mele, acolo unde ajung nervii auzului, ascultai cuvintele dragi, rostite încet: Acum am pus mâna pe tine! Sunt un salut din imperiul ceresc al Domnului și voi rămâne pentru totdeauna la tine. Sunt sufletul tău. Dar să mă ții bine, strâns! Ieși din colțul acesta la lumină, la noi! Dacă vrei să nu mă pierzi, atunci înalță-ți spiritul, nu ți-l coborî. Eu am nevoie de ode închinare Domnului, dar trebuie să evit suflul adâncurilor!

Atunci am aruncat zdrențele de pe mine și m-am îndreptat spre lumina zilei, spre căldură, începea lupta! În răstimpuri vedeam în mine ochi limpezi și blânzi care; însă, deveniră din ce în ce mai tulburi, tot mai tulburi, în timp ce vocile sufletești îmi șopteau: „Să ia seama spiritul tău! El nu putea să vadă: zdrențele erau aripi! „Dar acest spirit se ridica mândru în mine și își valorifica „drepturile sale sfinte”. L-am urmat și în zilele luptei fără de sfârșit răsună ruga sufletească până la mari depărtări, până ce nu o mai putui auzi. Nici acei ochi nu i-am mai văzut niciodată. Privirea lor tulbure se stinsese pentru mine!

Aici se opri. Fața lui exprima o mâhnire adâncă, care-l cotopea, mai mult ca sigur, adesea în ceasurile lui de tihnă. Dar apoi se înveseli din nou, continuând să vorbească:

— Și atunci ai venit tu! Fără cunoștință, bolnav, slab, în convalescență! Te-am văzut trecând prin toate aceste etape. Pe măsură ce te refăceai, privirea ta îmi devenea tot mai familiară. Cugetam, tot cugetam... și, în sfârșit, am descoperit: Dșanneh, raza mea de soare! Poate un om să aibă ochi sufletești? Nu întreb! Deoarece am mai întrebat mai înainte, când vroiam să știu cine era acela pe care mi-l ofereai. Pe când stăteam, mai adineauri, în fața ferestrei, s-a făcut tot mai multă lumină în mine. Deocamdată nu e încă

lumină deplină, dar va fi, va fi în curând! Effendi, zac și astăzi într-un colț adânc și îndepărtat al pământului. E atât de frig, atât de apăsător aici, sub mantia mea. Simt din nou apropierea străbunilor mei. O să vină oare cineva, ca odinioară, să înlăture de pe mine zdrențele sufletești și să-mi readucă lumina soarelui meu dumnezeiesc, pe Dșanneh a mea, pe care am pierdut-o în lupta vieții, pentru că nu am avut grijă de ea?

— Da, îi spusei. Va veni cineva. A și venit!

— Cine? mă întrebă.

— Eu! Eu sunt acela! Dorești într-adevăr să dau la o parte mantia mizeriei sufletești de pe tine?

— Da! confirmă el, în timp ce ochii îi străluceau de bucurie.

— Și ai să gonești întunericul din tine și ai să te reîntorci la lumina zilei?

— Desigur, desigur. Cu dragă inimă! Atunci l-am împins de lângă masă, am apucat manuscrisul și i-am spus:

— Aici zace el! Acesta este el! „Calvarul” tău, biografia ta, justificarea ta, acestea sunt vechile zdrențe care trebuie să ajungă pe foc, ca și dulapurile cu maculatură. Te rog să mi le dăruiești și pe ele mie!

— Întregul manuscris, chiar întregul manuscris? mă întrebă uimit.

— Da, până la ultima pagină!

— Dar tu nici nu-l cunoști! Nici nu l-ai citit! Citește măcar poezia de la sfârșit!

— Ustad! Ustad! Îți închipui că ai putea salva prin această poezie întregul manuscris! Da, este adevărat că străbunii tăi sălășluiesc în tine — sărăcia spirituală, slăbiciunea gândirii înfometate, neputința lipsită de vlagă. Crezi cumva că acea poezie îmi este necunoscută? O cunosc mai bine decât tine. Ascultă! Ca să vezi zdrențele zburând în toate părțile!

Deschisei cartea la penultima pagină și începui să citesc. Bineînțeles, nu cu tonul cu care ar fi făcut-o el. Al meu era

ironic, fățarnic, onctuos, la ultimele patru rânduri chiar sarcastic. Când am terminat, m-am uitat la el.

— Efendi, mă nimicești! strigă către mine.

— Nu! Nu pe tine, ci pe străbunii tăi! Crezi cumva că ai putea fi mândru de asemenea străbuni spirituali? Știu bine ce fac, dar nu am nici o milă de acele spirite lașe, care smulg soldaților romani zdrențele mantiei Mântuitorului ca să se acopere cu ele, pentru că nu au nici puterea, nici curajul să facă ceea ce le-a cerut El: „Fiecare să-și ducă crucea și să mă urmeze!”. Tu ai purtat aceste zdrențe; era caraghios! Le-ai purtat în zilele tale de „Eli-lama”, asta era curată aroganță. Și acum vrei să le porți și în ziua învierii tale! Ce ar însemna asta? Presupusa înviere s-ar transforma într-o profanare de cadavre! Am văzut aici, în manuscrisul tău, pasaje subliniate. Te referi în ele la imperiul ceresc, la spiritualitate! Erai convins că imperiul tău ceresc o să placă oricui altcuiva? Ai vrut să prefaci niște proști în ființe spirituale care fac pe dos de cum le cere Stăpânul. Vorbești despre mâna ta spirituală. Ei bine, vei afla de la mine la ce te poți aștepta de la această mână! Uite, privește!

I-am deschis cartea la ultima pagină și i-am dat-o. El văzu noile rânduri scrise.

— O poezie! rosti el.

— Răspunsul meu la poezia ta! spusei eu.

— Când ai scris-o?

— În timp ce stăteai la fereastră. Rostește-o cu voce tare!

Ustadul începu să citească:

*Am venit la tine cu lumina soarelui meu;
Dar nu ne voiai, nici pe mine și nici pe ea
Te credeai un spirit mare
Și aruncai în juru-ți cu darurile acestui spirit.
Tu considerai ca fiind însemnat pentru veșnicie
Ce scrisese mâna omenească pentru ochi omenesc.*

*Și ai rămas tu însuți un manuscris
Care stă, netipărit, într-un dulap!
Am venit la tine cu lumina soarelui meu;
Tu credeai, însă, că strălucești cu propria-ți lumină
Pâlpâia într-adevăr, dar nu lumina
Și era scumpă la plată lampa ta.
Vroiai să aprinzi, pe dată, toată lumea
Pentru tine și pentru spiritualitatea ta prostească;
Dar fitilul s-a prăbușit în sine
Și acum te înconjoară întunecimea.*

*Iar eu vin cu toată strălucirea soarelui
În care spiritele se roagă Domnului lor
Vreau pentru ultima dată
Să te privesc în toată plenitudinea
Nu înțelegi, nici măcar acum și tu marea minune,
Care este atât de simplă
Atunci te vei stinge, asemenea fitilului din lampă,
Deoarece spiritului tău îi lipsește orice urmă de lumină!*

Începuse să recite pe un ton înalt, puternic și cu un oarecare iz de reproș în voce. Dar, îndată ce rosti primele versuri, tonul i se mai potoli. Rândurile se succedau mai rar, deoarece gândul i se împotriva grabei. Apăreau chiar pauze scurte. Figura Ustadului devenea tot mai gravă. Când termină, reciti din nou toată poezia.

Încordarea mea creștea în așteptarea reacției lui. El, însă, nici nu se uită la mine. Nu scoase nici un cuvânt. Se întoarse încet și se apropie din nou de fereastră. Eu rămăsei pe loc, așteptând în tăcere. Tăcere era și în sinea mea. Nu-mi venea nici un gând, nu simțeam nimic. Însă inima îmi bătea grăbită. O auzeam. Exista oare ceva în mine care se ruga, tăcut?

Ustadul se îndepărtă de fereastră. Era oare posibil ca o față să se schimbe, într-un timp atât de scurt, în asemenea chip? A lui era parcă iluminată pe dinăuntru. Ochii îi

străluceau. Se opri în fața mea și rupse încet și cu grijă, ca să nu o deterioreze, ultima pagină a manuscrisului. Apoi îl aruncă peste umăr, departe de el, încât acesta ajunse tocmai la peretele unde erau stivuite ziarele vechi, strigând cu voce plină de bucurie:

— Aici ai, effendi, totul, absolut totul! „Calvarul”, „biografia” și, înainte de toate, „Justificarea” pe care nu o datorez nici unei ființe de pe acest pământ. Arde-l cât poți de repede. Împreună eu tot acest maldăr de ziare! În sfârșit, te-am înțeles:

*„Dacă omenirea mă dă afară dintre porțile sale,
Pentru ca pe mine, omul, să mă ținuiască pe cruce,
Atunci am fost iertat de vina mea,
Dar ea trebuie să-și mai poarte crucea!”*

Ustadul își îndreptase din nou statura. Fruntea i se încrețise, anunțând cea mai sfântă și neiertătoare asprime. Din ochi îi țâșneau raze de mânie, iar vocea-i răsuna profund când continuă:

— Aveam să-mi urmez calvarul, sau trebuia să-mi provoc prietenii să se ocupe de „bârnelor” lor și nu de „așchiile” mele? Care dintre monarhi sau dumnezei îi însărcinase să mă judece pe mine? Se aflau oare la o înălțime atât de uriașă deasupra mea, cât niște spirite grandioase? Nu! Căci dacă ar fi fost așa, ele nici nu s-ar fi uitat la mine! Erau niște fitile, ca și mine, nimic altceva. De fapt nu aveau nici măcar propriul lor untdelemn, ci se hrăneau dintr-al meu! Și tocmai asta era ceea ce le caracteriza!

Începu să măsoare camera de la un perete la celălalt, apoi se opri în fața mea și-și continuă rechizitoriul:

— Se spune că mormintele sunt, adesea, locurile de unde izbucnesc lumini înșelătoare. Deci nu sunt nici măcar fitile, ci numai miasme ale descompunerii. Effendi, eu mă trezesc, mă ridic, trebuie să ies din casă afară. M-ai întrebat dacă sunt hotărât să ies la lumina zilei. Ți-am dat

cuvântul și-am să-l țin. Acolo, înăuntru, zac zdrențele, resturile mantalei pe care ai luat-o de pe mine, „justificarea” mea, pe care nu o datoram nimănui, încă înainte de-a o arunca în foc, vreau să-mi iau în mâini partea de viață ce-mi aparține. Simt că-mi recapăt puterea de odinioară. Numai că am pierdut mult timp. Așa că am să reîncep de acolo unde m-am oprit cândva, demult:

— Doar mult timp! îl îngânai eu. Ustad, Ustad, nu poți pierde ceva mai prețios ca timpul! El nu se întoarce niciodată!

— Fii convins că am să recuperez ce e de recuperat!

— Dar și pentru asta ai nevoie de timp, pe care de asemenea trebuie să-l recuperezi. Unde te-ai oprit odinioară? Acolo unde lucrai sau în locul în care trăiai pe atunci?

— În amândouă. Trebuie, trebuie! Gândește-te la poezia cu care ai răspuns poemului meu! Toate celelalte le-am aruncat. Însă foaia pe care sunt scrise versurile tale am păstrat-o. O port la inima mea. Da, știu porunca lui Hristos: „iubiți-vă dușmanii!” și am să o repet cât timp oi trăi. Dar în același timp știu acum că adevărata iubire pentru dușmani am înțeles-o tot atât de puțin ca și dragostea în general. Dacă dușmanul se ridică împotriva mea, ca să mă nimicească, atunci trebuie să te ridici împotriva lui cu aceeași îndârjire ca și el, dar numai pentru a-l salva! Aceasta este adevărata iubire pentru dușman! Mâna întinsă pentru fiecare mână întinsă, dar și pumnul strâns împotriva oricui mi-l arată! Ca să-i menajez pe dușmani, am plecat din țara mea și asta a însemnat pentru ei ca și cum aș fi murit. Ce-am obținut prin aceasta, pentru mine, cât și pentru ei? Nimic! De aceea sunt hotărât să mă întorc la ei și să recuperez ceea ce am pierdut. Vreau să pășesc printre ei același care am fost și totuși ca un altul, în toate privințele. Am să le arăt...

— ... pumnul? l-am întrerupt eu. Așa e Ustad?

— Da, confirmă el.

— Și cu djanicunii tăi, cum rămâne? Ce se va întâmpla cu ei?

Mă uitai cu severitate, întrebător în ochii săi. El și-i coborî în pământ. Se lăsă o pauză, dar foarte scurtă. Apoi își ridică privirea și-mi răspunse, cu un zâmbet:

— Ce pripeală juvenilă la o asemenea vârstă! Iartă-mă în numele acestor devotați ai mei. Cum aş putea să-i părăsesc pe aceia care niciodată nu m-ar părăsi! Vezi și tu cum mânia te mână pe drumuri greșite, până și pe mine, cel atât de circumspect!

— Acesta nu ai fost tu; era umbra ta cea veche. Aparent tot mai mare, fără ca în realitate să fie așa. Vroiai să te întorci în țara aceea care ți-a devenit străină și în locul acela unde ai încetat să mai scrii? La prima ai renunțat, dar la celălalt?

— Devenită străină, ai spus tu și ai dreptate! Țara, probabil și munca, activitatea!

— Desigur! Pana ta se odihnea, dar nu și spiritul, iar adevăratul spirit nu cunoaște drum înapoi. Vreau să-ți arăt ce ar trebui să scrii. Vino cu mine afară și ascultă ce-ți voi spune!

L-am luat de mână și, traversând camera din mijloc, l-am dus spre terasa de pe acoperiș. În timp ce cu mâna am descris un arc spre depărtări, am continuat:

— Aici se întinde împărăția ta, aparent minoră, către care ai fost împins de inși aparent minori. Dar ochii lor au văzut mai bine și mai limpede decât ai acelor care se considerau înțelepți. La aceștia din urmă zace trecutul tău, cu care ai încheiat socotelile. Lasă-i să facă ce vor cu el, ce le place! De fapt ei nu sunt nimic altceva decât niște neguri ale acelor timpuri, ce se estompează tot mai mult și care rămân în urma noastră, neguri ale acelor care se uită în soare. Și acest soare se ridică. Privește spre răsărit. Ruinele mai zac aici într-un întuneric adânc, dar ceața a început să se ridice deasupra mării. O adiere ușoară

prevestește deja dimineața. Crezi că se înșală, că ea nu va sosi?

— Ea o să vină cu siguranță! îmi răspunse el.

— Atunci spune-mi: stă această certitudine numai în orologiul timpului care aduce, zi de zi, aceleași ore? Nu mai există dimineți care urmează, la rândul lor, după alte nopți? Și alte cețuri care se strâng, asemeni celor de aici, de pe meleagul djanicunilor? Tu ai adus în țara asta impulsul spre înălțimi. Eu l-am văzut, cât de puternic este. Era încă noapte aici, dar eu simțeam adierea care anunța cu certitudine sosirea noii zile. Crezi tu că există oameni care îndrăznesc să-și opună noaptea lor luminii, pentru ca să nimicească ziua? Și că nebunia asta ar fi, într-adevăr, posibilă, ca cineva să se închipuie înzestrat cu o asemenea putere, încât să reușească să înfrângă cu suflul său soarele, să spulbere cu respirația sa toate stelele și să adauge, la întunecimea astfel instaurată, marea obscuritate a propriului său creier? Ei bine, asta ar fi și ar rămâne o curată nebunie. Acești nebuni nu o să poată întuneca astrul strălucitor, căci, dimpotrivă, el o să proiecteze lumina asupra întunecimii negurilor, o să devină lumina zilei, în fața căreia se risipesc toate umbrele.

— Cât de adevărat e tot ce spui! glăsuie Ustadul. Noi știm doar că vor apărea acele „umbre”, care și-au anunțat azi sosirea. Marea luptă va decide între lumină și întuneric. Legile naturii vor grăi cine va rămâne învingător. Bănuiesc că ei vor încerca să se strecoare nu numai pe față. Sora întunericului este taina. Și dacă au credința că ne vor înfrânge, atunci se gândesc, de bună seamă, să-și exploateze imediat și cât mai repede izbânda. Așa că trebuie să mă îngrijesc să fim și noi pregătiți pentru această eventualitate.

După cum vezi, nu mă mai gândesc la lumea mea de odinioară, la care vroiam să mă întorc cât mai degrabă. Rămân aici, la djanicunii mei, ca să termin ceea ce am început. Numai pentru ei am construit cortul acela de

alabastru și trebuie să-l termin de ridicat, până ce ei sunt acolo, sus.

— Înseamnă că tot nu ai înțeles! îl întrerupsei eu.

— Ce anume? întrebă el mirat.

— Semnificația ultimei mele strofe. Nu înțelegi nici acum marea minune, care este totuși atât de obișnuită...! Tu te consideri poet pentru că scrii versuri. Și cu toate acestea nu știi ce este o poezie și cum se naște ea. Oricât de profund și de frumos te-ai gândi și ți-ai exprima gândirea în rime, ceea ce scrii nu reprezintă neapărat o poezie. Adevăratul poet gândește și scrie și el, dar ceea ce scrie reprezintă realitate și viață, nu este niciodată numai ficțiune. Unuia îi lipsește experiența de viață, proprie celui alt. Unul „are” spirit, celălalt „este”, însă, spirit. Și acest spirit nu cunoaște acele limite despre care vorbeai. Lui îi sunt deschise porțile celorlalte lumi. El poate să intre și să iasă oricând de aici.

Deodată auzirăm afară o împușcătură, apoi alta și în sfârșit glasul lui Kara Ben Halef, care se culcase pe terasa de deasupra sălii:

— Ce a fost asta? Cine a tras?

— Prizonierii scapă, răspunse un glas femeiesc,

— *Wallah!* Nu-i lăsa să intre în casă. Îi voi lua în primire de aici, de sus.

Abia spusese aceste cuvinte, când îl și auzii trăgând în jos, spre curte.

— Acesta a fost glasul neadormitei mele Șacara, zise Ustadul. Du-te repede jos, effendi. Eu voi da numai djanicunilor semnalul cu clopotul, apoi vin după tine. Ia-ți armele, dar nu uita că nu sunt încărcate.

Luai carabina și cartușele și coborâi scara. Ajuns jos, zării pe Șacara în fața ușii ce ducea spre sală; împinsese zăvorul acesteia și ținea un pistol în mână. Pe dușumea era o lampă aprinsă și lângă ea hainele răzbunătorului. Din curte se auzeau glasuri amenințătoare și împușcăturile lui Kara, care apăra astfel treptele ce duceau spre sală. Dădui

lampa la o parte, ca să nu fiu împiedicat în mișcări și întrebai pe Șacara:

— Cum se face că ești înarmată și că ai descoperit fuga prizonierilor?

— Îți voi spune mai târziu, răspunse ea. Ascultă, clopotele răsună și vor deștepta pe războinicii noștri. Acum a trecut primejdia pentru casa Ustadului, iar dușmanii nu mai pot face altceva decât să o ia cât mai repede la fugă. Fă-i să audă și glasul armei tale.

Trase zăvorul și deschise ușa. În clipa când vrui să intru în sală, care se afla în întuneric, veni Hanneh de sus, strigând:

— Halef! Halef al meu! Dacă va auzi împușcăturile se va trezi și se va speria.

Ea alergă repede spre locul unde era culcat Halef, iar eu văzui, spre mulțumirea mea, că nici un străin nu pătrunsese în sală. Ieșiseră aproape toți pe poartă, așa că trăsei câteva focuri în urma lor, mai mult pentru a-i speria, decât pentru a-i nimeri.

— Împrăștiati-vă repede, îl auzii zbierând pe răzbunător. Nu vă lăsați prinși din nou. Fugiți fără întârziere din sat. Ne vom întoarce și atunci a noastră va fi răzbunarea.

Clopotele răsunau întruna și acum se auziră împușcături și din grădina de legume. După cum aflai mai târziu, trăgea Tifl, care se ascunsese acolo, după niște tufișuri. Ieșiră la iveală și ceilalți bărbați ce se mai aflau în casă, iar din sat răspunseră împușcături repetate. Dar unde era Pederul? Unde erau santinelele care fuseseră postate la poarta închisorii? Nu văzui pe nimeni.

Clopotele încetară să mai sune și Ustadul veni la noi. Se întâlni cu negustorul din Ispahan și cu nepotul acestuia, care apăruseră și ei. Rugai să se aprindă o făclie și, înainte de toate, să se închidă iar poarta; apoi să fie chemați oamenii. Totul se făcu cu o grabă, ca și când ar fost vorba să se prevină cele ce se și întâmplaseră. Toți erau cuprinși de neliniște, chiar și Ustadul. Eu rămăsei liniștit; eram doar

mirat că nu vedeam nicăieri pe Peder. Când întrebai de dânsul, îmi răspunse Şacara:

— L-am văzut ducându-se la prizonieri, de unde nu s-a mai întors.

— Unde erai când l-ai zărit? o întrebai eu.

— Aici, în sală. Am vrut să-i las pe Hanneh şi pe Kara să doarmă şi am cerut să veghez eu lângă Halef, lucru la care s-au învoit.

— Ce căuta Pederul în mijlocul nopţii la prizonieri?

— Nu ştiu. N-a vorbit cu mine, fiindcă nu m-a văzut. Când am văzut că nu se mai întoarce m-a cuprins îngrijorarea şi am ieşit până la scară. Am zărit poarta deschisă şi pe soldaţii care ieşeau tiptil. M-am speriat atât de tare, încât nu am putut scoate nici un cuvânt, deşi îmi dădeam bine seama că trebuie să strig cât mai repede după ajutor. Am dat fuga înăuntru, au luat pistolul Pederului, care e întotdeauna încărcat, am tras amândouă gloanţele şi am zăvorât iute uşa, pentru a nu-i lăsa pe duşmani să pătrundă până la voi. Ce s-a mai întâmplat în urmă ştii şi tu, effendi.

Îi întinsei mâna şi îi mulţumii pentru paza făcută, apoi spusei:

— Bănuiesc că Pederul se află în boltă şi e prizonier în locul acelora pe care trebuia să-i țină închişi. Hai să-l căutăm!

— Nu cumva l-au ucis? întrebă Tifl cu îngrijorare.

— Oh, nu! Multasimul vrea să ia parte la alergări, aşa că nu-i dă mâna să omoare pe faţă.

Luarăm două făclii şi străbăturăm curtea, în urma împuşcăturilor de alarmă, fugarii nu mai avuseseră timp să închidă uşa închisorii, aşa că o găsirăm numai rezemată. Înăuntru era întuneric adânc, însă făcliile noastre luminară bolta, aşa că puturăm zări, întinşi pe jos, pe Peder, precum şi santinelele. Toţi erau legaţi cobză şi aveau căluşuri în gură. Ustadul vru să-şi descarce mânia, dar nu-i lăsai timp şi spusei:

— Să nu vorbească nimeni. Aici s-a întâmplat altceva decât vă închipuiți voi. Pederul a făcut ce trebuia să facă, așa că nu poate fi învinovățit. Dezlegați pe ceilalți; ei pot pleca.

Eu mă aplecai asupra șeicului, îl dezlegai și îi scosei călușul din gură. Se ridică încet, ne privi și zâmbi! Ciudat! Vru să vorbească, dar nu fu în stare să spună un cuvânt, așa că zisei:

— Nu te osteni în zadar, Pederule. Cui i-au luat dușmanii graiul nu poate vorbi nici prietenilor.

După ce spusei aceste cuvinte, ieșii, iar ceilalți mă urmară. Când ajunserăm în curte, auzirăm bătăi în poartă. Erau mai mulți djanicuni, care prinseseră câțiva din soldații scăpați și îi aduceau înapoi, dar printre ei nu era nici un ofițer și nici răzbnătorul. De aceea le spusei să scoată și pe acești soldați din sat și să le dea drumul, dar, în schimb, să păzească bine caii acestora, precum și alte animale pe care își vor fi pus, poate, ochii. Când se va lumina de ziuă, urma să se caute dacă n-a rămas vreunul prin împrejurimi și să fie gonit cu lovituri de bici, nemaivând ce căuta la djanicuni. Plecară și poarta fu închisă din nou. Ustadul mă întrebă ce măsuri cred eu că trebuie luate deocamdată.

— Înainte de toate să dormim, răspunsei, zâmbind.

— Și eu?

— Și tu; nimeni nu ne va mai supăra în noaptea asta.

— Se poate, dar mai avem atâtea de orânduit și de vorbit.

— De vorbit am vorbit destul, iar pentru orânduit avem vreme, după ce ne vom fi odihnit. Dragă prietene, am discutat deja prea mult, mult mai mult decât ar fi fost necesar. Pentru a stabili ce? Pentru asta mai avem timp după ce am tras un pui de somn, înainte ca tu să pleci în călătorie. Lasă-mă să-ți spun deschis: cuvântul are valoare numai atunci când se transformă în acțiune. Deci hai să ne exprimăm mai mult prin fapte decât prin vorbe! Faptul că seara asta și o parte a nopții au fost atât de bogate în vorbe

este explicabil. Ziua precedentă ne-a furnizat material pentru aceasta și apoi se lăsase noaptea, înstăpânindu-se negurile. Dar vino încă o dată eu mine sus! Să vedem dacă ele mai dăinuie și acum.

Ne-am urcat în camera mea, unde lampa mai era aprinsă; am stins-o. Jos, în sala mare și sub copacii din curte, mai era întuneric. Aici, sus, ușa întredeschisă te îmbia să ieși afară. Când am pășit pe terasă, vârfurile munților, spre răsărit, erau deja cufundate într-o lumină albăstruie, de culoarea opalină a apei involburate. Sus, deasupra noastră, se rărea țesătura vălului nocturn, pentru a se lăsa pătruns de lumina zilei. În adânc se întindea lacul ca și în vis, dar acest vis era clar curățat de umbrele tulburi. Dar cețurile pe care le văzusem mai înainte? Pierite! Unde? Cine ar putea să spună?

— Și acum? întrebai eu, arătând în jos, spre luciul apei.

— Dispărute! îmi răspunse Ustadul.

— Și de aici?

Îi arătai înăuntru, spre bibliotecă. El inspiră adânc și spuse:

— Da. Și astea au fost cețuri și totuși au fost cu totul altceva. Cum să le denumesc?

— Tu le-ai și denumit și ai găsit numele potrivit când ai afirmat că erau lumini înșelătoare pe mormântul tău. Tu vorbeai de mormântul tău, de cavoul tău, care s-ar afla aici, în încăperile tale. Crezi că asta corespundea adevărului?

Ustadul se uită un timp gânditor înaintea sa, apoi răspunse:

— Tu știi cât de greu este să te desparți de nume și imagini vechi, cu care te-ai obișnuit.

— Desigur. Dar ce o să devină atunci cortul tău de alabastru? Poate un mausoleu deasupra cavoului îndrăgit?

Tresări, se uită la mine înfricoșat, dar parcă, în parte și vesel și strigă:

— Effendi, effendi, ce fel de vorbă îmi spui și tu. Ceea ce nu ai obținut cu spusele tale de ieri și din cursul întregii

noapți, îmi spui și îmi demonstrezi prin acest unic cuvânt. Cine își ridică cortul atât de sus, acela poate să considere nebunia ca spulberată, dar fiecare înțelept e mort după această nebunie; cât despre mine, deși mă consider mort, sunt în viață. Însă ai dreptate! Am tot discutat și pălăvrăgit ore de-a rândul. A fost poate salutat, din cauza înțepăturilor de insecte și a viermilor nocturni; dar acum, abia acum, după ce a început să se facă ziuă, mi-ai oferit, în sfârșit, cuvântul limpede și lumina corectă în care recunosc faptul că numai de mine depinde dacă doresc să fac nebuniei plăcerea de a fi mort!

— Atunci privește spre răsărit! Acolo se țese prima fâșie de purpură și raze delicate o sărută din depărtări. Bogată în cunoștințe, se apropie dimineața și, dacă dorești, ți le împărtășește și ție.

— Da! Îi spun „bine ai venit” și să-mi fie dascăl! Tu însă trebuie să te odihnești și să dormi toată ziua asta. I-am cerut mult prea mult trupului tău, încă nerefăcut după boală. Îmi dai voie să te trezesc, pentru scurtă vreme, înainte de a pleca la drum?

— Bineînțeles! Negreșit! Am de vorbit mai întâi cu Agha Sibil și de scris după aceea scrisoarea pentru Bagdad.

— Primește atunci mulțumirile mele și dormi în pace, vegheat de dragostea care ne unește într-un singur suflet!

Mă trase spre el și mă sărută pe frunte și, după obiceiul oriental și pe gură. După care coborî. Nici nu părăsise bine încăperea și pe mine mă cuprinse slăbiciunea pe care reușisem mult timp să o stăpânesc. Mă simții atât de obosit, încât mă grăbii să ajung la pat și să mă culc cât mai repede cu putință, chiar așa îmbrăcat cum mă aflam. Fereastra era deschisă. Pe cer razele soarelui începeau să sclipească în scânteii aurii. Brusc, se făcu o mare de lumină care mă copleșea tot mai mult. Închisei ochii și adormii. Cât de stranii erau toate acestea...

2. Sub ruine

Dacă un pictor ar putea tălmăci pe pânză tema discuțiilor mele cu Ustadul, titlul cel mai potrivit pentru tabloul său ar trebui să fie: *„Auroră în lumea interioară a ființei umane”*. Boala gravă, bucuria convalescenței, praznicul pios al bisericii, apariția cetei de răzbunători, atentatul nereușit din sala mare, toate acestea îmi provocaseră, în ciuda calmului meu interior constant, o tulburare pe care cu greu au putut-o calma discuțiile cu Ustadul, de altfel mult prea prelungi. Și mai multe valuri stârniseră aceste evenimente în Ustad. Concepția sa de viață își avea rădăcinile în Haine Mamre, unde îngerii au venit odinioară la Abraham, găsindu-și întruchiparea deplină în cuvintele lui Hristos: „Iubiți-vă dușmanii, binecuvântați-i pe cei ce vă blestemă!” Această poruncă a stat la baza liniei sale de conduită tot timpul, în fiecare din zilele sale. Atunci ceilalți, care se numeau, chipurile, tot creștini, s-au aruncat cu ură asupra lui, ca să nimicească iubirea lui față de aproape. El a făcut numai câteva scurte încercări de a se apăra. Dar atunci când și-a dat seama cu ce arme se dă lupta împotriva sa, s-a retras într-o zonă a tăcerii, pornind de la dogma creștină: „Dacă cineva vrea să-ți ia haina, cedează-i și mantaua!”. Dar în sinea lui clocoteau întrebările fără răspuns. Cine are dreptate? De ce parte se află Adevărul dumnezeiesc, voința lui Dumnezeu? La Hristos, care grăia: „Acela dintre voi care este fără de păcat, să arunce primul piatra”? Sau la preoții creștini și laici sus-puși care se străduiau să elimine din „comunitatea credincioșilor” învățătura despre iubirea aproapelui? Căci adevărul nu poate fi decât de o singură parte. Una din două: ori Mântuitorul a greșit, cerând ceva imposibil, ori acești domni se îndepărtaseră cu repulsie de cea mai creștină dintre poruncile sale, deoarece le lipsea puterea de a-și înfrânge pornirile.

Dacă asemenea întrebări îl împingeau pe Ustad spre răspunsuri clare, atunci trebuia ca tot ce fusese temeinic construit în sinea sa să se dezechilibreze, să se cutremure profund. De aici străduința lui de a mă atrage în discuție și de a nu-mi da răgaz, atâta timp cât lua amploare procesul de clarificare din sinea sa, până ce nu vedea limpede unde poate fi găsită adevărata creștinătate, la el sau la ceilalți. Unde trebuia căutată, știam cu precizie, dar nu aveam voie să i-o spun în cuvinte explicite, deoarece limpezirea trebuia să se producă în propriul său for interior. Așa se explica atitudinea mea dilatorie, dilatarea obiectului discuțiilor noastre, iar apoi bucuria noastră comună, când răspunsul coborî, în sfârșit, din cortul de alabastru.

Acum se făcuse lumină în cugetul meu, chiar și în timpul somnului. Știam că nu visam și totuși mă simțeam într-o stare onirică. Oare cine eram și unde mă aflam? Nu respiram și totuși totul era numai un suflu ușor! Nu mă mișcăm și totuși valuri după valuri de fericite nesfârșită se rostogoleau în mine. Ochii mei erau închiși și totuși vedeam minunății de neînțeles în jurul meu. Și deodată... aveam aripi. Zburam. Încotro? Prin veșnicii! Până ce obosii și începui să caut un punct unde aș putea, să mă odihnesc. Și l-am găsit, l-am găsit din nou, acest punct al meu pământesc de odihnă în imperiul eternității. Și unde se afla el? În somn, în somn adânc, adânc. M-am aplecat, cu toate acestea, spre el și... deschisei ochii.

În jurul meu era lumină și căldură. Soarele era sus pe cer. Zgomotul zilei pătrundea până la mine. Mă simțeam întremat și vesel ca niciodată, așa că mă sculai și ieșii pe terasă. În curte tocmai se puneau șeile pe cămilele Ustadului, dar pe el nu-l văzui nicăieri. În stânga mea pășteau caii noștri, pe coasta din apropierea ruinelor. Locuitorii satului erau în mișcare din pricina plecării „șefului”. Nu departe de casă era un izvor, lângă care „șeful” își făcuse un loc de îmbăiat. Mă dusei într-acolo, cm gândul să-mi reîmprospătez puterile și să-mi răcoresc

trupul. După ce m-am scăldat, m-am dus agale spre pajiștea unde pășteau caii noștri, care necheză bucuroși la vederea mea. Am trecut apoi prin grădină și curte și m-am apropiat de bucătărie, a cărei ușă era deschisă și înăuntru o văzui pe Pekala.

Când aceasta dădu cu ochii de mine, bătu veselă din palme și zise:

— *Maşallah!* Te-ai sculat effendi? Ustadul poruncise să nu se facă nici cel mai mic zgomot în toată casa ca să nu-ți tulburăm somnul. Cât de mult te iubește!

— Unde e acum? o întrebai.

— În odaia lui.

— Dar Agha Sibil?

— E cu nepotul său în sală. Eu am gătit toată noaptea, ca să pregătesc provizii pentru călătoria la Ispahan, dar am timp să fac și pentru tine ceva, dacă vrei. Effendi, știi ce l-am rugat pe „șeful” să-mi aducă din capitală?

— Ce?

— O cațaveică.

Fața ei strălucea de bucurie când pronunță acest cuvânt.

— O cațaveică? întrebai eu. Dar de unde cunoști așa ceva? Nici nu se poartă pe aici.

— Le-am văzut pe când ajutam încă în bucătăriile şahinșahului, la cucoane din Rusia. Vreau și eu una la fel, cusută cu ață roșie și albastră, verde și galbenă. Arată frumos la lumina făcliilor.

— Credeam că umbli îmbrăcată numai în alb.

Se apropie de mine, îmi puse mâna ei grăsuță pe braț și spuse:

— De obicei în alb, dar câteodată și în veșminte colorate, căci îmi stă mai bine. Mi-a spus-o și iubitul meu.

— Ai un iubit, Pekala?

Se înroși până în albul ochilor și spuse în șoaptă:

— Ți-o destăinuiesc numai ție, effendi, căci e o taină mare. Am vrut s-o spun și altora, dar mi-a fost teamă să n-o trădez. Tu ai însă inimă bună și n-ai să spui nimănui. O

inimă nobilă de femeie nu se poate încredința decât tot unei inimi nobile de bărbat. Tifl e un copil bun și drag, dar nu poate înțelege inima unei femei.

Se uită atât de „dulce” la mine, încât aș fi izbucnit în râs, dacă n-aș fi avut impresia că sunt pe cale să fac o descoperire de mare însemnătate. De aceea răspunsei altfel decât aș fi făcut-o în alte împrejurări:

— Spune-mi, Pekala, ce trebuie să înțeleagă despre tine o inimă nobilă de bărbat?

— Trei lucruri! Întâi că vreau să aibă încredere în mine; al doilea să știe că știu să tac; al treilea că nu vreau să rămân toată viața bucătăreasă. Mă înțelegi, effendi?

— Foarte bine.

— Știam asta, căci ești mai înțelept decât mii de alți bărbați, care nu sunt în stare să înțeleagă o inimă de femeie. De aceea am știut că pot să-ți încredințez taina pe care o ascund față de ceilalți oameni.

— Cine ți-a vorbit de „inima nobilă” de femeie?

— Iubitul meu. Nici n-am știut că am și eu o inimă atât de nobilă, dar el a descoperit-o îndată și mi-a spus-o.

— Dar el de unde știe. Că există astfel de inimi?

— De la o englezoaică, pe care a întâlnit-o împreună cu englezul ei la Bushehr. Ea cerea în fiecare zi un evantai nou de hârtie, spunând că are o inimă nobilă de femeie și trebuie să-și apere obrazul cu el. De aceea și iubitul meu îmi aduce câte două-trei evantaie de câte ori vine.

— De unde le cumpără? E un djamiki?

— Cum îți închipui așa ceva? Nici unui djamiki nu i-a trecut prin gând să-mi spună că inima mea e nobilă. Oh, nu! Iubitul meu nu e de aici și nu e om de rând. E un prinț din neamul împărațesc, din Ispahan.

— Ce fericită ești! Îl cunoști de mult?

— De vreo câțiva ani.

— Vine deseori să te vadă?

— Aproape la fiecare patru săptămâni.

— Într-o anumită zi?

— Da, căci un prinț ca dânsul se ține întotdeauna de cuvânt. Vine duminica și atunci dezbrac rochia cea albă și le îmbrac pe cele colorate, pe care mi le dăruiește el. Apoi mă duc la dânsul, la ruine, unde mă plimb la lumina lunii, ca o fiică a șahinșahului. Când e întuneric, intrăm în ruine și aprindem o făclie.

— Pentru ce acolo și nu aici?

— Fiindcă nu poate veni decât în taină. Inimilor nobile li se pun întotdeauna piedici în calea iubirii lor. La Ispahan ne vom putea duce împreună numai după moartea șahului care domnește acum. De aceea am jurat că voi păstra cea mai adâncă taină; cum însă tu ai s-o păstrezi tot atât de bine ca și mine, e ca și când aș fi făcut un îndoit jurământ.

— Dar ce te face să mi-o spui tocmai mie?

— Pentru că tu vei rămâne stăpânul nostru, după plecarea Ustadului și acesta a spus că trebuie să te ascultăm în totul ca și pe el însuși. Fiindcă tu vei fi acela care vei porunci peste toți, vreau să te rog ceva, cu care voi putea scăpa viața iubitului meu. Dacă n-ar fi fost așa nu ți-aș fi spus nici ție taina, cu toate că am cea mai mare încredere în tine. Dar uite, văd că vine Pederul; te rog să nu mă trădezi, effendi. Nimeni nu trebuie să știe, nimeni afară de tine. Ți voi mai spune încă ceva, poate chiar azi; deocamdată trebuie să mă duc la bucătărie.

Făcu o plecăciune și se îndepărtă. Pederul avusese într-adevăr de gând să vină spre noi, dar se întoarse din drum, pesemne, pentru a nu ne tulbura convorbirea. Lucrul acesta îmi convenea, căci vorbele schimbate cu Pekala îmi dădeau de gândit și preferam să rămân singur. Ce primejdie se ascundea în spatele cuvintelor acestei ființe atât de mărginite?

Deocamdată socotii că e mai bine să nu spun nimic Ustadului, nevoină să-i tulbur liniștea înainte de plecare. Afară de asta vedeam acum pe Pekala într-o lumină cu totul alta. După ce mă sculasem, slăbit de boală, o socotisem ca pe o ființă cu inimă bună, dar mărginită la minte. Apoi se

deșteptase în mine oarecare bănuială, pe care n-o ascusesem nici „șefului”. Acum însă, lucrurile luaseră o întorsătură foarte gravă.

Cine era acest iubit, a cărui spioană devenise Pekala? Fără îndoială o „Umbră”, un om de-al lui Ahriman Mirza. Venea o dată pe lună s-o vadă pe Pekala și întotdeauna duminica, iar luna era „ziua plății”, adică ziua în care aveau loc întrunirile. Negreșit că o descosea de fiecare dată, pentru a afla ce se mai întâmplase la djanicuni în lipsa lui, așa că în chipul acesta „Umbrele” erau foarte bine informate. Toată opera „șefului”, tot ce făcuse el pentru djanicuni, depindea de limbuția unei neroade și cine putea ști cât rău făcuse până acum! Afară de asta, se mai puneă întrebarea dacă făptuise singură trădările, sau mai avea părtași? Încinam să cred că și Tifl se afla sub înrâurirea ei. Era de admis ca întrunirile „Umbrelor” să poată avea loc în ruine, fără ajutorul djanicunilor? Asta îmi părea de necrezut și cu neputință. Oricum ar fi, îmi propusesem încă de ieri să descopăr tainele pe care le aveau „Umbrele” aici și, după convorbirea avută cu bucătăreasa, se înțelege de la sine că începutul trebuia să-l fac chiar cu dânsa și cât mai neîntârziat.

Coborâi în curte, unde găsii pe Agha Sibil cu nepotul său, stând lângă cămilele gata de plecare, îl recunoscui după mustață, care era atât de mare cum nu mai văzusem alta. Pesemne că și eu îi fusesem descris, căci îndată ce mă văzu, veni spre mine, își spuse numele, îmi recomandă pe nepotul său și mă rugă să iau loc lângă dânsul, la umbră, pentru a-i spune mai pe larg ce aflase de la alții numai pe scurt. Bineînțeles că-i îndeplinii cu plăcere rugămintea.

Pe când povesteam, veniră Ustadul și Pederul și șezură jos lângă noi. Primul nici nu dormise și voise tocmai să mă deștepte și pe mine, când află de la Peder că mă sculasem. Acesta avu o astfel de atitudine față de mine, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic, de aceea nu spusei nici eu nimic. Se părea, însă, că „șeful” vorbea foarte serios cu el și se ferea

și acum să-i întâlnească privirea. Negustorul era un om venerabil și cumsecade și se bucură mult la auzul celor ce-i povestii. M-ar fi ascultat încă ceasuri întregi, dar trebui să se resemneze, căci se apropia plecarea și Ustadul avea de gând să ajungă încă în acea zi la kalhurani, pentru a le duce știri despre șeicul lor. Totuși ne mai rămase timp destul să punem la cale ce mai aveam de făcut.

Ustadul îmi dădu în primire locuința cu toate cheile, iar eu îi atrasei încă o dată luarea-aminte asupra scrisorii din Basra, pe care avea s-o predea la Ispahan pentru călău. Când vorbii de primejdia care l-ar putea amenința din partea soldaților fugiți, îmi spuse că în sat îl așteaptă o ceată de djanicuni înarmați, care îl vor însoți până când va fi înlăturată orice primejdie. Apoi fură chemați toți oamenii din casă, pentru a-și lua rămas-bun de la dânșii. Kara Ben Halef se întorcea tocmai de la plimbarea pe care o făcuse călare spre a-și antrena calul pentru alergări. Când văzu că „șeful” e gata de plecare, socoti că e o datorie de onoare să-l însoțească până la hotarul ținutului său.

Mie nu-mi fu cu puțință să-l întovărășesc, trebuind să rămân pentru a îngriji de toate ce mi se dăduseră în seamă; mă urcai însă pe terasă, ca să urmăresc pe „șef” cel puțin cu privirea. Rămăsei deci singur stăpân al casei.

De fapt avusesem de gând să mă culc iar, dar nu simțeam nici cea mai mică oboseală. De aceea coborâi în sală, ca să văd ce face Halef. Găsii pe Hanneh lângă dânsul. El deschisese tocmai ochii și își îndreptă privirea asupra mea. Un zâmbet de mulțumire îi luminează fața slăbită de boală.

— Sihdi, dă-mi mâna, murmură el; vreau s-o sărut.

Îl cunoșteam bine și știam că nu-i pot refuza acest semn de dragoste. Îmi strânse mâna cu putere și o duse la buze, în timp ce închise iar ochii.

— Sihdi, unde... unde ai fost? mă întrebă el cu glas slab. În mâna ta simt viață... putere sănătate. Ai fost cumva în somn acolo... unde de...?

Nu mai putu spune altceva, căci adormi din nou.

Plecai și mă dusei spre pajiștea unde se aflau caii. Ceva mă îndemna parcă să cercetez mai de aproape ruinele din apropiere, presimțind că acolo voi găsi dezlegarea tainelor care mă preocupau. Mă apropiiai de ziduri în locul unde erau ultimele tufișuri de pe pajiște. Se afla aici un bolovan mare de piatră care fusese scos de la locul său cu un scop oarecare. Aveam de gând să mă așez la umbra lui, pentru a putea cerceta mai bine ruinele, dar când îmi aruncai privirile într-acolo, mai zării pe cineva care mi-o luase înainte. Era Șacara. Pașii nu mi se auzeau în iarbă, așa că nu mă văzu decât în clipa când umbra mea se ivi pe blocul de piatră. Voi să se scoale, o rugai însă să rămână pe loc și mă așezai lângă dânsa.

— Effendi, de ce ai venit încoace? mă întrebă ea. Mi se pare că te-au atras ruinele!

— Da, și trebuie să-ți mărturisesc că le voi cerceta până în adâncul lor, dar să nu spui nimănui.

— Am fost de multe ori la ruine, în taină, în timpul nopții.

— Nu ți-a fost teamă?

— De oameni da, însă de altceva nu.

— Ai descoperit urme de oameni?

— Da. Dar asta nu e de mirare, căci curiozitatea poate să fi atras și pe alți djanicuni sau și pe alți străini să cerceteze aceste clădiri vechi. Am văzut însă lucruri care dovedesc gânduri rele.

— Ce anume, Șacara?

— E mai bine să ți le arăt decât să vorbesc fără rost despre ele. Deocamdată ești încă prea slăbit pentru o astfel de oboseală. Când te vei mai întrema, vom coborî în ruine și-ți voi arăta ce am descoperit. Mi s-a spus că azi trebuie să dormi toată ziua. Ar fi bine s-o faci, effendi, căci ne așteaptă zile grele, când vei avea nevoie de toate puterile tale.

— Îți voi urma sfatul, dar nu acum, ci după masă, când Pekala...

— Pekala? îmi curmă ea repede vorba. Vroiai să spui, când Pekala îți va fi adus mâncarea? Te înșeli, de azi înainte voi îngriji eu de tine și nu voi lăsa pe nimeni altul s-o facă.

Nu vrui să primesc și îi spusei motivele. Atunci ea deschise tășcuța ce o avea atârnată de brâu și scoase o bucată de pergament pe care mi-o întinse, zicând:

— În ziua când ai fost adus aici împreună cu Halef, am trimis veste Marei Durimeh, căci țineam să știe starea în care vă aflați. De atunci i-am mai dat de multe ori știri despre voi și am primit răspuns de la dânsa. Cele din urmă cuvinte pe care mi le-a scris, sunt acestea pe care le vezi. Citii: *El să fie spiritul tău; dar tu fii sufletul, fii sora lui. Arată-i aceste cuvinte și salută-l din partea mea.* — Marah Durimeh.

Îi dădui bucata de pergament înapoi, îi pusei mâna pe cap și zisei:

— Ce spune prietena mea e întotdeauna adevărat. Voi fi fratele tău, deci îngrijește de mine. Acum mă duc în odaia mea să scriu scrisoarea pentru Bagdad. Peste o jumătate de oră va fi gata. Apoi voi mânca în sală, împreună cu Hanneh și cu tine, iar după masă mă voi odihni, așa cum vrei tu.

Îndeplinirăm întocmai cele orânduite astfel. Ștafetele, care aveau să ducă scrisoarea pentru Bagdad, așteptaseră, pregătite de plecare, în sat și porniră la drum, îndată ce le-o dădui. Luară și un baldachin pentru dolofanul de Kepek. Când ne așezarăm la masă, Halef dormea încă. Mâncai cu poftă, căci atât Hanneh cât și Șacara mă îndemnau mereu, spunând că trebuie să mă hrănesc bine, pentru a prinde iar puteri. Când mă urcai în odaia mea, luai și veșmintele răzbunătorului, ca să le pun la păstrare, apoi mă culcai. Mă trezii, însă, după scurt timp, cum mi se păru și neavând, deocamdată, ce face, mă gândii să văd ce mai e cu șeicul kalhuranilor.

Când coborâi, găsi în sală pe Hanneh și Șacara, care stăteau încă de vorbă. Masa fusese strânsă.

— Nu pot dormi azi, le spusei eu, așa că numi pot ține făgăduiala. Poate voi fi deseară mai obosit.

Se uitară una la alta; Șacara rămase serioasă, dar Hanneh spuse râzând:

— N-ai putut dormi, Sihdi? Atunci ce-ai făcut atâta vreme în odaia ta?

— Atâta vreme? A trecut cel mult un ceas.

— Un ceas? Adică nu știi că ai dormit o zi întreagă?

Mă uitai buimăcit la dânsa, nevenindu-mi să cred. Se vede că oboseala fusese mai mare decât socoteam eu. După ce mâncai iar bine, mă dusei la șeicul kalhuranilor. Îl găsii în îngrijire bună și nădăjduia să se poată scula în curând. De răzbunător nu-mi pomeni decât o singură dată, dar într-un fel care spunea mai mult decât cuvintele sale.

Apoi mă dusei să văd de cai. Barkh și Assib Ben Rih erau în curte, unde Kara puneă șaua pe ei, pentru a-i scoate să facă mișcare. Ghalib își făcuse plimbarea încă înainte de prânz.

— Ah, Sihdi, de-ai putea călări iar! spuse Kara. Privește cum te roagă Assil!

Într-adevăr, calul sărea înaintea mea și se apropia mereu de mine, în așa fel, încât să ating scara cu mâna. Spre a-i face plăcere, încălecai cu gândul să dau numai o raită prin curte. Dar abia mă simți în șa, că o și luă la goană, ieși pe poartă și înainte de a putea apuca bine frâul, ajunsesem aproape de sat. Nu simții nici o oboseală care să mă facă să descalec și mă țineam destul de bine în șa. Kara, care mă ajunsesese repede din urmă, se bucură de renghiu pe care mi-l jucase Assil.

— Țasta te ia repede, Sihdi, spuse el râzând. Până unde mergem?

— Vom vedea, răspunsei eu. Dar să călărim la pas. Mă simt bine și mi se pare chiar că în șa am mai multă putere.

Trecurăm încet prin sat, unde oamenii ne salutară prietenos și uimiți de a mă vedea atât de curând călare. Merșerăm mai departe pe malul lacului, dar după vreun sfert de ceas începui să simt oboseală și spusei lui Kara că trebuie să mă odihnesc puțin.

— Atunci să ne oprim chiar aici, răspunse el, arătând spre mal. E locul pe care vroia să ți-l arate Pederul.

— De unde știi?

— Mi-a spus când am trecut ieri pe aici. Faptul acesta mă interesa. Așadar, acesta era locul unde „Umbrele” își adăpau caii. Lăsarăm caii noștri să se apropie de apă, iar eu mă întinsei în iarbă.

Kara mă întrebă:

— Sihdi, te simți tare obosit, sau pot să-ți vorbesc de ceva ce mi se pare că are mare însemnătate — atât de mare încât n-o pot spune altuia?

— Vorbește!

— Tifl minte.

Spuse numai aceste două cuvinte, apoi tăcu.

— Da?

Și eu tăcui, după ce spuseseam acest singur cuvânt. După câteva clipe, Kara urmă:

— Da, minte. Și știi că urăsc minciuna și disprețuiesc pe mincinoși. Totuși trebuie să vorbesc cu omul acesta, căci sunt oaspete aici.

— Poate te înșeli, îl întrerupsei eu. E o mare deosebire între o minciună spusă anume cu gândul de a înșela pe cineva și un neadevăr rostit cu cugetul curat, socotindu-l drept adevăr.

— Știu asta, Sihdi, dar am cercetat cu amănunțime, Tifl știe foarte bine că minte. Și nu e vorba numai de o pălăvrăgeală despre fleacuri, ci de lucruri de mare însemnătate. E vorba de Ahriman Mirza.

— L-a mințit pe acesta?

— Nu, ci pe tine... pe noi toți.

— Cum asta?

— Alaltăieri, înainte de atac, l-ai întrebat de unde putea să cunoască răzbunătorul locul unde erai culcat în sală. Ți-a răspuns că a călărit înaintea persanilor și nici n-a vorbit cu ei, dar că Ahriman Mirza a descusut pe djanicunii care l-au însoțit și a aflat de la ei tot ce-a vrut să știe. Ba Tifl a susținut chiar că a fost foarte supărat din pricina limbuției djanicunilor. Ți aduci aminte, effendi?

— Da, îmi amintesc de fiecare cuvânt. Învinuirea ta se bizuie pe aceste vorbe ale lui Tifl?

— Da, căci te-a mințit cu voință. În tot timpul drumului până la graniță, Ahriman Mirza n-a vorbit cu nici un djanicun. În schimb a călărit în frunte cu călăul, având pe Tifl între ei și toți trei au vorbit ca niște buni prieteni. La despărțire, Mirza și Ghulam i-au dat chiar mâna pentru a-și lua rămas-bun de la dânsul. Așadar, ceea ce au aflat, a fost numai din gura lui.

— De unde știi asta, Kara?

— Chiar de la Tifl. Aseară, după ce am adăpat caii, nefiindu-mi încă somn, m-am dus pe pajiște, până aproape de ruine. Acolo, lângă un bolovan mare de piatră, se află un tufiș de anini, lângă care m-am așezat jos. N-ai fost încă pe acolo, așa că nu cunoști locul.

— Ba da, căci am fost înainte de prânz până la bolovanul acela și am văzut și tufișul de care vorbești.

— Atunci trebuie să știi că sunt atât de apropiate unul de altul, încât de lângă tufiș se poate auzi bine ce se vorbește lângă bolovan. Nu eram de mult acolo, când veniă Pekala și Tifl. Se așezară jos, fără să bănuiască măcar că eram atât de aproape de ei. Nu mi-am dat osteneala să mă ascund, dar nici n-aveam motiv să le arăt că sunt acolo. Cu puțină băgare de seamă m-ar fi zărit, dar sunt oameni la care neprevăderea pare să fie ceva înăscut. La început vorbiră despre lucruri fără însemnătate, așa că eram gata să plec; dar deodată auzii numele tău și atunci am rămas. Vorbiră tot felul de fleacuri; Pekala spuse că te-a îndrăgit, iar Tifl că trebuie să se

poarte foarte politicos cu tine, căci nu se știe ce-ar putea ieși din prietenia ta cu „șeful”. Pentru el era de mare însemnătate să știe dacă erai un călăreț bun sau nu, căci ar putea să bată pe Assil cu iapa Ustadului. Ce zici, effendi?

— Copilării.

— Apoi vorbiră de Ustad și trebuie să mărturisesc că ceea ce am auzit, m-a întristat. Spuneau că-l iubesc, dar se pare că într-un fel cu totul ciudat. Amândurora le place mai mult, uneia bucătăria, celuilalt calul „șefului”. Înțelepciunea lui le impune, dar de el însuși au vorbit într-un fel care nu mi-a plăcut. Apoi veni vorba de un om, pe care l-au numit „iubit”, dar n-am putut înțelege cine era acesta. Vine la fiecare patru săptămâni pentru a se întâlni cu Pekala lângă bolovanul de lângă anini. Duminica viitoare va veni iar, cu un ceas înainte de miezul nopții. Apoi vorbiră de o răscoală mare și pomeniră de cineva care va fi detronat, dar n-am putut înțelege cine. Mai adăugară că atunci Pekala va intra într-un oraș mare, călare pe o cămilă frumoasă, iar Tifl va deveni un om cu vază. Și Ustadul va fi un om de seamă, dar n-am priceput ce anume. Amândoi urăsc pe Mirza și pe răzbunător, dar trebuie să se prefacă față de ei, fiindcă așa vrea „iubitul”. Și acum vine lucrul cel mai însemnat: când Tifl a dus pe Ahriman și pe Ghulam până la graniță aceștia l-au luat între ei și l-au iscodit. I-a fost teamă să nu le răspundă la întrebările lor, așa că le-a spus tot ce au vrut să știe. Când l-ai luat tu la rost, n-a îndrăznit să ascundă nimic și te-a mințit, pentru a da vina pe însoțitori.

— Pekala s-a învoit cu ce spunea el?

— Da, așa că amândoi spun minciuni. Ceea ce au vorbit de răscoală și de avansările lor, au fost, poate, numai palavre, dar celelalte mi-au dat de gândit. Pekala mi-a povestit multe din viața ei, în cuvinte foarte mișcătoare, dar cu aceleași cuvinte i-a povestit și mamei, ba chiar și haddedihiilor care au venit cu noi; povestește tuturor care vor s-o asculte, așa că pângărește toate amintirile ei,

despre care spune că îi sunt „sfinte”. Apoi, când mai adaugă că toți bărbații au nevoie de „creștere”, se face chiar caraghioasă. Ceea ce m-a mâniat însă mai mult ca toate, era felul în care vorbeau de Ustad. Spuneau că are multe slăbiciuni și astfel își strică numele bun de care se bucură, căci, fără îndoială, vorbesc cu toată lumea despre ele, numai el nu află nimic. Apoi cine e acel „iubit”? Un djanicun nu, fiindcă au legături ascunse cu dânsul. Și față de el îl descriu pe Ustad cu totul altfel decât e într-adevăr; străinul duce vorba mai departe și astfel toți își bat joc de slăbiciunile Ustadului, care nu există decât în capul acestor doi nerozi. De aceea Ahriman Mirza și multasimul au fost așa de obraznici cu el. Ar fi îndrăznit aceștia să vină cu aerele cu care au venit aici, dacă bunul nume al Ustadului n-ar fi fost pângărit? Sihdi, ascultă ce-ți spun: doi oameni ca aceștia în casă, sunt mai răi decât o sută de dușmani fățiși. Effendi, n-am vorbit încă niciodată în felul acesta cu tine, dar acum am fost nevoit s-o fac, din pricina unei făpturi care pare să vă desfete cu supa ei și în schimb vă duce de nas.

După ce isprăvi de vorbit, se așază jos, așteptând, pesemne, răspunsul meu. Privii spre lac, unde, în clipa aceasta, o barcă se depărta de mal. În ea se aflau doi oameni: unul vâslea, al doilea părea să citească.

— Acesta e djanicunul care învață pe ceilalți să citească, spuse Kara, ca și când ar fi socotit convorbirea noastră ca încheiată.

— Iar tu ești haddedihiul care m-a învățat altceva, răspunsei eu. Am crezut că mă pot bizui numai pe ce văd eu. Îmi dai voie să cer în viitor și sfatul tău?

Sări în sus, se apropie de mine, îngenunche, îmi luă mâna și spuse cu adâncă recunoștință și bucurie:

— Ți mulțumesc, Sihdi. Nici nu-ți închipui ce mi-ai dăruit cu aceste cuvinte.

— Ba da; prin ele te-am făcut om. Până acum s-au luat hotărâri asupra ta, dar de azi înainte vei putea lua tu însuși

hotărâri. Spune-mi, mai sunt și alți oameni care ți-au trezit bănuiala?

— Da.

— Cine?

— Te mulțumești cu presupuneri?

— Nu.

— Atunci lasă-mă să mai cercetez înainte de a rosti nume. Bănuieli pot să am, dar nu-mi place să le spun fără să am dovezi. Așadar nu-ți voi spune nume, dar îți voi povesti întâmplări și îți voi arăta ceva ce am găsit. Nu știu dacă sunt pietre scumpe sau bucăți de sticlă, dar lucesc ca diamantele.

Scoase din buzunarul dinăuntru al hainei o cutie de tablă pe care o deschise și mi-o întinse. Conținea o broșă de turban cu penaj de păr de cal vopsit în roșu. Copca era încrustată cu bucăți atât de bine șlefuite, încât păreau să fie diamante și purta semnul „Umbrelor”. Înainte numai persoane foarte sus puse aveau voie să poarte astfel de agrafe cu penaj. La serbări, șahul își mai împodobește căciula de blană de miel cu o astfel de agrafă, dar bineînțeles cu diamante adevărate. Imitația pe care o aveam în mână n-avea în sine nici o valoare, dar pentru mine avea o însemnătate așa de mare, încât scosei un strigăt de bucurie.

— Așadar, sunt pietre scumpe? mă întrebă Kara.

— Nu; e numai sticlă fără nici un preț, totuși ai găsit un obiect de mare valoare, care nu s-ar putea plăti cu bani. Cum de-a ajuns în mâna ta, dragă Kara?

— Pe muntele Odawa...

— Dar ăsta nu e prin apropiere, ci în ținutul kurzilor taki, îl întrerupsei eu.

Taki înseamnă cuvios și kurzii de care e vorba poartă acest nume fiindcă țin foarte mult la religia lor și cred că numai ei vor ajunge în rai. Cine nu crede ca dâșii, e socotit ca eretic și asuprit fără cruțare.

— Totuși am fost până acolo, răspunse el.

— Când?

— Astăzi.

— Ai mai spus cuiva că ai găsit agrafa asta?

— Nimănui afară de tine.

— Să taci și de acum înainte, însă mie povestește-mi tot.

— Ieri am făcut o plimbare călare spre miazănoapte, singur de tot. La început luam și pe Tifl cu mine, dar acum nu-l mai iau, căci nu vreau să fiu în tovărășia cuiva care nu-mi place. Am întâlnit o caravană „a morții”. Erau numai șiiți persani, care își încărcaseră cămilele și catârii cu coșciuge.

— O caravană a morții? Aici? Asta e ciudat. Doar pe aici nu e nici un drum de caravane care duce spre Kerbela sau Medjid Ali.

— Asta mi-am spus și eu, așa că acești oameni mi-au dat de bănuț. Când am vrut să mă apropiu de ei, îmi spuseră că sunt un câine sunit și amenințară să tragă asupra mea. Mă oprii deci la oarecare depărtare și îi lăsați să treacă. Dar calul meu n-avea astâmpăr și vru să pornească înainte tocmai în clipa când avea să treacă ultima cămilă din caravană. Fui deci așa de aproape, încât putui s-o văd bine. Purta patru coșciuge în spinare, câte două de fiecare parte. Unul era crăpat și legat cu o sfoară, dar așa de prost, încât putui să văd ce era înăuntru.

— Fără îndoială că nu era un cadavru.

— Nu. De altminteri îmi și bătuse la ochi că nu se simțea nici un miros și acum mă lămurisem de ce: în coșciuge erau puști.

— A, puști? Ai văzut bine?

— Da; nu încapă nici o îndoială. Am plecat mai departe, fără să mă uit înapoi, ca ei să nu știe că văzusem ceva. Dar ajungând la oarecare depărtare, mă ascunsei în dosul unei stânci, pentru a pândi această pretinsă caravană a morții. După ce dispăru, o urmării vreo două ceasuri, până dincolo de graniță. Aici își schimbă drumul și se îndreptă spre muntele Adawa; o urmării mai departe, fără să fiu văzut. La poalele muntelui este apă, dar ei nu lăsară animalele să se

adape, ci trecură înainte, urcând spre munți. Nu înțelegeai de ce și mă hotărâi să descopăr această taină. În aceeași zi însă, nu mai putui face nimic, căci începuse să se înnopteze și, afară de asta, nu vrusei să întreprind ceva fără a fi vorbit cu tine. Când m-am întors acasă, se făcuse târziu și tu dormeai. Mă sculai devreme, și cum tu nu te treziseși încă, mă hotărâi să lucrez singur. Încălecai deci pe Ghalib și plecai.

— Ai întâlnit pe cineva?

— Pe nimeni și nici nu cred să mă fi văzut cineva. Când dădui de urma caravanei, văzui spre mirarea mea că acum erau două urme și anume una ducea înapoi. Persanii petrecuseră noaptea pe munte, apoi se întorseseră acasă.

— Ce bine ar fi fost dacă aș fi putut vedea și eu această urmă!

— N-ai nici o grijă Sihdi; am învățat doar de la tine să citesc urmele. Mi-am dat seama că merseseră la trap, căci urmele erau mai slabe și nisipul era aruncat înapoi. Dacă animalele ar fi fost încărcate ca ieri, atunci urmele ar fi fost mai adânci. Așadar, puștile au fost descărcate pe muntele Adawa și m-am hotărât să mă duc până acolo, dar să înaintez cu mare băgare de seamă, căci se putea întâmpla ca oamenii care părăsiseră armele să mai fie acolo. Când ajunsei însă la oarecare depărtare, am văzut o ceată de călăreți care coborâseră de pe munte și se îndreptau spre apus, unde sunt pășunile kurzilor taki.

— Aveau puștile la ei?

— Nu. M-am ascuns până când dispărură, apoi mă urcai pe munte. Nu puteam să mă rățăcesc, căci urmele îmi arătau lămurit drumul. Sus găsii însă o astfel de amestecătură de urme și întipărituri, încât nu-mi putui da seama de ceea ce făcuseră acolo.

— Erau copaci, sau tufe, pe acolo?

— O mulțime; și afară de asta niște ruine mari; pesemne din vremuri foarte vechi. Înăuntrul ruinelor fusese aprins un foc. Căutai cu luare-aminte, pentru a găsi locul unde

ascunseseră puștile, dar osteneala mea fu zadarnică. Trudit cum eram, am căutat un loc umbrit, ca să mă odihnesc nițel și-l găsii repede. M-am întins pe jos și chemai calul lângă mine. Pe când păștea, eu mă uitam la un soc care creștea lângă unul din pereții ruinei și zării o scorbura în trunchiul său. Nu știu ce mă făcu să mă scol și să vâr mâna în scorbura și...

— Ai găsit în ea cutia de tablă cu agrafa, îi curmai eu vorba.

— Da. Mă întreb și acum, ce putere tainică m-a împins să caut acolo.

— Nu mai întreba și mulțumește-te cu lucrul găsit, care pentru noi e de foarte mare însemnătate. Ai mai rămas mult timp pe munte?

— Nu. Îndată după ce am deschis cutia și am văzut ce e înăuntru, m-am întors acasă. Am întârziat la masă, dar am mâncat pe urmă. Apoi am întrebat de tine și mi s-a spus că tot mai dormi. Crezând că voi putea vorbi cu tine abia seara, mă pregătii să pun iar șaua pe cal și în timpul ăsta ai venit și tu. Voiam să te rog să mergem undeva, unde să nu ne audă nimeni, ca să putem vorbi în liniște, dar atunci ai încălecat și Assil a luat-o la fugă cu tine. Te-am urmat și astfel am ajuns aici.

— Totul s-a întâmplat, ca și când ne-am fi înțeles mai dinainte. Acum trebuie să pleci repede.

— Unde?

— La muntele Adawa și, dacă e cu putință, fără să te vadă cineva pe drum. Iată cutia cu agrafa, pe care o vei pune la loc în scorbura unde ai găsit-o, apoi te vei întoarce în grabă acasă.

— Dar pentru ce asta, Sihdi?

— N-am timp să te lămuresc acum, dar îți voi spune mai târziu. Acela căruia îi aparține această agrafă, nu trebuie să știe că a fost în mâinile noastre. Nu cred că va mai veni azi până la munte, iar la întoarcere vei veni îndată la mine,

ca să știu dacă ai reușit să pui cutia la loc, fără să te vadă nimeni.

— Pot să te las singur, Sihdi? Te vei putea întoarce acasă, fără ajutorul meu?

— Văd că barca vine spre noi. Cred că profesorul de muzică va trage la mal, așa că nu voi fi singur.

Puse cutia în buzunar, încalecă pe Barkh și plecă tocmai în clipa când barca se lovi de uscat.

— Îmi dai voie, effendi, să rămân câteva clipe lângă tine? mă întrebă profesorul de muzică, coborând din barcă, pe când însoțitorul său rămase în ea.

— Îmi face plăcere că te văd iar. Ia loc lângă mine.

Se așează jos și spuse:

— Vin într-o problemă foarte importantă. Trebuia neapărat să vorbesc cu tine și n-am vrut să vin la casa Ustadului, ca să nu mă vadă cineva. Tocmai mă gândeam cum să te întâlnesc, când te văzui trecând călare, așa că m-am urcat îndată în barcă ca să te aștept la întoarcere. S-a nimerit bine că ai descălecat aici și nu te-ai dus mai departe.

— Ai să-mi spui ceva secret?

— Da.

— Dar nu suntem singuri.

— Însoțitorul meu e un djanicun credincios și poate să audă ce-ți voi spune. De altfel știe tot.

— Un djanicun credincios? Vrei să spui că sunt și djanicuni necredincioși?

— Nu există pădure fără uscături. Dar acum să vorbim despre ce ne interesează. Am un prieten la Khorramabad, capitala provinciei noastre. E un djanicun bun și mi-a trimis pe ascuns multe știri privind măsuri de-ale stăpânirii, pe care trebuia să le spun Ustadului. Chiar adineauri a venit iar o ștafetă de la dânsul, ce-mi aduce o veste de care, în prima clipă, m-am speriat. Gândindu-mă însă mai bine, mi-am dat seama că ar fi fost mult mai rău dacă șeicul ul Islam ne-ar fi surprins prin venirea lui, așa cum avea de gând.

— Șeicul ul Islam? întrebai eu. Vrea să vină încoace?

— Da.

— Când?

— Va sosi chiar mâine.

— Dar ăsta nu e un lucru atât de rău; dimpotrivă e foarte interesant.

— Effendi, nu judeca prea repede. Ești străin și nu cunoști împrejurările. Șeicul ui Islam e un personaj foarte însemnat și sus-pus, a cărui putere nici n-o bănuiești. Chiar pentru „șef” ar fi un adversar față de care trebuie să fie cu cea mai mare băgare de seamă și s-a nimerit foarte rău, că tocmai acum a plecat stăpânul nostru. Te rog să nu-mi iei în nume de rău faptul că te previn. Venirea lui de mâine are un scop sub care se ascunde un vicleșug ce poate să ne piardă. De aceea aș fi vrut ca Ustadul să fie aici.

— Și mie mi-ar fi convenit mai bine, dar, fiind plecat, trebuie să luăm lucrurile așa cum sunt și să le privim din mai multe puncte de vedere. Dacă, pe de o parte, e de regretat că șeicul ul Islam vă fi primit de un străin, pe de altă parte tocmai faptul acesta ne îndreptățește să-l primim, oricare ar fi intenția lui. Pe când pe „șef” l-ar fi putut împinge la hotărâri pripite ale căror urmări s-ar fi văzut abia mai târziu, acum îl voi putea iscodi eu cu băgare de seamă, fără să mă leg prin ceva. Trebuie să recunoști dar că, dacă are vreun gând dușmănos, eu sunt acela care mă aflu într-o poziție de apărare, pe când el nu.

Dădu numai din cap, mă privi din creștet până în tălpi și spuse:

— Să-l iscodești cu băgare de seamă? Effendi, pentru așa ceva e nevoie de un om cum n-am văzut încă până acum.

— Așteaptă, poate ai să-l vezi.

— Din pricina înaltei sale demnități religioase, șeicul ul Islam e inviolabil și în vicleșuguri nu i-a întrecut încă nimeni. Afară de asta, cunoaște foarte bine toate legile și

obiceiurile noastre, pe când tu ești numai de scurt timp aici.

— Dacă nu vreau sau nu pot, n-am decât să nu țin seamă de cunoștințele și de șiretenia lui. În orice caz, te rog să fi fără grijă. Omul trimis de prietenul tău mai e încă aici?

— Nu, a și plecat, căci, din prevedere, nu trebuia să fie văzut de nimeni. La întoarcere va face un ocol, pentru a nu se întâlni cu șeicul ul islam.

— Acesta va veni cu o suită mare, așa cum e obiceiul la astfel de demnitari?

— Nu știu și nici n-am putut afla, dacă are de gând să rămână mai mult timp la noi. Dar astea sunt lucruri care n-au însemnătate; mai important e că știu pentru ce vine. Prietenul meu a putut afla scopul.

— Iată deci unul mai șiret ca dânsul, pe când tu ai spus că nu-l întrece nimeni. Chiar dacă m-aș fi temut de venirea lui, faptul acesta m-ar fi liniștit. Scopul venirii sale e atât de rău pentru voi?

— Nu știu și tocmai nesiguranța asta o socotesc primejdioasă.

— Spune-mi: vine acest om de seamă numai ca „șeicul ul Islam” sau și ca „judecător al legilor scrise”?

La această întrebare mă privi uimit și răspunse:

— Cunoști deosebirea acestor două demnități ale sale? De unde ai aflat-o?

— În țara noastră sunt oameni care cunosc legile și obiceiurile voastre mai bine ca voi înșivă. Sau nu știi că de multe ori sunt chemați învățați de ai noștri pentru a vă lămuri în anumite împrejurări pe care voi nu știți să le descurcați?

— Asta n-o pot tăgădui, effendi. Nu-mi este însă cunoscut dacă oaspetele tău vine ca față bisericească sau ca judecător. Vrea să facă „șefului” o propunere care pare să fie foarte ademenitoare. Dar când cineva vine cu astfel de daruri neașteptate, mi-e teamă întotdeauna că va cere în

schimb de zece ori mai mult decât dă. E vorba să-l numească pe Ustadul nostru și șef al kurzilor taki.

— Da... Altceva nimic? întrebai eu zâmbind.

— Altceva nimic, răspunse el uimit. Cred că vei înțelege ce mărire și putere înseamnă asta pentru noi?

— Vrei să spui o scădere a puterii. Dacă ai fost îngrijorat până acum, poți să te liniștești, căci am ghicit gândul șeicului ul Islam. „Șefului” vostru nici nu-i va trece prin gând să vândă sufletele djanicunilor săi pentru o astfel de cinste. Un singur djanicun de treabă de al lui, prețuiește mai mult pentru dânsul decât toți acești kurzi taki la un loc, a căror politețe n-are alt scop decât de a-l ameți și a face din el unealta lor. „Șeful” nu se va face niciodată sluga altora. Este și va rămâne stăpân neatârnat și nu se va lăsa înșelat de făgăduieli deșarte.

La auzul acestor cuvinte, mă întrebă:

— Și nu te-ai gândit că se vor răzbuna fără cruțare și prin toate mijloacele?

— Ba da; răzbunarea va veni negreșit, căci așa e felul acestor oameni, dar n-are decât să vină. Eu n-am văzut încă răzbunare care să nu fi nimicit pe acei care au pornit-o.

— Vasăzică ești hotărât să nu te lași ademenit de șeicul ul Islam?

— Bineînțeles că nu. Sunt foarte hotărât. Mă voi purta la fel cum se va purta el cu mine și orice mijloace ar întrebuința, în cele din urmă va trebui să facă numai ce voi dori eu.

Se ridică de jos și spuse ușurat:

— Atunci pot fi liniștit. Effendi, am venit plin de îngrijorare la tine, dar mi-ai luat toată greutatea de pe inimă. Cunosc puterea de care te vei lovi mâine, venită în numele lui Allah și a șahului, așa că are legea de partea ei. Ea vine prietenoasă, răbdătoare și umilă, ca o întruchipare a tuturor virtuților omenești, dar o cunoști, effendi?

— Da..

— Atunci e bine. Mâine va veni de la Khorramabad, te va linguşi, te va...

— Asta n-o va face îl întrerupsei eu, căci nu voi primi singur pe şeicul ul Islam.

— Fără îndoială că va fi şi Pederul de faţă, ca şeic al tribului?

— Da; şi el şi tu veţi fi de faţă.

— Şi eu? întrebă el repede şi mulţumit. Pentru ce şi eu?

— Pentru că aşa vreau eu.

Se apropie de mine şi zise:

— Effendi, prin asta nu-mi faci numai mie o cinste, ci multora. Nu ştiu dacă ţi s-a spus, dar eu nu învăţ pe oameni numai să cânte, ci tot ce poate fi de folos sufletului şi trupului: gimnastică, tragere la ţintă, călărie. Am înfiinţat această şcoală, când mi-a dat „şeful” însărcinarea, apoi când numărul elevilor a crescut, am mai luat ajutoare. Djanicunii sunt bine pregătiţi pentru orice şi nu ne este teamă de duşmani. Nici în privinţa alergărilor să n-ai grijă. Avem călăreţi şi cai. Şeicului ul Islam îi plac foarte mult alergările, are un grajd minunat şi se laudă că e stăpânul celui mai bun cal din Luristan. Când va auzi de alergarea noastră, sunt încredinţat că va vrea să ia şi el parte la dânsa şi te rog să nu-l respingi, căci asta ar ştirbi bunul nostru nume. Atât mai voiam să-ţi spun. Mai vrei să ştii ceva?

— Mi-ai spus tot ce ţi-a destăinuit trimisul?

— Da.

— Atunci despre celelalte chestiuni, cât şi despre alergări vom vorbi mai târziu. Numai în privinţa iepei Ustadului nu sunt încă bine lămurit. Mi se pare că Tifl a cam stricat-o.

— Merge bine numai când o călăreşte el, altfel nu.

— Dar cine o va călări?

— Cine altul decât Ustadul? întrebă el mirat. E drept că acum călăreşte cam rar, dar cu Săgeata lui bate orice cal,

în afară poate de Assil al tău. Pe Tifl nu-l vom lăsa să ia parte la alergări.

— De ce?

— Asta ți-o voi spune când va veni timpul. Bănuiesc că limbutul ăsta n-o să mai rămână multă vreme printre djanicuni. Ustadul l-a primit numai de milă și multora, le-a rămas neînțeleasă îngăduința pe care o arată față de dânsul și de Pekala.

— Le place să vorbească prea mult; nu e așa? întrebai eu.

— Da. Iată o pildă: când răzbunătorul a fost aici, Tifl trebuia să ducă pe persani peste graniță. A mers tot timpul cu Mirza și cu multasimul și le-a dat toate lămuririle pe care i le-au cerut.

— Cine ți-a spus asta?

— Vâslașul care e cu mine și care i-a însoțit și pe ei. Nici unul din djanicuni n-a vorbit cu persanii, numai lui Tifl i-a mers gura ca o moară stricată. Dar am vorbit destul; văd că vrei să pleci, effendi.

Într-adevăr, mă sculasem de jos.

— Da, trebuie să mă întorc acasă, spusei eu. Aș vrea însă să trec lacul cu barca. Vrei să încaleci pe Assil și să mă aștepti pe partea cealaltă?

— Cu multă plăcere, răspunse el. De mult am dorit să pot călări o dată pe armăsarul tău. Mă va lăsa să-l încalec?

— Dacă îi dau voie... bineînțeles!

— Atunci îl voi încăleca pe dată.

Se săltă în șa, Assil sforăi uimit, dar se supuse cuminte și plecă. Văzui că profesorul era un bun călăreț. Mă urcai în barcă și djanicunul puse vâslele în mișcare.

Deși plimbarea mea fusese atât de scurtă, totuși cu prilejul ei aflasem lucruri de mare însemnătate. Gândurile mi se întorceau mereu la cele auzite, așa că trebuii să mă silesc să-mi abat mintea de la ele, ca să pot admira priveliștea minunată care mă înconjura.

Am văzut pentru întâia oară partea apuseană a văii, ai cărei pereți se ridicau până la cer și care îmi amintiră de coastele Antilibanului, între Muallaka și Damasc. Amintesc anume acest fapt, ce m-a dus mai târziu la o descoperire, pe care altfel, fără îndoială, n-aș fi făcut-o.

Din mijlocul lacului privii spre „casa de alabastru” și abia acum am văzut ceea ce nu putusem desluși de la biserică; această clădire mică avea forma unei coroane a cărei parte de sus era susținută de opt aripi sprijinite de cercul de la temelie.

Cu cât ne apropiarăm de mal, cu atât cu mai multă luare-aminte privii poziția înclinată a stâncilor. Am zărit un loc acoperit cu tufișuri atât de dese, încât se părea că pe acolo nu călcase picior de om. Oricine altul ar fi trecut fără să-l ia în seamă, dar mie nu mi se putea întâmpla așa ceva. Spusei vâslașului meu să se apropie cu barca de locul acela și, luându-i o lopată din mână, am dat tufișul la o parte. Sub el nu era stâncă naturală, ci un zid făcut de mână de om. Am cercetat mai departe fără a atrage luarea-aminte a însoțitorului meu, care nu trebuia să afle gândurile ce mă preocupau și, deodată, dădui cu vâsla de un gol în dosul tufișului. Era o deschizătură care ducea înăuntrul muntelui. În dreptul ei apa lacului era foarte adâncă. Era oare vreo legătură între lac și interiorul muntelui? Lucrul era cu puțință și mă hotărâi să cercetez locul mai târziu și pe altă cale. Deocamdată spusei djanicunului să vâslească spre mal și văzui că acesta nu-și dăduse seama de descoperirea mea.

Pe malul celălalt mă aștepta profesorul de muzică, încântat de plimbarea făcută cu calul meu, pe care îl lăudă, spunând că e cel mai bun din câți văzuse și călărise până atunci.

Plecai spre casă și, ajungând aici, avui cea mai plăcută surpriză ce mi s-ar fi putut face, căci zării pe Halef care ceruse să fie scos afară în fața casei, cu pat cu tot. Era întins, cu capul sprijinit pe perne. Când mă zări, îmi făcu

semn cu mâna. Mă apropiiai călare și îndemnai pe Assil să urce cele câteva trepte până la intrare.

— Ce bucurie, Sihdi! strigă el. Te văd în sfârșit iar călare. Nădăjduiesc că peste scurt timp voi putea încăleca și eu.

Hanneh ședea lângă el și, mângâindu-i obrazii, îmi zise:

— Ne-am speriat când am văzut pe Assil luând-o la goană, dar Kara ne-a spus că te va urma și va avea grijă de tine, așa că ne-am liniștit. Când s-a deșteptat Halef, i-am spus că-ți faci prima ta plimbare călare, după boală și nu m-a lăsat în pace, până când nu l-am adus aici, căci vroia să te vadă când te vei întoarce. Privește-l cum se bucură!

Descălecai și mă așezai lângă ei. Assil coborî singur treptele și în timpul acesta veni Tifl.

— Effendi, o să iau șaua de pe el, zise dânsul, dar îți amintesc că mi-ai făgăduit să mă iei și pe mine, când vei mai ieși călare.

— Îmi aduc aminte și mă voi ține de cuvânt. Dar când nu vei mai vrea tu să mergi cu mine, n-ai decât să-mi spui.

Acesta era un tâlc pe care nu-l înțelese. Cele ce-mi spusese Kara despre el, fuseseră întărite și de profesorul de muzică, așa că de azi înainte se va afla sub supraveghere fără ca el să bănuiască. Când se îndepărtă cu armăsarul, Halef îl urmări cu privirea și spuse:

— E ca o stafie! L-am mai văzut de câteva ori... când deschideam ochii... îl vedeam în fața mea privindu-mă urât... Sihdi, să nu lași pe omul ăsta să se apropie de mine... nu pot să-l sufăr.

— La fel mi se întâmplă cu Pekala, adăugă Hanneh. Mereu e unul din ei în jurul nostru să vadă ce facem și să audă ce vorbim. Nu-mi închipui să fie numai curiozitate, iar pe de altă parte nu-mi vine să cred că spionează.

Tăcui rușinat. Cum se făcea că nu avusesem și eu aceeași impresie ca Hanneh și Halef? Abia acum îmi dădeam seamă că aveam de-a face cu niște oameni prefăcuți.

De starea lui Halef eram foarte mulțumit. De ieri făcuse progrese foarte mari și el se rugă să fie lăsat afară până seara. Propusei deci să mâncăm aici și toți primiră cu plăcere. Hanneh mă întrebă unde lăsasem pe Kara, dar eu îi răspunsei numai că se va întoarce spre seară. Apoi mă dusei în grădină, unde mi se spuse că voi găsi pe Peder. Îl văzui pe o bancă și mă așezai lângă el.

— Îl cunoști pe șeicul ul Islam? îl întrebai eu.

— Da, dar nu personal, răspunse el.

— E un om de temut?

— Pentru tine nu, dar pentru noi, poate că da.

— Greșești, căci acum sunt djanicun ca și voi și orice primejdie care v-ar amenința pe voi, mă privește și pe mine. Șeicul ul Islam va veni mâine încoace.

— E adevărat? Cine ți-a spus asta? strigă el speriat.

— Profesorul de muzică.

— Atunci e sigur că va veni, căci profesorul de muzică știe întotdeauna ce spune și nu s-a înșelat niciodată când ne-a prevenit. Dacă vine însuși șeicul ul Islam, atunci e vorba de un lucru de mare însemnătate. E o față bisericească înaltă și nu face astfel de călătorii, dacă n-are motive grave. Effendi, ne așteaptă lucruri foarte neplăcute.

— De ce neplăcute? Unde scrie că trebuie să vină numaidecât cu gând rău?

— De la dânsul nu poate să ne vină nimic bun. De fapt el nici nu e persan, ci kurd și este o zicătoare: „De câte ori un taki ridică cucernic privirea spre cer, calcă un om în picioare”. Iar șeicul ul Islam e mereu cu privirea îndreptată spre cer. Îi vom vedea ochii plini de blândețe, dar vom simți în același timp și loviturile sale de picior. Unde calcă el, nu mai crește iarbă.

— Atunci să-l lăsăm să calce numai în mă răcini, asta va fi de folos pentru noi și un leac bun pentru el. Din nefericire n-am putut să aflăm dacă vine singur sau nu.

— Singur? Nici să nu te gândești la așa ceva. Se înconjoară de cea mai mare strălucire, pentru ca smerenia

lui să iasă și mai mult la iveală. Vom avea oaspeți foarte aleși și nu vor fi puțini la număr, așa că trebuie să facem pregătiri mari.

— Ba nu, căci nu trebuie să bănuiască că am știut ceva de venirea lui. Vom da oaspeților ce vom avea și nu se va găti nimic. Mai cu seamă Pekala și Tifl nu trebuie să afle nimic. Cer neapărat să fie așa cum spun eu.

Privi înaintea lui, fără să spună ceva, așa că urmai:

— Așadar, nu se va face nici o pregătire, chiar din pricina acestor doi, care nu trebuie să bănuiască nimic. Dar unde vom adăposti pe oaspeți?

— În sală.

— Unde e culcat Halef Omar?

— Dacă dai voie, îl vom culca în altă parte. Chiar Hanneh m-a întrebat adineauri dacă nu vrem să-l ducem în odaia ei. Îl va putea îngriji mai bine și el va avea mai multă liniște, decât aici în sală, care e mereu deschisă.

— Atunci duceți-l sus îndată după cină. Hanneh are dreptate și dorința ei e foarte cuminte. Dar nu-i spune nici ei de venirea șeicului ul Islam și nici altcuiva. Cine trebuie să știe, o va afla de la mine. El trebuie să aibă impresia că ne-a luat cu totul pe neașteptate. Și nu te gânde la cine știe ce ospățare. Se prea poate să nu-i dăm nici măcar o îmbucătură, nici lui, nici însoțitorilor săi.

— Effendi, cum poți spune așa ceva? E doar cu neputință!

— De ce?

— Gândește-te la datoria de ospitalitate!

— O cunosc tot atât de bine ca și tine și nimeni nu poate fi mai ospitalier ca mine. Trebuie, însă, să văd mai întâi, dacă șeicul ul Islam se poartă în așa fel cu noi, încât să îngăduim de a fi primit ca oaspete.

Holbă ochii la mine și spuse:

— Vorbești ca și când nici nu te-ai sinchisi de acest înalt demnitar.

— Mă sinchisesc tocmai atât de el, cât merită. Covoare, perne, ciubuce, tutun, cafea și apă avem. Dacă va fi nevoie și de altceva, voi spune la timp. La venirea lui veți fi de față tu și profesorul de muzică și acesta e singurul cu care ți-e îngăduit să te sfătuiești. Deocamdată nu știu încă, dacă voi mai avea nevoie și de alți djanicuni, asta vom vedea mai târziu. Ai auzit vreodată de cel mai bun cal din Luristan?

— De multe ori. E al șeicului ul Islam și este cel mai iute și mai sprinten cal din hergheliile kurzilor taki. N-a fost învins niciodată și proprietarul a câștigat multe premii cu el.

— Cum a ajuns în stăpânirea lui?

— Tribul i l-a dăruit ca răsplată pentru neasemuita lui cuvioșie și credință. Nici un taki n-a ajuns așa de departe ca dânsul, așa că sunt mândri de el și socotesc o cinste că face parte din tribul lor. El spune că dragostea pe care o are pentru calul său e singura dragoste pământească pe care și-o îngăduie. Cum grajdul său ia parte la toate alergările, se prea poate să se înscrie mâine și la ale noastre.

— Să primesc?

— E treaba ta, effendi. Nu spun nici da, nici nu. Un cal care n-a fost bătut încă niciodată e un potrivit primejdios, dar cu atât mai mare va fi cinstea pentru acela care îl va înfrânge. În primul rând e de mare însemnătate premiul pentru care se va învoi să alerge.

— Știi cumva dacă șeicul ul Islam are vreo legătură personală cu Ahriman Mirza?

— Nu.

— Sau cu Ghulam el Multasim?

— Cu ăsta e prieten bun... Șeicul ul Islam l-a numit pe Ghulam ajutorul lui și acesta se duce de multe ori ca oaspete în casa lui.

— Faptul ăsta are mare însemnătate. Acum să vorbim de ceva, de care n-am spus nimic până în clipa asta, dar acum, când țin locul „șefului”, e de datoria mea să vorbesc. Am

fost la șeicul kalhuranilor și am văzut cu mulțumire că e pe cale de vindecare. El nu a spus „Sfatului bătrânilor” voștri, dar tu ai spus că soția lui va fi pedepsită fiindcă a vărsat sânge.

— Așa este. Îndată ce va părăsi patul, va trebui s-o judecăm pe dânsa.

— Dacă ai fi fost în locul ei, te-ai fi purtat altfel? Ai fi lăsat să ți se omoare bărbatul?

— Nu pot ține seama de ce aș fi făcut. Avem o lege căreia trebuie să ne supunem.

— Vasăzică și la voi mai stăpânește litera și nu spiritul legii?

— Te înșeli. Vom aplica pedeapsa cea mai ușoară.

— Totuși veți da o pedeapsă?

— Da.

— Cine are dreptul s-o grațieze?

— Numai Ustadul. După cum știi, în Persia fiecare weli sau beglerbeg are dreptul de moarte și de viață, deci și pe acela de grațiere și Ustadul e weliul ținutului nostru.

— Când lipsește el, cine are acest drept?

— Loctiitorul său, prin urmare tu.

— Atunci te rog să te duci la șeicul kalhuranilor și să-i spui că în locul soției sale aș fi vărsat și eu sânge, așa că o socotesc nevinovată și nu voi îngădui să fie pedepsită. Cine pedepsește pe cineva pentru o faptă pe care, după împrejurări, ar face-o el însuși, merită aceeași pedeapsă. Du-te chiar acum și spune-i asta.

— Effendi, asta e o veste bună și alerg să i-o duc. Prin hotărârea ta, ai cucerit inimile tuturor djanicunilor și kalhuranilor.

Mă dusei în odaia mea să iau cheile de la locuința Ustadului. Trebuia să mă pregătesc pentru vizita de mâine și să fiu la curent cu toate întâmplările. Găsii o mapă care conținea toate documentele referitoare la cedarea ținutului, la administrarea acestuia, la drepturile și îndatoririle djanicunilor. Toate actele erau ținute în cea mai mare

ordine, așa că putui să mă lămuresc lesne. Fiecare avea câte un bilețel pe care era arătat pe scurt conținutul actului. În felul acesta putui găsi și documentul cel mai important, pe bilețelul căruia sta scris:

„N-a fost întrebuințat niciodată și n-a fost arătat nici unui om. La nevoie se va întrebuința fără șovăire.”

Desfăcui documentul și-l citii cu încordare. Conținea înțelegerea care se încheiase fără martori, între șah și Ustad și acorda acestuia drepturi pe care nu putea să le aibă nici un alt weli sau beglerbeg. Și ceea ce se întâmpla foarte rar, documentul purta semnătura Stăpânitorului și întreita pecete personală a acestuia. Lângă document mai găsii și o cartă de pergament aurit. În cele patru colțuri era, pictată de mână, pajura Persiei: un leu de argint, culcat în fața soarelui, iar la mijloc erau scrise frumos cu pana, următoarele cuvinte:

„Posesorul acesteia va asculta numai de poruncile mele.”

Dedesubt era iarăși semnătura proprie a șahului. Era vădit că acesta scrisese singur, cu mâna lui, cuvintele de pe cartă de pergament, care constituia astfel o legitimație, căreia trebuiau să i se supună chiar și cei mai înalți demnitari ai țării. Aveam deci în mână mijloace mai puternice decât îmi trebuiau pentru a doua zi și tocmai voiam să ies din odaie, când ușa se deschise și Pekala apărură în prag. Fața ei era prietenoasă ca întotdeauna și îmi vorbi cu obișnuita-i politețe:

— Am văzut cheia în ușă, effendi și mi-am închipuit îndată că ești aici. Am foarte multă treabă, însă pentru tine găsesc oricând timp și am vrut să te întreb dacă dorești să-ți mai povestesc ceva despre iubitul meu.

— Vorbește.

— Dar n-ai să mă trădezi nimănui?

— E o taină? ocolii eu răspunsul.

— Negreșit, răspunse ea cu importanță. Am o mulțime de taine pe care nu trebuie să le afle nimeni, dar ție îți voi spune, poate, câteva din ele. Cele mai de scamă o să le afli chiar acum. După cum știi iubitul meu vine la fiecare patru săptămâni, dar ceea ce nu știi e că, nu de mult, a mai fost o dată aici și în afară de timpul ăsta. Poți ghici de ce a venit?

— Nu. Vorbește, dar cât mai pe scurt.

— Pentru ce? Doar vorbesc întotdeauna scurt cu tine, effendi. Iubitul meu s-a hotărât să vorbească cu Ustadul nostru și să-i spună multe lucruri, care ar putea să-l scape de la moarte.

— Pe cine să-l scape: pe iubitul tău, sau pe Ustad?

— Pe iubitul meu, ori poate pe amândoi, nu știu bine. Mi-a spus să-l înștiințez pe Ustad că va veni duminica viitoare, la miezul nopții; dar eu mă voi întâlni cu un ceas mai înainte cu dânsul.

— I-ai spus Ustadului?

— Nu.

— De ce nu?

— Pentru că... pentru că mi-a fost teamă de el.

— De mine nu ți-e teamă?

— Ba da; însă timpul trece repede și duminica se apropie și dacă mă voi teme tot așa mai departe, îmi voi pierde iubitul. Mi-a spus că nu va mai veni niciodată, dacă nu voi avea grijă să poată vorbi cu Ustadul. De aceea mi-am luat inima în dinți și ți-am spus ție rugămintea asta, fiindcă până duminica viitoare Ustadul nu va reveni acasă. Tu ce răspuns îmi dai?

Își șterse sudoarea de pe frunte și răsuflă ușurată. Se vedea bine că îi venise greu să vorbească chiar și cu mine.

— Iubitul tău ți-a spus dacă îi va fi totuna să se întâlnească cu mine sau cu Ustadul? o întrebai eu.

— Cred că da, deoarece ești locțiitorul lui și cum afacerea nu poate fi amânată, trebuie să se învoiască.

— Mai știe cineva că va veni duminică?

— Nu.

— Nici Tifl?

— Tifl? Doar limbutului ăsta nu i se pot spune astfel de lucruri. Nu știe nimic.

Asta era o minciună, dar o spusese cu mutra cea mai nevinovată de pe lume. Ochii ei mici mă priveau atât de deschis, încât mă întrebai din nou dacă nu mă înșelasem, crezând-o în stare să facă vreun rău.

— Iubitul tău ți-a spus unde vrea să se întâlnească cu Ustadul? urmai eu.

— Nu; locul trebuie să-l hotărăști tu. Vrei să-mi spui unde?

— Azi încă nu. Îți voi spune la timp. Și acum, ascultă: să taci față de toți, chiar și față de Tifl. Dacă vei spune cuiva că iubitul tău va veni pentru a se întâlni cu mine, atunci nu voi vorbi cu el, iar pe tine te voi goni din casă.

— Effendi! strigă ea speriată, dându-se câțiva pași înapoi. De ce te uiți așa mânios la mine? Ai căpătat deodată cu totul altă față!

— Înfățișarea asta o am întotdeauna când iau o hotărâre nestrămutată. Până acum nu m-ai văzut încă așa. Ferește-te să mă mai vezi a doua oară. Dacă nu vei păstra tăcere, voi pune să te gonească peste graniță chiar duminică noaptea, fără să-mi pese ce se va întâmpla cu tine. M-ai înțeles?!

— Da, da, te-am înțeles... răspunse ea, făcându-se ghem de spaimă. Effendi, Ustadul e mai bun decât tine. Cine și-ar fi închipuit așa ceva?

— Orice lucru la timpul său, atât asprimea, cât și blândețea. Mai ai ceva să-mi spui?

— Nu.

— Atunci pleacă!

În buimăceala ei făcu o plecăciune caraghioasă și plecă mult mai puțin prietenoasă de cum venise, înțucându-se cu grijă ușa de la locuința Ustadului și mă dusei să vorbesc cu Șacara.

Trecui prin grădină și o găsii la izvor, lângă cai. Săgeata păștea alături de Ghalib. Assil se culcase. Șacara ședea lângă el și îi împletea viorele în coamă. O privii câteva clipe, apoi mă așezai alături de ea. Îi spusei cine va veni a doua zi, apoi vorbirăm despre alte lucruri, astfel că stătui mai mult decât avusesem de gând și Kara Ben Halef mă găsi acolo, când se întoarse pentru a-mi spune că reușise să îndeplinească însărcinarea dată de mine, fără să fi fost văzut de cineva. Cercetase bine din nou locul și se încredințase că nici un picior de om nu mai călcase pe acolo.

Apropiindu-se timpul cinei, îi spusei să vină cu noi ca să mâncăm împreună. Mă rugă însă să-l iert că nu poate veni, trebuind să îngrijească de Barkh, care era înfierbântat de la drum, așa că trebuia să-l plimbe puțin. Și aici se dovedi firea lui chibzuită, moștenită mai curând de la Hanneh decât de la Halef, ce făcea uneori lucruri nesocotite.

După ce mâncai, mă urcai în odaia mea și mă culcai; nu mă trezii decât în clipa când auzii o bătaie în ușă. Mă sculai și când deschisei ușa zării pe Peder în fața mea.

— Iartă-mă, effendi, că ți-am tulburat somnul, spuse el, dar peste scurt timp va sosi șeicul ul Islam.

— Așa devreme? De unde știi? îl întrebai eu.

— Aseară am mai vorbit cu profesorul de muzică și a fost de părere că e bine să știm ce ne așteaptă. De aceea a plecat călare spre Khorramabad. A ajuns până la satul de la granița djanicunilor, unde a aflat că șeicul ul Islam va poposi peste noapte acolo și va porni la drum azi dis-de-dimineată. N-a spus nimănui ce a aflat și a venit, numai fiindcă ai spus să fie și el de față. Vii și tu jos?

— Nu. Trimite-mi cafeaua aici. Cine mai vine cu șeicul ul Islam?

— Sunt cu toții cincisprezece inși, stăpâni și servitori, toți călări pe cai buni și bine înarmați, în satul de la graniță li s-a spus, că fără voia „șefului” nimeni nu poate călca în

ținutul djanicunilor, dacă are arme. Și când li s-au cerut ale lor, s-au împotrivit și n-au vrut să le predea.

— Și atunci li s-au luat armele cu de-a sila?

— Nu. Oamenii noștri au crezut cu cale că nu e bine să întrebuințeze astfel de mijloace, fiind vorba de șeicul ul Islam. Negreșit că și aici vor fi opriți la cea dintâi casă din sat. Dacă vrei, voi pune să fie neapărat dezarmați. Dacă nu se vor supune, n-au decât să plece pe unde au venit și vor fi duși peste graniță de o ceată de călăreți de ai noștri.

— Așa îmi placi, Pederule. N-avem să ne temem de nimeni și după mine unul, frica e cea mai mare prostie. Dar toate la vremea lor: pumn împotriva pumnului, iar viclenia trebuie s-o întâmpinăm tot cu viclenie. Am fost prevenit de șiretenia șeicului ul Islam, așa că mă voi feri să-l primesc cu lovituri. Pentru a dezarma cincisprezece inși la intrarea în sat, ar trebui să postez acolo atâția djanicuni, încât șeicul și-ar da îndată seama că am știut de venirea lui și tocmai asta n-aș vrea s-o știe el. De aceea vom lăsa lucrurile să meargă în voie. Voi amândoi, tu și profesorul de muzică, îi veți primi arătându-vă foarte mirați de venirea lor și îi veți duce în sală, unde veți sta de vorbă cu dânșii, până când voi veni eu.

— Să trimit după tine?

— Nu. Pentru a le întări părerea că n-am știut nimic de venirea lor, le vei spune că m-am dus la plimbare. Și chiar mă voi duce, dar nu prea departe și voi avea grijă să pândesc sosirea lor, așa ca să mă pot întoarce la timp potrivit. Acum du-te și trimite-mi cât mai repede cafeaua.

După ce mâncai, îmi încuiai odaia și mă dusei în locuința Ustadului, pentru a lua carta de pergament a șahului, căci se putea prea bine întâmpla să am nevoie de ea. Apoi ieșii în grădină, dar nu pe scara din față, pentru a nu fi văzut de nimeni. Deoarece voiam să pândesc sosirea șeicului căutai un loc ascuns și îl găsii în dosul tufișurilor care mărgineau grădina și de unde puteam zări până departe. Nu trecu mult și zării o ceată de călăreți, care nu puteau fi decât

șeicul ul Islam și însoțitorii săi. Numărai mai mult decât cincisprezece cai și presupusei că cei peste număr erau ai djanicunilor din satul de la hotar, care însoțiseră pe noii veniți.

Cinci dintre cai aveau un harnașament persan foarte bogat și mai ales unul bătea la ochi. Călărețul acestuia purta un turban taki foarte mare, cu un vâl alb atât de lung, încât cădea până pe coapsele calului. Era oare acesta marele demnitar pe care îl așteptam? Mă uitai și la ceilalți și luarea aminte îmi fu atrasă de un om îmbrăcat în haine foarte simple, dar care călărea pe un cal neasemuit de frumos. Îmi dădui îndată seama că era cel mai de preț din cei cincisprezece; era un murg cu picioarele dinainte albe de la genunchi în jos.

Ceata coti pe drumul ce ducea spre casa Ustadului, astfel că depărtarea se micșoră și putui să-mi dau mai bine seama de marea valoare a calului, care îmi atrăsese atenția. Așadar, acela care îl călărea nu putea fi un om de rând.

Erau deci doi oameni care păreau altceva decât ce erau într-adevăr: cel cu vâlul alb și cel din coada cetei și amândoi aveau pesemne de gând să ne înșele prin înfățișarea lor, dar, judecând după cal, presupusul servitor trebuia să fie neapărat șeicul ul Islam.

Pe când îmi frământam mintea cu aceste gânduri, zării pe Tifl, care, dintr-o pricină oarecare, luă drumul înspre sat. Nu știa nimic de sosirea acestor oameni, așa că se opri mirat când îi zări, iar după ce ajunseră în dreptul lui, el le vorbi și, spre uimirea mea, observai că cei din fruntea cetei îl îndreptară spre călărețul de la coadă. Faptul acesta îmi întări presupunerea.

Umilul călăreț făcu semn celorlalți să treacă mai departe, iar el se opri lângă Tifl. Din semnul pe care îl făcuse, înțelesei că el era stăpânul. Vorbi câțva timp cu Tifl, apoi porni mai departe, iar acesta merse alături de el, stând

mereu de vorbă, până când dispărură la o cotitură a drumului.

Ce bine era că venisem aici pentru a le pândi sosirea, căci în felul acesta aflasem că șeicul ul Islam avea de gând să joace teatru cu noi și puteam astfel să-mi iau toate măsurile trebuincioase. Neavând nici un motiv să fac pe oaspeții noștri să creadă că suntem încântați de vizita lor, nu mă grăbii deloc și rămăsei câțva timp unde mă aflam. Cât de nimerită fusese întârzierea mea se dovedi când auzii niște pași grăbiți care se apropiau de locul unde stăteam ascuns. Erau doi inși.

— E bine că nu ne-a văzut nimeni, deslușii glasul lui Tifl. M-a întrebat dacă e undeva un loc unde poate vorbi cu tine, fără să fiți zăriți. De aceea m-am grăbit să te aduc aici, iar acum îl voi trimite și pe dânsul.

După ce spuse aceste cuvinte, plecă repede. Cine era oare acela cu care vorbise Tifl? N-avui nevoie să aștept mult, pentru a avea răspunsul la întrebarea asta. Auzii din nou pași grăbiți, dar cel care se apropia călca cu multă băgare de seamă ca să nu facă zgomot.

— Tu ești, Pekala, turcoaica necredincioasă? auzii pe cineva întrebând.

— Da, răspunse ea, fără să-și dea seama că prin asta își arăta disprețul pentru propria ei religie. Dar tu cine ești?

— Nu e nevoie să-ți spun numele meu, dar sunt prietenul iubitului tău.

Ea bătu din palme și spuse voioasă:

— Prietenul iubitului meu?! Ce bine îmi pare! Cine și-ar fi închipuit că...

— Nu vorbi așa de tare, o întrerupse el poruncitor. Nimeni nu trebuie să afle că-l cunosc și că am vorbit cu tine... frumoasa mea, adăugă el cu glas lingușitor. Vreau să-ți dovedesc însă că vă cunosc pe amândoi și că știu de dragostea voastră. El va veni duminică, cu o oră înainte de miezul nopții și tu îl vei aștepta la bolovanul de piatră. Vezi,

deci, că mi-a spus tot și că sunt prietenul său, prin urmare și al tău.

— Da, am încredere în tine, zise ea. Presupun că și tu ai o inimă la fel de nobilă ca și a lui și că știi ce înseamnă o inimă nobilă de femeie.

Auzii un chicotit, ca și când cineva își stăpânea cu greu râsul. Nu puteam vedea pe nici unul din ei, știam însă că pe bărbat îl voi putea recunoaște oricând după glas.

— Știu chiar pentru ce vine de data asta, urmă el. Vrea să vorbească cu Ustadul și, cum acesta e plecat, va vorbi cu effendi cel străin, fiindcă afacerea nu poate fi amânată. N-am știut că Ustadul a lăsat un locțiitor, așa că se va vedea la urmă dacă asta e bine pentru noi sau nu. Iubitul tău trebuie să fie primit neapărat ca oaspete în casa Ustadului și vrea să locuiască în încăperea pe care acesta o numește „mormântul” său. Din nefericire am aflat de la Tifl că acum stă străinul acolo. În schimb sunt libere odăile Ustadului și ar fi de ajuns, dacă iubitul tău ar putea fi găzduit în ele. Știu că faci ce vrei în casa asta și drăgălășeniei tale nu i se poate împotrivi nimeni. Cred, deci, că îți va fi ușor să-l îndupleci pe effendi cel străin să primească pe iubitul tău ca oaspete și să-l găzduiască în odăile Ustadului.

— Negreșit că se va învoi, când îl voi ruga eu, strigă ea tare și cu mare bucurie.

— Taci, moară stricată. Gura ta mincinoasă a trădat destule până acum, dar pe mine nu mă va...

Se opri în mijlocul vorbei, apoi urmă cu glasul schimbat:

— Înțeleg bucuria ta de a-ți vedea iubitul ca oaspete sub același acoperământ cu tine, ființă credincioasă și iubitoare, dar te rog să închizi bucuria asta în adâncul inimii tale, până va veni timpul când nu va mai fi nevoie s-o ascunzi. Știi că viața iubitului tău și poate și a ta, atârnă numai de tăcerea ta.

— Dumnezeuule! Și viața mea? Chiar a mea? întrebă ea speriată.

— Da, căci dușmanii lui sunt și ai tăi și dacă îl vor omorî pe el, nu te vor lăsa nici pe tine în viață.

— Dar cine sunt acești, dușmani? Nu mi-i i-a numit niciodată.

— N-a făcut-o pentru a nu tulbura liniștea sufletului tău, care îi este mai scumpă decât orice pe lume. De aceea nu ți-i pot spune nici eu. Inima ta trebuie să rămână curată și netulburată. Pe Ustad îl cunosc, dar pe effendi nu. Ce fel de om e? Care din ei e mai deștept?

— Nici un bărbat nu e deștept; toți au nevoie de „creștere”. Am o mulțime de taine, pe care nu le spun nimănui, de teamă să nu le trădeze, în tine am însă încredere, de aceea vreau să-ți spun că Ustadul mi-e mai drag decât effendi.

— De ce?

— Pentru că effendi vrea să mă dea afară, să mă gonească de aici.

— Din ce pricină?

— Dacă voi spune cuiva că are de gând să vorbească cu iubitul meu.

— Oh, Allah! Ce toantă! Și o astfel de femeie vrea să dea „creștere” bărbaților! Să...

Iar se întrerupse în mijlocul vorbei, pentru a n-o jigni; dar omul acesta nu știa să-și înfrâneze mânia sau nu-și dădea osteneală s-o facă, știind că are de-a face cu o neghioabă? Urmă apoi foarte prietenos și calm:

— Nu-ți dai seama că pentru asta i se cuvin numai laude lui effendi acesta? Știu că ești foarte deșteaptă, așa că vei recunoaște că face bine dacă îți cere să nu spui nimănui nimic. Și eu te rog să taci față de toată lumea. El te-a amenințat numai că te va goni, eu însă știu că ar fi moartea ta, dacă ai vorbi cu cineva despre asta. Dușmanii iubitului tău sunt fără îndurare, mai cu seamă pentru tine. De aceea ferește-te și... taci. Am auzit de multe ori despre acest effendi, dar azi îl voi vedea pentru întâia oară. E blajin?

— Foarte blajin.

— E ager la minte?
— Nicidecum. Crede tot ce i se spune.
— Cunoaște obiceiurile și situația de aici?
— Nu. În privința asta Tifl al meu e de o mie de ori mai deștept.

— Dar cu religia cum stă?
— N-are nici una. Nimeni nu l-a văzut închinându-se.
— E băiat frumos?

Ea tăcu câteva clipe, pesemne pentru a se gândi. Cel care pusese această întrebare părea să fie un bun cunoscător de oameni și naiva bucătăreasă nici nu bănuia ce scop urmărește cu întrebarea asta ce părea de prisos. În sfârșit ea răspunse:

— Nu e nici frumos, nici urât. Are o față obișnuită. Cred că dacă n-ar fi străin, nu l-ar lua nimeni în seamă.

— *Mașallah!* Cuvintele tale nu sunt prea de laudă. Mi-ar fi fost mai plăcut dacă ai fi spus că e frumos. Dar spune-mi: are ceva deosebit în glasul, în vorbirea, în ținuta, sau în mersul lui?

— Nu, nimic. E un bărbat ca toți ceilalți. Nu trebuie să te sfiștii deloc de dânsul, nu-i nici pe jumătate atât de bine ca tine.

— De unde știi asta?

— Văd după înfățișarea ta. Dacă te-ai îmbrăca cu alte haine, ai fi ca un pașă.

— Crezi, draga mea Pekala?

Pusese această întrebare, foarte măgulit. Așadar acest om era înfumurat și asta se adevăra din cuvintele rostite:

— Acum trebuie să plec, dar trebuie să-ți mai spun că mi-ai plăcut foarte mult. Îți voi dovedi asta printr-un dar pe care ți-l voi trimite prin iubitul tău. Știu că-ți plac podoabele și rochiile frumoase, pe care le-ai ascuns în ruine până când vor veni zile mai bune. Spune ce-ai dori să-ți dăruiesc?

— Nu știu ce să-ți cer... spuse ea repede.

— Ce vrei!

— Ești bogat sau sărac?

— Spune ce ceri și îți voi răspunde dacă pot să-ți dau sau nu.

Aceste cuvinte fură spuse iar cu glas rece și poruncitor, ca și când n-ar fi fost același om care o numise cu câteva clipe mai înainte „draga mea Pekala”. Omul acesta devenea din ce în ce mai interesant pentru mine.

— Trimite-mi niște ochelari de aur, se rugă ea.

— Ochelari? Pentru ce? întrebă el mirat.

— Fiindcă ochelarii îți dau o înfățișare de mare învățat. Am văzut la Ispahan o cucoană din Rusia, care purta ochelari. Părea atât de mândră încât o puteai lua drept împărăteasa Rusiei. De aceea vreau și eu o pereche de ochelari, dar de aur, altfel nu.

— Ești nebună de-a binelea, femeie! În tine trebuie să fie un duh rău, pe care am să-l nimicesc îndată ce...

Fu întrerupt de Tifl, care veni și spuse:

— Șeicul ul Islam m-a trimis să te chem. Te voi conduce la dânsul.

— Vin îndată, răspunse celălalt, aspru. Și mai aspre încă sunară cuvintele care urmată:

— Vei primi ochelarii, Pekala și vor fi atât de tari încât îți vor ieși ochii din cap. Effendi a avut dreptate când ți-a spus să taci. Cer același lucru de la tine, de la voi amândoi. Cine va trăda va fi pedepsit cu moartea. Nu uita asta, nici tu, Tifl. Și acum du-mă la oame... la șeic, dar așa ca să nu vadă nimeni de unde venim.

Plecă împreună cu Tifl, apoi auzii și pe Pekala depărtându-se. Știam acum cine era, căci se trădase prin cuvântul spus pe jumătate: „Și acum du-mă la oame...”. Vroise să spună: „la oamenii mei”. Era însuși șeicul ul Islam, iar acela care trimisese după dânsul, îi ținea numai locul.

Am mai așteptat câțva timp, apoi mi-am părăsit ascunzătoarea, m-am furișat printre tufe și, când am văzut că nu era nimeni prin apropiere, m-am dus în grădină și de

aci în curte. Acolo zării caii și servitorii persanilor. Pe scări, stătea Tifl, rezemat de un stâlp, iar de altul omul care călărise pe murgul cu picioarele albe. Amândoi stăteau de vorbă și nu văzură din ce parte venisem. Salutai politicos pe servitori și mă oprii lângă cai pentru a-i examina. Nu doream însă să fiu luat drept cunoscător, așa că mă mulțumii să-i privesc, fără a spune nimic. Când mă zări Tifl, atrase atenția kurdului asupra mea și acesta se uită la mine cu o privire pătrunzătoare.

Era înalt și bine legat, avea o barbă lungă și rară. Văzu că mă oprisem, mai mult lângă caii mai răi decât lângă cei buni și că trecusem atât de nepăsător pe lângă murgul cu picioare albe, ca și cum ar fi fost o mârtoagă de rând. Spuse lui Tifl câteva cuvinte, fără îndoială puțin măgulitoare pentru mine. Și servitorii zâmbiră, dar ferindu-se, ca să nu-i observ. Lucrul acesta îmi conveni, căci cu cât mă vor crede mai prost, cu atât îmi va fi mai ușor să le năruiesc planurile.

Când mă apropiiai de scară, Kara Ben Halef, care se afla pe terasă, îmi ură bună dimineața.

— Vino jos, Kara, spusei eu. Am auzit că a venit șeicul ul Islam, vino să-l saluți și tu.

Vorbii anume tare, pentru a fi auzit din sală, căci voiam să vină Pederul afară. Îmi ajunsei scopul, căci îl văzui ieșind, coborî treptele și mă înștiința de venirea oaspeților, ca și cum n-aș fi știut nimic.

— Nu cunoști personal pe șeicul ul Islam? îl întrebai eu în șoaptă, întorcându-mă astfel, încât kurdul și Tifl să nu-mi poată înțelege cuvintele după mișcările buzelor.

— Nu, răspunse el.

— Cine dintre djanicuni l-a mai văzut?

— Nu știu pe nici unul care să-l cunoască. Șeicul ul Islam locuia înainte la Feraghan și abia de vreun an a fost mutat în apropierea tribului său. Numai Ustadul îl cunoaște bine. Nu e atât de cucernic cum am crezut, dar e politicos.

Abia în satul nostru de la graniță a aflat că Ustadul nostru a plecat.

Pe când vorbea, arăta cu mâna spre biserică, pentru a-i face să creadă pe ceilalți că vorbim de lucruri indiferente.

— Cine e kurdul care stă lângă Tifl? îl mai întrebai eu.

— Secretarul șeicului. Trebuie să stea lângă stăpânul său, dar deocamdată locul lui a rămas gol.

— Hai să mergem la ei.

Pe când urcarăm treptele, secretarul încrucișa brațele pe piept și se înclină în fața mea, zâmbind politicos.

— Fie-ți binecuvântată dimineața, îl salutai eu prietenos.

— Și ție ziua întreagă, răspunse el.

Îi recunoscui îndată glasul și îmi dădui seama că era omul care vorbise cu Pekala. Veni după noi și se așeză la locul său.

Când intrai în sală, persanii se sculară, făcură plecăciuni și rămaseră în picioare, așteptând cuvântarea mea de bun-sosit. Mă apropiai de ei, atât cât cerea buna-cuviință, încrucișai brațele pe piept, mă aplecai de trei ori, apoi ridikai mâna dreaptă și grăii:

— Omul nu cunoaște niciodată bucuria ce poate să-i aducă ziua ce va să vină. Nu, numai Allah singur știe ce-i va trimite. Dacă el e acela care ne-a făcut bucuria venirii voastre, îi mulțumesc întâi lui, apoi vouă. Șeicul ul Islam nu va găsi nicăieri ușa închisă, căci Allah vrea ca trimisul lui să răspândească pretutindeni numai bucurie. Luați loc și rămâneți aici cât vă e pe plac.

Se înclinară și cel cu turbanul mare răspunse:

— Eu sunt șeicul ul Islam, effendi. Dă-mi voie să-ți spun cine sunt însoțitorii mei.

Arătând spre fiecare în parte, le spuse numele și rangul. Pe oamenii bisericii îi numi întâi, apoi pe ofițeri. Erau: un „mântuit”, un „sfânt”, un „preot mare”, un general de divizie și unul de brigadă, iar la urmă numi și pe secretar. După cum se vede, avea o suită strălucită. Mă înclinai în fața fiecăruia, ei făcură la fel, apoi luarăm loc: demnitarii în

același rând, iar secretarul lângă șeicul ul Islam, ceva mai înapoi. Deseori îi sufla acestuia ce să vorbească și căuta să-și ascundă mișcările buzelor în barbă, dar aceasta era așa de rară, încât le puteam vedea bine. Ședeam în fața lor, la dreapta mea Pederul, la stânga profesorul de muzică și cam în spatele nostru Kara Ben Halef.

Tăcui, căci îmi făcusem datoria și politețea cerea să dau cuvântul înaltului oaspete.

— Am venit să vorbesc cu șeful djanicunilor, zise acesta. El se bucură de înalta mea bunăvoință. Am aflat însă că e plecat în călătorie și că un effendi din Apus îi ține locul. Nu te cunosc nici pe tine, nici demnitățile și titlurile tale și deoarece doresc să te numesc așa cum ți se cuvine, iartă-mă dacă îți voi pune câteva întrebări. Ce rang bisericesc ai în țara ta?

— Nici unul, răspunsei eu.

— Dar ce grad militar?

— Nici unul.

— Atunci spune-mi ce slujbă ai la ocârmuirea poporului tău?

— Nici una.

— Dar ce ești și ce ai?

— Sunt eu și mă am numai pe mine; altceva nimic.

Intenția cu care îmi pusese aceste întrebări, era ușor de înțeles. Vroia să mă simt cât mai mic față de el. Persanii se feresc să fie nepoliticoși, așa că-mi aruncă numai o privire plină de milă și urmă oarecum binevoitor:

— Ai fi putut ascunde că nu ești nimic, ba ai fi putut spune chiar că ești un mare demnitar, fără să ne treacă prin gând că ne-ai putea înșela. Ești însă cinstit și sincer și prin asta ai câștigat respectul ce se cuvine acelor care urăsc minciuna. Demnitățile noastre nu pot fi înstrăinate, totuși, coborându-ne până la tine, te cinstim cu ele. Acum aș vrea să știi cât de mare e puterea pe care ți-a dat-o Ustadul?

— Mi-a dat deplină putere, așa că e ca și cum l-ați avea pe dânsul în fața voastră.

— Poți să iei orice hotărâri?

— Da.

— Și el le va întări?

— Fără cea mai mică îndoială.

— Atunci îmi pare bine să-ți pot spune că azi îți aducem un dar neprețuit de mare. De djanicuni am auzit vorbindu-se pe când eram încă la Fetaghan, iar pe șeful lor l-am cunoscut la curtea şahinșahului. De când locuiesc la Khorramabad, m-am interesat mereu de voi și îmi este cunoscut că urmăriți scopuri înalte. Vreți să faceți pe oameni fericiți încă în viața asta și întrebuințați cele mai bune mijloace pentru a vă ajunge scopul. Înălțați cugetul poporului prin învățătură și trăiți în pace cu toată lumea. Dacă toate triburile ar face la fel am avea în curând al optulea cer atât de mult dorit și anume: cerul lui Allah pe acest pământ. În alte țări, străduințe ca ale voastre sunt supuse prigoanei. Preoții blestemă pe cei de altă credință și nu vor să știe nimic de pacea religioasă. Cei sus-puși urăsc luminarea poporului, pentru că numai cei proști se lasă stăpâniți. La noi în Persia, însă, lucrurile stau altfel. Noi știm că nu este numai un singur cer și prin școli și moschee vrem să aducem poporul la credința că toți sunt frați. La noi nu există prigonire, ci numai ajutor. Noi nu urâm, ci iubim. Crezi că e bine așa, sau nu?

— Ba cred că e bine, răspunsei eu.

— Nici nu m-am așteptat la altceva din partea ta și răspunsul acesta îmi dovedește că ești demn să ții locul Ustadului. Am spus că eu nu prigonesc, ci ajut și știu ce îndură de la potrivnicii lui, care au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a-l nimici. Eu însă am venit să-l înalț și să arăt dușmanilor săi cine este omul pe care l-au alungat de la dâșii. Îi voi da un câmp de activitate mai demn de dânsul decât acest ținut mic al djanicunilor, înconjurat din toate părțile de dușmani. Vreau să-i dau mii de supuși, pe care să-i ducă pe calea cea bună, urmând scopul frumos pe care și l-a propus. Îi voi da o putere și o cinste cu mult mai

mare decât s-ar fi așteptat vreodată. Gloria și fericirea lui stau în mâna mea. Să le opresc, sau vrei să le primești, effendi?

La aceste cuvinte îmi întinse mâna cu o mișcare binevoitoare. Zâmbii plin de recunoștință și răspunsei:

— De ce aş respinge o mână atât de binevoitoare? Dar nu mi-ai spus încă ce dar ai adus Ustadului.

— Vrei deci să-l primești? Ei bine, îți voi spune ce. Îți este cunoscut că sunt un fiu al cuvioșilor kurzi taki, care merg neștrămutați pe calea cea dreaptă a lui Allah?

— Da.

— Și-ți mai este cunoscut că acest trib are munții cei mai frumoși și pășunile cele mai bogate din țara noastră și că ținutul lor are o mare însemnătate strategică?

— Și asta știu.

— Ei bine, tot acest ținut, cu toate bogățiile sale, va fi dat de azi înainte în mâna Ustadului.

— În ce fel?

— El va fi nu numai „șeful” djanicunilor, dar și acela al kurzilor taki.

Aceste cuvinte le spuse rar și apăsător, iar însoțitorii săi scoaseră strigăte de uimire și de admirație pentru un dar atât de neprețuit. El le făcu un semn de încuviințare din cap și urmă:

— Ba mai mult încă: tribul kurzilor taki va fi unit cu acela al djanicunilor și va purta frumosul nume de taki-djanicun, iar unirea se va face prin mâna și sub supravegherea Ustadului. El va fi stăpânitorul acestui trib nou, care va întrece în putere pe toate celelalte. Ei cum îți place propunerea asta, effendi?

— Sunt gata s-o primesc, fără cea mai mică șovăire, răspunsei eu.

Nu se așteptase la o învoite atât de rapidă, așa că mă privi cam nedumerit.

— Sunt gata să primesc pe loc propunerea ta, repetai eu.

— Adevărat? mă întrebă el.

— Da.

Părea să nu prea aibă încredere în vorbele mele, dar „secretarul” îi șopti un ordin, așa că zise:

— Atunci mi-am atins ținta pentru care am venit. Dar „șeful” se va învoi cu ce faci tu?

— Fără îndoială.

— Și se va pune în fruntea tribului unit?

— Negreșit. Îți dau cuvântul și asta e ca și cum am fi întărit înțelegerea prin jurământ.

— Atunci ridică-te și dă-mi mâna în numele lui.

Ne scularăm, ne apropiarăm unul de altul și ne strânserăm mâinile. Părea că așteaptă să-i exprim recunoștința mea, dar când văzu că nu spun nimic, urmă, în timp ce și însoțitorii săi se ridicară:

— Această înțelegere trebuie sfințită cu pâine și sare. Până acum n-am mâncat nimic. Vrei să ne socotești ca oaspeții tăi, effendi?

— Dacă vrei tu așa, atunci fără întârziere. Știu ce înseamnă pâinea și sarea. Cine dă înapoi și își retrage cuvântul după ce le-a mâncat, e un ticălos. Gândește-te deci încă o dată bine, înainte de a spune să se aducă pâine și sare.

— Trimite să le aducă, fiindcă știu foarte bine ce fac.

— Vom lua acum pâine și sare, apoi îmi veți face cinstea să mâncăm la masa noastră.

— Cu plăcere. Avem vreme să ne repezim până la moscheea voastră, de unde am aflat că este o priveliște minunată. Mi s-a spus că ai fost bolnav, ne vei putea însoți?

I-ar fi convenit mai bine să nu merg și eu, totuși răspunsei:

— Până acolo voi putea călări la pas, dar mai departe nu. Tânărul acesta îmi va pune șaua pe cal. E Kara Ben Halef, fiul șeicului haddedihiilor din tribul șammarilor.

Kara făcu o plecăciune, apoi se duse la cai. Îi mai spusei să ia pentru el pe Ghalib și să dea pe Barkh profesorului de

muzică. Oaspeții erau încântați de repeziciunea cu care primisem propunerea lor; văzui asta după înfățișarea lor plină de mulțumire. Cu atât mai gravă era fața Pederului, care nu mă înțelesese. Pentru a-l liniști, îi spusei pe ascuns câteva cuvinte:

— Fii fără grijă; totul e în regulă. Nu ei m-au prins pe mine, ci eu pe dâșii. Adu repede pâine și sare, apoi vino cu noi.

— Pe ce cal? Săgeata mi-a luat-o deocamdată Ustadul și, ca șeic, nu pot călări pe un cal de rând.

— Atunci rămâi aici și îngrijește de masă.

După scurt timp apăru Tifl, aducând pe o tavă sare și pâine persană, tăiată în bucăți mici. Ne apropiară și fiecare luarăm câte un dumatic de pâine, pe care o muiară în sare. Omul cu turbanul mare zise:

— Pâinea pe care o mâncăm se va preface în trup. Cuvântul care ni se spune se preface în suflet și nu se va putea despărți niciodată de noi.

Toți mâncară, apoi ne strânserăm încă o dată mâinile. Înțelegerea se făcuse și se pecetluise. După scurt timp, veni ră Kara și profesorul de muzică, aducând caii. Încălecarăm și coborârăm dealul. În acea zi mă simții mai în putere decât la întâia plimbare pe care o făcusem, dar nu-mi dădai deloc osteneala să dovedesc că sunt un călăreț bun

Persanii, crezând că-și atinseseră ținta, numai găsiră cu cale să meargă cu politețea prea departe și să călărească la pas, pentru a-mi da puțința să mă țin de ei. Dimpotrivă, voiră să arate că au cai buni și trecură în galop prin sat, îndreptându-se spre dealul de dincolo. Mie îmi convenea aceasta, așa că făcui semn lui Kara și profesorului de muzică să se ia după ei, iar eu îi urmaii în trap domol.

Nu făcusem nici jumătate din drum, când auzii în urma mea tropotul unui cal ce venea în galop. Uitându-mă înapoi, zării pe Tifl, călare pe Săgeata, fără șa; trecu în goană pe lângă mine, fără să oprească și fără să întrebe dacă îi este

îngăduit să meargă cu oaspeții. N-ar fi făcut asta, dacă nu l-ar fi îndemnat cineva să se ducă și el la biserică. Pe lângă mine trecuse repede, fiindu-i teamă să nu-l trimit înapoi. De fapt ar fi trebuit să fac asta mai târziu, față de toți, dar aveam de gând să nu mă arăt pătrunzător și energic, așa că socotii mai nimerit să nu-i spun nimic.

Când ajunsei la biserică, zării pe „secretar”, stând cu Tifl de vorbă, lângă o coloană. Tifl părea că-i arată priveliștea și nu mă luara în seamă. Pe ceilalți oaspeți nu-i văzui nicăieri. Kara și profesorul de muzică erau lângă cai. Mă apropiiai de ei și întrebai unde sunt ceilalți persani. Profesorul de muzică îmi răspunse:

— „Sfântul”, „mântuitul” și „preotul cel mare” sunt în tufișurile de trandafiri. Cei doi generali au întrebat dacă mai din deal e o priveliște mai frumoasă. I-am îndreptat spre poiana din pădure, unde s-au și dus.

Arată drumul spre pădure pe care mersesem în ziua serbării, când Tifl mă condusesese la masă.

— Mai duc și alte drumuri spre poiană? întrebai eu.

— Da, însă fac un ocol. Cel mai bun nu se poate vedea de aici. Trebuie să înconjurî locul ăsta și s-o iei pe după pâlcul de fagi. De acolo poți s-o iei drept înainte și ajungi la marginea de sus a poienii.

— Se poate merge călare?

— Da, căci e destul de largă poteca. Vrei să te duci chiar acum acolo?

— Da, dar să nu spui nimănui. Vreau să văd ce fac ofițerii acolo. De altminteri, să nu credeți că sunt generali adevărați. Au găsit cu cale că e bine să facă pe lăudăroșii, pentru a ne impune. Dacă vă întreabă cineva încotro m-am dus, spuneți ce vreți, numai adevărul nu.

Străbătui călare locul din fața bisericii și cotii după pâlcul de fagi amintit mai sus. De aici pornea drumul de care îmi vorbise profesorul. De la biserică nu puteam fi văzut, așa că dădui pîteni lui Assil, ca s-o ia mai repede. Trecui pe sub brazii înalți, care după scurt timp deveniră

mai rari, atât în dreapta cât și în stânga mea și zării în fața mea poiana unde se opriseră ofițerii. Ședeau în partea de sus și păreau să scrie sau să deseneze. Pe mine nu mă puteau vedea, fiindcă eram sub brazi. Și restul drumului meu ducea în așa fel, încât puteam rămâne acoperit vederii lor. Ajungând sus, o luai la dreapta, iar când fui la vreo șaptezeci de pași de ei, descălecai. Pusei armăsarului meu mâna pe nări și-i spusei cuvântul askut — tăcere. Acum puteam fi încredințat că nu se va mișca din loc și nu va face nici cel mai mic zgomot.

Înaintai fără să mi se audă pașii pe pământul moale al pădurii și mă oprii la vreo cinci pași în spatele ofițerilor. Văzui că desenau ceva și când mă apropiai mai bine, îmi dădui seama că făceau o schiță topografică a întregii regiuni care se întindea înaintea privirii lor. Se credeau singuri și vorbeau destul de tare ca să pot auzi și desluși orice cuvânt al lor.

— Effendi acesta e cel mai neprevăzător european ce mi-a fost dat să văd vreodată, spuse pretinsul general de divizie. S-a purtat ca un prost.

— Cu atât mai isteț a fost „judecătorul”, răspunse generalul de brigadă. Cu laudele sale a prins în mreje pe străin. Cât de neprevăzători sunt, de vreme ce ne-au lăsat să venim aici unde putem desena trecătorile, drumurile și poziția satului! N-am fi putut afla niciodată cât e de ușor de împresurat, dacă n-am fi văzut pozițiile cu ochii noștri. Întâi să-l ducem pe „șef” la kurzii taki, apoi în două zile putem pune mâna pe sat și pe tot ținutul djanicunilor și atunci s-a isprăvit cu această sectă primejdioasă de creștini, nimiceasc-o Allah!

— Da, două zile ne vor fi de ajuns, încuviință celălalt. Kurzii taki împreună cu dinarunii le vor veni repede de hac. E bine, foarte bine, că vor avea loc alergări, la care trebuie să ia neapărat parte și șeicul ul Islam. Vom avea cel mai bun prilej de a face pregătiri care altfel ar fi fost cu

neputință. Economisim timp și vom putea da atacul mai repede.

— Până aici, totul e bine, dar ce va spune șahul? Toată lumea știe că Ustadul se află sub ocrotirea sa.

— Lasă asta pe seama șeicului ul Islam. Vorbea ieri de un om de încredere, care va locui în casa „șefului” și va cerceta cărțile, actele și toate tainele lui. Se spune că omul acesta e cel mai bun scamator din toată țara. E din Ispahan, unde a cunoscut odinioară un bucătar a cărui fică e acum bucătăreasa „șefului”. La Teheran a fost osândit pentru mulți ani la închisoare, pentru felurite furturi, dar a fugit și a stat mult timp ascuns în ruine, unde bucătăreasa îi aducea în taină mâncare. Nu știu cum a fost descoperit de ai noștri, dar șeicul ul Islam l-a luat sub ocrotirea lui și cu anumite condiții, i-a făgăduit că-l va scăpa de pedeapsă. Puțin îmi pasă de aceste condiții, dat pot să mi le închipui. Iată, am isprăvit desenul.

— Și eu sunt îndată gata.

— Grăbește-te, să nu se observe lipsa noastră și să nu dăm de bănuț.

La auzul acestor cuvinte mă retrasei repede și găsii pe Assil în locul unde îl lăsasem. Încălecai și mă întorsei pe drumul pe care venisem. Ajungând la pâlcul de fagi, mai făcui un ocol, încât, dacă cumva mă va zări cineva, să se pară că vin din vale și nu din deal. Profesorul de muzică și Kara erau la locul lor, iar persanii erau toți laolaltă în interiorul bisericii și Tifl se afla lângă ei. Descălecai în apropierea bisericii și mă dusei la dâșii. Când mă zăriră, se întoarseră spre mine și acela care se dădea drept șeicul ul Islam mă întrebă, arătând spre ruine:

— Știi cumva effendi, ce clădire e aia de colo?

— Tocmai voiam să te întreb pe tine, răspunsei eu. Ți-am spus că nu sunt nici preot, nici ofițer, nici slujbaş și afară de asta, ca străin, cum aș putea să știu mai mult decât tine, care ești o lumină a credinței, mai presus de orice știință?

Se uită zâmbind la „secretar”, îmi făcu un semn prietenos din cap și urmă:

— Ai dreptate. Pentru acei care i-a luminat Allah, totul e limpede și lămurit, chiar lucrurile pe care nici știința cea mai pătrunzătoare nu le poate descoperi. Clădirea asta a fost închinată cultului idolilor a tot felul de religii și oamenii se închină acestor idoli. Numai Islamul e adevărata credință care n-are idoli. Sau ai văzut vreodată într-o moschee chipul unui om, căruia să i se închine credincioșii?

— Nu, răspunsei eu cu o nevinovăție copilărească. Nici n-aveți nevoie de așa ceva, căci pe sfinții voștri îi venerați atât de mult încă în viață fiind, că nu mai trebuie să vă închinați lor și după moarte.

Spunând aceste cuvinte făcui „sfântului” și „mântuitului” câte o plecăciune adâncă și ei îmi mulțumiră, dând binevoitori din cap. Omul cu turbanul mare îmi aruncă însă o privire pătrunzătoare și plină de îndoială, dacă sub naivitatea mea nu ascund ceva. Pesemne că nu descoperi nimic care să-i dea de bănuț, căci urmă:

— Am auzit că Ustadul are de gând să dărâme această clădire veche. Cu ce scop? Vrea să întrebuințeze materialul pentru altceva? Nu ne putem învoi cu planul lui. Până azi n-am spus nimic, dat acum, când am încheiat înțelegerea între noi, avem tot dreptul să ne împotrivim. Această clădire va rămâne așa cum este, fiind un monument al trecutului, care nu trebuie nimicit. De aceea vă previn pe amândoi, atât pe tine, cât și pe „șef”. De azi înainte faceți parte din tribul kurzilor taki și voinței mele, ca cel mai mare al acestui trib, trebuie să se supună și djanicunii.

Vasăzică, începea să-și arate ghearele! Bineînțeles că nu putea să-mi destăinuiească ce interes avea la menținerea ruinelor. Din fericire n-avui nevoie să dau un răspuns, căci în clipa aceasta venirea celor doi „generali” și se hotărâră să plece. Observai, bineînțeles, zâmbetul mulțumit, prin care dădură de știre „secretarului” că-și împliniseră scopul.

Întoarcerea se făcu în același fel ca și venirea până la munte; am fost lăsat în urmă, dar nici nu-mi trecu prin gând să mă arăt jignit. Când am ajuns acasă, văzui că nici nu mă așteptaseră cu masa, căci și începuseră. Mi-am luat locul, cu o mutră cât mai prietenoasă și, în sinea mea, îmi venea să râd că acești „boieri” se și simțeau ca la ei acasă. Omul cu turbanul își lua aere de stăpân și Pederul era atât de mâniat din pricina aceasta, încât nu mănâncă aproape nimic. Nu puteam spune că nu erau politicoși, o, nu!

Dimpotrivă, ne linguseau pe toate căile și uneori atât de fățiș, încât nu ne era greu să ne prefacem că roșim de mulțumire. Cel mai prietenos din toți era „secretarul”. Nu vorbea mult, însă de câte ori deschidea gura, o făcea pentru a ne adresa câte o măgulire, la care eram nevoiți să-i răspundem cu o mulțumire. În toată atitudinea lui nu era decât umilință și blândețe.

În timpul mesei, persanii ne spuseră că n-au de gând să se întoarcă la Khorramabad, ci voiau să se ducă la kurzii taki. Au fost atât de neprevăzători să adauge că ar fi făcut asta și în cazul când nu s-ar fi încheiat înțelegerea între noi. Veni și vorba despre hergheliile kurzilor taki și atunci, pentru întâia oară, „secretarul” începu o convorbire mai lungă cu mine. Nu-și dădu seama că prin interesul pe care îl arăta pentru cai, se dădea singur de gol.

— Am auzit că la voi va avea loc o alergare mare, effendi. Cine poate să ia parte la dânsa?

— Oricine, răspunsei eu.

— Care sunt condițiile și premiile?

— Învingătorul câștigă pe cel învins.

În ochii lui se ivi o lucire vie și mă întrebă repede.

— Și caii voștri haddedihi?

— Da.

— Se poate alege potrivnicul?

— Nu. Fiecare aleargă cu calul cu care vrea. Dar nici o propunere nu poate fi respinsă. Numai onoarea hotărăște.

Nimeni nu trebuie să se teamă că i se va da ca potrivnici
cai proști.

— Un cal n-are voie să alerge decât o singură dată?

— Ba, de câte ori vrea stăpânul său.

— Asta e minunat. Ne-am hotărât să luăm și noi parte la alergări. Ne dai voie?

— Cu cea mai mare plăcere.

— Trebuie să spunem dinainte cu câți cai și cu care?

— Nu. Puteți aduce câți vreți.

— Și nu vă e îngăduit să respingeți pe nici unul?

— Nu.

— Trebuie spus dinainte cine îi va călări?

— Nici de asta nu e nevoie.

— Să presupunem că aș cere ca un cal de-al nostru să fie călărit de un djanicun. L-ați opri pe acesta s-o facă?

— Nicidecum. Cine ar fi atât de nepoliticos să facă așa ceva, aceuia n-am mai avea nimic să-i poruncim sau să-i interzicem.

— Dar de persoana lui nu v-ați atinge în nici un caz?

— Cât timp rămâne numai adversar la alergări, nu; dacă însă se arată ca dușman al nostru și în altă privință, atunci nu mai e în siguranță.

— Asta voiam să știu; acum sunt mulțumit. Ne socotim, deci, ca înscriși pentru alergări și vom veni negreșit.

Se uită câțva timp înaintea lui, apoi îmi aruncă o privire prietenoasă, ba aproape drăgăstoasă și urmă:

— Aș mai avea de pus încă o întrebare, privitor la religia ta! Ești creștin, nu e așa?

— Da. Tu de asemenea.

Am răspuns într-adins astfel, deoarece mă temeam că va urma o poliloghie lungă asupra religiei și vroiam s-o scurtez pe cât cu putință. Se sfârșise cu jocul acesta „de-a v-ați ascunselea”. Știam acum îndeajuns și n-aveam nici un motiv să mă mai ascund „după deget”. Tresări speriat și strigă:

— Eu... creștin? Să mă ferească Allah! Cine ți-a spus minciuna asta sfruntată?

— Minciună, spui? E *Coranul* un mincinos?

— Nu. Fiecare cuvânt al său e sfânt și comentariile lui de asemenea. Vrei cumva să susții că din izvoarele acestea ai scos ceea ce spui?

— Da.

— Dovedește-o! Dar ce poate să știe un european, un creștin despre Coran!

Își împreună mâinile compătitor, dădu ochii peste cap, se uită spre cer, ca și când ar fi implorat mila dumnezeiască să se reverse asupra mea. Eu însă îl întrebai:

— Ce prețuiești tu mai înalt, cerul sau pământul?

— Cerul, firește!

— Ce e vremelnic sau ce e veșnic?

— Veșnicia.

— Un domnitor și judecător peste câteva milioane sau acela care domnește și judecă tot ce viețuiește, a viețuit și va viețui de-a pururi?

— Pe acesta din urmă.

— Cinstești pe Mahomed. Crezi în învățăturile lui și te conduci aici, pe pământ, după ele, așa cum v-au fost lăsate. El e deci legiuitorul tuturor mahomedanilor. Ce va fi el însă cândva în cer?

— Cel mai strălucit dintre toți prorocii din câți au existat.

— Auzit-ai tu de moscheea Omeiazilor din Damasc?

— Da. Acolo va avea loc judecata din urmă, căci Isa Ben Marryam se va pogorî atunci din cer, se va așeza pe una din turla ca să judece pe vii și morți. Dar pentru ce aceste întrebări care n-au nici un rost și mi se par de prisos?

— Se poate să vorbești așa, o, Kalib! Stăpânul tău, șeicul ul Islam care șade lângă tine va fi fiind mai deștept și-ți poate spune că ai mărturisit tu însuși, chiar acum, că ești creștin.

— Am măr... Mai deștept ca mine, strigă el mânios. Ef...

Se opri, dându-și seama că își ieșea din rol. Se uită cu evlavie la cer ca și când ar fi cerut de acolo răbdarea de care avea nevoie.

— Zici că Iisus Hristos e judecătorul ceresc care împraştie fericirea de apoi, dar căruia trebuie să i se supună şi osândiţii la iad. Nici nu se cuvine să te mai întreb care dintre ei doi, adică Hristos şi Mahomed, e mai mare, ci întăresc numai cele spuse de tine: că Iisus va judeca pe toţi, chiar şi pe musulmani. E deci stăpânul vostru suprem, deci sunteţi asemenea nouă, creştinii.

Tăcu şi el şi ceilalţi. Păreau stânjeniţi.

— Cutează careva din voi să mă contrazică? întrebai eu. Care din voi crede că ar cunoaşte mai bine Coranul decât mine, creştinul, europeanul? Să se ridice şi să mi-o spună în faţă; voi şti să-i răspund cu însuşi Coranul şi comentariile lui.

— Te-ai urcat prea sus dintr-o dată, effendi, zise el. Trebuie să începi de jos, nu de-a dreptul de la cer şi de la judecata de apoi.

— Cine nu cunoaşte despre ce vrea să vorbească, acela s-o înceapă cum spui tu. Pentru noi, creştinii, însă, acolo ne e casa părintească, fiindcă acolo ne aşteaptă Isa Ben Marryam. Nu există nici o singură religie deasupra căreia să nu stea acela care, însăşi după credinţa voastră, împarte moarte şi viaţă, fericire şi osândă — deci, toţi oamenii sunt creştini. Zbuciumaţi-vă, împotriviţi-vă voi cât aţi vrea, peste lucrul acesta nu puteţi trece. Daţi religiei voastre ce nume vreţi, dar deasupra acestor nume stă acela după care ne numim noi creştini. Mai vrei să afli şi altele despre religia mea, o, Kalib? Ți le voi spune cu plăcere.

— Nu, nu, ajunge, zise şeicul ul Islam repede, ca să scoată pe celălalt din încurcătură. Ne aflăm, deocamdată aici, la djanicuni şi nu în cer. Trăim încă pe pământ şi de aceea te voi ruga, effendi, să recunoşti că în ţara asta trebuie să te supui religiei lui Mahomed.

Crezu că m-a „dat gata”; îi răspunsei însă cât se poate de liniştit:

— Aşa e. Ne aflăm deocamdată la djanicuni şi trebuie să ne supunem legilor ţării, dar nu recunosc superioritatea lui

Mahomed.

— Ba da, se răsti el. De azi înainte ești taki djanicun și trebuie să crezi în Mahomed. Tocmai asta e la ce vroiam să ajungem. Ai întărit legământul cu pâine și sare și nu mai poți da înapoi. La noi, omul care își calcă legământul întărit cu pâine și sare se numește nemernic. Vrei să fii un nemernic, effendi?

Mă ridicai încet de jos, vârâi mâinile în brâu și-l întrebai:

— Ce mi s-a oferit și ce am primit și întărit? Întregul ținut al kurzilor taki trebuia să treacă sub stăpânirea Ustadului, care va fi șeful vostru și nimic altceva. Ai spus așa: „Contopirea ambelor triburi să fie în mâna și sub supravegherea Ustadului și el va fi stăpânul acestui nou trib. Această învoială a fost întărită cu pâine și sare”. Te întreb acum, cine e nemernicul?

Nimeni nu răspunse. Urmăi:

— Nu există deci pentru taki-djanicuni altă căpetenie decât Ustadul și eu, fiind în locul său, aici sunt stăpânul de care trebuie să asculte toți djanicunii. Cine e acela care ne poate porunci ce să credem sau nu? Să vină în fata mea și să mi-o spună! Aș vrea și eu să văd ce înfățișare are un astfel de nemernic.

Nimeni nu se clinti. Cătau toți în pământ, dar ochii Pederului scânteiau și pe buzele lui Chodj-y-Djuna se ivi un zâmbet.

— Tăceți, nu e așa? urmai eu. Răspundeți cel puțin la celelalte întrebări ale mele. În numele cărei puteri ați venit încoace să ne faceți acest așa-zis dar? Trimisu-v-a șahul sau kurzii taki fiindcă tânjeau de dorul Ustadului nostru? Ținutu-s-a Sfat la care s-a hotărât ca el să fie stăpânul lor? Sunteți voi împuterniciți să ne-o spuneți? Unde e semnătura șahului, unde e pecetea Sfatului? Crezut-ați voi într-adevăr că ne puteți juca o astfel de comedie? E cu putință să fiți atât de nesocotiți să mă faceți să cred că aveți dreptul să porunciți ce trebuie să se întâmple cu ruinele? Socoteam totul drept o glumă proastă. Ce nebunie

să vă închipuiți că ne vom lua după vorbe deșarte și vă vom pune la picioare tot ce avem ca să ajungem pe urmă în noul trib la cheremul vostru! Știu că nu aveți nimic, totuși vă spun: dați-mi tot ținutul, dați-mi întreg pământul, tot nu veți putea salva ruinele de care văd că nu vă puteți lipsi. Când le va veni vremea, se vor nărui până la temelie, căci timpul nu vrea să știe de nici un șeic ul Islam și nici de nimeni altul...

Deodată „secretarul” sări drept în picioare ca împins de un arc. Privirea îi era acum cu totul alta. Ochii săi fulgerau de ură și mânie și strigă în timp ce ceilalți se ridicau și ei:

— Aha, ăsta e effendi cel adevărat, nu bolnavul și slăbănogul cum se prefăcea! Omul care e un nimic, un fleac în țara lui și vine să facă aici pe stăpânul, pe pașa! Eu știu multe despre tine, pe când tu despre mine nimic. Atunci să-ți spun că...

— ... ești marele șeic ul Islam care ai venit la noi să ne tragi pe sfoară, îi luai eu vorba din gură. Mai știu eu și altele, dar atâta ajunge. Cine se crede alesul lui Allah și socotește că toată înțelepciunea *Coranului* s-a întrupat în el, să se arate fățiș și să nu se ascundă sub un biet conțopist.

Încrucișă mâinile pe piept, își îndreptă trupul și întreabă:

— Ai isprăvit?

— Cu tine, da.

— Dar nu și noi cu tine. Gândește-te la alergări! Atunci au să se schimbe lucrurile. Atâta îți spun: aduc cu mine cel mai bun cal din Lutistan, care va birui toate gloabele voastre. Și mai e și altceva. Ce, o veți afla spre paguba și necazul vostru.

Ne întoarse spatele și păși semeț spre ieșire. Ceilalți îl urmară în tăcere. Nu ne învredniciră nici măcar cu o privire. Îi văzurăm apoi coborând călare dealul și Pederul avu grijă să fie urmăriți, deși de departe, până la hotarul takilor.

Ieșirăm și noi în curte.

— Strașnică lovitură, efiendi! I-ai pocnit cu măciuca în cap, îmi spuse, râzând, Pederul. Cine s-ar fi așteptat, după ce i-ai lăsat să îndruge mai întâi tot ce-au vrut! Parcă li se luase graiul. Acum au rămas cu buzele umflate. Vestea o să se ducă până departe ca glonțul și orice om cinstit o să le întoarcă spatele. Toate bune, dar ce te faci cu răzbunarea? Nu te temi de ea, effendi?

— Nici gând. Va avea același rezultat ca vicleșugul lui de astăzi!! Îi dau la cap! Nu trebuie însă făcut cum crezi tu, să nu ne pripim. S-așteptăm până aflăm ce scop urmăresc, pe urmă le astupăm gura — după cum am făcut adineauri. Adevăratul om cuminte nu se sinchisește că e luat drept neghiob, fiindcă tace. Când îi vine lui la socoteală, nu cruță pe nimeni, nici chiar pe un șeic ul Islam și îi arată atunci cine e neghiobul și nemernicul.

Nici nu sfârșii vorba și veni Tifl din grădină. Era călare pe iapa Ustadului și vroia să iasă pe poartă.

— Încotro? îl întrebai eu aținându-i calea și apucând calul de căpăstru.

— Afară la câmp. Să-i mai dezmoțesc mădulele în vederea alergărilor.

— La ce bun! Descălecă.

— Păi... așa mi-a spus Ustadul...

— Ustadul sunt acum eu. Descălecă! Iapa asta nu o mai încaleci tu în viața ta!

— De ce?

Îmi aruncă o privire dârză, de împotrivire. Mi-era scârba să mă ating de el; mă întorsei spre Peder și tânărul haddedihi, spunând acestuia din urmă:

— Kara, dă-l jos de pe cal!

Un fulger de bucurie luci în ochii băiatului. Dintr-o săritură fu în spatele lui Tifl și, în clipa următoare, schiopul zbură cât colo.

— Effendi, ce înseamnă asta? zise încremenit Pederul. „Copilul” are voie oricând să...

— Așteaptă! îl întrerupsei eu; mă întorsei apoi spre Tifl, care se ridică anevoie de jos și urmași:

— Pentru ce ai atârnat desagii de oblânc? De ce ți-ai pus pe cap turbanul peste căciulă, de ce te-ai încălțat și ți-ai pus mantaua peste haină? Așa pornește cineva la plimbare călare?

Nu răspunse, dar stânjeneala lui se prefăcu în dârzenie — după cum i se putea citi pe față.

— Unde voiai să te duci? îl întrebai eu mai departe. Îți închipuiai într-adevăr că vei reuși să mă înșeli și să pleci cu iapa? Nerecunoscătorule! Astfel răsplătești tu pe cei care ți-au făcut bine? Te duci după persani ca să treci de partea kurzilor taki și să alergi iapa pentru șeicul ul Islam! Nu te împiedic. Vă potriviți de minune. Cum e sacul și peticul. Te gonesc din tribul nostru. Poți veni fără frică la alergări, nu o să-ți facă nimeni nimic. Dar pe urmă s-o ștergi! Nouă nu ne trebuie trădători — m-ai înțeles?

Nici nu încercă să tăgăduiască. Pederul strigă atunci indignat:

— E cu puțință? Atâta mișelie! Effendi, omul ăsta ar trebui biciuit până la sânge!

— Nu. Ba îi vom înlesni chiar plecarea. Să i se dea unul din caii soldaților plecați, dar să fie însoțit de doi djanicuni până va trece hotarul. Acum, luați-l de aici!

Bătrânul îl apucă de manta și-l trase pe poartă. Chodj-y-djuma își luă rămas-bun de la mine și plecă după ei. Îi spusei lui Kara:

— Vezi că tot ce mi-ai spus despre Tifl a adus roade. Plănuiesc ceva pentru diseară, nu trebuie să afle însă nimeni. Fii gata să mă însoțești la iaz îndată ce vor fi adormit toți.

Băiatul mă privi cu bucurie și zise:

— A, ceva, ceva tainic... împreună cu tine, effendi! Știu ce înseamnă încrederea asta și-ți mulțumesc din suflet.

Îmi apucă mâna și o puse pe inima lui în semn de recunoștință. Mă dusei apoi la locuința Ustadului să duc

îndărăt carta șahului de care nici nu mă slujisem măcar.

Restul zilei era hărăzit somnului și odihnei pentru noi puteri. Seara ne încuiarăm în sala cea mare. Aflasem că după alergări se vor ilumina toate dealurile. Se și pregătiseră sumedenie de făclii lungi și groase, care să ardă cât mai mult. Spusei Șacarei să-mi aducă și mie vreo câteva din ele și le luai cu mine sus în odaia mea. De altminteri fata era singura care știa despre ce e vorba, căci aveam nevoie de cineva care să ne țină deschisă poarta, mie și lui Kara. Drept e că ceea ce aveam eu de gând să fac nu era lipsit de primejdii. Îi spusei deci unde o să mă duc și, dacă va vedea că după trei ore nu ne-am înapoiat, să ne trimită ajutoare.

Pe la orele zece, când toți dormeau, coborâi în curte. Kara mă aștepta. Șacara stătea lângă el. Îi mai spusei încă o dată ce are de făcut, Kara luă făcliile aduse de mine și plecarăm. Satul era cufundat în întuneric. Toată lumea dormea. Găsirăm luntrea la mal. Vâslind cât mai fără zgomot ajunserăm la locul pe care-l ochisem peste zi. Nu-mi fu greu să dau de deschizătura din zid, printre tufe. Din câteva lovituri de lopată, pătrunserăm sub bolta întunecoasă. Pipăirăm cu lopețile și simțirăm de amândouă părțile pereți tari de piatră. Aprinsei o făclie și o înțepenii într-o gaură la botul luntrei, făcută anume pentru asta, căci djanicunii ocoleau adesea noaptea eleșteul până la Nur-y-Saretin.

Canalul era aici, la intrare, foarte îngust, dar pe măsură ce înainta se lărgea tot mai mult. Aerul era rece și umed, dar puteai respira în voie. Pereții și tavanul erau din lespezi de piatră. Înaintam acum slujindu-ne de lopeți, nu de mâini, ca înainte. Canalul se întindea drept, fără nici o cotitură. Apa era adâncă și neagră, dar străvezie. Lumina făcliei noastre se răsfrângea ca dintr-un adânc fără fund.

Avusesem prevederea să calculez — bineînțeles numai din ochi — lungimea canalului, după lespezi. Patruzeci, șaizeci, optzeci de metri! Atâta material și muncă nu fusese

întrebuințat numai pentru abaterea apei, asta era sigur. Trebuie să mai fi fost un motiv ca să schimbe cursul ei într-un loc ascuns, nevăzut de ochii oamenilor. Gândindu-mă la timpurile trecute, când fusese întocmită lucrarea asta, mă întrebai dacă apa aceasta nu slujise la alte scopuri decât să potolească setea locuitorilor satului. Poate că aici, în undele ei, își găsiseră mulți moartea.

Înaintaserăm vreo optzeci de metri. Satul era sus, deasupra noastră. Trebuie să ne fi aflat acum la temelia stâncii unde începea zidul Ciclopilor. Deodată lespezile se sfârșiră. Canalul deveni și mai lat și bolta peste capetele noastre mai înaltă, așa că puteam vâsli în toată voia. Pereții erau acum din piatră colțuroasă. Dădurăm de un canal lăturalnic, care pornea la dreapta. Cotirăm într-acolo. Era tot atât de lat ca și celălalt, dar mult mai scurt. Se vedea bine că aici nu se depusese atâta trudă. Peretele din dreapta era de piatră naturală, cel din stânga, însă, întocmit din lespezi uriașe. Avea colțuri multe și ieșituri care nu putuseră fi netezite. Unde se sfârșea canalul, bolta dispărea și deasupra capului se deschidea o gaură neagră de a cărei înălțime nu-ți puteai da seama.

— Oare ce să fie colo, sus? mă întrebă Kara. Îmi frământ mintea să ghicesc unde ne aflăm acum. Sub ruine în orice caz, dar în ce loc anume?

— Am socotit și eu acum în gând, îi răspunsei, îți voi putea spune mâine după ce voi cerceta ruinele. O să număr la întoarcere lespezile, care au aceeași mărime. Pe cele de pe stânga le-am numărat venind înapoi; stai să mi le însemn.

În timp ce scoteam carnetul din buzunar, Kara arătă cu mâna în sus, zicând:

— Effendi, ce atârnă colo de colțul acela de stâncă? S-ar crede că a fost cineva aruncat de sus în adânc și i s-au sfâșiat veșmintele în cădere.

Mă uitai și văzui că așa și era. Zării un petic de pânză mânjit de var, din care pricină nu putrezise.

— Mă înfior, effendi! urmă băiatul. Dacă gaura asta întunecoasă ar putea să grăiască, ne-ar povesti câți nenorociți și-au găsit moartea în apa asta neagră și rece. Să ne întoarcem... mi-e frig.

Puserăm mâna pe lopeți, ieșirăm iar în canalul principal, care răspundea într-un cazan, la al cărui capăt de răsărit ne aflam noi acum. Tavanul era atât se înalt că slaba lumină a făcliei noastre nu ajungea până la el.

Pe stânga, peretele natural de stâncă al bazinului se pierdea în întuneric. La dreapta, apa neagră și amenințătoare. Aerul era aici mai umed și mirosea a mucegai și în mică măsură a putreziciune. Greu de respirat, dar nu înăbușitor. Făclia ardea mai viu. Trebuie să fi fost pe undeva o răsuflătoare.

— Miroase a mormânt... zise băiatul cutremurându-se. Parcă în adâncul acestei ape ar zăcea numai leșuri putrezite de mult. Și acum ce facem, effendi?

— Să cercetăm cazanul.

— Crezi că vom putea nimeri pe urmă drumul?

— Da.

— Parcă erai îngrijorat la plecare. Spuseseși Șacarei să ne trimită ajutoare, dacă vom zăbovi prea mult.

— Mă temeam că aerul va fi prea îmbâcsit și ne va înăbuși.

— Da, dar văd că nu e așa. Să ne aținem deocamdată tot pe marginea apei. Uite că aici, pe stânga, se sfârșește. O luăm înainte și după ce o vom ocoli, ajungem tot aici de unde am plecat. Vom ști pe urmă ce întindere are. Să mergem!

Cotirăm pe stânga și după câțva timp ajunserăm la peretele care despărțea cazanul de canalul lateralnic. Numărai lespezile. Intrarăm apoi în alt canal lateral, care nu era despărțit de zid, ci de niște stâlpi naturali; deasupra noastră bolta era atât de sus că, deși aprinsei încă o făclie, de-abia o putui zări și încă nelămurit.

Nici aici tavanul nu ajungea până la capătul canalului. Se afla de asemenea o gaură neagră care trebuie să fi avut cândva un scop. Pe când mă uitam cercetător în sus, Kara zise:

— Pesemne că pe acolo erau azvârliți în adânc cei osândiți să piară. Nu că ar fi ceva care să îndreptățească părerea asta, dar... Allah'l Allah! Ia te uită, effendi! Ce să fie aia care se vede colo?

Arăta cu mâna la un stâlp care ieșea din apă într-un diametru de vreo șase metri și se subția pe urmă până la cel mult doi. Forma apoi un fel de platou mic și neted, pe care se zărea ceva.

Vâslirăm într-acolo și ceea ce văzurăm ne făcu să ne cutremurăm de groază. Era un schelet omenesc, ghemuit, cu genunchii aduși la bărbie, cu o mână ca și când ar fi cerut ajutor, iar cu cealaltă ridicată în sus, cu pumnul strâns ca pentru a blestema sau a amenința.

— Țsta e unul din nenorociții despre care vorbeam, zise Kara. A putut să înoate și s-a ținut deasupra apei până a ajuns la stâlp. S-a cățărat pe el și s-a aciuit acolo, dar s-a prăpădit de foame. Ce se va fi rugat, zbierat și blestemat, sărmanul, în lumea asta subpământeană a întunericului și a morții! A răcnit, a gemut și s-a rugat până n-a mai avut glas și a trecut, blestemând în gând, în împărăția lui Allah, care l-a mântuit de chinuri...

Tăceam. Examinarea scheletului mă interesa mai mult decât observațiile tânărului haddedihi. Era umed, dar tare ca piatra, învăluit tot într-o pojghiță de var. Părea să fi fost un om voinic, în puterea vârstei. Pe când trăia o fi fost un bărbat frumos, vreo minte înțeleaptă. Întâiul gând când a început să înțeleagă va fi fost o binecuvântare pentru maică-sa care l-a adus pe lume, cel din urmă un blestem... De când vor fi zăcând oasele lui aici? Sute de ani? Mii? Cărui popor, cărui rang aparținuseră nemernicii care îi hărăziseră o moarte atât de înfiorătoare? Presupuneam că

deasupra noastră se aflau ruinele clădirii cu idoli. Deci păgâni.

— Să plecăm, zorii eu pe Kara. M-am îmbrăcat într-adins cu haine groase, căci știam că va fi frig aici, totuși mă trec fiori.

De la cazan porneau încă patru canale. Ciudat: mai întâi canalele trebuie să se fi aflat, după socoteala pe care mi-o făceam eu, tocmai dedesubtul catului al doilea și al treilea al ruinelor și în al doilea rând amândouă bolțile se sfârșeau cu o gaură în tavan. Pentru ce această comunicație a lumii din afară cu întunericul acesta înfiorător? Apă aveau din belșug. Să fi fost o altă pricină, tot atât de întunecată și neîndurată ca și undele acestea reci pe care aluneca luntrea noastră?

Pe când vroiam să întoarcem și lăsarăm deci lopețile mai adânc, se stârniră valuri mici în care se răsfângea lumina celor două făclii aprinse. Văzurăm cu groază sumedenie de trupuri care se mișcau și păreau că vin înot spre noi din adânc.

— Morți... și iar morți... murmură Kara cutremurându-se și privindu-mă cu ochii răătăciți de spaimă. Effendi, suntem încă în viață sau am murit la rândul nostru și trebuie să ne ducem lângă ceilalți de colo?...

— Liniștește-te, dragul meu, îl îmbărbătai eu. Trăim și nici ceea ce vezi nu e moartea, ci altceva. Ceea ce crima a căutat odinioară să ascundă. Și să nimicească s-a preschimbat prin apa văroasă în piatră, ca o dovadă pentru mai târziu acelora care se laudă că sunt oameni, ce puțin înseamnă acest lucru. Ce ai văzut tu acum nu era altceva decât var și ghips. Închipuiește-ți că vezi numai niște chipuri de marmură aruncate într-adins aici ca să nu ajungă în mâini străine. Să plecăm.

— Da, da, dar mai aprinde o făclie să se facă mai lumină... Simt parcă moartea cum ne pândește din mii de văgăuni fără ochi și spaima mi-a înghețat sângele în vine.

Îi făcui pe voie, apoi ne urmarăm cercetările.

Văzurăm că erau nu unul ci două cazane, cel din față în care ne aflam noi și altul îndărătul lui, pe care-l lăsarăm pentru mai târziu. Deocamdată trebuia bine cercetat celălalt.

Bănuiam că deasupra noastră se află o boltă înaltă; de văzut nu o puteam vedea. Se sprijinea pe stâlpi de piatră. Rămășițe din pereții de stâncă dintre spațiile cărora apa spălase și dusesse la fund pământul și pietrișul. Ce numeam eu stâlpi nu era altceva decât rămășițele acestea roase și fărâmițate de vreme. Erau acum atât de găurite încât se pătea că se vor năruî din clipă în clipă.

Când mă gândii la greutatea enormă care se sprijinea pe bolta aceea șubredă de deasupra mea, mi se făcu părul măciucă. Kara va fi avut aceeași impresie, căci îmi spusese aproape în șoaptă:

— Dacă ar descărca acum cineva aici un glonț ar fi pierdut, căci ar fi de ajuns o singură bubuitură ca întreg muntele să se prăvălească asupra lui și să-l îngroape de viu. Să ne grăbim, effendi, mi-e frică.

— Să vedem mai întâi ce e cu celălalt cazan; pare să fie mai mic decât ăsta și isprăvim repede.

— Dar încet, pentru numele lui Allah! Parcă văd totul mișcându-se în jurul și deasupra noastră.

Băiatul nu se înșela, după cum se va vedea mai târziu.

Vâslirăm spre fund, unde dădurăm iarăși de urme care dovedeau și aici mâna omenească. Era un zid lat din blocuri uriașe, ridicate pe o temelie de stâncă. Se părea că vruseseră să despartă amândouă cazanele printr-un zid gros și să închidă orice comunicație între ele. Pentru ce? Totuși zidul era de calcar. Și aci apa își urmase legile ei distrugătoare, așa că nu mai rămăseseră în picioare decât părțile mai vârtoase ale zidului. Și pe aceste rămășițe șubrede se sprijinea întregul zid uriaș! Cum se făcea că nu se prăbușise încă totul până acum? Trebuie să fie undeva un punct de reazem, jos sau sus. Dacă dispărea și acesta,

catastrofa era de neînălțurat. O furtună, un ușor cutremur, sau o neînsemnată alunecare de teren ar fi fost de ajuns.

Ne strecurarăm printr-un loc unde zidul se înălța liber în aer și intrarăm în cel de-al doilea cazan. Era, după cum presupuneam eu, mai mic decât celălalt. Stâlpi n-avea. Îl ocolirăm, vâslind cu băgare de seamă. Alcătuia un semicerc, al cărui diametru era zidul. Tavanul boltit era de piatră și părea să se împreune sus într-un fel de firidă. Îmi adusei aminte de povestea despre „Chodeh, ziditul”, pe care mi-o povestise Șacara. Mi se păru de mirare că stânca era de un negru lucios ca granitul.

După ce ocolirăm cazanul, mă gândii să-l trec și în curmeziș. În curând dădurăm de un bloc uriaș de piatră, dreptunghiular, care ieșea din apă. Era umed, alunecos, acoperit de var, dar din ce se înălța din ce era mai uscat și culoarea lui mai închisă. Marginile erau drepte și regulate, ceea ce dovedea că fusese netezit de mână omenească. Totul făcea impresia unui soclu sau postament enorm. Luai una din făclii și mă ridicai în picioare ca să văd dacă nu se află pe el ceva potrivit acestei mărimi neobișnuite. Într-adevăr! Era cât p-aci să scot un strigăt de mirare și bucurie. Lumina căzu peste ceva alb și strălucitor, ceva ce părea atât de curat și neprihănit, că nici nu-mi venea să-mi cred ochilor. Acest alb nevinovat și neîntinat, pe care sclipeau milioane de luminiți, mi se păru, după tot ce văzusem aici până acum, atât de sfânt, atât de neînțeleș, ca și când privirea mea ar fi întâlnit ceva suprapământesc, neînchipuit de înălțător...

— Vezi ceva, effendi? mă întrebă Kara.

— Da, îi răspunsei eu aproape în șoaptă.

— Ce?

— Ceva ca din rai. Am lăsat în urmă iadul, lăcașul blestemelor prefăcute în piatră. Ce am găsit aici e ca și când ceea ce acolo e var și lut împietrit în apa morții, îngenunche mântuit aici ca marmură în rugăciune.

— Te aud, dar nu te înțeleg...

— Știu! Nici eu nu înțeleg cum a ajuns aici ceea ce văd acum. Îngenunche cineva pe care numai îl bănuiesc. Un uriaș în rugăciune. Ridică el mâinile rugător spre cer, sau le ține împreunate în poală într-o resemnare adâncă? Privește el cu încredere în depărtare sau își acoperă pleoapele cu umilință? Dar la ce mai întreb! E de ajuns că văd aici pe cineva rugându-se...

Lăsați în jos făclia, o înțepenii apoi la locul ei și mă așezai iar de unde mă ridicasem. Îmi propusei însă să mă întorc în curând ca să văd la o lumină mai bună statuia, care speram să fie întreagă, nu numai trunchiul de la mijloc în jos. Pentru astăzi era însă de ajuns.

Ieșirăm iar în canalul principal și măsurai aici, cu o funie pe care o găsii în luntre, una din lespezile zidului în lung și în lat până la centimetru, căci toate aveau aceeași mărime. Îmi va fi astfel lesne pe urmă să socotesc lungimea lui.

Trecurăm apoi tufele care închideau intrarea și când ieșirăm sub cerul liber îmi putui da seama, după poziția stelelor, că zăbovisem mai bine de două ceasuri. Negreșit că avusesem grijă să sting făcliile la timp. Priponii luntrea la locul ei și pornirăm îndărăt spre casă.

— Nu-ți închipui ce bucuros sunt că simt iar pământul sub picioare și văd cerul deasupra mea, îmi zise Kara. Apa aceea adâncă și neagră... stâlpii aceia amăgitori! Și apăsarea aceea grozavă a bolții pe care o susțin, deși pare ceva neînțeles... Tremura inima în mine de frică și nici nu-mi vine să cred că am scăpat de o moarte atât de cumplită.

Nu tăgăduiesc că același lucru îl simțisem și eu. Ba e firesc că, slăbit de boală cum eram, impresia să fi fost și mai puternică pentru mine. Drept e că fusese o mare neprevădere din parte-mi să încerc încă acum cercetarea jgheburilor acelora subpământene dar timpul zorea și nu mai puteam amâna. Din fericire frigul și umezeala nu-mi dăunaseră, aș putea spune chiar că mă simțeam mai întărit și-mi recăpătasem oarecum întreaga energie de odinioară.

Șacara se bucură când ne văzu venind. Ne spuse că începuse să fie îngrijorată de lipsa noastră. Când Kara mă întrebă dacă putem să-i spunem și ei unde am fost și ce-am văzut, îi răspunsei că n-am nimic împotriva, dar că o rog să păstreze taina și să nu pomenească nimănui de cele ce va auzi.

Îi lăsați pe ei, iar eu mă dusei în odaia mea, aprinsei lampa și mă așezai la masă ca să mă apuc îndată de făcut schița celor două cazane de sub pământ. Impresiile erau încă atât de puternice că vedeam parcă înaintea ochilor fiecare amănunt și, când sfârșii, eram sigur că nu mă înșelasem nici măcar cu un metru. Îmi rămânea acum ca a doua zi să descopăr ce legătură poate să fie între jgheburile de jos cu înclinarea terenului de deasupra.

Se înțelege de la sine că eram atât de agitat încât nu se lipi multă vreme somnul de mine și când adormii, în sfârșit, fel de fel de visuri ciudate venită să-mi tulbure somnul. Aș putea zice că nici nu dormeam, ci eram treaz, cu atâta limpezime vedeam totul înaintea ochilor minții mele.

Se făcea că nu mai eram eu, ci Ustadul. Trăiam fiecare clipă din viața lui, cunoșteam orice cuvânt din ce scrisese. Și aceasta îmi pieri odată cu visul ce-mi rămase adânc întipărit în minte. Iată care fusese visul:

Venisem ca Ustadul în ținutul djanicunilor și văzui clădirile acestea din munți. Îmi propusei să cercetez interiorul lor. Întrebai pe cineva unde e intrarea. Omul mă privi cu niște ochi de gheață și-mi răspunse:

— Eu nu sunt un djanicun. Sunt spiritul care avertizează pe oricine e ispitit să pătrundă în clădire. Acela care nu m-a ascultat va trebui să renunțe de-a pururi la trupul, spiritul și sufletul său. Nu va mai ieși nicicând de aici, nici viu, nici mort. „Umbrele” nu îngăduie să li se dezvăluie taina.

— „Umbrele”? râsei eu. Unde e sillul acela neputincios, fără viață, de care să se teamă o personalitate adevărată?

— Pune altfel întrebarea: unde e personalitatea aceea atât de puternică să poată preschimba pe oricine pășește în

împărăția ei întunecată în umbră, să-l vrăjească sau să-l ucidă? Aici, în clădirea asta uriașă domnește și stăpânește ea. Vrei să intri, eu nu te opresc, sunt chemat să-ți atrag luarea-aminte, nu să-ți fac vreo silnicie. Mulți, sumedenie, n-au vrut să m-asculte. Pe cei tari nu i-am mai văzut ieșind, ceilalți au căzut pe altă cale victimele „vrăjitorului”. S-au întors, ce e drept, dar numai ca niște arătări și s-au strecurat pe lângă mine fără suflet și fără trup, ca să sugă, asemenea vampirilor, sângele omenesc.

— Nu s-a găsit nimeni să i se împotrivească?

— Nu, nici unul!

— Pe mine nu mă sperii. Tot ce se numește vrăjitorie, e minciună. Numai cine o crede, cade victima ei. Voi face și eu ca toți aceia care nu te-au ascultat: vroiam să intru, cu atât mai mult o doresc acum. Lasă-mă să-l văd pe acest Puternic despre care spui că oricine trebuie să moară sau să i se supună. Eu nu cred nici în puterea lui și nici în moarte.

— Nu crezi în moarte? Întrebă el, pironindu-mă cu privirea într-un chip ciudat. Știi să te rogi?

— Da.

— Așa cum trebuie?

— Sper.

— Atunci intră, dacă asta ți-e dorința. Ești întâiul, unicul căruia îndrăznesc să-i dau un sfat. Acesta e: caută-ți singur calea la înapoiere, nu-l lăsa pe el să ți-o arate.

Îmi arată dedesubtul lui. Atunci pământul se deschise și văzui treptele unei scări.

— Îți mulțumesc. Pe mine nu mă vei vedea strecurându-mă ca o arătare, îi zisei eu și pornii să cobor scara.

Ajunsei mai întâi în clădirea aceea din vremuri străvechi, cu temelia pe stâncă. Prin crăpăturile zidului pătrundea o lumină de amurg. Cutreierai în interiorul ei, dar nu văzui nimic; încăperea era pustie, ca jefuită, cum se face ici-colo cu lăcașurile de rugăciune sau de dezbateri filozofice. Gândurile sunt târâte ca mobilele pe care le

scuturi bine cu băătorul și le lustruiești apoi din nou ca să le transporte într-o altă locuință, dându-i și acesteia numele de casă nouă. Capătul dinspre răsărit al clădirii fusese acoperit cu moloz. Știam de ce. Aici era locul unde se prăbușise în apă.

O scară ducea la clădirea alăturată. Și aceasta era pustie, cu desăvârșire pustie. Nici țiipenie de om, nici o altă vietate nu se afla în ea. Și aici jaf și prăpăd. Nu lăsaseră nimic. Trecutul ar trebui totuși să fie păstrat cu sfințenie, nu să te slujești de el pentru scopuri personale și să blestemi pe urmă vremurile care le-a înfăptuit. Ieșirea spre răsărit era zidită.

Trepte urcau de aici în catul de sus cu lespezile crăpate. Vedeai ici-colo câte o vechitură care nu fusese găsită vrednică de a fi luată și urme care dovedeau că din când în când se mai abate cineva prin clădire. Acum însă eram numai eu singur, într-adevăr? Oare nu eram supravegheat de undeva? Cea din urmă încăpere, care răspundea spre răsărit, era astupată de dărâmături, dar nu până în tavan. Putea prea bine să se ascundă cineva dincolo și să privească după zid și în moloz văzui urme care dovedeau că trecuse cineva de curând pe acolo.

Pentru cine cunoștea locul nu era nici o primejdie, pentru un străin care ar fi căutat aici o ieșire, da, căci de acolo, dărâmăturile duceau brusc jos, în cazane.

Pe când priveam de departe în tavan, un cap se ivi de după zid și-mi urmărea fiecare mișcare. Avea părul alb colilie și privirea ascuțită ca a unui tăiș de pumnal. Cine are astfel de ochi știe ce vrea și nu cunoaște îndurare. Ba are chiar curajul să se ascundă pe marginea prăpastiei ca să spioneze, când nădăjduiește să vadă pe un altul rostogolindu-se în abis.

Mă prefăcui, firește, că nu-l văd și înaintai spre scara care ducea la catul de deasupra, cu gând să urc treptele. Acestea nu duceau de-a dreptul sus, ci răspundeau la o ușă

deschisă, unde o umbră se înclină în fața mea și grăi cu glas înăbușit și ca venit din adâncuri:

— Știm care ți-e dorința și te așteptăm. Credeai că vei ajunge dintr-odată sus, va trebui, însă, să treci mai întâi prin încăperile acestea unde au fost îngrămădite toate comorile pe care și le poate închipui mintea omenească de la începutul începuturilor. Le-am adunat aici, de unde, de ce și pentru ce vei afla când îndurarea stăpânului nostru te va lumina. E gata să stea cu tine de vorbă, mai mult încă, vrea să te ia în slujba lui. Ca să-ți dai seama cât de mărinimos te poate răsplăti, cât de darnic e, te voi plimba mai întâi prin aceste încăperi. Trebuie însă să făgăduiești că nu vei spune nimănui ce ai văzut. De la alții cerem jurământul cel mai sfânt, dar de la tine ajunge să-ți dai numai cuvântul. Te învoiești? Da, i-am răspuns fără codire, deși ceva în mine îmi spunea: „Nu-ți da cuvântul și nu te atinge de umbră, altminteri te are pentru totdeauna în puterea ei”.

— Bine. Întinde-mi dreapta.

M-am supus. Simții atingerea unei mâini care nu părea să fie din carne și oase, ci ceva moale, rece ca gheața și alunecos ca un șarpe. S-ar fi zis că abia când o atinse pe a mea căpătă viață și energie.

— Urmează-mă! îmi porunci glasul și nu vorbi cu nimeni decât cu mine, căci prin mâna pe care mi-ai întins-o ai devenit al meu întru Domnul Atotstăpânitorul. N-ai dreptul să te adresezi altora, ci numai mie, căci eu sunt chemat să-ți port de grijă.

Îmi strânse mai cu tărie mâna și băgai de seamă că toată puterea din mine trecea într-a lui. Acum făptura care se înclinase atât de adânc înaintea mea se înalță deodată și mă întrecu. Zise cu glas poruncitor:

— Al meu e spiritul și sufletul tău; numai trupul ți-l las până ce voi hotărî la ce ne poate sluji. Din mâna mea îți va veni suprema fericire care există și va exista de-a pururi pentru omenire. Nu mai ai voință; ești deci dezlegat de

orice vină și păcat. Fă tot ce-ți voi spune eu, bun sau rău, de acum încolo ești scutit de orice răspundere, căci ea cade asupra mea. Eu însumi mă supun pentru a fi liber. Astfel fac toți, până la cel de sus. Din însărcinarea stăpânului meu răsplătesc pe loc orice faptă care ne e de folos. Din aceeași împuternicire îți iert tot răul pe care îl faci altora, numai nouă nu. Fii deci fără grijă, întâmplă-se ce s-o întâmpla. Puterea noastră distruge orice vrăjmaș.

Umbra, care se înălțase deasupra mea se micșoră iar, deveni umilă ca mai înainte și porni cu mine de mână prin încăperi. Mi-era ca și când prin țevi nevăzute toată energia mea se scurgea în ea. Peste puțin curajul mă va părăsi și odată cu el puterea de împotrivire care îmi mai rămăsese. Un vampir spiritual! Un burete nesățios care suga orice energie. Să-i las mâna mea într-a lui până ce voi vedea ce vroiam să văd? Oare voința nu-mi și dispăruse, ca să nu-mi mai pot retrage mâna? Cutezai, totuși, căci îmi închipuiam că mă cunosc îndeajuns. Cine vrea să demaște vampirii, trebuie să se lase supt de ei până se umflă într-atât că nu-i mai pot scăpa...

Erau sumedenie încăperile prin care treceam, mult mai multe decât aș fi crezut. Lungi, boltite, cu firide înguste, în care ardeau făclii într-o lumină mohorâtă. Tot ce era de preț în caturile de jos fusese îngrămădit aici. Mai erau și mărfuri scumpe, de contrabandă, din toate țările și colțurile lumii gândurilor. Îmi aduceau aminte de depozitul de la Birs Nimrud. Ce văzusem însă acolo era un fleac pe lângă bogățiile adunate aici. Dar pe când acolo totul zăcea neînsuflețit în adânc, aici alergau demonii de colo până colo, zorind la treabă. Pașii nu li se auzeau și ce făceau era fără cel mai mic zgomot. Privirile lacome pe care mi le aruncau îmi dovedeau cu cât dor mă așteptaseră. Când îndrăzneă însă vreunul din ei să se apropie și să întindă mâna spre mine, călăuza mea creștea cât un uriaș și împingea pe cei slabi în lături. Atât de mare era puterea pe care o suga de la mine.

Vrui să aflu ce fac ei și mă opream să privesc din când în când. Călăuza mea mă credea cu totul în puterea ei și-mi arăta fără teamă tot. Și ce credeți că făceau? Falsificau, falsificau și iar falsificau! Ce era adevărat, bun, nobil, frumos și ales fusese adus aici și se falsifica după asta marfa pe care o vindeau apoi drept cea veritabilă. Și treburile mergeau strună. Unul singur să fi scăpat de aici să se ducă să-i dea de gol și toți ar fi dat faliment. De aceea o singură alegere: să faci ca ei, altminteri... moartea! Oare la care din ele mă voi hotărî, dacă voi fi constrâns?

La gândul acesta mă smucii din mâna umbrei cu atâta putere și atât de neașteptat că se făcu deodată mititică de tot. Se lungi însă imediat până peste capul meu și-mi strigă răstit:

— Ce faci? Mâna asta e a mea, căci tu întreg ești al meu. Dă-mi-o îndărăt!

Știam că acum începe lupta între noi doi. Același lucru îl bănuiau și umbrele care erau de față. Se înghesuiau în jurul nostru, alergau din toate ungherele. Îi împinsei în lături, îmi făcui loc până la firida cea mai apropiată unde era o făclie, o smulsei de la locul ei și cu ea în mână mă întorsei spre gloată. Și ce se întâmplă atunci? Pieriseră. Se doseau după grămezile de mărfuri; erau doar umbre care, privite la lumină, se țin după ceea ce întruchipează. Numai una nu pieri. Ea singură avea curajul, curajul pe care-l supsesse de la mine și stătea acum dârză înaintea mea. Mă privea cu trufie în ochi, eu pe ea de asemenea. Acum se aflau față în față adevărul și minciuna, făptura și umbra, lumina și întunericul.

Tăceam eu, tăcea și ea. Eu nu voiam să grăiesc, ea nu putea. Mă uitam neclintit în fața ei; vru să-mi susțină privirea, dar lăsă în curând pleoapele în jos. Eu stăteam nemișcat; ea începu să șovăie, să tremure, apoi să pâlpaie ca flacăra făcliei din mâna mea. Pe urmă începu să scadă, se făcu tot mai mică, până ce ajunse cu totul la pământ și se târî încet pe dinaintea mea, ca să se furișeze în spatele

meu. Când o văzui zvârcolindu-se atât de neputincioasă la picioarele mele, știi că puterea și energia pe care mi le furase prin vicleșug se întorceau iar la mine.

Mă întorsei atunci spre umbră cu făclia în mâna dreaptă. Ea fugi la stânga, se lipi de perete și vru să se înalte iar, dar nu avu obrăznicia să mi se uite în față.

Biruisem!...

Pornii apoi să cutreier încăperile ca să văd mai bine și mai amănunțit ce zărisem adineauri. Eram singur. Nu mai îndrăzneam nimeni să se apropie de mine. Unde mă iveam eu, cu făclia aprinsă în mână, umbrele piereau. A mea se furișă mereu în urma mea, nu cuteza însă să se mai ridice.

Când ajunsei la ușa scării, văzui spre uimirea, dar nu și spaima mea, că era acum zidită. Lucrurile erau toate la locul lor, numai acolo unde fusese intrarea se ridica acum un zid de nepătruns. Mă apukai să caut o altă ieșire dar nu găsii, decât pe aceea care ducea de-a dreptul sub pământ, în cazanele cu apa aceea rece și neagră. Era o ușa nezăvorâtă, pe care o puteai deschide apăsând numai ușor pe clanță. Părea atât de simplă și ai fi zis că răspunde într-o încăpere alăturată sau într-un beci. Vai de acela însă care s-ar fi încrezut în această înșelătorie!

O deschisei binișor și luminai la picioarele mele. Îndată după ce treceai pragul se căsca prăpastia adâncă; un aer rece și umed, care mirosea a putregai, te izbea în față.

Mă dădui îndărăt și închisei ușa la loc. Cum spusese făptura care păzea la poartă? „Pe cei tari nu i-am mai văzut înapoindu-se.”

Da, se împotriviseră, dar nu le venise gândul să aprindă o făclie ca să gonească umbrele din jurul lor. Căutând o ieșire, acestea îi îndrumaseră spre ușa în dosul căreia se căsca prăpastia și, neștiutori, se prăbușiseră în adânc. Îmi amintii de cadavrele care zăceau în apa dindărătul ușii. Deodată, auzii pași dinspre celălalt capăt al încăperii și când cel care venea ajunsese în raza de lumină a făcliei mele, care era pe sfârșite, îl recunoscuși îndată. Era omul cu părul

alb și ochi pătrunzători care mă spionase de după zidul năruit, în spatele lui se înghesuia un puhoi întreg de umbre și erau atât de multe că nu le puteai deosebi una de alta, ci alcătuiau o întunecime de nepătruns.

Moșneagul se opri aproape de mine și strigă cu mânie:

— Ce caută Ustadul aici în împărăția mea? Mi-e cel mai înverșunat dușman pe care îl am pe lumea asta. Aha, cauți o ieșire ca să-mi scapi iar! Dar pentru tine, care vrei să mă nimicești, nu se găsește...

Mai făcu încă vreo câțiva pași. În vremea asta creștea, creștea mereu și se ridica tot mai mult, până ce mă întrecu cu un cap, ba chiar cu două. Glasul îi era aspru și poruncitor, ca unul ce nu suferă împotrivire. Eu însă îl priveam liniștit în ochi ca un tăiș de oțel, căci știam că va urma iar o luptă crâncenă și cine vrea să învingă trebuie să nu-și piardă cumpătul.

— Ți s-a spus că vreau să-ți vorbesc, urmă el. Iată, îți încuviințez să-mi ceri o favoare. Cere-o!

— Aflu că mă găsesc în împărăția umbrelor, îi răspunsei eu. Fie Adevărul cât de luminos, umbra îl preschimbă în Minciună. Nici prin gând nu mi-a trecut să-ți spun măcar un cuvânt. Tu însă mi-ai trimis vorbă printr-o nimicnicie de-a ta că dorești să mă vezi. Cine e deci acela care e în drept să încuviințeze o favoare? Tu, mie? Ești nebun, pesemne. Totuși nu mă dau în lături s-aud ce vrea să-mi ceară prostia. Deci, vorbește!

Mă înșelam sau era aievea? Înălțimea lui scădea, de asemenea și lățimea. Nici glasul nu mai suna atât de poruncitor când răspunse:

— Vorbești cu trufie, Ustadule! Dar te voi sili eu la umilință. Nu ești nici cel dintâi și nu vei fi nici cel din urmă. Știu doar ce s-a întâmplat când ai pășit pe munte, în împărăția „vrăjitorului” aceuia care urăște slăbiciunea. Ți s-a spus să te păzești, că vei avea de ales între umbre și moarte. Totuși nu te-ai dat îndărăt și ai mers înainte. Acum ești în puterea mea. Acum, alege!

— Să aleg? Cine mă poate sili să aleg sub amenințare, când nu-mi place nici una nici alta din ce mi se oferă? Și chiar de-ar fi de ales între tine și mine, mă aleg pe mine.

Făcu iar un pas și-mi zise cu glas șuierător:

— Cum, nu vrei să fii umbră, umbra mea, stăpânul și maestrul căruia nimeni nu i se poate împotrivi?

— Încearcă să vezi dacă nu mă pot împotrivi!

— Atunci nu-ți rămâne decât moartea!

— Una dintre cele mai mari minciuni de-ale tale! Îi rasei eu în nas. Cu gogorița asta poți speria numai pe cei slabi, care nu-și dau seama că e numai o nălucă a creierului lor care-i duce spre sclavie. În timp ce vor să-și salveze trupul de sperietoarea asta, își ucid spiritul și sufletul. Arată-mi și mie moartea asta, umbra aceea caraghioasă care răpune numai pe cel înșelat de lumina amăgitoare a minciunii..

— Ai și văzut-o, strigă el. Stăteam deoparte când ai deschis ușa și i-ai privit chipul rece și umed. Îndrăznești să faci a doua oară același lucru?

Smucii deodată ușa, arătai în dosul ei și zisei:

— Ia-o înainte să-mi arăți unde e! Ai curajul? Eu da!

Se născu în mine o hotărâre. De unde venea, nu știu. Unde mă mâna? Prin ușa aceasta. Simțeam că îndrăzneala asta îmi urca sângele în obraz, făcea să-mi lucească ochii. Și în timp ce se petreceau acestea. Îmi dădui seama că visez și că sunt eu iar nu Ustadul.

Ciudat! Chipul potrivnicului meu se schimbă și el. Mă privi mai întâi nedumerit, pe urmă uimit, uluit, apoi de pe buzele lui se auziră, ca un strigăt de durere sau de bucurie, cuvintele:

— Ustadule, Ustadule, ce se petrece cu tine? Ești altul... nu mai ești Ustadul, nu, nu!... Dar atunci cine ești? Nu cumva effendi cel străin care locuiește acum la el în „Casa înaltă” și care a coborât în adâncul Birs Nimrudului ca să-i scoată la lumină taina?

— Da, eu sunt acela, am visat până în clipele acestea că sunt Ustadul.

Se repezi atunci la mine, mă apucă de braț, mă zgâlțâi și răcni:

— Visezi, visezi, dar ești altul! Ce o să se întâmple acum... ce trebuie să fac? Nu știu... într-adevăr că nu știu. Trezește-te, trezește-te! Îți voi deschide îndată poarta muntelui. Nu vei fi nici umbră și nici nu vei muri, dar pleacă, pleacă repede de aici! Te voi scoate eu însumi afară la lumină, ca visul tău să se sfârșească frumos și să te întorci în trupu-ți, trezindu-te la viață!

Îl împinsei de lângă mine, îl privii liniștit și-i răspunsei:

— Trupul acesta se odihnește în pace. Să doarmă mai departe! De ce n-aș sfârși ce-am început? Rămân aici. Tocmai teama asta a ta îmi spune că eu sunt cel mai tare. Îți cer acum să-ți împlinești amenințarea. Fă-mă umbră sau ucide-mă!

Făptura lui scăzu și mai mult, totuși încercă să-și facă glasul aspru când îmi răspunse:

— Dacă nu pleci, ești pierdut, căci stă în puterea mea și una și alta. Pe când te urmăream, am pus să se stingă toate făcliile și să le ascundă. Nu a mai rămas decât aceea din mâna ta și ea e pe sfârșite. Când nu va mai avea putere să mai pâlpească, nu vei mai putea vedea umbrele. Te vor înconjura din toate părțile, îți vor nimici și puterea și voința și te vei preschimba în ceea ce nu vrei să fii, în umbra mea...

— Cine mă poate sili! Se stinge lumina, ușa asta îmi stă deschisă.

— Dar acolo te așteaptă moartea!

— Sperietoarea ta! Nu mi-e mie frică de ea! Dar ce a fost asta?

Pe chipul lui se ivi mirarea și bucuria. Și totuși, în glasul său tremura teama când îmi spuse:

— Așadar ești hotărât să mori, effendi? Bine. Pregătește-te. E ultima clipă a vieții tale; roagă-te! Împreunează mâinile și repetă după mine.

Își împreună mâinile și mă privi ca și când se aștepta să-
i urmez pilda. Eu însă îi zisei:

— Crezi că am nevoie de tine când vă trebui să mă rog?
Pentru mine rugăciunea e tot ce poate fi mai sfânt, aici însă
nu văd decât ipocrizie și înșelătorie, de aceea cred că înșeli
chiar și atunci când îți faci rugăciunea.

Îl văzui încleștându-și pumnii ca pentru luptă și tună:

— Atunci mori în păcat și du-te în iad!

Se repezi spre mine vrând să mă împingă în prăpastie,
eu însă sării în lături. Avântul pe care și-l luase îl făcu să
treacă dincolo de ușa deschisă lângă care mă aflasem până
atunci! urlă de spaimă, încercă să se agate de ce nimerea.

— Du-te înainte, îi strigai eu. Mă țin de cuvânt și vin și
eu după tine!

Îl împinsei cu piciorul și se prăvăli în adânc. Făclia din
mâna mea abia mai pâlpâia. O zvârlii în urma lui. De jos se
auzi un răcnet înfiorător apoi o bufnitură înăbușită.
Înainte mea beznă de nepătruns, îndărătul meu murmurul
de groază al puhoiului de umbre.

Pășii pragul. Un singur cuvânt de rugăciune în sufletul
meu, apoi cu o săritură mă repezii în ceea ce-mi fusese
arătat ca „moartea”.

Cu picioarele lipite, mâinile strânse și ochii închiși, mă
pomenii într-o răceală de gheață care îmi tăie răsuflarea.
Avu însă și un alt efect: Era ca și când aş fi nimerit într-un
val de putere, de viață care te îngheța numai la început, pe
urmă căldura binefăcătoare ți se lăsa în tot trupul.

Săritura fusese atât de mare că ajunsei la fundul apei,
acolo unde erau împietriții. Întinsei apoi mâinile și mă
ridicai la suprafață, unde începui să înot încet pe unde.

Ascultam. În juru-mi tăcere adâncă, dar de la oarecare
depărtare se auzea plescăitul apei, ca și când ar fi înotat
cineva care răsufla greu. Cunoșteam locul unde mă aflam,
dar nu direcția. Sărisem cu fața spre răsărit; dacă
rămâneam tot astfel, zidul îmi venea în spate. Înotai într-
acolo și dădui de piatră. Putea să fie și un stâlp. Am început

să-l pipăi. Era zidul. Îmi venea la dreapta, deci mă aflam cu capul spre cazanul din fund.

Dintr-acolo venea zgomotul. Foșnet și gemete. Să fie „vrăjitorul”? Izbutise să se salveze? Cunoștea locul? Știa ceva despre canal? Dacă nu, era pierdut, de nu-i veneam în ajutor, înotai deci binișor spre el, ca să nu-l sperii. Să-l fi strigat eu, ar fi crezut că-l urmăresc și asta l-ar fi zăpăcit. Chibzuiam fiecare mișcare pe care o făceam, căci vroiam să știu unde mă aflu.

După ce socotii că am trecut de zidul atârnat în gol, auzii o răsuflare grea, gâfâitoare, ca și când cineva s-ar fi căznit să se cațere pe ceva. Trebuie să fi fost la postamentul acela uriaș. Mă apropiiai. Nu mai auzii nimic. Pe urmă însă, răsună sub bolta cea înaltă, care împrăștia până departe orice zgomot, un glas deslușit:

— E mort? N-aud nimic. Dumnezeule și Stăpâne, fă să nu moară! Lasă-l în viață, pe el, întâiul și singurul care și-a bătut joc de „sperietoarea” noastră!

O rugăciune! Și încă pentru mine! Nu o rugăciune învățată pe de rost, ci pornită acum din inimă. Trebuia să răspund.

— Trăiesc, căci nu există moarte, zisei eu cu glas potolit, care răsună totuși ca un bubuit de tunet și ecoul răspunse, de la stâlp la stâlp, mai departe, tot mai departe. „Nu există moarte... moarte... moarte...”

— Tu ești, effendi?

— Da.

— Vino de mă scapă!

— Vin! Unde ești?

— La... la... Nu pot să-ți spun. Trebuie să se întâmple de la sine.

— Ce?

— Vino sus, răspunse el, fără să ia în seamă întrebarea mea.

Ajunsei la soclu. Treaz, mi se păruse cu neputință de urcat pe el dar acum, în vis, era o jucărie.

Se ghemuise lângă statuie. Mă așezai în partea cealaltă.

— Taci! mă rugă el.

— De ce? întrebai eu mirat.

— Așteaptă! Va veni. Vom vedea.

Tăcui.

Cum se făcea că nu-mi era frig, deși stătusem până atunci în apa rece ca gheața și stăteam acum pe piatra tot atât de rece? Pesemne pentru că visam. O tăcere adâncă ne înconjură, numai din depărtare se auzea parcă un murmur foarte ușor.

Dar apa! Și bezna aceea de nepătruns! Ce era cu acestea două? Când gerul te pătrunde până la oase, spui: „Îmi ard urechile”. Deci frig și căldură în același timp. Să fie tot astfel cu lumina și întunericul? Poate fi acesta atât de adânc ca să dea efectul luminii? Așa părea să fie acum.

Lumina se deosebi din întuneric, vraja în care era încătușată pieri încetul cu încetul și începu să plutească nelămurit, cum lucește apa prin întuneric. Pe urmă se ivi o dâră albă dinspre cazanul din față și în lumina ei văzurăm ceva plutind spre noi.

— Începe... îmi șopti „vrăjitorul”.

Glasul îi tremura de teamă. Oare de ce?

Ce să fie acel ceva? Om în nici un caz. Să viețuiască pe aici animale mai mari? Dar iată trecând pe sub zid un cap de mort... umeri... două brațe descărnate care înotau...

Știam cine e: scheletul de pe platou. Veni până la soclu, privi în sus, spre noi și zise:

— Nu numai unul... ci doi?! Sărmanii oameni! V-ați salvat trupul ca și mine odinioară pe o piatră care... nu cunoaște îndurare! Dar pentru scurt timp, căci veți pieri și voi blestemând, ca să vă prefaceți în schelet cum m-am prefăcut eu.

— Cine ești? îl întrebai eu.

— Sunt întâiul blestem care a răsunat aici. Dar tu?

— Eu sunt poate întâia binecuvântare.

Atunci scheletul cu brațele descărnate izbi cu mâna apa care împrășcă în juru-i.

— Ce-ai spus? Nu vrei să blestemi, ci să binecuvântezi... să binecuvântezi? Glasul lui pătrunse în celălalt cazan și ecoul duse mai departe, din stâlp în stâlp, cuvântul „binecuvântezi, binecuvântezi” ca o poruncă pentru cei de la fund, ca să se trezească la viață. Asta o să-i scoale din morți, zise el. Pe toți, toți, toți, căci un astfel de cuvânt nu s-a mai auzit aici.

Și veniră într-adevăr. Erau mulți, foarte mulți. Fără zgomot, nesimțiți. Cap lângă cap, se adunară îndărătul lui. Cap lângă cap se înghesuia ceata, înălțându-se sub zidul atârnat în gol, sus, tot mai sus, sub bolta nevăzută.

Ce simții atunci trebuie să simtă cel din urmă om când răsună lovitura de ciocan ca să vestească judecata de apoi. Binecuvântare sau blestem? Fericire sau osândă? Tăcere, adâncă era tăcerea din juru-mi. Nici un cap nu se mai mișca, undele stătuseră și ele în loc. Numai „vrăjitorul” de lângă mine tremura căci toate văgăunile acelea deșarte unde fuseseră odinioară ochii morților ne priveau. Și scheletul, grăi:

— Astăzi e ziua când răsare în fiecare lună crai-nou pe cer și ne deșteptăm din somnul nostru de moarte ca să împlinim, ce am hotărât odinioară: opera de răzbunare!

„Răzbunare... răzbunare... răzbunare” repetă ecoul până departe, ca un tunet. Urmă un pârâit, un trosnet și un bubuit ca și când muntele stătea să se despice.

— Ați auzit cu câtă tărie zguduie stâlpii acest cuvânt? Întrebă scheletul. Ce i-ar face puterea noastră să se cutremure! Le roadem de mii și mii de ani temelia până ce va veni clipa să se năruie cu totul. Asta e o parte din opera noastră! Nimicirea!

„Nimicire, nimicire, nimicire!” duse ecoul mai departe amenințarea și bubuitul se auzi tot mai tare sub bolta înaltă care se fărâmița.

Se fărâmița, căci bucăți de piatră, bolovani întregi cădeau în apă, cu un plescăit înfiorător.

— Dar nimicim ca să înfăptuim, urmă scheletul. Distrugem pe pământ amăgirea, dar creăm aici adevărul. Se năruie acolo stânca, îi dăm aici o viață nouă. Și în ziua când totul se va prăbuși din temelie, aici se va vedea minunea ca pietrele să grăiască, dacă nimeni nu vrea să asculte de cuvântul Domnului.

Voi nici nu știți la cine ați căutat salvarea. E Blestemul la picioarele căruia v-ați aciuit. Blestemul, Blestemul care a răsunat de atâtea ori sub bolta asta, până ce s-a întruchipat în piatră. Am spălat piatra asta cu lacrimile noastre, am cioplit-o cu unghiile noastre, iar din sângele acelora care au fost prăvăliți aici i s-a înroșit trupul.

Acum opera a fost desăvârșită. Încă două zile de început de lună, cel de astăzi și încă unul și prefăcuta Binecuvântare se va irosi în beznă și Blestemul, Adevărul nostru va ieși la lumină. Ne mai lipsește însă cuvântul pentru soclul său, rândurile care vor spune colo, sus, ce nu mai putem grăi noi, căci am fi zdrobiți din nou. Și aceste rânduri le cerem de la voi.

— De la noi? Pentru ce?

— Așa a fost hotărât. Cel din urmă care va veni înainte de desăvârșire va trebui să ajute la operă. Care din voi doi e acela?

— Eu am fost cel din urmă.

— Aha, tu! Ce vei hotărî tu, se va scrie pe soclu. Dar cel mult patru rânduri.

— Și dacă nu vă place ce hotărâsc eu?

— Trebuie să ne placă.

— Trebuie?

— Da, trebuie! Gândește însă bine la un lucru: sufletul acestei statui e Blestemul; ce va scrie dedesubt îi va da viață. Dacă îi dai o viață care îi va rătăci sufletul, opera va fi o întrupare a nebuniei și ne silești să o luăm de la început. Ai auzit? Și ai și înțeles?

— Și una și alta.

— Bine. Acum grăiește tu.

Mă ridicai în picioare, mă sprijinii de chipul de piatră, ca să nu alunec și începu:

— Astăzi e crai-nou, întâia zi când luna se înalță din umbra întunecată a pământului, ca să-l lumineze cu razele ei de pe bolta cerească. Nădăduiesc că această zi vă va aduce și vouă înapoi ce v-a luat umbra: lumina aurie a soarelui.

Ultimul cuvânt fu repetat ca un bubuit de tunet de ecou, de astă dată mai prelung decât celelalte.

— Ați auzit? întrebai eu. Credeți în vorbele mele și veți ieși la lumina zilei. Rugați-vă!

— Rugatu-te-ai tu, mă întrebă scheletul, ca să ți se deschidă porțile luminii?

— Nu.

— Atunci de ce ne învinovățești pe noi?

— Eu n-am venit aici ca voi să nimicesc, ci să salvez. Chibzuiam totul cu socoteală și tocmai când sfârșisem apăru „vrăjitorul” și...

— Te-ai speriat și ai sărit în adânc la noi, mă întrerupse repede scheletul.

— Nu. Am rămas pe loc și l-am lăsat să se apropie ca să vorbesc cu el.

— Cum? Ai îndrăznit ceea ce n-a îndrăznit nici unul din noi?! Nu știai că vrăjitorul acesta e însăși nebunia și oricine îl privește în față își pierde mințile? Noi toți, toți am luat-o la fugă când ne-a apărut și ne-am prăbușit în prăpastie.

— Sărmane spirite! Unde vă e superioritatea, dacă orice prostie o împinge în prăpastie!

— Dar și tu ai venit...

— Da, am venit, dar nu de spaimă, ci de bunăvoie, ca să vadă că nu mi-e frică, nici de el și nici de moarte.

— De... bună... voie..., bolborosi scheletul și apa din juru-i se încrețea ca și când ar fi tremurat tot.

„De bunăvoie, de bunăvoie”, repetau ca un ecou tigvele fără ochi.

— Nu se teme de moarte, zise scheletul.

„De moarte, de moarte, de moarte”, repetară tigvele și ecoul duse cuvintele până departe.

— Stai, stai; așteaptă, ne întoarcem numaidecât, spuse scheletul zorit și pieri în cazanul din fund. În celălalt, însă, se auzi un șopot, un murmur, un bâzâit ca din mii de guri, dar care nu venea de deasupra, ci din fundul apei. În curând se iviră iar și scheletul începând:

— Astăzi e ziua întâi a craiului nou, ziua în care iese din umbră ca să lumineze din nou pământul. Și ziua aceasta ne va aduce, nădăjduiesc, și nouă lumina aurie a soarelui. Vezi, repet cuvintele tale. Cunoști legenda rugăciunii vrăjite?

— Nu.

— Nu? Atunci cu atât mai mult ne putem încrede în cuvântul tău. Unul dintre cei din urmă care au venit aici, rostogoliți în prăpastie și din vina lui ca și noi, fusese mai înainte în țara unde sălășluiește de ani nenumărați, într-o peșteră adâncă, un spirit ciudat. Din pricina asta i se spune Ruh-y-Kulian, dar când pogoară odată printre oameni, se întrupează într-o femeie cu părul alb, lung până la călcâie și-și zice Marah Durimeh.

A dat de ea într-o colibă dărăpănată și au stat de vorbă amândoi despre marea durere a omenirii. Dat cele ce îi spunea ea, erau neînțelese pentru el și crezând că are de-a face cu o bătrână nebună a plecat necăjit că și-a pierdut vremea degeaba. A doua zi însă, aflând că avusese norocul să-l vadă pe Ruh-y-Kulian și aducându-și aminte ce spunea ea, fiecare cuvânt al ei lua alt înțeles și-i apărea într-o altă lumină. Și din ce se gândea mai bine și cântărea fiecare cuvânt în minte, și-a dat seama că nu ea, ci el judeca greșit. Când să plece, bătrâna îi mai povesti legenda despre rugăciunea vrăjită, ca să o țină minte pe drum. El însă, care se credea înțelept și deștept, o nesocoti ca pe un basm caraghios. Abia aici, în cel mai adânc lăcaș al durerii

omenești, și-a adus aminte, pe când ciopleam statuia, de legendă și de bătrâna care i-a povestit-o. Asta a fost pentru noi întâia zi a lunii când ne-am odihnit. Ceea ce crezusem până atunci de neînchipuit, părea acum, după ce cunoșteam legenda, ceva cu putință. Greu însă, căci era legat de multe condiții, pe care un om aproape că nu le poate îndeplini. Pentru că, ia bine aminte: unui om îi era hărăzit, unuia singur, s-o facă! Și nici măcar să bănuiască — tot așa ca tine, care nu știi nimic despre asta. Ciudat! Parcă ar fi fost un basm!

— Făcut-am oare ceva ce spune legenda? întrebai eu.

— N-ai venit să nimicești umbrele. Ai ținut dârz piept vrăjitorului. Te-ai încrezut în rugăciune. Nu te temi de moarte. De bunăvoie ai sărit în prăpastie. Ce va mai fi nu pot să-ți spun căci trebuie să înfăptuiești fără să știi. Un lucru însă, unul singur și cel mai grozav, de care tremură inima în noi, să aflăm de la tine, fie un „da” sau un „nu”. Care din voi doi a aruncat pe celălalt în adânc?

— Eu. Vroia să mă împingă în prăpastie. Am sărit în lături și l-am împins eu pe el.

— Pe urmă?

— Apoi am aruncat în urma lui mukul de făclie și am sărit și eu.

— De ce, de ce? întrebă scheletul cu înfrigurare.

— Ca să-l pot salva.

— Să-l salvezi! Pe el... pe el! Dar cine e acest „el”? Spune cine, cine, cine?

„Cine, cine, cine?” repetară tigvele și ecoul duse cuvântul mai departe.

— „Vrăjitorul”.

— „Vrăjitorul”! murmură scheletul și adăugă: Așadar, tot el, el!

„El, el, el”, răspunse prelung ecoul.

Acum scheletul se întoarce spre gloata de capete și urmă un șopot și un țârâit pe care nu-l pricepeam, pe urmă iar spre mine și urmă:

— Știu că ai mai avea multe de spus ca să ne încredințezi cine am fost și că am slujit mii de ani la rând numai nebunia și închipuirea noastră. Totuși nu te-am fi crezut, dacă nu venea legenda Marah Durimehei să ne arate ceea ce nu văzusem până atunci. Trebuie să-ți mărturisesc cinstit: ai biruit, ai biruit încă înainte de a fi sfârșit. Vrei dovada?

— Nu. O cunosc.

— Omule. Mă înspăimânți!

— Nu mă mir. „Spiritelor superioare” nu le vine la socoteală când cutează omul să cugete și el o dată și dacă nu se pot descurca singure, aleargă la el să-i ceară sfatul. Dovada voastră e „vrăjitorul”. Să fi ajuns pe altă cale printre voi, l-ați fi făcut praf. Așa însă stă sub ocrotirea omenească și de aceea nu e primejdie pentru el, nici chiar aici în împărăția Blestemului.

— Vorbești tăios ca și privirile lui. Nimerești tot atât de adânc cum vroiam să-l nimerim noi. Am meritat-o. Iartă greșelile noastre!

„Iartă greșelile noastre”, repetară capetele și ecoul duse mai departe cuvintele.

Mă aplecai atunci cât putui mai spre ele și strigai cu sufletul cuprins de o nețărmurită bucurie:

— Ce-am auzit?! Țsta a fost un murmur de rugăciune. Sufletul, sufletul statuii voastre cioplite în piatră se apropie! Blestemul nu poate fi nicicând suflet. Și de ar fi ca piatra să grăiască în locul lui Dumnezeu care nu poate altceva, nimic altceva decât să binecuvânteze, dați-i mâini ca să le întindă spre binecuvântare.

— Și tu dă-i cuvintele pentru soclu.

— Când?

— Acum, îndată!

— Bine. Ascultați!

Și tigvele se înghesuiau spre mine, văgăunile ochilor se căscau în sus. Începui cu glas scăzut și răspicat: „Binecuvântat acela care, căutând adevărul, a găsit la

picioarele lui și rătăcirea. Ție, Domnul și Stăpânul meu, ți-l încredințez pe acest osândit, ca mâna ta milostivă să-l izbăvească”.

Urmă o tăcere adâncă jos, pe apă, atât de adâncă, încât puteam auzi oftatul prelung de ușurare pe care-l scoase „vrăjitorul” și cuvintele sale spuse în șoaptă:

— Dumnezeu și Stăpânul meu... mâna ta milostivă... Rătăcirea! Eu deci... eu..., numai un lucru, unul singur...

Deodată scheletul făcu o mișcare și ca un suspin ieși din pieptul său:

— Nu blestemă rătăcirea și greșeala! Dar nici nu o binecuvânta, ci o dă în mâna Domnului! Tot astfel spune legenda. Aceste cuvinte trebuie săpate neapărat în piatră. Avem răgaz să răsară crai-nou pe cer încă de două ori, să cioplim pumnul răzbunării al chipului de piatră în mâna binecuvântătoare. Să aibă sufletul pe care vrei să i-l dai tu!

Deodată „vrăjitorul” se sculă în picioare, se încleșta de statuie și vru să vorbească. Eu i-o luai însă înainte și întrebai pe cei de jos:

— Așadar ați renunțat la răzbunate și ați părăsit gândul de fugă?

— Da, răspunse scheletul și capetele repetară în cor: „da, da, da!”

— Atunci, iată ce mai am de spus, zisei eu, apucați pe „vrăjitor” de mână și urmați:

Iată-l. Acesta e rătăcitul. Faptele sale, nu eu sunt chemat să le judec. Că m-a amenințat și pe mine, îl iert, căci vreau să-l scot din beznă la lumină. Fie mântuit de vină, mântuit de-a pururi.

— Și noi îl iertăm. Fie mântuit de vină, fie mântuit!...

„Mântuit, mântuit, mântuit!” răspunse ecoul, izbindu-se de ziduri.

Acum ridică și „vrăjitorul” glasul. Nu răsuna tunător, sau umilit, ci limpede și deslușit, ca și când el ar fi fost acela care avea ceva de iertat:

— Mă eliberați, spuneți? Ce prostie! Cine v-a mânat aici? Teama de mine, frica de o nălucă. Și-apoi, mândria căreia îi era rușine să se roage! Vă credeți atât de mari și ridicați deasupra tuturor, totuși nu îndrăzneți să-mi țineți piept, ca să vă spun cine sunt. Acum însă, dacă aș vrea să v-o spun, tot nu m-ați putea pricepe, căci nebunia spirituală nu se tămăduiește atât de lesne și atât de repede. Luați însă bine aminte la adevăratul cuvânt mântuitor: cine nu aruncă umbră, nu poate fi o făptură omenească și n-are trup. Dacă port într-adevăr vreo vină, nu vouă vă voi cere milă și îndurare. Și ca să știți: cine mă iartă pe mine, se iartă pe sine însuși. De aceea, pentru că ați făcut-o, vă iert pentru rătăcirea voastră. Ați păcătuit; vă dau umbrele voastre îndărăt. Să se facă lumină!

— Lumină! exclamai eu.

— Lumină! strigă scheletul.

„Lumină, lumină, lumină!”, răsună până în cel mai depărtat ungher și toți stâlpii se cutremură.

Dar deodată pojghița albicioasă de deasupra apei pieri și totul fu din nou cufundat în întuneric; se auzi însă un sunet atât de dulce și totuși puternic, atât de blând și triumfător în același timp! De unde pogora și pentru cine? Venea dintr-o altă lume... din statuia de lângă mine.

La început numai auzit, pe urmă și văzut. Și ce minune de culori! Unde îi era izvorul? Chipul de piatră nu era luminat din afară, ci purta lumina în sine, de aceea nu arunca umbră. Mai întâi ușor, ușor de tot, apoi tot mai tare lumina creșcu până deveni sclipitoare, ca și când s-ar fi oglindit în marmură raze de soare. În aureola aceasta scheletul și capetele de mort îmi apărură ca niște schimonosituri atât de groaznice și dezgustătoare că-mi întorsei privirea de la ele și cătai în sus spre statuie.”

Ce văzui acum era atât de minunat, cum nu mai înfăptuise încă nimeni până atunci. Și cât de mic, o, atât de mic mă simțeam, eu un biet om, alături de ea!

Și „vrăjitorul” grăi:

— S-a făcut lumină! Vreți s-o lăsați să crească până ce vă va înghiți? Fugiți repede afară, umbra vă va salva.

— Nu există nici o cale; suntem zăvorâți pentru veșnicie, răspunse scheletul. Dacă lumina aceasta rămâne fără umbră, suntem pierduți cu toții. Drept e că legenda spune despre acela, Unicul, că are cheia Hefata și tot ce a spus ea s-a adevărit, dar stâncile acestea și zidurile ei uriașe sunt prea tari pentru Hefata.

— Eu, eu am cheia! strigai atunci. Nici o putere nu i se poate împotrivi. Am mai fost odată aici și am încercat-o. Faceți-ne loc! Venim să vă scoatem afară...

— Afară, afară! chicoti scheletul.

„Afară, afară, afară!” repetară tigvele și stâlpii se cutremurară, iar bucăți de piatră se desprindeau din ei și se rostogoleau în adânc.

Sării în apă, „vrăjitorul” după mine. În timp ce capetele se dădeau în lături ca să ne facă loc, cătai îndărăt spre chipul cioplit. Strălucirea lui mă orbi pentru o clipă. Mă întorsei iar și pornii înot cu ceilalți după mine. Nimeni, nimeni nu mai rămase acolo.

Lumina pătrundea până la cazanul cel mare și împrăștia un fel de amurg, care îmi arată însă lămurit calea. Nu apucaii spre canalurile lateralnice, ci de-a curmezișul printre stâlpi, la cel mai mare, unde cea din urmă licărire de lumină pierdea ca să lase loc unui întuneric adânc. Nu ne puteam rătăci însă, căci jgheabul era drept și mărginit de ziduri.

Mult mai lesne ca de cu seară, când venisem în luntre, trecui printre tufe și ieșii afară, în eleșteu. Ca să fac loc celorlalți să vină după mine, înotai atât cât crezui că e nevoie, apoi întorsei capul. Vai, mulți erau! Și veneau mereu, mii, mii! Îi vedeam bine, căci stelele luminau îndeajuns și crai-nou apăruse pe cer. Cum încăpuseră toți în munte? Era cu putință să fi existat atâtea spirite care să se fi prăbușit din înălțimea gândurilor lor fiindcă le alunecase de sub picioare?

În sfârșit, când apărură și cei din urmă, scheletul ridică glasul și strigă:

— A sosit ziua unei noi vieți, ziua când lumina ne-a apărut iarăși. Să proslăvim această zi! Priviți colo, colina! Razele de lună ne arată stâlpii de trandafiri; un templu se înalță, hărăzit aceleia care nu a vrut să recunoască odinioară trufia noastră. Am ispășit, dar nu până la sfârșit. Opera Blestemului, pe care să-l preschimbăm în binecuvântare, nu s-a desăvârșit încă. Trebuie și se va împlini pentru pocăința noastră. Acum avem cheia Hefatei. Și ce ne-a fost nouă spre pieire, lumina statuii, se va irosi repede în întunericul din munte. Ne vom întoarce atunci și pumnul pe care îl ridicam amenințător, se va întinde spre binecuvântare. Acum să mergem sus, la templu. Adan, steaua miezului nopții, sclipește deasupra noastră. E ora spiritelor și trebuie să ne ducem să spunem Unicului că ne putem ruga iarăși.

Porni spre locul de pe mal de unde puteai urca la biserică. Ceilalți îl urmau, eu însă rămăsei unde mă aflam. Când spiritele se roagă, omul să nu se amestece; el nu poate pricepe Kirie eleisonul lor...

„Vrăjitorul” se opri de asemenea; ne uitarăm câtva timp după ei, apoi îl întrebai:

— Vii și tu cu mine la mal?

— Nu numai la mal, ci și în chilia ta. Ne vom așeza amândoi sub lumina stelelor și-ți voi lămuri de ce există umbre și greșeli omenești. Haidem!

Înotarăm spre mal și... ciudat! Când ieșii din apă, hainele mele erau uscate. Și ale lui. Mă luă de mână. Străbăturăm satul și urcarăm colina, poarta era închisă. Se deschise singură cum o atinserăm cu mâna. Tot astfel și celelalte uși, până ce ajunserăm în odaia mea din mijloc. Auzii din dreapta respirația regulată a unui om cufundat în somn. Vrusei să mă duc repede într-acolo, dar „vrăjitorul” mă opri și-mi șopti:

— Nu trebuie să te deștepți încă. Am multe să-ți spun și atât de importante, că vei rămâne uluit de ce vei auzi.

Ieșirăm pe acoperișul neted, care sluja de terasă și privirăm spre biserică. Valea era toată scaldată în lumina stelelor, dar deasupra templului se revărsa aceeași strălucire ca din chipul de piatră cioplit care întruchipa rugăciunea.

Spiritele erau toate în genunchi. O mireasmă dulce de trandafiri plutea în jurul nostru. Venea oare dintr-acolo? Pe o adiere de vânt un cântec ajungea până la noi.

— Îl auzi? mă întrebă „vrăjitorul”. N-ai să-l înțelegi; o să-ți spun eu ce înseamnă. Și nu numai o să-ți spun, dar o să și vezi. Privește-mă!

Mă uitai în fața lui. Dar ce se petrecea cu el? Trupul începu să se înfășoare într-o ceață, ceața luă însă îndată altă formă și cine era acum înaintea mea? Nu „vrăjitorul”, ci paznicul porții, eu care vorbisem înainte de-a urca muntele. Nu mai avea acum părul cărunț și nici ochii aceia tăioși și dușmănoși, ci privirea blajină cu care mă întrebase dacă știu să mă rog.

— Te miri, nu e așa? mă întrebă zâmbind. Și totuși nu e nimic de mirare. Spiritul nevârstnic trebuie vestit la vreme. Dar omul copt la minte nu are nevoie de epitrop, căci știe singur ce-l îndeamnă Adevărul. Te-ai ținut de cuvânt. Nu te-ai supus celui de-al doilea eu al meu, nici rătăcirii care vrea să fure întregii omeniri umbra, fiindcă se crede el însuși lipsit de ea. Tu nu m-ai biruit și totuși m-ai învins. Mă simt dator față de tine și ca să mă plătesc îți voi încredința taina cum lumina și întunericul ar însemna moartea dacă nu și-ar întinde mâna spre împăcare, ca să o preschimbe într-o viață veșnică. De acolo alegerea, care nu era minciună, deși nu există moarte și nici umbra nu viețuiește: Moarte sau Umbră.

Ne așezarăm amândoi și începu să povestească: viață de om, viață de spirit, totuși întreaga viață omenească. Stelele își urmau calea pe cer; eu nu le vedeam. Timpul era pentru

mine ca și când n-ar fi fost. Stelele pieriră; nici nu băgai de seamă. Ascultam la ce-mi povestea el. La răsărit se zări o geană de lumină; eu nu mă uitai într-acolo. Pentru mine se iveau o nouă dimineață. Dar apăru soarele și o rază se lăsă pe chipul lui luminându-l.

Sări în picioare, mă strânse la pieptul său, îmi atinse buzele cu o sărutare și zise:

— Sărutarea asta e pentru acela care doarme colo, în odaie. Vino să te întrupezi iarăși. E nevoie de tine. Și de mine... poate și mai mult!

Mă luă de mână. În prag se opri nițel și șopti:

— Ce adânc doarme! Îi aud răsuflarea. Îndată ce te vei apropia de el, va vedea în vis ce ai văzut tu la mine. Du-te și-i dă sărutarea mea. Nu-l trezi dintr-odată, căci vreau să-și aducă treptat, treptat, aminte după ce se va deștepta și să nu uite nimic, nimic să nu se piardă.

Îl ascultai. Înaintam pas cu pas, intrai prin odaia din mijloc și trecui pragul în aceea de dormit, prin fereastra căreia pătrundeau razele de soare. Chipul adormitului începu să se însuflețească și prindea tot mai mult viață din ce mă apropiam. Mă aplecai asupra-i și-i dădui sărutarea „vrăjitorului” care rămăsese în ușă. Și...

Deschisei ochii. Nu eram în picioare, ci culcat. Sării jos din pat și alergai în încăperea din mijloc. Nimeni. „Vrăjitorul” pierise, odaia era goală, terasa pustie.

— Am visat, am visat! exclamai eu. Dar ce vis! Parcă totul a fost aievea... Văd încă totul înaintea ochilor minții, în urechi îmi sună deslușit fiecare cuvânt. O să aștern totul pe hârtie. Nu se știe dacă...

În timp ce scriam, se făcuse târziu. După ce sfârșii, coborâi din odaie să vorbesc mai întâi cu Șacara. Fata stătea în sala cea mare și cosea.

— Ți-a povestit ție cumva Marah Dutimeh legenda despre *Rugăciunea vrăjită*? o întrebai eu.

Se gândi câțva timp apoi răspunse:

— Nu mie, ci unui străin. Asta a fost în satul Ohtian al tribului bulanuh.

— Cine era străinul?

— Nu-mi aduc aminte. Poate că nici n-am știut niciodată cine era, dar omul nu-mi plăcea. Murise o bătrână care se aciuisse într-o colibă dărăpănată de la marginea satului. Nimeni nu s-a îngrijit de înmormântare, căci fusese o

Tumasa ^[12]. Marah Durimeh m-a luat cu ea să priveghem mortul. Eram încă mică și de puțină vreme eleva ei. Străinul era un călător care străbătuse satul și când o văzu pe Marah Durimeh în pragul colibeii, se opri. Intră în vorbă cu ea și fiindcă răspunsurile ei i se păzură ciudate, descăleca și veni mai aproape. Ba intră chiar și în colibă, dar când văzu mortul, scuipe într-acolo. Pentru ce, nu știu. Ce spunea el erau lucruri prea adânci pentru mine, că nu le pricepui. Știu numai că părea foarte trufaș. Rugai în gând pe moartă să nu asculte că ar fi tulburat-o din reculegerea de care avea acum trebuință. Omului acestuia i-a povestit Marah Durimeh legenda înainte de-a porni la drum.

— Așadar nu e chiar atât de mult, de când, cel din urmă s-a rostogolit în prăpastie.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— O să-ți lămuresc eu mai târziu. Ai putea să-mi povestești și mie legenda?

— Nu. Eram copil și nu pricepeam înțelesul, care era prea adânc pentru mine.

— Păcat!

— De ce?

— Pune lucrul jos și vino cu mine în livadă. Acolo putem vorbi în liniște.

Ieșirăm din curte și ne așezarăm în iarbă, începui să-i povestesc visul. Mă asculta în tăcere, dar din când în când în ochii ei apărea o lucire care îmi amintea pe aceea a chipului cioplit în piatră din adâncul muntelui. Și chiar după ce sfârșii, tăcu încă multă vreme pierdută în gânduri,

în clipa însă când vru să spună ceva se ivi printre ruine Kara Ben Halef și când ne văzu veni în fugă spre noi.

— Effendi, am pus mâna pe un ticălos și l-am luat prizonier! îmi strigă el încă de departe.

— Cum, aici, în lăcașul păcii, prizonieri? îl întrebai eu.

— Dacă așa merită!

— Cine e?

— Un străin. Nu vrea să spună.

— Unde e?

— Colo, într-una din bisericile vechi.

— Cum s-a întâmplat?

— Am plecat dis-de-dimineată să mă plimb prin ruine, cum fac adesea. Se spune în sat că s-ar afla acolo locuri tainice și lucruri care n-au fost încă descoperite. Cred că așa și e. Massabanii izgoniți, care au sălășluit pe acolo, știu mai bine ca oricine, căci își aveau în ruine ascunzișurile lor. De aceea, orice străin care dă târcoale ruinelor, fără voia noastră, trebuie bănuț de cine știe ce gânduri ascunse. Deci, auzind pași apropiindu-se, am prins bănuțeli. Mă aflam în turnul cel rotund, Care e aproape năruit. N-are decât o singură ușă. Nu eram departe de ea. Mă lipii de zid ca să nu fiu văzut. Străinul păși în turn. Era un om uscățiv, nu înalt, dar bine legat. Se simțea pesemne în siguranță, căci nici nu se uită în juru-i și se așeză pe niște dărâmături. Întoarse din întâmplare capul; știam că nu se poate să nu mă zărească. Mă repezii la ușă și mă așezai în dreptul ei ca să nu poată fugi. Îl văzui tresărind speriat, pe urmă mă întrebă cine sunt și ce caut acolo. Vorbea atât de poruncitor, ca și când el ar fi fost stăpânul locului. Dar când îl întrebai eu ce caută, se mânia foc, trase de la brâu un cuțit lung și mă amenință că mă omoară dacă nu-l las să plece. Ba a și încercat s-o facă. Uite aici, mi-a spintecat mâneca hainei când s-a repezit să dea. Ochise pesemne inima, dar am sărit în lături, i-am smuls cuțitul din mână, l-am aruncat cât colo și mă luai cu el la trântă. Lesne nu mi-a fost să-l dobor. Era voinic și îndemânatic. Se lupta cu

pricepere; se cunoștea că luptase adesea pentru libertatea sau viața lui. În cele din urmă îl doborâi și-i pusei genunchiul în piept, îl ținui așa, până simții că-i slăbesc puterile. Îl apucași apoi cu o mână de gât și-l apăsai pe beregată. Văzui cum i se urcă sângele la cap; leșină. Știam că leșinul nu va ține mult, dar destul ca să-l pot lega zdravăn.

— Cu ce?

— Îi întorseși mâinile la spate și i le legai cu pulpanele hainei lui. Gleznele i le prinsei în cureaua din jurul mijlocului și le înnodai cât putui mai bine.

— L-ai căutat prin buzunare?

— Da. Erau goale. N-avea nimic la el decât cuțitul. Am alergat apoi înapoi să-ți spun și ție ce s-a întâmplat. Te-am văzut stând aici cu Șacara. Acum hotărăște tu, Sihdi, ce să fac cu el?

— Mai întâi un lucru: Să nu afle nimeni și mai ales Pekala. Bănuiesc cine trebuie să fie străinul, adică vreun fugar care a fost trimis de șeicul ul Islam ca să iscodească pe aici. Vreau să-l văd și eu. Du-te și ia câteva frânghii din casă, dar bagă de seamă să nu simtă cineva.

Șacara mă rugă să o iau și pe ea cu noi. Încuviințai, căci n-aveam de ce să mă feresc de ea. Îmi și făcusem planul. Spionul nu ne va spune nimic de bunăvoie; de asta eram sigur. Trebuia să-l silim și aveam un mijloc care ar fi deschis gura până și diavolului. Nu mă puteam însă sluji de el decât fără știrea nimănui, de aceea eram bucuros că o aveam pe fată cu mine. Se va crede că am plecat amândoi nițel la plimbare.

Când se întoarse Kara, pornirăm toți trei pe cărarea care ducea la turn. Poarta fusese zidită de multă vreme, așa că nu puteam pătrunde decât prin clădirea de alături.

Găsirăm pe prizonier cu ochii deschiși. Ne privi dârz și strigă răstit spre noi:

— Să-mi dați numaidecât drumul! Sunt un om de seamă, nu un derbedeu, ca să vă purtați astfel cu mine. Dezleagă-

mă, effendi!

Aha, mă cunoștea deci! Avea privirea ageră și auzul bun, dar nu era destul de șiret ca să nu se dea de gol. Mă oprii în fața lui și-l întrebai:

— Cine ești?

— O să-ți spun, dar numai între patru ochi.

— De unde vii?

— Nici asta nu trebuie s-o afle alții.

— Ce cauți aici?

— Ți-am mai spus că nu vorbesc față de martori.

— Așa?! Atunci nici nu vreau să știu. Kara, leagă-l mai bine, dar așa ca să-i pârâie oasele. Așa pățește cine se obrăznicește.

Kara îngenunche lângă el și se apucă de treabă. Atunci străinul strigă:

— Ce faceți? Sunt un trimis al șahului...

— Pentru cine?

— Pentru Ustad, adică pentru tine.

— Și în loc să vii de-a dreptul, fățiș, te furișezi ca un hoț?

— Am motivele mele.

— Te cred! Dar am și eu pe ale mele, care nu se potrivesc cu ale tale.

— Am venit spre binele vostru.

— Și te repezi cu cuțitul la oamenii noștri. Foarte mulțumesc de așa bine!

— Ești creștin. De aceea îți spun: vin ca misionar.

— Vei fi vrând poate să ne ții o predică despre pace, să ne vestești fericirea?

— Da.

— Cunoaștem povestea! Vezi mai bine de fericirea ta. A noastră e în mâini bune.

Tăcu. Părea că chibzuiește. Kara își îndeplini atât de bine însărcinarea că „misionarul” gemu de durere.

— A îndreptat cuțitul spre tine ca să te înjunghie, urmai eu către băiat. Asta pedepsesc eu cu moartea. Împinge-l

colo, printre bolovani, să stea până ce va fi dus în sat unde va fi spânzurat.

Mă prefăcui apoi că vreau să ies pe ușă.

— Nu pleca, effendi, strigă el rugător. Întreabă și-ți voi răspunde.

Nu-l învrednicii măcar cu o privire.

— Effendit effendi, stai să-ți spun tot!

Mă întorsei încet și-i zisei în silă:

— Bine, fie! De când ești aici?

— De azi-noapte.

— Ai mai fost vreodată?

— Da, acum un an pentru întâia oară și de atunci în fiecare lună.

— Numai atât?

— Da.

— Ai sosit abia aseară și văd că știi cine sunt. Cine vrea să înșele trebuie să se priceapă să mintă.

— Nu știam cine ești, am bănuț numai.

— E cineva pe aici care să o poată dovedi?

— Da. Pekala și Tifl.

— Și încolo nimeni?

— Nimeni.

— Stai prost dacă e așa. Tifl e un renegat și Pekala o palavragioaică care va spune tot ce știe despre tine.

— N-are decât. Rău n-are ce spune. Am o însărcinare din partea șahului; sunt sluga, omul lui de încredere. Ca un sol al dragostei lui și a iubirii de oameni am venit încoace să...

— Să-ți ascunzi adevărata intenție, îi luai eu vorba din gură, să trăiești ani de zile de pe urma toantei de Pekala și să ne dictezi cu pumnalul pacea falsului tău șah.

— Falsului meu șah? Nu te înțeleg...

— Dacă nu mă înțelegi într-adevăr, atunci ești și mai prost ca Pekala, care crede că ești în stare să-i mijlocești la șah toate fericirile raiului. Pe mine însă nu mă înșeli tu cu palavre de astea. Ai fost trimis de șeicul ul Islam, nu de șahinșah.

Cu toată neobrăzarea lui nu-și putu ascunde spaima.

— Șei... cul... Is... lam... bolborosi el. De unde până unde?...

— Am auzit-o chiar din gura lui și dacă ți-o spun, e adevărat. Vrei să mărturisești?

— Nu, căci e o minciună, țipă el înfuriat.

— Ba e adevărat. Și să știi un lucru: peste foarte scurt timp, ai să mă rogi în genunchi să-ți ascult mărturisirea pe care nu vrei s-o faci acum. Deocamdată nu mai am ce vorbi cu tine.

Kara îl legase atât de bine, încât i-ar fi fost cu neputință să scape. Seducătorul acesta al „fecioarei serbării”, mai încercă să ne înduplece să ne purtăm altfel cu dânsul, dar străduințele lui fură zadarnice. Îl așezarăm între grămezile de pietre și plecarăm. Când ajunserăm afară, Șacara îmi spuse, privindu-mă aproape cu teamă:

— N-am știut până acum că poți fi atât de aspru și neîndurat, effendi.

— Dragă mea prietenă, aici nu e vorba de mine, ci de soarta multor oameni, răspunsei eu. În astfel de împrejurări, omul nu trebuie să se ia după inima lui. De altminteri soarta acestui om nu e încă hotărâtă. Stă în mâna lui să scape, dacă se pocăiește. Și ceea ce am de gând să fac cu dânsul îl va duce pe drumul cel mai scurt la pocăință.

— Ce vrei să faci?

— Îl voi arunca într-o închisoare unde trebuie să aleagă între nebunie și pocăință. Altă cale nu există pentru a ieși de acolo.

— Unde e închisoarea asta?

— Jos, în peștera întunecată din mijlocul muntelui, pe stânca aceea rece și umedă, unde am găsit scheletul. În tovărășia acestuia se înmoaie și cel mai înverșunat păcătos.

— Dar asta e curată sălbăticie!

— Dimpotrivă, vreau să-l scap, Șacara. Și cine poate găsi scăparea din iadul sufletului său prin iadul din afară,

aceluia trebuie să i-l deschidem pe acesta. O fiară nu poate fi îmblânzită cu pâine și cine vrea să încerce așa ceva, se pune el însuși în primejdie. Îl voi lăsa până diseară în turn, apoi îl vom duce la locul de care am vorbit. Și ai să vezi că nu va trece mult și va face cum am spus eu: mă va ruga să ascult mărturisirea vinei lui... Dar ce se petrece în sat? E cumva iarmaroc?

— Iarmaroc nu, dar s-au adus caii la vedere pentru alergare. Profesorul de muzică a orânduit așa. Orice djanicun care vrea să ia parte la alergați, trebuie să vină cu calul său în fața lui. Apoi se înseamnă locul de alergare și cine vrea, poate să facă o probă de încercare.

— Hai să mergem și noi într-acolo. Aș vrea să văd ce cai se prezintă.

— Nu te vei obosi prea mult? întrebă Șacara.

— Nicidecum. Simt puteri noi în trup și nu, mi s-a mai întâmplat să văd ca un bolnav să se însănătoșească atât de repede ca mine. Ceea ce mi s-ar fi părut acum trei zile cu neputință, cred că voi putea face acum fără nici o greutate și anume: să călăresc eu însumi pe Assil la alergări.

— Ce gând minunat, effendi! strigă Kara, cu ochii strălucitori de bucurie. Dacă tata ar auzi vorbele tale, s-ar însănătoși și el repede.

— Nu te bucura prea de timpuriu. Slăbit cum sunt, pot cel mult să mă gândesc la așa ceva, dar până la înfăptuire, mai este mult. Vom vedea însă! Dacă va fi neapărată nevoie, poate mă voi hotărî să călăresc, pentru a nu lăsa izbânda în mâna potrivnicilor.

Nu ne mai întoarserăm la casa Ustadului, ci luarăm drumul spre sat, unde furăm primiți cu mare bucurie. Veniseră mulți djanicuni care nu mă văzuseră încă; acum se adunară în jurul nostru și fiecare ne încredința că vom ieși învingători la alergări.

Însoțiți de profesorul de muzică, examinarăm fiecare cal în parte și proprietarul fiecăruia se strădui să arate însușirile calului său. Cu prilejul acesta putui să-mi dau

seama că profesorul de muzică era un foarte bun cunoscător. Nu se lăsă încântat de vorbe, rămase liniștit și îndepărtă pe toți aceia care n-aveau șanse de reușită. Tocmai prin aceasta, încrederea pe care o aveam în el se întări, așa că la sfârșit, când îmi ceru și mie părerea, putui să-i răspund spre mulțumirea amândurora:

— Caii sunt buni, nu numai pentru folosința obișnuită, dar chiar pentru scopul pentru care-au fost aduși și, acum, după ce i-am văzut, nu mai am nici o grijă. N-am știut că djanicunii au atât de mulți cai de rasă și nu înțeleg cum adversarii se încumetă să se măsoare cu noi.

— Pricina e lesne de înțeles, răspunse el. Se laudă cu caii lor, le dau tot felul de nume răsunătoare, de pildă: „Cel mai bun cal din Luristan”, povestesc tot felul de istorii năstrușnice despre obârșia lor, așa că în cele din urmă nimeni nu le mai pune la îndoială cuvintele. În felul acesta, toți care mai îndrăznesc să alerge împotriva lor, o fac cu frică și bineînțeles că frica atrage după sine înfrângerea. Dar nu calul e vinovat, ci teama, care paralizează energia și prezența de spirit a călărețului. La noi lucrurile stau altfel. Noi nu ne lăudăm cu hergheliile noastre; dimpotrivă, ținem nici să nu se vorbească despre ele și nu ne fălim cu cutare sau cutare cal, căci toți sunt buni. Nu le dăm nume răsunătoare, căci azi nu mai crede nimeni în nume. Pentru caii noștri cei mai buni alegem nume umile, al căror înțeles îl cunoaștem numai noi. O să te încredințezi mai târziu de asta, căci cei mai buni cai ai noștri nici n-au fost aduși, ei neavând nevoie de o examinare. Întreabă în toată țara dacă suntem în state să câștigăm o alergare împotriva unor cai străini, toți vor zâmbi și-ți vor răspunde că vom fi învinși. Vor râde de caii noștri, chiar și de Săgeata, singura care are un nume mai băcător la ochi. De altminteri, știi cine e cel mai bun călăreț al nostru?

— Presupun că tu.

— Ba nu; e însuși șeful nostru. În clipa în care încalecă, nu mai este căpetenia djanicunilor, ci cu totul altul. Pare să

fie un duh întinerit, căruia calul i se supune cu desăvârșire și cine se încumetă să se ia la întrecere cu el, cutează mai mult decât își poate închipui. Cu prilejul ăsta mi-am adus aminte să-ți spun că șeicul ul Islam a trimis un om la Khorramabad, dar nu de aici, ci din drum, căci, fără îndoială, noi nu trebuia să știm nimic. Dar omul acesta s-a întâlnit cu unul din păzitorii noștri de cai, a început să se certe cu el și a fost atât de neprevăzător în vorbele lui, încât s-a dat singur de gol. I-a spus paznicului că suntem pierduți, fiindcă Ghulam el Multasim va fi numit Ustadul kurzilor taki. Crezi că e cu puțință așa ceva, effendi, sau a spus o minciună, numai pentru a ne face în necaz?

— Ghulam el Multasim, răzbunătorul, omul lipsit de cinste și de conștiință... să devină „șeful” cuvioșilor kurzi taki, atât de credincioși Coranului?!... La urma urmelor, de ce n-ar fi cu puțință? Ba chiar îmi vine să cred așa ceva, de când am avut prilejul să cunosc pe șeicul ul Islam. Astfel de oameni sunt în stare să facă orice. Dar să avem răbdare; dacă într-adevăr se va întâmpla ce spui, atunci nu poate fi decât spre folosul nostru.

— Spre folos?... Nouă?... Omul acesta în fruntea dușmanilor noștri cei mai înverșunați?

— Da, căci de vom ajunge vreodată la luptă, e mai bine să avem toată ceata la un loc și să-i putem da gata dintr-o singură lovitură. Mie unul mi-ar părea bine să fie așa cum spui tu.

Ochii profesorului de muzică sclipiră și zise voios:

— Slavă Domnului! Din ce în ce mai mult mă încredințez că nu trebuie să ne fie teamă de nimeni. Ți-am mai spus că ocup tot felul de posturi și între altele sunt și un fel de ministru de război și îmi miroase acum a praf de pușcă. Ai vrea să vezi armata noastră?

— Fără îndoială, dar deocamdată renunț, căci trebuie să fim cu băgare de seamă. O trecere în revistă ar bate la ochi și aș vrea ca dușmanii să ne creadă nepregătiți și să-și închipuie că ne vor putea ataca prin surprindere. Te rog

dar să taci deocamdată. Îndată ce voi crede de cuviință ne vom sfătui. Toate ițele sunt în mâna mea.

Pe când vorbeam cu profesorul de muzică veni și Pederul. Fusese în pădure, la coliba lui de vânătoare, și-mi făgădui că va pune să mi se facă și mie una.

Apoi ne despărțirăm, așa că eu, împreună cu Șacara și Kara Ben Halef, plecarăm spre casă. Acesta mai avea de făcut plimbarea zilnică de antrenament, iar pe Șacara o rugai să țină de acum înainte pe Pekala sub supraveghere și s-o împiedice să se ducă la ruine. Ajungând acasă, mă dusei să văd ce fac Halef și Hanneh.

Se mutaseră pe terasa sălii și această primă vizită a mea în noua lor locuință, le făcu multă plăcere. Halef nu dormea și când mă așezai lângă el, îmi spuse:

— Dragul meu Sihdi, am auzit că acum ești stăpân în casa asta. Cum poți să îngrijești de toate fără ajutorul meu?

Vocea îi era mai puternică, respirația regulată și privirea îi era mai vioaie.

— Fii liniștit, îi răspunsei eu. N-am nevoie de ajutor.

— Dar și tu ești încă bolnav și slăbit.

— Bolnav nu mai sunt, iar în ce privește slăbiciunea, ea dispare pe zi ce trece. Mă întremez cu o repeziciune uimitoare și nădăjduiesc că vei face la fel.

Când îi povestii de examinarea cailor, cuvintele mele avută efectul unei doctorii bune și al unei hrăni întăritoare. Obrajii i se îmbujorară și trăsăturile feței căpătară viață. Alergarea era aceea care îl interesa mai mult ca orice și părea să-i dea noi puteri de viață. Vorbii deci mai mult despre ea, până când obosi și închise ochii, în vremea asta se făcu amiaza și mâncarăm în sală, împreună cu Hanneh și Șacara.

Când mă urcai în camera mea și privii în vale, zării o mulțime de călăreți antrenându-și caii pe locul hotărât pentru alergări. Rămăsei toată după-amiaza în odaia mea și chiar seara, cerând să mi se aducă cina sus. Kara știa ce aveam de gând, căci îi spusese ce voiam să fac, încă în

drumul spre casă, așa că, după ce toți se culcaseră, afară de Șacara, el mă așteptă în curte, cu făclii noi, pe care le pregătise.

Ne duserăm mai întâi la locul de acostare, pentru a pune făcliile în barcă. De două zile aveam lună nouă, așa că azi lumina ei era mai puternică decât fusese ieri. Luaram drumul până la turn și, cum partea de sus a acestuia se prăbușise, înăuntrul lui era destulă lumină ca să putem vedea. Pentru a lumina clădirea alipită prin care trebuia să trecem, Kara luase o lumânare pe care o aprinse acum.

„Iubitul” se afla în aceeași poziție cum îl lăsasem. Nu-i fusese cu putință nici să se miște măcar. Ne-am fi așteptat ca durerea pricinuită de legăturile foarte strânse să-l fi făcut mai supus, dar nici prin gând nu-i trecu așa ceva. Dimineața tot se mai rugase de noi, dar acum părea că se răzgândise. Ne întâmpină cu muștrări, ne vorbi de „vestirea păcii” spunându-ne că e „alesul”, „misionarul”, fără ajutorul căruia vom fi pierduți și în cele din urmă îndrăzni chiar să spună' că ne va ierta și se va ruga pentru noi la șahinșah, dacă ne vom recunoaște și îndrepta greșelile. Pusei capăt acestor palavre nesăbuite întrebându-l scurt:

— Cunoști personal pe șeicul ul Islam?

— Nu, răspunse el cu glas mânios.

— N-ai nici o legătură cu dânsul?

— Nici una.

— N-ai venit încoace din ordinul său?

— Nu și iar nu!

— Bine; acum m-am convins, dar vei vedea îndată de ce anume. Ți vom dezlega picioarele, dat atâta tot. Vei merge cu noi, supus și fată să faci zgomot, dacă ți-e dragă viața. Știm cum trebuie să ne purtăm cu criminali fugiți din închisoare și nu ne pasă dacă sunt sub ocrotirea șeicului ul Islam sau nu. Ai înțeles?

Tăcu. Kara îi desfăcu curelele de la glezne și îi porunci să se ridice de jos. El se clătină din cauza amorțelii, așa că trebui să-l sprijinim. Când ieșirăm însă afară, fu în state să

meargă singur. Coborâram dealul și ajunserăm la locul de debarcare, îi spuserăm să se urce în barcă, dar se împotrivi și începu să ridice glasul. Kara îl trânti jos, îi puse un căluș în gură, îi legă iar picioarele și îl trase în barcă, unde îl legă și la ochi. Apoi ne urcarăm și noi și vâslirăm spre canal.

După ce trecurăm prin tufișul de la intrarea acestuia, aprinserăm făclia și o înțepenirăm la locul știut. Apoi înaintarăm până la cazanul din față. „Iubitul” nu trebuia să știe pe unde e drumul spre libertate, căci se putea să fie un înotător bun. De aceea împinserăm barca atât de departe, încât nu se mai putea vedea canalul, apoi îi luarăm legătura de la ochi. Călușul îl împiedica să vorbească, iar fața îi era în umbră, așa că nu i-o puteam vedea; totuși presupuneam că vederea acestui loc înfiorător va avea o adâncă înrâurire asupra lui.

După ce mai făcurăm câteva ocoluri spre a-l face să creadă că drumul e mult mai lung și cazanul mult mai mare, ne oprirăm la stânca pe care se afla scheletul. Pentru ca „iubitul” să nu-l vadă imediat, împinserăm barca pe partea opusă a stâncii. Îl apucați pe prizonier de ceafă și îl ridicați în sus. Era țeapăn ca o mumie și avea ochii închiși. Leșinase oare, înlemnise de spaimă, sau se prefăcea? Cu ajutorul lui Kara îl trăseți pe stâncă. Mă așteptasem să se împotrivească. Îl dezlegarăm și îi scoaserăm călușul din gură. Kara coborî din nou și desfăcu un pachet care conținea mai multe pâini, pe care le aduseserăm cu noi și pe care le aruncă pe stâncă.

Până atunci prizonierul rămăsese nemișcat, acum însă începu să dea semne de viață. Pipăi întâi la întâmplare în jurul său, apoi își ridică trupul, sprijinindu-se în mâini, holbă ochii în întunecimea care îl înconjura, își îndreptă pe urmă privirea spre noi și scoase un țipăt înfiorător, ca de nebun, al cărui ecou se repetă de nenumărate ori în bolta întunecată.

— Unde sunt... unde... unde...? urlă el! E peștera în care aruncăm victimele noastre, întunericul de care râdeam,

când ascultam de sus și auzeam trupurile căzând în apă. Și aici văd pâine! Cine se mai îndură oare de nenorociții prăbușiți în iadul ăsta?

Se uită la noi. Fața lui era schimonosită de spaimă, dar după câteva clipe se reculese și își veni în fire.

— Tu ești, effendi? spuse aproape bucuros. Vasăzică nu e cum am crezut eu? Ce să fac aici? De ce m-ați adus încoace?

— Aici e locul tău, răspunsei eu. Ucigașul lângă cei uciși!

— Eu... eu... n-am ucis. Alții au făcut asta. Mâna mea e curată. N-am îmbrâncit pe nimeni în iadul ăsta! Cugetul meu nu are să-și impute nimic.

Ridică mâna ca pentru jurământ.

— Dar ai dat victimele pe mâna ucigașilor și te-ai bucurat când le auzeai prăbușindu-se în adâncime. Asta nu e destul? Acum vei avea timp să te gândești la ce-ai făcut. Victimele vor veni la tine, le vei auzi, îți vor vorbi și va trebui să le asculți. Te vom lăsa singur, pentru a nu-ți tulbura liniștea.

Kara și cu mine apucarăm vâslele.

— Stați, stați! Rămâneți! zbieră el.

Barca se puse în mișcare.

— Nu plecați... nu plecați fără mine! Nu vreau să rămân singur aici, se rugă el.

Târându-se pe stâncă, pentru a nu ne pierde din vedere, dădu deodată cu ochii de schelet și urlă înspăimântat:

— Moartea... moartea... o văd cu ochii! Nu vreau... nu vreau!... Luați-o de aici!

Se ridică în genunchi și întinzând mâinile spre noi, se rugă:

— Îndurare, effendi, îndurare!... Mă prăpădesc aici!

Oprirăm barca și eu îl întrebai:

— Ce ți-am prezis azi-dimineață? Că ai să te târăști în genunchi și ai să ceri voie...

— Să-ți fac mărturisirea mea, se vaită el.

— Ei bine, m-am ținut de cuvânt. Ce-ai să faci acum, să scapi de aici?

— Am să-ți spun adevărul. Altceva nu pot să fac.

— Vorbește.

Dădui o lovitură de vâslă și mă apropiai de el. Văzând aceasta, prinse curaj. Însăimântat încă de vecinătatea scheletului, spre care arunca din când în când o privire furișă, începu totuși să mintă și să tăgăduiască din nou:

— Știu că vrei numai să mă pui la încercare, effendi. Vrei să te încredințezi dacă sunt în stare să spun minciuni pentru a mă salva și dacă nu voi minți, mă vei prețui cum se cuvine. Îți jur că n-am nici o legătură cu șeicul ul Islam. Ia-mă, te rog, de aici și du-mă acasă la tine unde îți voi dovedi că am venit numai pentru a vă fi de folos. Îți voi destăinui toate secretele acestor ruine și planul dușmanilor voștri. Sunteți pe calea pieirii, dar eu vă voi arăta unde e scăparea. Pumnul e ridicat deasupra capului vostru și e gata să vă doboare. Lovitura va veni dacă nu azi, mâine. Dar eu știu tot și voi fi lângă voi, pentru a vă ocroti.

— Și să pleci apoi cu Pekala ta la noul șah din Ispahan, îi curmai vorba. Smintitule, ți-ai jucat ultima carte. Cum ți-ai putut închipui că vom crede toate minciunile tale? Asta e mai mult decât nebunie! Hai, Kara, să plecăm.

Întoarserăm barca și cu câteva lovituri de vâsle ne depărtarăm în întuneric.

— Stați, stați!... Vreau să mărturisesc... să spun tot adevărul!... răcni el în urma noastră.

Dar nu ne sinchisirăm de țipetele lui, ci vâslirăm mai departe, lăsându-l pradă întunericului, care nu era numai în jurul, dar și în sufletul său ticălos.

3. În preajma alergărilor

În dimineața următoare, cu ajutorul lui Kara, am făcut măsurătoarea ruinelor, cât am putut mai în taină. Atenția djanicunilor era îndreptată spre locul alergărilor, așa că nici nu ne băgară în seamă. Mă încredințai că presupunerile mele nu mă înșelaseră. Găsii canalele laterale exact sub etajele așezate în amfiteatru, iar firida bazinului din fund se afla sub monumentul de marmură, bineînțeles în adâncime.

După ce am stabilit aceasta, am făcut o plimbare călare în jurul lacului, mergând cuminte la pas, până ce îi dădu în gând lui Assil să încerce și la trap. La început mă cam clătinai, dar în cele din urmă reușii să mă țin destul de bine în șa. Întâlnii o ceată de băieți, care pesemne voiau să se joace de-a alergările. Cei mai mici erau călări pe țapi bătrâni, cei mai mari pe măgari. Veneau spre mine, scoțând chiote de bucurie, dând din mâini și din picioare, închizând tot drumul, fără să le treacă prin gând să se dea la o parte pentru a-mi face și mie loc. Văzând aceasta, Assil făcu o săritură în lături și se opri brusc în loc. Această zdruncinătură făcu să-mi pierd echilibrul și lunecai din șa, cu toate străduințele mele de a mă ține bine. Rămăsei uluit de faptul că tocmai mie a putut să mi se întâmple așa ceva, dar mă mângâiai cu gândul că tumba era datorată numai stării de slăbiciune în care mă aflam după boală. Bineînțeles că băieții începură să râdă și să facă tot felul de glume pe socoteala mea.

Cu toată întâmplarea asta caraghioasă, eram foarte vesel și le aruncai gologani, apoi încălecai din nou și plecai spre casă, unde mă dusei îndată să văd ce face Halef al meu. Era treaz și încă mai vioi decât în ajun. Kara îi spusese despre intenția mea de a lua parte la alergări și

era atât de însuflețit de gândul acesta, încât mă primi cu următoarele cuvinte:

— *Hamdulillah!* Vom câștiga, effendi!

— Cine zice? Îl întrebai eu.

— Eu, Hagi Halef Omar, șeicul haddedihiilor din marele trib al șammarilor! Doar vei călări tu și nu se poate să nu învingem.

— Nu țipa așa, Halef dragă, că o să râdă toți de tine.

— Cum? Ce spui? De ce să râdă?

— Pentru că am căzut adineaori de pe cal.

— Tu?... Tu, Kara Ben Nemsi, cel mai bun călăreț din lume?

— Da, eu.

Luai loc lângă dânsul și îi povestii toată întâmplarea. Halef izbucni în râs, dar nu-i veni să creadă că tocmai mie mi s-a putut întâmpla așa ceva. După ce se potoli, îmi zise:

— Râsul ăsta a fost o doctorie minunată pentru mine. Dacă o voi lua de două ori pe zi, o dată dimineața și o dată după prânz, am să mă tămăduiesc foarte repede și am să pot călări și eu la alergări. Trebuie să știi, effendi, că râsul e cea mai bună doctorie.

După masă trăsei un pui de somn și când mă deșteptai, veni un om trimis de Ustad, care ne aduse o veste bună. Șahul nu era la Ispahan, ci la castelul său Mihribani, unde venise cu toată Curtea. Acest castel era mult mai aproape, așa că lipsa Ustadului avea să fie mai scurtă decât prevăzusem. Ștafeta, un kalhuran, se duse apoi la șeicul său, căruia avea să îi spună, de asemenea, ceva important. După cum aflai mai târziu, era vorba ca să dea și kalhuranii ajutor djanicunilor, în cazul când aceștia vor fi atacați de vreun dușman. Se vede că Ustadul aflase pe drum lucruri care îl făceau să se aștepte la un atac.

Mai târziu, pe când ședeam pe terasă, citind o carte, zării pe Șacara în curtea ruinei. Ținea un vas în mână și părea să culeagă mure sau zmeură. Coborâi spre locul unde prinsesem pe „iubitul” Pekalei; acolo fusese odinioară o

scară, acum dărâmată; așa că mai mult alunecai decât mersei pe picioare.

Când mă zări, Șacara arătă spre partea cealaltă și întrebă:

— De ce n-ai venit pe acolo? Drumul e mult mai bun. Chiar și noaptea se poate merge bine pe el.

— Și noaptea? De unde știi?

— Pentru că am fost noaptea pe aici.

— Singură?

— Da și nu. De ai noștri nu mă însoțeau, în schimb erau alții străini pe aici.

— Cine?

— Ah, de-aș putea ști! Aveam de gând să-ți povestesc mai târziu despre lucrurile astea, fiindcă deocamdată trebuie să te mai întremezi. Dar fiindcă m-ai întrebat, am să-ți spun chiar acum tot ce știu. Cum ți-am mai spus, mă aflu la djanicuni pentru a observa. Eu nu sunt dintre acele femei cărora le e frică de întuneric. Astfel, într-o noapte, pe când mă plimbam, am zărit mai mulți oameni care se furișau tiptil. N-au venit toți deodată, ci unul câte unul și intrau pe ușa ce duce la ruină. Cel din urmă a sosit după o pauză mai lungă. Avea fața acoperită cu o pânză neagră. După vreo jumătate de ceas, ieși cel dintâi, iar ceilalți pe urmă, tot câte unul. Cel din urmă nu cobori până jos, ci înconjură satul, ca și când ar fi vrut să se ducă spre lac. Mi-am îndreptat privirea spre malul apei și, având ochi buni, am zărit călăreți care plecau, tot câte unul, ca și oamenii care fuseseră aici, în ruine.

— I-ai văzut de mai multe ori? o întrebai eu.

— Nu, numai o singură dată.

— Câți au fost?

— Șase, împreună cu cel din urmă.

— Poți să-ți amintești în ce zi au fost aici?

— Foarte bine, căci astfel de întâmplări rămân adânc întipărite în minte. Lunea viitoare vor fi patru săptămâni de atunci.

— Ai mai vorbit cu cineva despre asta?

— Nu.

— De ce nu?

— Am tăcut, fiindcă e în legătură cu scopul urmărit de mine, dar am cugetat mult asupra acestei întâmplări. În aceeași zi vroiam să vin iar aici, pentru a afla dacă se vor reîntoarce.

— Șacara! strigai eu.

— Ce este effendi? De ce ești așa mirat?

— Pentru că ai avut presimțirea lucrurilor pe care eu nu le-am putut descoperi decât cu greutate. Tu trebuie să fii sufletul și chiar ești într-adevăr Dșanneh; Dșanneh, care întrevește și presimte cu mult mai multă siguranță viitorul decât îi este posibil spiritului, altfel atât de mândru.

— Dșanneh? întrebă ea. Ai auzit acest nume de la Marah Durimeh? Este numele meu de alint! Așa îmi spunea ea întotdeauna, când mă atrăgea spre ea și-mi săruta părul, cu blândețe și dragoste maternă.

— Într-adevăr? Chiar așa? Numele cu care te dezmiardă? Copila mea, dacă Marah Durimeh, în asemenea clipe, ți-a dat un nume ca acesta, atunci în el este mult adevăr. Ți se spune „Șacara” ca să fii „recunoscătoare”? Pentru ce? Ca să fii nu numai Dșanneh ci ca să fii chiar în realitate ceea ce înseamnă acest nume.

— Nu te înțeleg, effendi, și totuși simt că-mi spui un lucru adevărat. Vorbeam mai înainte despre întoarcerea mea în acel loc. Țineam foarte mult să află dacă în această „Mejme-i-Jehud”^[13] ...

— Mejme-i-Jehud? o întrerupsei repede. Ciudat! Cum ți-a venit să dai numele ăsta tocmai acelui loc?

— Nu știu nici eu de ce mi-a venit să-i zic așa. Dar acum, să-ți povestesc mai departe, dacă ai timp, effendi.

— Pentru tine am întotdeauna timp.

— După cum știi, Marah Durimeh mi-a dat însărcinarea să observ cu discreție tot ce se petrece pe aici. Ustadul nu

trebuie să știe nimic, numai rezultatul îl va afla mai târziu. Nici nu-ți închipui ce putere are în mâna ei, care pare atât de slabă. Ea cunoaște „Umbrele”, faptele lor și nu-i slăbește niciodată din ochi. În ținutul acesta eu sunt cea care trebuie să văd ce se întâmplă. De aceea umblu pretutindeni și cercetez prin ruine.

— Chiar și noaptea? Într-adevăr nu ți-e frică? o întrebai eu.

— Tu cunoști ce e frica, effendi?

— Nu.

— De ce să-mi fie atunci mie frică? După cum ți-am spus, vroiam să vin iar aici, pentru a-i pândi pe cei șase oameni misterioși, ceea ce într-adevăr era cam primejdios, totuși n-am simțit nici un fel de teamă. A doua zi, iar am venit, să cercetez urmele. Duceau la încăperea unde, pesemne, avusese loc consfătuirea,

— Altceva ai mai descoperit?

— Nu.

— Care e locul unde s-a ținut întrunirea!

— E a doua încăpere după ce treci de ușa aceea îngustă,

— Te rog să mi-o arăți și mie.

— Chiar acum?

— Da.

— E întuneric beznă acolo. Așteaptă să aduc lumină.

— De unde? Din casă?

— Nu. Am ascuns aici lumânări, fiindcă am adeseori nevoie de ele.

Plecă, dar se întoarse repede, așa că ascunzătoarea unde pusese lumânările trebuia să fie prin apropiere.

Ne îndreptarăm spre ușa cea îngustă și de departe se părea că nu se putea trece prin tufișul din fața ei. De-a lungul peretelui era însă culcat la pământ, așa că fu chip.

Pătrunserăm într-o încăpere pătrată și înaltă, cu trei deschizături, dar bineînțeles fără uși. Printr-una din ele intraserăm noi, a doua, din stânga, dădea într-o sală lungă și îngustă, iar cea de-a treia, în fața noastră, răspundea în

sala de întrunire. Și la dreapta fusese o ușă, dar o zidiseră de mult. Sala de întruniri era susținută la mijloc de o coloană puternică, iar dușumeaua era acoperită cu lespezi mari de piatră, care, însă, abia se mai puteau vedea, din cauza gunoaielor îngrămădite acolo.

Aprinserăm o lumânare și ne îndreptarăm spre ușă care ducea în sala de întruniri. Încăperea asta era mai mică decât cea din față și n-avea nici o fereastră, așa că aerul era foarte greu aici. La peretele din fund se afla un fel de altar, iar deasupra acestuia o galerie, la care pe vremuri trebuie că ducea o scară care acum nu mai exista. În mijloc văzurăm niște scaune de piatră.

Șacara îmi dovedi că cei șase oameni șezuseră pe ele. Găsirăm locurile pe care fuseseră lipite lumânările de seu ce le aduseseră cu dânșii. Urmele erau încă destul de proaspete, așa că nu puteau fi mai vechi de patru săptămâni. Faptul acesta se potrivea cu ceea ce știam eu.

Luai lumânarea din mâna Șacarei ca să caut și alte urme. Nu găsii decât întipărituri de picioare de om, dar în clipa când vrui să mă las de căutat, zării în ultimul colț și o altă întipăritură. Era aceea a unei prăjini groase, care fusese proptită în pământ și rezemată de galerie. În apropiere mai zării și două crengi scurte, pe care le ridicai și le cercetai cu luare-aminte.

— De ce ai devenit așa de gânditor, effendi? mă întrebă Șacara. Sunt două bucățele de lemn și altceva nimic. Cine știe prin ce întâmplare au ajuns aici!

— Cine știe?... Eu. Și... altceva nimic, spui tu? E mult mai mult decât crezi. Când am intrat în încăperea asta, unde pederanii își țin întrunirile, m-am gândit îndată, pe unde i-aș putea pândi luna viitoare, când vor veni iar. Ar trebui să mă urc pe galerie, înainte de sosirea lor, dar după cum văd, n-am fost cel dintâi căruia i-a venit gândul ăsta. I-a mai pândit cineva.

— Cine oare?

— Din nefericite, aceste două crenguțe nu-mi spun cine. Dar acela care a fost, a avut nevoie de o scară, sau cel puțin de o prăjină, spre a se putea urca pe galerie. De aceea s-a dus în pădure, de unde a adus un trunchi subțire de copac. L-a curățat de crengi, câteva capete au rămas însă. A înfipt trunchiul în pământ, iar capătul de sus l-a rezemat de galerie. Când s-a urcat, a rupt aceste două bucățele. Dacă cineva se urcă în felul acesta și trage prăjina după dânsul, atunci poate fi sigur că nu va fi descoperit.

— Înțeleg, effendi; dar cine o fi fost?

— În orice caz nu un djanicun, căci n-ar fi avut nevoie de astfel de mijloace.

— N-a fost un djanicun?... spuse ea îngândurată.

Apoi adăugă:

— Effendi, acum îmi aduc aminte că am văzut o prăjină în felul cum ai descris-o.

— Unde?

— În turnul lângă care ați prins pe „iubitul” Pekalei.

— Când?

— În dimineața când am căutat aici urmele, în ziua aceea am fost și în turn și am văzut un trunchi subțire de molift, curățat de crengi. Lungimea lui s-ar potrivi cu înălțimea galeriei. Am crezut că un djanicun o fi fost pe acolo, așa că nu i-am dat atenție. După prânz am fost iar pe acolo, dar trunchiul dispăruse.

— Oh, atunci „iubitul” e acela care a pândit pe pederani și se pare că nu face parte din ceata lor. Dacă e o „Umbră”, trebuie să fie numai una de rând. E pus oare să raporteze șeicului ul Islam tot ce află? Sau o face numai pentru că e dintre acele „Umbre” care vor să se răzvrătească împotriva emirului lor? Nu trebuie să ne grăbim în presupunerile noastre, căci avem timp să ne gândim. Acum, hai să mergem.

Ieșirăm și ne îndreptarăm spre ușa care ducea spre sala cea lungă și îngustă, dar acolo nu găsirăm nimic deosebit.

Când ajunserăm însă la capătul sălii, văzurăm că nu era nici un perete, ci o grămadă de dărâmături, care ajungea până aproape de tavan.

— Șacara, strigai eu uimit, asta e grămada de dărâmături pe care am văzut-o în vis și din vârful căreia mă pândea „vrăjitorul”. Parcă i-aș vedea capul apărând deasupra ei! Ciudat lucru!

— Ciudat? întrebă ea. Effendi, effendi, se vede că nu-ți cunoști încă bine sufletul, cu toate că voi, oamenii din Apus, vă lăudați atât de mult cu știința voastră, pe care o numiți psihologie. Nu vrei să cauți și scara pe care te-ai urcat, în vis, până la umbra de lângă ușa deschisă?

— Scara trebuie să fie pe partea cealaltă, care e zidită.

— Atunci pune să se spargă zidul și sunt încredințată că o vei găsi.

— Negreșit că am să fac asta, dar când va veni vremea potrivită. Deocamdată aș vrea să ies iar la lumina zilei. A, stai nițel; mi-am adus aminte de ceva! Jos, după grămada de dărâmături, se află peștera cu apă, unde l-am dus pe „iubit”. Aș vrea să știi ce face.

Începui să mă urc pe morman, dar Șacara mă urmă îndată și, apucându-mă de haină, strigă:

— Pentru Dumnezeu! Bagă de seamă să nu cazi!

— Să n-ai nici o grijă. Mă țin bine.

— Totuși nu-ți voi da drumul de haină; dacă vei cădea, mă voi prăbuși și eu cu tine.

Vârful mormanului era destul de lat și bine bătătorit, totuși fui cu băgare de seamă. Șacara, mă ținea de haină. Aerul era umed, iar tavanul deasupra noastră acoperit cu mucegai. Strigai de câteva ori și în sfârșit primii un răspuns. Dar ce răspuns! Era, ca și cum jos ar fi urlat mii de glasuri. Nu putui înțelege însă nici un cuvânt. Îmi fu de ajuns să știu că „iubitul” mai trăiește, că nu căzuse de pe stâncă și nu se înecase. Coborârăm de pe grămadă și când ajunserăm jos, Șacara își ștergea fruntea îmbrobonită de sudoare și mă rugă:

— Effendi, trebuie să-mi făgăduiești că nu vei mai face niciodată ceva atât de îngrozitor.

— Spuneai doar adineauri că nu ți-e teamă de nimic, răspunsei eu.

— Pentru mine nu, dar pentru alții tremur. Haidem să ieșim repede. De te-aș vedea odată afară.

Mă trase după dânsa și-mi dădu drumul abia când ajunserăm în curte. Aici răsuflă ușurată și spuse:

— Acolo, înăuntru, nu vedeam decât pieirea, dar aici sunt la lumina soarelui și văd venind ajutoare din toate părțile. La răsărit stau gata kalhuranii, iar acolo unde sunt munții cei înalți, apare ajutorul Marahei Durimeh. Numai un semn să-i fac și ea trimite pe dată cetele de războinici iscusiți, pe care îi are pregătiți împotriva dușmanilor noștri.

— Ea are ajutorul pregătit? întrebai eu repede. Asta ar fi minunat pentru noi. Vasăzică știa că vom ajunge la o luptă?

— Da. Și îi are pregătiți. Vă puteți bizui pe şahinșah, căci el vă iubește și e stăpânitorul acestei împărății.

După ce spuse aceste cuvinte, ridică de jos vasul cu zmeură, pe care îl lăsase aici, când intrase în ruine împreună cu mine și zise cu un zâmbet drăgălaș:

— Boabele astea le-am cules pentru tine și pentru Halef. Sunt mai bune decât orice doctorie.

— Du-le toate lui Halef, Șacara; eu mă simt bine și-mi voi culege singur altele.

— Bine. Atunci voi pleca înainte. Hanneh știe că voi veni și mă așteaptă.

Rămăsei în urmă și mâncai din zmeura care creștea din belșug pe aici. Deodată auzii pe cineva strigându-mă pe nume și când mă întorsei, zării pe Kara Ben Halef care sărise peste zid și alerga spre mine.

— Sihdi, a venit un oaspete foarte înalt, zise el.

— Cine?

— N-am voie să-ți spun.

— De unde a venit?

— Nici asta nu mi-e îngăduit să spun. Vino tu însuși să vezi.

— E un oaspete bine venit?

— Foarte.

O luarăm spre casă și pe drum, tânărul haddedihih îmi povesti:

— Făceam tocmai plimbarea mea călare spre „Trecătoarea iepurilor”, când văzui venind o ceată de călăreți, însoțită de unul din djanicunii care plecaseră cu Ustadul. Căpetenia era un persan foarte nobil. Știa că Ustadul e plecat și a întrebat de tine, vrând să vină să te vadă. M-am întors cu dâșii și chiar acum am ajuns acasă. Persanul a vorbit cu Șacara și cu Pederul și amândoi au deschis în grabă catul de sus al turnului, unde sunt câteva odăi pentru oaspeții de seamă și unde va fi găzduit și el. Acum e în sală.

— Cu câți servitori a venit?

— Numai cu trei oameni pentru îngrijirea cailor.

— Un boier atât de mare, în ținutul acesta nesigur, a venit numai cu trei servitori?

— Pentru siguranța lui se îngrijise el, căci până la trecătoare îl însoțise o ceată de kalhurani, pe care i-a trimis înapoi de acolo. Cu totul are opt cai cu dânsul: patru pentru călărit, trei de povară și unul liber, care pare să fie foarte prețios, căci e acoperit cu o pătură frumoasă. Până și coada îi e învelită într-un vâl subțire, așa cum îl poartă cucoanele pe față. Nu e ciudat asta?

— După câte spui tu, calul pare să fie într-adevăr foarte prețios. Dar vom vedea.

Când ajunserăm în curte, caii nu mai erau acolo ci fuseseră duși deocamdată în bolta în care se aflaseră soldații prizonieri. Mă dusei în sală, unde zării pe străin și pe Peder. Cel dintâi purta veșminte persane de călătorie. Când mă văzu, se ridică de la locul său și ne recunoscurăm pe dată.

— Djafar! strigai eu.

— Salvatorul meu! răspunse el.

Veni repede spre mine, mă îmbrățișa și mă sărută de mai multe ori, pe gură, pe frunte și pe obraji. Când ne întâlnisem în America, mă purtasem de câteva ori aspru cu dânsul, dar el părea să fi uitat lucrul ăsta. Bucuria de a mă revedea era foarte mare și fiecare din noi ne puserăm întrebări peste întrebări, pentru a afla ce mai făcusem de la despărțirea noastră. Îl întrebai de unde știa că mă aflu la djanicuni. El dădu mirat din cap și zise:

— N-ai știut că sunt bun prieten cu Ustadul?

— Ba da.

— Și nu-ți poți închipui că prima știre pe care mi-a spus-o, a fost că te afli aici? Îi povestisem ce-ai făcut pentru mine și că doresc mult să te revăd. M-a ținut la curent cu starea sănătății tale, dar l-am rugat să nu-ți spună nimic despre mine, căci voiam să-ți fac o surpriză. În sfârșit, iată-mă aici și îți aduc salutări.

— De la cine? întrebai eu.

— De la şahinșah.

— De la şah? spusei eu foarte uimit.

— Nu trebuie să te miri. I-am povestit de multe ori despre tine și tot ce-ai făcut pentru mine. Apoi a mai venit cineva, care i-a vorbit și mai mult de tine: un englez pe care îl cheamă David Lindsay...

— Lindsay e la Ispahan? îi curmai repede vorba.

— A fost, dar acum a plecat.

— Încotro?

— După câte știu, deocamdată la Iesd. De acolo vrea să vină înapoi și de aici e vorba să plece cu tine mai departe. Nu știu însă dacă va ajunge până aici, căci cu dânsul se află o rudă a lui, un general, care nu-l slăbește o clipă măcar. Lindsay mi-a fost prezentat și mi-a povestit despre tine lucruri atât de interesante, încât l-am rugat să mă viziteze. Apoi i-am vorbit și şahului despre el și într-o seară am fost toți trei împreună și am vorbit mult de tine. E deci ușor de înțeles că şahul s-a interesat de tine și se bucură să te știe

în țara lui. Când a aflat că vreau să vin să te văd, mi-a spus să-ți aduc salutări din partea lui și încă două lucruri, din care unul te va bucura, fiind o dovadă a favoarei lui, celălalt însă e ceva foarte ciudat, ce te va uimi. Cum nu sunt obosit și n-am nevoie de odihnă, aș vrea să-mi îndeplinesc îndată însărcinarea primită. Ai timp, effendi?

— Da.

— Atunci vino cu mine în odaia care mi-a fost pregătită.

Ne urcarăm în turn, unde doi servitori duseseră bagajele lui Djafar. Acolo era numai Șacara, care făcea curățenie. Vru să se depărteze îndată, dat o rugă să rămână. Pe când Djafar desfăcea unul din pachete, mă apropiai de fereastră, de unde avui o priveliște tot atât de frumoasă ca și din odaia mea.

După ce desfăcu pachetul, începu să scoată lucrurile și văzui o pereche de pantaloni persani din mătase albastră, o cămașă de mătase albă, o vestă albastru închis, din lâna cea mai fină, o haină de cașmir subțire, un brâu lung foarte fin și un fel de palton tivit cu blană scumpă, o căciulă de blană neagră de miel, de o calitate cum numai un împărat o poate dărui, o pereche de pantofi, una de ghete și alta de cizme din piele fină de gazelă.

— Privește! mă îndemnă Djafar. Veșmintele astea ți le trimite Stăpânitorul, ca o dovadă a prieteniei sale. Le-a ales cu mâna lui, după ce i-am descris statura ta. Din calitate, stofelor, vei vedea deosebita cinste pe care ți-a făcut-o. Ești învățat să cugeți mai adânc și hainele acestea vor însemna pentru tine mai mult decât pentru un altul.

Bucuria mea fu mare, căci nu mă așteptasem la o cinste atât de deosebită, dar creșcu și mai mult când desfăcu un al doilea pachet, din care scoase niște veșminte la fel pentru Hagi Halef Omar. Știam că bucuria lui nu va cunoaște margini, căci nu se mai întâmplase ca un haddedihi să fi avut parte de o cinste atât de mare de la șahinșah.

— Și acum vine al doilea lucru, cel mai ciudat, urmă Djafar. Venind încoace, m-am abătut întâi pe la castelul Mihribani, unde se află acum Stăpânitorul. După ce am plecat de acolo, după un drum de o zi, m-am întâlnit cu Ustadul, care se ducea să-l vadă pe şah. Mă ruga să mai aștept, apoi să mă întorc cu dânsul încoace, dar nu mă învoii. Cu prilejul acesta mi-a povestit multe din câte s-au petrecut aici, dar nu toate. Mi-a spus că ai aflat și de Syrr, calul enigmatic, pe care mi l-ar fi dăruit şahinşahul. Te rog să-mi spui ce știi despre dânsul.

Îi spusei ce aflasem despre Syrr dar nu era mult și nici prea de înțeles.

— Ți s-au povestit lucruri și adevărate și neadevărate, urmă Djafar. A fost o idee minunată din partea Stăpânitorului să-și dresseze calul cel mai bun în ascuns, fără nici un martor, în așa fel cum l-a dresat pe Syrr. Nu-l poate călări decât dânsul singur și nu ascultă decât de şahinşah. Dacă îl încalecă altcineva, nu se urnește din loc. Se lasă dus de frâu, dar singur nu merge cu altcineva călare pe el. Pentru a nu fi stricat de numeroșii grăjdari și prin năravurile altor cai, l-a dat în paza mea, unde nu e supărat de nimeni. Grajdul meu mic, dar frumos, e aproape gol și eu, nefiind un călăreț bun, nu e nici o primejdie că-l voi încăleca pe Syrr. Prin urmare nu e adevărat că mi-a fost dăruit mie. Când Stăpânitorul are nevoie de dânsul, vine singur să-l ia și tot el singur îl aduce înapoi. Dar şahul nu oprește pe nimeni, ci dimpotrivă îi face plăcere, dacă așa-zisii „călăreți desăvârșiți” vin și mă roage să le dau voie să arate că Syrr îi va asculta. N-a fost încă nimeni care să-l poată călări și toți au trebuit să plece rușinați, fiindcă n-au putut să descopere taina cu care şahul a învățat calul. Te uiți la mine și zâmbești, effendi. Îți închipui cumva că tu o vei descoperi?

— Aș putea să fac cel puțin o încercare, răspunsei eu.

— Chiar te rog s-o faci.

— Când?

— Când vei vrea.

Îl privii din nou și spusei:

— Djafar, am auzit că ai adus un cal învelit cu mare îngrijire cu o pătură. Nu cumva...?

Nu îndrăznii să-mi isprăvesc vorba, dar el râse mulțumit și urmă:

— ... e Syrr, calul Stăpânitorului! Da, el e. L-am adus cu mine.

În primul moment n-am fost în stare să spun nici un cuvânt, atât eram de buimăcit, dar în cele din urmă zisei:

— Ce cutezanță din partea ta! Ce va spune șahul, când va afla ce ai făcut? Ți-a încredințat pe Syrr, să nu fie supărat de nimeni, iar tu îl cari atât de departe, îl expui la toate primejdiile de care tocmai acest cal ar trebui ferit!

Râse și mai tare ca adineauri și răspunse:

— În loc să te bucuri, îmi faci muștrați; văd că ești supărat de-a binelea. Socotesc însă asta ca un semn bun și te voi liniști. N-am cutezat nimic. Syrr și cu mine am fost însoțiți de un detașament din garda șahului până la kalhurani și apoi acești prieteni ne-au adus până aproape de voi, așa că în drum nu ni se putea întâmpla nimic. Și tocmai pentru a nu obosi calul, n-am așteptat pe Ustad, ci mi-am urmat încet drumul. Și dacă ți-am spus că am fost însoțiți de un detașament din garda șahului, asta înseamnă că am adus calul cu voia lui. El însuși a fost acela care a avut ideea să-l trimită înapoi.

— Trebuie să mărturisesc că sunt cu adevărat înmărmurit.

— Înmărmurit? Ei bine, am să te fac iar să te miri, dacă îți voi spune că pe Syrr nu l-am adus pentru nimeni altul decât pentru tine!

— Pentru mine? Fii serios...

— Da, da; pentru tine și iată cum s-au petrecut lucrurile: povestisem șahului că ești un călăreț bun. Dar nu e asta pricina. Toți ceilalți care n-au putut călări pe Syrr au crezut că sunt nu numai călăreți buni, dar chiar neîntrecuți.

Vorbisem de înțelegerea și dragostea ta pentru animale, iar Lindsay despre Rih, cel mai minunat cal al haddedihiilor și despre toate minunile pe care le-ai făcut călare pe el. Atunci șahul a spus că tu ai putea fi acela care ar fi în stare să-l călărească pe Syrr afară de dânsul și s-a sfătuit cu mine dacă să ți-l încredințeze sau nu. Eu i-am spus să nu o facă, fiindu-mi teamă să iau asupra mea o asemenea răspundere. Dar tocmai împotrivirea mea l-a făcut să creadă că Syrr va fi în mâini bune nu numai acasă la mine, dar și în timpul călătoriei și mi-a poruncit să-l iau și pe el, Repet că mi-a poruncit, așa că am fost nevoit să-l ascult.

— Djafar... Mirza...! Dar înainte de toate, spune-mi cum să te numesc?

— Pur și simplu Djafar. Ceilalți n-au decât să-mi dea titlul care mi se cuvine și să-mi spună Mirza, tu însă nu.

— Ți mulțumesc. Acum să vorbim iar despre cal. Nu pot să-mi închipui că șahul ți-a încredințat pe Syrr numai ca să vadă dacă mă va asculta sau nu. Trebuie să fie și altă pricină.

— Întocmai. Poți s-o numești cum vrei; eu socotesc că e de ordin psihologic. Stăpânitorul spune că e o problemă de mare însemnătate și el nu e numai curios, ci mai mult decât atât. Spunea că Syrr e într-adevăr un cal neprețuit, dar totuși nu va fi o răsplată prea mare pentru dezlegarea problemei. Totuși vrea să aștepte rezultatul, înainte de a spune mai mult. Effendi, înțelegi ce vrea Stăpânitorul?

— Da.

— Atunci dă-ți osteneala să dezlegi problema.

— Numai cu osteneala nu voi putea face nimic. Dacă Syrr nu mă îndrăgește din prima clipă, atunci nici nu mai face să încerc să-l încălesc. Spune-mi, ce-i place mai mult?

— Merele sunt mâncarea lui preferată.

— Are vreun obicei de care trebuie să ții seamă, ca să nu se irite?

— Nici unul.

— Are vreo parte a trupului care nu trebuie atinsă?

— Nici asta. Dar văd că ești cunoscător, effendi și te pricepi cum trebuie să se poarte cineva eu un astfel de cal.

— Îi place lui Syrr să stea în grajd?

— Nu. Preferă să fie lăsat sub cerul liber, chiar și noaptea.

— Are ciudățenii în privința apei sau a nutrețului?

— Nu cunosc nici una.

— Atunci voi face încercarea, dar te rog un singur lucru.

— Ce anume?

— Din clipa asta sunt eu stăpânul calului. Nimeni n-are voie să-l atingă, fără încuviințarea mea. Nici chiar tu.

La auzul acestor cuvinte se posomorî și mă întrebă:

— Îți dai seama ce răspundere iei asupra ta, effendi?

— Negreșit că da.

— Calul nu e al meu și oricărui altul i-aș refuza ce ceri tu, chiar și Ustadului, pe care îl cunosc atât de bine. Însă în tine am încredere. Syrr să fie deci al tău; bineînțeles numai pentru timpul cât vom sta aici. Ești mulțumit?

— Da.

— Atunci du-te la el, în timp ce eu îmi voi orândui lucrurile aici.

Șacara luă veșmintele pe care mi le trimisese șahul, pentru a le duce în odaia mea. Pe ale lui Halef voia să i le dea Djafar personal.

— Îl cunosc din povestirile lui Lindsay, zise el zâmbind. Pentru Halef vor avea mai mare preț dacă le va primi chiar din mâna trimisului șahului.

Când coborâi în curte, mă dusei îndată la bolta în care se aflau caii, unele găsii și pe grăjdari.

— Ați spus cuiva aici că l-ați adus pe Syrr? îi întrebai eu.

— Nu, fu răspunsul. Djafar Mirza ne-a poruncit să nu spunem nimănui nimic.

— Să tăceți și de acum înainte, căci nimeni nu trebuie să știe că Syrr e al meu; îl voi îngriji cu însumi și nimeni n-are voie să se atingă de dânsul. Ce șa se pune pe el, când îl călărește șahul? Fără îndoială că una persană!

— Ba nu, o șa arabă.

— Cum se poartă cu alți cai?

— Nu se apropie de ei, căci e mândru. Nu rabdă să-l atingă vreunul și nici el n-a atins până acum pe un altul.

— Știi sigur asta?

— Da, căci eu l-am îngrijit de la început.

— Atunci te voi întreba pe tine, când voi vrea să știu ceva. Îi place apa rece?

— Foarte mult. E nespus de mulțumit când îl speli. Stăpânitorul l-a luat odată cu el la lacul Narghis. Pe atunci era încă tânăr și era lăsat să alerge liber. Era cel mai frumos cârlan din lume. Când intra în apă, nu-l mai puteai scoate. Effendi, te rog să-l îngrijești bine, căci mi-e tare drag.

— Fii fără grijă; e în mâini bune. Cum îi vorbești? În limba persană?

— Ba nu, în limba mea. Sunt arab din tribul djubeileh.

Îi cerui să-mi spună cuvintele pe care era deprins Syrr să le audă, apoi scosei calul din boltă, spre a-l duce la pășune. Șacara dusese veșmintele în odaia mea, apoi venise și ea în curte. Luase parte la convorbirea mea cu Djafar, se interesa foarte mult de cal și mă rugă s-o iau cu mine. Când trecurăm prin grădină, culesei două mere: unul obișnuit și unul ales și foarte aromat, care mirosea a stafide. Ținând în fiecare mână câte unul, le întinsei calului în același timp. Nu se repezi la ele, cum ar fi făcut orice alt cal, ci le mirosi cu luare-aminte, apoi luă pe cel aromat. Văzând aceasta, Șacara spuse:

— Effendi, ăsta nu-i animal, știe să aleagă ce-i mai bun și nu e lacom. Privește ce încet mestecă; întocmai ca un om, când mănâncă ceva deosebit de gustos. Un alt cal, ar fi luat de mult și al doilea măr. Privește; abia acum îl ia, încet de tot, ca și când ar vrea să-ți facă numai plăcere ție. Syrr e un cal foarte nobil. L-am și îndrăgit.

Îl bătui cu mâna pe coapsă, cum se face de obicei, când se dezmiardă caii. Syrr ridică unul din picioarele dinainte și

mișcă coada. Îmi dădui seama că nu-i place astfel de dezmierdare. Când ajunserăm la izvor, îl lăsai să se adape în voie. Încercă întâi gustul apei, apoi bău cu vădită plăcere, făcând din când în când câte o pauză, ca un cunoscător care soarbe o băutură bună. Apoi îl dusei spre pășune și începui să desfac pătura cu care era încă învelit. Când îl descoperii, văzui că era tot un armăsar. Dar ce armăsar! N-avea nici cea mai mică pată și coada îi ajungea până la pământ. Părul era moale ca mătasea și de culoare neagră, dar vârfurile firelor aveau un luciu alb și sclipitor, cum nu mai văzusem niciodată. Și trupul său era de o frumusețe neasemuită și fără nici cel mai mic cusur.

Pe când îl admiram, Assil, care era în apropiere, mă zări și alergă spre mine. Îl dezmierdai, apoi el se apropie de Syrr. Nici lui nu-i prea plăceau alți cai, de aceea înainta încet și cu băgare de seamă. Syrr stătea nemișcat. Aveam în fața mea doi armăsari din cei mai minunați. Ce se va întâmpla oare? Assil ciuli urechile, se apropie și mai mult de Syrr, mirosi respirația acestuia, apoi necheză voios, întinse botul și... dădu lui Syrr o sărutare.

Da, caii sărută! Cine nu știe asta, nu i-a observat niciodată mai de aproape.

O astfel de intimitate i se păru pesemne foarte îndrăzneață armăsarului șahului. Ridică deodată capul, trase urechile înapoi, deschise gura, încât i se putură vedea dinții frumoși și sănătoși, necheză, închise iar gura și... sărută la rândul său pe Assil.

— Ce frumos e și bun, effendi, spuse Șacara. Mi-a fost teamă că se vor lua la bătaie, dar au recunoscut amândoi că sunt cai nobili.

— Ai putea să-mi faci rost de câteva cârpe moi? o rugai eu. A asudat fiind învelit cu pătura și vreau să-l șterg de nădușeală.

— Să aduc și perie și țesală? mă întrebă ea.

— Azi încă nu. Să lăsăm asta pentru mai târziu.

Şacara plecă să aducă cele cerute de mine, iar eu rămânând singur cu Syrr începui să-l dezmierd ușor și să-i vorbesc, pentru a mă împrieteni cu dânsul. Cu mișcări line îi netezii părul, ceea ce păru să-i facă mare plăcere. Când se întoarse Şacara, calul se deprinsese într-atât cu mine, încât nu vru să se mai depărteze. Fata observă aceasta și-mi spuse:

— Să ne ducem la izvor, dacă vrei să-l speli. Eu voi merge pe jos, iar tu vei putea călări.

Și într-adevăr, când îl încălecai, Syrr porni ascultător, fără cea mai mică împotrivire. Minunea se înfăptuie. Ceea ce nu putuse să facă nimeni altul, reușisem eu.

— Cât îmi pare de bine, effendi! Ce va spune Djafar Mirza când va afla?

— Nimic, căci nu vreau să știe că am reușit, răspunsei eu. Și pe tine te rog să taci, Şacara. Înainte de a spune ceva, vreau să-l cunosc bine pe Syrr și asta trebuie s-o fac în taină. Mă gândesc și la alergări. Dacă Syrr e așa cum mă aștept, atunci nu-mi pasă de nici un potrivnic, oricât de bun ar fi.

Începui să-l spăl și Şacara voi să-mi ajute, dar n-o lăsai. Calul trebuia să știe că nu voiam să fiu numai stăpânul său, ci să și îngrijesc cu mâna mea de el. După ce isprăvii cu spălatul, mă depărtai de el și-l chemai. Spre marea mea bucurie Syrr veni și mă urmă ascultător.

Când intrarăm în curte, zării pe Hanneh sus, pe terasa de deasupra sălii, făcându-mi semn să mă urc și eu acolo.

Găsii pe Halef șezând, rezemat de câteva perne. Veșmintele aduse de Djafar erau întinse înaintea lui, fata îi strălucea de bucurie și îmi spuse încântat:

— Sihdi, sunt cât se poate de fericit. Djafar Mirza, trimisul șahului a fost la mine și mi-a adus aceste daruri. Știu că le-am primit numai mulțumită faptului că sunt însoțitorul tău, dar totuși bucuria mea e foarte mare!

După ce mai stătui câțva timp de vorbă cu Halef, mă dusei să iau cina cu Djafar, Pederul și profesorul de muzică,

pe care îl invitase de asemenea la masă, căci acest om merita să i se dea o atenție mai mare. După masă rugai pe Djafar să vină în odaia mea, ca să mai stăm de vorbă. Despre atentatul plănuit împotriva lui, nu-i spusei însă nimic, căci primejdia nu era încă apropiată și nu voiam să-i stric chiar din prima zi plăcerea șederii sale la noi. Se înțelegea de la sine că va rămâne aici până în ziua când vor avea loc alergările. Spusese că nu e obosit de drum, totuși către miezul nopții, deși conversația noastră era foarte însuflețită, mă rugă să-i dau voie să se ducă la culcare. Îl însoții până la turn, apoi mă întorsei în odaia mea, ca să mă odihnesc și eu. Lumina lunii era destul de puternică, astfel că de la fereastra mea puteai vedea caii, care erau culcați. Unul din ei stătea ceva mai departe de ceilalți. Era Syrr.

Când mă culcai, îmi adusei aminte că vinerea trecută, azi o săptămână, mi se vorbise pentru întâia oară de „serbarea de cincizeci de ani” și de alergări. Câte nu se petrecuseră în cursul acestei săptămâni și ce progrese făcuse starea sănătății mele!

Când mă deșteptai a doua zi dimineața, Djafar mai dormea. Mă dusei la cai și Assil veni repede spre mine când mă zări, Syrr se ținu ceva mai rezervat. Picioarele dinainte îi erau ude, de unde dedusei că fusese la izvor să bea apă. Culesei câteva mere, pe care el le mancă, mestecându-le încet, apoi mă dusei să-l caut pe Peder, ca să mă sfătuiesc cu el în privința măsurilor de siguranță pe care trebuia să le luăm pentru apărarea lui Djafar. Trebuia să fim cu atât mai cu băgate de seamă, cu cât lui nu voiam să-i spunem încă nimic. Păzitorii satului fură însărcinați să vegheze cu mai mare luare-aminte, din ce se apropia ziua alergărilor la care aveau să vină mulți străini. Cu prilejul acesta vorbii iar despre drumurile care duceau spre sat și de acela pe care fuseserăm aduși la casa Ustadului, după săritura peste prăpastie.

— Ai mai fost pe acolo, effendi? mă întrebă el.

— Nu, răspunsei eu. E departe de aici?

— Cale de un sfert de ceas.

— Numai atât? Ai avea timp să mergem până acolo?

— Da. Sunt două drumuri: unul pornește din sat, altul de la turn. Amândouă se întâlnesc mai târziu. Vrei să mergi?

— Da. Haidem!

Valea djanicunilor avea trei ieșiri: una spre răsărit, prin „Trecătoarea iepurilor”, alta spre miazănoapte, spre ținutul kurzilor taki și a djanicunilor de la miazăzi, iar a treia la răsărit, spre Darach-y-Djib, „Valea înfundată”. Pe aici veniserăm noi, iar pe la miazănoapte Hanneh și Kara Ben Halef. Drumul spre „Valea înfundată” ducea printre munții pe care erau așezate biserica și ruinele. Acești munți se apropiau aici atât de mult, încât erau despărțiți numai printr-o trecătoare îngustă. În partea de jos era poteca ce ducea spre sat, iar mai sus aceea pe care ne aflam noi. Trecea printr-o pădure așezată pe un povârniș, iar de jos se auzea vuietul unei ape ce curgea înspre lac. Apa venea din prăpastia stâncoasă peste care săriserăm cu caii noștri. După câțva timp ajunserăm la locul unde drumul din sat se unea cu al nostru, iar de aici nu mai avurăm de mers mult până unde ne puseserăm viața în primejdie pentru a scăpa de „izgoniți”. Când ne apropiarăm, văzui că se făcuse un pod nou. Când ajunsei pe el, privii în adâncime și măsurai cu ochii lățimea prăpastiei; mă înfiorai la gândul că mă încumetasem să sar peste ea, călare. Cum fusese cu putință să îndrăznesc așa ceva?!

Pesemne că Pederul îmi ghicise gândurile, căci zise:

— Nimeni nu s-a mai încumetat să facă o astfel de săritură și nici nu va îndrăzni s-o facă. Privește podul, effendi; vezi ceva la el?

— Negreșit. Se poate trage în sus.

— Da. După experiența cu izgoniții, nu ne-am mai putut hotărî să facem un pod fix, care ar fi trebuit nimicit în caz de război. Ustadul a pus pe fierarul nostru să facă lanțuri trainice și pe tâmplar să facă scripetele pe care îl vezi prins de stejarul de colo. Acum podul poate fi tras în sus de un

singur om. Asta e o minune pe care n-o înțeleg, căci podul are o greutate de cel puțin zece ori mai mare decât aceea a unui om.

— Nu e o minune, ci foarte ușor de înțeles. Roțile formează o macara, prin care puterea omului se mărește atât de mult, încât unul singur e de ajuns să poată ridica podul. Ustadul cunoaște foarte bine această lege a naturii.

— Și crezi că un astfel de pod e bun?

— Da. Dar așa cum e așezat acesta, trebuie să fii cu băgare de seamă să nu rămâi singur de partea cealaltă și să ți se închidă drumul.

La întoarcere luarăm drumul care ducea spre sat.

Când ajunserăm acolo, zărirăm pe Djafar, care coborâse din odaia lui, dar care nu ne văzu îndată. I se spusese că plecasem împreună cu Pederul și pornise și el să ne întâlnească. Descoperise barca la locul de acostare și chemase pe profesorul de muzică, iar acum întinseseră pânza și se luau la întrecere cu vreo șase cămile, care se antrenau pe mal, pentru alergări.

După cum ne amintim, la întrebarea lui Halef ce cai vor lua parte la alergări, Pederul răspunsese astfel: „Nu vor fi numai cai. Vom pune să alerge tot felul de animale de care avem aici: oi, capre, măgari, catâri, cămile de pavară și de călărie, cai obișnuiți și la urmă vor fi câteva curse de animale de cea mai curată rasă”. Alergările aveau deci să înceapă în glumă, pentru a se sfârși foarte serios. Când se luase această hotărâre, nu-și închipuise nimeni că alergările plănuite între prieteni se vor preface într-o luptă de întrecere cu dușmanii. Totuși, hotărârea rămânea neschimbată, ca începutul să se facă în glumă, oricare ar fi sfârșitul.

Djafar și profesorul de muzică traseră barca la mal, apoi ne duserăm împreună la. Masă. După masă făcui cu Kara o plimbare călare, care dură vreo două ore. Cum la întoarcere nu mă simții deloc obosit, spusei lui Kara că pe la miezul nopții vom merge să vedem ce mai face „iubitul”

Pekalei, așa că-l rugai să pregătească tot ce trebuie pentru acest drum.

Până atunci nu se petrecuse nimic de scamă. După cină mă dusei să stau de vorbă în odaia lui Djafar, deoarece de la dânsul puteam pleca când vroiam, pe când dacă ar fi venit el la mine, ar fi trebuit să aștept până când se ducea el la odihnă. Când coborâi, găsii pe Kara așteptându-mă. Drumul prin poarta cea mare ar fi fost mai scurt, totuși aveam motive să fac ocolul pe la ruine. Voiam să-mi întipăresc bine în minte toate amănuntele, nu numai pentru a putea merge noaptea pe jos acolo, ci și călare. Aveam intenția să-l antrenez în ascuns pe Syrr și asta n-o puteam face decât pe timpul când toată lumea dormea.

Merserăm deci pe la ruine, spre locul de acostate, unde găsirăm barca. Ne urcarăm în ea, vâslirăm până la canal, trecurăm prin el și pătrunserăm în cazanul din față, ca și data trecută. Mă așteptasem ca prizonierul nostru să scoată un strigăt de mulțumire când ne va auzi venind, dar nu auzirăm nici un zgomot, deși vâsleam atât de tare, încât ecoul se spârgea cu putere de pereții bolții subterane.

— O fi murit, zise Kara. Poate a căzut de pe stâncă și s-a înecat.

— Tot ce se poate. Vom vedea.

Ne apropiară repede și acum, cu tot întunericul, prizonierul ar fi trebuit să vadă și lumina noastră. Dar nici acum nu auzirăm vreun semn de viață. Când ajunserăm aproape de tot, îl zărirăm cocoțat pe stâncă. De o parte el, de cealaltă scheletul. Aprinseserăm două făclii, așa că lumina era destul de mare ca să-i putem vedea bine și fața. Era rezemat cu spatele de o ridicătură a stâncii și ținea ochii închiși. Când oprirăm barca și traserăm vâslele, el îmi spuse cu o voce ciudat de liniștită:

— Ați venit iar?... Știam că veți veni. Îți poți închipui ce-am făcut?... Nu?... M-am închinat!...

Acest din urmă cuvânt mă mișcă adânc, ca și când m-aș fi așteptat să-l spună. Făcu o pauză și când văzu că nu

răspund îndată, urmă:

— Effendi, vreau să mărturisesc... să mărturisesc tot... Nu numai vreau... ci trebuie să mărturisesc... trebuie... înțelegeți!

— Negreșit că vei spune iar minciuni, zisei eu.

— Să mint?... Aici?... Effendi, aici orice minciună trebuie să se prefacă în nebunie, sau în adevăr. Altă ieșire nu este. Acum cercetează-mă și dă-ți seama dacă am înnebunit. Dacă nu, atunci nu poți aștepta decât adevărul de la mine.

— Spune-mi cum ai reușit să recâștigi liniștea asta atât de nelămurită pentru mine?

— Cum?... Ce întrebare! Unde aș fi putut să mă liniștesc, dacă nu aici? Aici se împietrește oricine și învață să se închine. Oh, effendi, am adormit de mult ce am răcnit și am urlat. Și atunci am avut un vis îngrozitor, pe care nu-l voi uita cât voi trăi. Când m-am trezit, n-am putut face altceva decât să mă închin și am spus cuvintele: „Iartă-mi, Doamne, păcatele!” Apoi am auzit loviturile de vâsle și am văzut lumina din barca voastră. Voi face ce veți hotărî voi, dar vă rog să nu fiți cu inima de piatră.

Se vede că pedeapsa fusese grozavă pentru dânsul și o prelungire a ei ar fi fost o cruzime, cu atât mai mult că eram încredințați că în sfârșit îl adusesem acolo unde vroiam. De aceea răspunsei:

— Jalea omenirii trebuie să înduioșeze și pietrele; de ce n-ar înduioșa și pe oameni? Dacă te-ai închinat, atunci mi-am ajuns scopul. Te voi scoate de aici.

— Ai vrea să faci asta?! Tu..., acela pe care vroiam să-l înșel ca pe nimeni altul?

— Pentru cele ce ai făcut altora, n-am să te judec, iar pentru cele ce aveai de gând să-mi faci mie, te iert. Iată mâna mea. Coboară în barcă.

Mă ridicai în picioare și îi întinsei mâna, să-l ajut să se dea jos de pe stâncă.

— Mai așteaptă, effendi. Trebuie să-ți fac mai întâi mărturisirea.

— Nu aici, unde aveai să te împaci numai cu conștiința ta. Afară te așteaptă un altul.

— Un altul? întrebă el repede. Effendi, ai darul să-mi citești în suflet? Când eram la ruine și mă uitam la biserică, râdeam de prostia acelor care clădesc asemenea lăcașuri pentru o ființă care nu este și nu va fi niciodată. Aici însă, a întins mâna în întuneric și mi-a dezvelit sufletul. Și atunci am înțeles care e puterea asta mare. Să mergem la biserica voastră, effendi. Acolo e locul cel mai potrivit pentru o spovedanie.

— Să mergem.

Îngenunche, îmi luă mâna și o sărută, apoi coborî în barcă. Când începurăm să vâslim, se mai uită încă o dată înapoi spre stâncă și spuse:

— Las în urma mea scheletul care mi se pare că ar fi al meu. Acum am unul nou, dar nu mai e din oase înțepenite, ci o voință vie de a îndrepta ce am greșit.

Se așezase în mijlocul bărcii între Kara și mine și, pe când vâsleam spre canal, privea când la dreapta, când la stânga, la undele mișcătoare.

— Iată-i că vin! zise el, acoperindu-și ochii cu mâna.

— Cine vine? îl întrebai eu.

— Duhurile zilelor mele, toate, toate!... Le văd cum înoată în urma noastră. Capetele lor apar la suprafața apei!

Îmi adusei aminte de visul meu și de duhurile care mă urmăriseră pe lac. Când intrarăm în canal, el repetă:

— Și aici mă urmăresc, unul lângă altul!

— Liniștește-te, răspunsei eu. Sunt numai în închipuirea ta.

— Crezi?... Atunci lasă-mi această închipuire. Zilele vieții mele să vină după mine până la biserică, acolo mă voi închina și atunci nădăjduiesc că vor dispărea.

Când ajunserăm afară, furăm învăluiți de lumina lunii. La început, o luai drept înaintea, așa cum făcusem și în vis. Se părea că o putere în sufletul meu mă îndemna să fac așa și nu altfel. „Iubitul” mă întrebă:

— Sunt oare valurile pricinuite de barca noastră, care se întind tot mai mult? Mai văd și acum o sumedenie de capete, care vin dinăuntrul muntelui. Ceata lor se face tot mai numeroasă.

Ajunserăm la locul unde mă oprisem în vis. Aici îndreptai barca spre malul de la miazăzi, spre punctul unde duhurile mântuite se urcaseră pe uscat. Coborârăm și noi din barcă și o traserăm o bucată de drum de-a lungul malului, pentru a găsi un loc unde s-o putem lega. Făcliile le stinsesem.

„Iubitul” îmi întinse mâinile și zise:

— Leagă-mă, effendi.

— De ce?

— Ca să nu fug în drum spre biserică.

La aceste cuvinte îi pusei mâna pe umăr, privii drept în ochi și îi spusei:

— Vrei doar se te ridici până la Dumnezeu și îmi ceri să te leg? De când e lumea, glasul nici unui om n-a reușit să ajungă până la Dumnezeu, dacă „mâinile rugăciunii” i-au fost legate. Ridică-te dar până la el, însă liber.

— Liber!... Liber!... strigă el plin de bucurie, ridicând amândouă, mâinile spre cer.

Ai dreptate, effendi. N-am să fug, ci voi rămâne lângă tine, ca un câine credincios lângă stăpânul său pe care îl iubește... da... îl iubește!

— N-ai să poți rămâne lângă mine, căci nu mă duc la biserică.

— Atunci va merge Kara Ben Halef?

— Nici el. Vom rămâne aici și te vei duce singur.

— Singur?

Se dădu câțiva pași înapoi și mă privi uimit.

— Nu mergeți cu mine? întrebă el. Nici unul din voi? E adevărat ce spui?...

— Da.

— Effendi!... Sihdi!... Emir!... Sunt un hoț, un falsificator, un înșelător, un tovarăș al ucigașilor! Am avut de gând să

vă nimicesc, pe tine și pe voi toți! Am scos din minți pe Pekala, am atras pe Tifl de partea mea, care au fost și sunt încă amândoi oameni buni, care v-au iubit și vă vor iubi întotdeauna. Și tu îmi dai drumul, mă lași cu desăvârșire liber!? Știi ceva? Adineauri, în văgăuna dinăuntru muntelui, te-am mințit, căci nu mă închinaseam. Nu m-am făcut mai bun, ci mai rău și acum voi pleca pentru a mă răzbuna împotriva ta. Gândește-te bine la ce vrei să faci!

— Taci! Știi poate mai bine decât tine când și unde ai mințit. Te cunosc cum ai fost înainte și cum ești acum. Te vei duce singur la biserică, apoi te vei înapoia. Tocmai faptul că m-ai prevenit, mă face să am încredere în tine. N-ai fost niciodată în stare să mă înșeli și de azi înainte nici nu-ți va mai trece prin gând să faci așa ceva.

Îngenunche pe nisipul de pe malul apei, îmi luă mana, o duse la piept și la buze, apoi grăi:

— Așadar, Allah salvează pe acela pe care dreptatea omenească l-ar prăbuși și mai adânc în prăpastie. Crede-mă, effendi, că sunt în stare să cântăresc mărimea bunătății tale. Nu făceam parte din săracii și nemernicii acestei țări. Eram menit să devin bun și mare. Tatăl meu era sus-pus, în preajma șahului. I-am urmat pilda și el se bucura de străduințele mele. Atunci au venit oameni la fel cu aceia care au fost și la tine, pentru a alege, prin înșelăciune, un „șef” al kurzilor taki. Eram prea tânăr, ca să le pot ghici gândul. Aveau nevoie de mine și au făcut în așa fel, încât să cad adânc, tot mai adânc și să mă cufund în mocirla nelegiuirilor. Eram gata să mă înec, când ai venit tu și m-ai scos... m-ai scos cu ajutorul iubirii de oameni! Tu cunoști sufletul omenesc, effendi! În cuvinte nu pot să-ți spun cât îți sunt de recunoscător, însă îți voi dovedi recunoștința mea prin fapte!

Se ridică iar și o luă la deal, pe poteca ce ducea spre biserică. Ne așezarăm jos să-l așteptăm. Kara tăcu câțva timp și văzui că-și ștergea ochii, apoi spuse:

— În felul ăsta se mântuiesc sufletele oamenilor, în clipa asta te rog să nu-mi vorbești, effendi. „Iubitul” se urcă acum pentru a vorbi cu Allah. Și eu trebuie să fac la fel... mă voi închina.

Timpul trecu și după vreun ceas „iubitul” se întoarse.

— Iată-mă înapoi, zise el. Dă-mi voie să stau și eu jos, pentru a vă povesti tot ce am de spus.

— Nu aici, răspunsei eu.

— Unde?

— Să ne urcăm iar în barcă.

Ne urcarăm și trecurăm lacul spre locul de acostare, iar de aici o luarăm spre casă. Ajungând în curte, îl trimisei pe Kara la culcare, iar pe „iubit” îl luai cu mine în odaia mea. Pe drum nu schimbaram nici un cuvânt. Aprinsei lampa și-l văzui stând buimăcit în mijlocul odăii, privind în jurul său.

— Astea sunt încăperile în care locuiești tu, effendi? mă întrebă el.

— Da, răspunsei eu.

— De fapt n-aș fi avut nevoie să întreb, căci știam asta. Cunosc toată casa voastră. Mai știam că în turn sunt încă odăi goale, dar față de Pekala m-am prefăcut că nu știu nimic, căci voiam să pătrund în locuința Ustadului. Am să-ți spun cu ce scop.

Se apropie de masă pentru a citi inscripția de pe abajurul lămpii.

— Aici stă scris că iubirea nu încetează niciodată, zise el. Apoi se întoarse spre mine și urmă: Effendi, tu ești primul om ale cărui fapte sunt potrivite acestor cuvinte. De ce sunt așa de mulți răătăciți? Trebuie să se rătăcească, pentru că nu li se iartă nici cea dintâi greșală neînsemnată. Spune-mi, de ce m-ai adus aici, în odaia ta?

— Pentru a-ți dovedi că am încredere în tine. Ai vrut să pătrunzi aici pentru a spiona și a ne face rău. Privește în jurul tău și întreabă tot ce vrei. Sunt gata să-ți arăt tot și să-ți dau orice lămuriri vei cere.

Auzind aceste cuvinte, lăsă capul pe piept.

— Effendi, mă rușinezi. Știam prea bine că aici nu se găsește nimic rău, cel puțin acum nu. Dar mai târziu s-ar fi găsit, căci aveam de gând să falsificăm documente, care apoi aveau să fie arătate șahului și aduse la cunoștința țării întregi. Sunt două partide care și-au pus în gând să-l nimicească pe Ustad. Eu serveam numai pe cel bisericesc, fiindcă plătea mai bine. Dar îl cunosc și pe celălalt, fiindcă l-am observat bine și am urmărit multă vreme pe conducătorii lui, pentru a le afla intențiile și tainele. Amândouă se războiesc cu înverșunare, dar când e vorba să lovească în Ustad atunci își dau mâna frățeste și se întrec care mai de care în născocirea de ticăloșii împotriva lui. Dacă ai ști câte îți pot povesti despre acești oameni!

— Crezi că mi-e teamă să aflu tot ce știi? îl întrebai eu.

— Oh nu! Dimpotrivă; lor trebuie să le fie teamă după ce îți voi spune tot. Ustadul scrie cărți. Dacă o singură carte de-a lui, cu dovezile pe care le voi aduce, va fi arătată șahului și se va răspândi în întreaga țară, atunci nici nu-ți închipui ce urmări va avea pentru ei.

— Știam toate astea, căci sunt de mult pe urma ambelor partide.

— Ești numai pe urma lor, dar ce-ți voi aduce eu, sunt dovezi, manuscrise, scrisori, documente. Aceste arme ucigătoare le-am ascuns în ruine. Unul din aceste partide a fost prea sincer cu mine, celălalt m-a crezut prost și acum le am pe amândouă în mâna mea. Am să-ți aduc toate actele și am să ți le predau. Fă ce vrei cu ele, effendi. Au avut de gând să comită falsuri pentru a da pe față preținsele voastre planuri. Dar acum veți putea fi voi aceia care îi veți da pe față, fără a face falsuri, căci dovezile pe care vi le voi da eu sunt adevărate.

— Adu-mi-le, dar numai dacă prin asta se ușurează conștiința ta, căci eu voi putea descoperi părțile slabe ale dușmanilor și fără trădare.

— Sunt încredințat că vei putea face asta, am văzut-o la mine. Dar urmele rămân tot urme. Lasă-mă acum să-ți spun

tot și o să vezi lucrurile mai limpede.

— Hai să mergem afară. Odăile acestea îmi sunt prea sfinte, pentru a vorbi în ele astfel de lucruri.

Ieșirăm pe terasă și ne așezarăm jos, la fel cum șezusem în vis cu, vrăjitorul” și ca acesta începu și „iubitul” să povestească: o viață de om numai și totuși viața omenirii. De la „vrăjitor” aflasem de ce trebuie să existe „Umbre”! Astăzi aflai faptele acestor „Umbre” și ce trebuia făcut pentru a le doborî.

„Iubitul” fusese în slujba dușmanilor noștri și îi studiasse bine. Nu se cruța pe el, dar nici pe ceilalți. Și când isprăvi de vorbit nu-l pătrunseseră bine numai pe el, dar și pe toți aceia de care îmi povestise și eram mulțumit peste măsură, căci se adeveriseră toate presupunerile mele. Astfel aflai că într-adevăr el fusese acela care pândise pe cei șase străini în sala de întrunire și îmi spuse tot ce vorbiseră ei acolo.

În sfârșit se ridică și zise:

— Pentru astăzi ajunge. Acum cunoști toate păcatele mele și poți să dai osânda. Pe a mea mi-am dat-o eu însumi, când mă aflam pe stâncă, în bezna aceea grozavă. Cu Allah am vorbit în biserica voastră și cred că el mă va ierta. Întoarce-te într-acolo și ascultă.

Dinspre răsărit pornise un vânt destul de puternic, care trecea prin grădina de trandafiri și ne aducea mireasma lor.

— Asta să-mi fie răspunsul din cer, zise „iubitul”. Acum vorbește tu, effendi, nu în numele omenirii, ci într-al omeniei. Ce vei spune tu, va fi hotărâtor pentru mine.

Îi întinseși mâna și spusei:

— Iată mâna mea. Omenia pe care vrei s-o auzi, vorbește prin gura mea și spune: iertare!

— Iertare deplină?

— Da, iertare deplină.

Abia acum luă mâna. Până în clipa asta ținuse capul plecat, dar acum îl ridică și zise:

— Colo în vale am îngenuncheat în fața ta și am făcut-o cu plăcere, fiindcă acolo eram un criminal. Acum, însă, sunt

iar om. Pot deci să te privesc în față și să-ți mulțumesc, fără să mă plec. Spune-mi ce-ai hotărât în privința mea?

— Nimic. Ești liber și poți să faci ce vrei,

— Atunci pot să plec... chiar în clipa asta?

— Da.

Se apropie de marginea terasei și privi în depărtare, spre lac. Apoi se întoarse iar spre mine și urmă:

— Effendi, mai încuviințează-mi o favoare, cea mai mare pe care o pot cere de la tine.

— Dacă stă în puterea mea, cu plăcere.

— După multă, foarte multă vreme, aș vrea să simt iar cum este când un om se încrede într-altul. Ușa asta o închizi, când te culci?

— Nu.

— Dar fereastra?

— Nici fereastra.

— Inima ta e mare și mă vei înțelege. Am fost dușmanul tău și viața ta nu prețuia nimic pentru mine. Înăuntru, pe masă, am văzut un cuțit, foarfeci și alte lucruri, care în mâna unui ucigaș ar putea deveni arme. Totuși, te rog, du-te în odaie și culcă-te, deși ușa și fereastra rămân deschise. Eu însă mă voi așeza aici pe perna asta și mă voi gândi la tinerețea mea, când n-am știut ce e păcatul, când am fost un copil bun și un om cinstit. Vreau să devin iar cum am fost.

Îi întinsei încă o dată mâna și nu spusei decât:

— Noapte bună. Mă duc să mă culc.

El își îndreptă, trupul, plin de mândrie și mulțumire. Trecui prin odaia de la mijloc, stinsei lampa și mă dusei în camera de culcare. Ajuns aici, mă întorsei încă o dată spre dânsul. Stătea la ușă, uitându-se după mine, tot astfel cum văzusem pe „vrăjitor” în vis.

— Noapte bună, spusei încă o dată.

— Noapte bună. Allah să te binecuvânteze, răspunse el.

Dormii foarte bine și mult. Când mă deșteptai, soarele era sus pe cer. Îmi adusei aminte de „iubit”, mă îmbrăcai

repede și ieșii, dar nu-l mai găsii la ușă. Plecase; se vede însă că se mai întorsese o dată în timpul nopții, căci pe masa din odaia din mijloc zării un pachet, pe care numai el putea să-l fi adus. Când îl desfăcui, găsii manuscrise, scrisori și documente, toate dovezile despre vinovăția dușmanilor noștri, pe care mi le făgăduise. Rămăsei uimit de mulțimea lor, dar mai uimit fui mai târziu când le citii și le aflai conținutul.

N-am avut timp să le citesc chiar atunci pe loc, căci era duminică și văzui că mulți djanicuni o și porniseră la biserică. Pusei, deci, dovezile la loc sigur și coborâi pentru a mă duce mai întâi la cai. Assil veni în trap sine mine. Syrr rămase locului, dar necheză voios și păru încântat de dezmierdările mele. După ce îi dusei câteva mere și porția lui de orz, mâncai și eu, apoi căutai pe Djafar Mirza, pentru a-l întreba dacă vrea să meargă și el la biserică, lucru cu care se învoi bucuros. Plecarăm, deci, cu Pederul, care ne așteptase în curte.

La întoarcere ne oprirăm în locul de unde Tifl îmi arătase ruinele, pe care i le prezentai acum și lui Djafar. Pederul mă întrebă:

— Ți-a vorbit Ustadul de biserica noastră?

— Nu, răspunsei eu. Presupun că va mai trece multă vreme până când o va putea înălța, altfel mi-ar fi spus ceva. Unde e vorba să se clădească?

— Acolo unde sunt ruinele.

— Dar nu e loc. Ah, înțeleg... Ruinele vor fi dărâmate până la temelie, lucru la care se împotrivesc notabilitățile evlavioase din Khorramabad. Ce material minunat veți avea, dar și planul viitoarei construcții ar trebui să fie demn de ele.

— Cred că va fi, effendi, căci Ustadul a lucrat ani de zile la el, iar pentru clădirea bisericii s-au strâns de mult banii trebuincioși, deși nu știu dacă vor ajunge. Ridicarea unui astfel de monument cere timp și sume mari de bani.

La aceste cuvinte Djafar spuse repede:

— Îmi dați voie să contribui și eu cu o mie de tumani?

— Tu?... Ca musulman? Întrebă Pederul, mirat dar și bucuros.

— De ce nu? Ar putea fi asta o piedică? Noi spunem Allah, iar voi îl numiți Chodeh; englezii, God și francezii, Dieu, însă e unul și același Dumnezeu. Am dat de multe ori bani pentru clădirea vreunei moschei, căci aceasta este o casă a Domnului. Am dat și pentru sinagogi; de ce n-aș da și pentru o biserică, în care oamenii se roagă tot unuia și aceluiși Dumnezeu? Crezi, oare, că darul meu ar pângări biserica voastră? Ați fi de acord să primiți și din partea șahului o danie?

— A Stăpânitorului țării? Negreșit că da.

— Ei bine și el e musulman ca și mine, așa că am același drept. Rămâne dar să vă dau cei o mie de tumani, iar când mă voi întoarce la șah, voi pleda în favoarea voastră. Se spune că noi, șiiții, suntem intoleranți, dar asta nu-i adevărat, cel puțin când e vorba de oamenii cu cultură. Dar și noi cerem aceeași toleranță.

Spuse aceste cuvinte pe un ton foarte prietenos, dar și foarte categoric. În general, aici se arăta cu totul altfel de cum îl cunoscusem în America. Aici se știa cine era el și ce voia; de aceea acolo mi se păruse un om cam șovăielnic.

Mai târziu, în timp ce mâneam, auzirăm în curte tropot de cai și pași târșiți de cămile și, înainte de a veni cineva să ne anunțe cine sosise, intră în sală cu pași repezi... Ustadul însuși. Bucuria noastră fu cu atât mai mare, cu cât nu-l așteptasem atât de cutând. Socotii întoarcerea lui grabnică ca pe un semn bun și la urmă se dovede că presupunerea mea fusese corectă. După ce ne salutarăm, bucuroși de revedere, Ustadul ne spuse:

— Fără îndoială că sunteți nerăbdători să aflați noutăți. Vi le voi spune, deci, înainte ca să-mi puneți întrebări, dar deocamdată numai pe scurt: lucrurile stau foarte bine pentru noi și foarte rău pentru ceilalți. Deocamdată atât;

asta trebuie să vă ajungă până una alta, căci mi-e foame și voi mânca chiar acum, cu voi.

Era vesel și părea întinerit.

După-amiaza o petrecurăm pe veranda odăii sale, de unde se putea vedea animația și mișcarea din sat. Eram numai noi trei: Ustadul, Djafar și cu mine. Ne povesti despre șah, care fusese foarte binevoitor cu el, dar foarte aspru și neîndurător în privința celorlalți.

— Știe mai multe decât mi-am închipuit și chiar mai multe decât știm noi, zise el. Mi-a spus că nu e în joc numai existența noastră, dar și a lui, căci se pregătește o răscoală generală a babilor. Au de gând să dea prima lovitură aici, la noi. Vor să facă poporul să creadă că noi îl punem în pericol și că șahul își trădează supușii, fiindcă s-a arătat ocrotitorul nostru. Vor să se prezinte ca salvatori ai patriei, dând prima lovitură împotriva noastră; apoi să-l detroneze pe șah. El știa asta, dar n-a putut afla pe cine vor să pună în locul său pe tron.

După ce ne dădu această știre, Ustadul ne privi, ca și când s-ar fi așteptat să ne vadă uluiți. Djafar răspunse însă foarte liniștit.

— Toate astea le știam, căci însuși șahul ni le-a spus.

— Dar tu, effendi? mă întrebă Ustadul. Și tu ai aerul ca și când vestea nu te-ar tulbura defel.

— Vestea nu mi-e nici indiferentă, nici nu mă surprinde, căci cunosc complotul.

— Îl cunoști? strigară amândoi.

— Da. Ba știu chiar și cine va fi urmașul Stăpânitorului.

— Cine, cine?

— Nu mă luați prea repede, căci știu și mai mult. Cunosc chiar numele noii împărătesc

— O împărăteasă? întrebă amândoi uimiți.

— Nu-i așa că sună cam ciudat pentru Persia? Totuși e adevărat! Dacă nu vă ajunge numele ei, vă voi arăta și portretul, căci îl am și pe acesta. Mă priviți atât de buimăciți, încât nu-mi putui stăpâni un zâmbet, apoi urmați:

Șahul are dreptate când vorbește de o răscoală a babilor, dar mai e și altceva. Babii au fost atrași în afacerea asta numai pentru a se arunca vina asupra lor, dacă răscoala nu va reuși. De asemenea s-au satisfăcut babilor câteva cereri de-ale lor, fiindcă acestea corespund scopurilor adevăraților conspiratori. De pildă, dacă vechiul stăpânilor moare, cel nou să fie ales de nouăsprezece preoți din înaltul cler — nouăsprezece fiind numărul sfânt al babilor. De asemenea se va da o mai mare libertate femeilor, mai mare chiar decât au cerut-o vreodată babii. Haremul se va desființa, spre a se putea pătrunde mai ușor în familia fiecăruia și a avea o înrăurire mai mare asupra femeilor. De aceea și noul împărat, ca oricare din supușii săi, nu va putea avea mai mult decât o singură soție, care va fi aleasă de către marii preoți și va purta titlul de împărăteasă. Prima împărăteasă a și fost aleasă. Portretul ei îl am aici în buzunar.

Spunând aceste cuvinte, dusei mâna la buzunarul hainei, unde se afla portretul lui Djafar și acela al șahzadehei Hanum Gul pe care îl luasem de la Birs Nimrud. Ustadul cunoștea întâmplările de atunci precum și portretul și își închipuia pesemne că e vorba de el, căci aruncă o privire plină de îngrijorate spre Djafar Mirza. Acesta întrebă însă cu încordate:

— Îl ai în buzunar? Pot să-l văd și eu?

— Unui străin nu l-aș arăta, dar ție sunt chiar dator să ți-l arăt.

— Dator? De ce?

— Privește-l și ai să știi de ce.

Scosei portretul din buzunar și i-l dădui. El mi-l luă din mână, îl privi și... deodată sări de pe scaun ca mușcat de șarpe. Apoi lăsă în jos mâna în care ținea portretul, îmi aruncă o privire cu totul ciudată și mă întrebă:

— Effendi, ai venit în țara noastră pentru a mă salva încă o dată?... Pentru a mă scăpa dintr-o primejdie cu mult mai mare decât toate prin care am trecut? De unde ai portretul ăsta?

— L-am găsit la Birs Nimrud, despre care ți-am mai povestit. Era între lucrurile furate de „Umbre” și l-am ascuns, fiindcă te-am recunoscut îndată.

— Ce noroc... ce noroc pentru mine! Femeia asta le-a dat portretul, pentru a mă duce la pieire, deoarece nu mai voiam să știu nimic de dânsa. Scumpul și bunul meu prieten, nici nu-ți poți închipui din ce primejdie m-ai scăpat! Fără îndoială, voiau să dovedească că și eu fac parte din complot. Acum știi că ea e menită să fie împărăteasă și Ahriman Mirza împărat. Nu e așa, effendi?

— Ba chiar așa, încuviințai eu.

— Dar cum ai putut să afli... Tu, ca străin?

— Șezi și îți voi povesti nu numai asta, dar tot ce trebuie să știi. Ustadul nu se va împotrivi.

Îi dezvălui toate tainele pe care le cunoșteam. El mă ascultă liniștit și nu se tulbură prea mult, nici când îi spusei că se hotărâse și ziua morții lui. Își desfăcu haina și ne arată sub ea o cămașă de oțel — un fel de zale — lucrată cu multă măiestrie.

— După cum vezi, effendi, nu numai Ahriman Mirza a luat măsuri de pază, zise el. Am știut de mult că vrea să-mi răpună viața și în privința asta am să vă mai povestesc lucruri interesante. Ceea ce nu știam încă, e faptul că se hotărâse atât de sigur ziua morții mele. În ziua aceea mă voi afla aici la voi și tot aici va fi și Ahriman Mirza, ucigașul. Ce capriciu al soartei! Dar spune-mi cum ai aflat cine va fi împărat și cine împărăteasă?

— Până acum ți-am spus întâmplările premergătoare. Acum îți voi da răspunsul cerut, care va interesa și pe Ustad, deoarece nu știe încă ce s-a petrecut aici în lipsa lui. Veți afla totul îndată.

Le povestii tot ce se întâmplase și le ascunsei numai faptul că Syrr mi se supusese de la cea dintâi încercare pe care o făcusem de a-l călări. Amândoi mă ascultară cu cea mai mare încordare și când isprăvii, Djafar ceru să-i arăt fără întârziere dovezile pe care mi le adusese „iubitul”.

Îi făcui pe plac, cu atât mai mult, cu cât nici eu nu avusesem timp să le examinez, așa că le citirăm împreună. Aceste dovezi întrecură toate așteptările noastre. Ce mai aflarăm nou despre Ahriman Mirza, era de mare însemnătate pentru noi și spre pierzania lui, dar nu ne miră din cale-afară. Oricare ar fi fost mijloacele de care se folosea, lucrase cel puțin cu oarecare mândrie și pe față. În ce privește însă pe șeicul ul Islam și partidul său, trebuie să mărturisesc că ceea ce aflarăm din documentele aduse de „iubitul” Pekalei stârni în noi cea mai adâncă indignare. Purtarea lui se dovedea atât de fățarnică și josnică, încât Djafar sări mâniat de pe scaun, scuipe de trei ori și spuse:

— E rușinos și nedemn. Ce-a făcut omul ăsta! Ticăloșii vor ca șahul să nu mai fie stăpân în țara asta, pe care vor să pună dâșii mâna. Pe șeicul ul Islam îl cunosc de când era încă la Feraghan. Neghiobul își închipuise că a fost mutat la Khorramabad, drept răsplată pentru meritele sale și nu știe ce lovitură îl așteaptă, atât pe el cât și pe mulți dintr-ai săi! Djafar șezu iar, însă mânia nu i se potolise și urmă: Ce bine, effendi, că am aflat toate acestea cu ajutorul tău! Așadar există două răscoale împotriva șahului. În fruntea uneia din ele se află „Printul Umbrelor”, iar pe a doua o conduce șeicul ul Islam, care nu știe însă cine e acest „Print al Umbrelor”. „Iubitul” avea însărcinarea să iscodească acest lucru. Pentru amândouă, însă, Ahriman Mirza e hotărât ca viitor stăpân. Nu ne privește pe ce cale acesta a atras de partea lui pe șeic. Amândouă partidele vor să se unească și să facă începutul aici la voi, pentru a se încăiera iar, după ce își vor fi ajuns scopul. Effendi, te rog să-mi încredințezi aceste dovezi pentru câteva ceasuri. Știu că sunt de mare preț pentru demascarea dușmanilor voștri personali, dar trebuie să întocmesc fără întârziere un raport pentru șah și am nevoie de ele.

— Ia-le, răspunsei eu. Ție și Ustadului vi le pot încredința fără teamă; altuia nu i le-aș da. Spui că vrei să scrii, îndată raportul. Crezi că e nevoie de atâta grabă?

— Negreșit și de aceea, îndată ce va fi gata, îl voi trimite cu un om de încredere la castelul Mihribani, unde se află şahul. Dar abia acum mă gândesc că n-am decât grăjdari cu mine. Nu mi-am închipuit că voi avea nevoie de un astfel de om, de aceea am să vă rog pe voi să-mi dați pe cineva, căruia să-i pot încredința raportul. Dar trebuie să fie un om care mai degrabă să se lase omorât, sau să înghită raportul, decât să-l lase să cadă în mâini străine.

Ustadul mă privi întrebător. Printre djanicuni erau destui oameni de încredere, totuși nu putu numi îndată pe cineva. Văzând aceasta, spusei eu:

— Kara Ben Halef al nostru. El are toate însușirile trebuincioase pentru o asemenea însărcinare. Cu toată tinerețea lui, putem avea cea mai mare încredere în el. Afară de asta, are la dispoziție cămilele de călărie ale haddedihiilor, care sunt neîntrecute, așa că nu există primejdia de a fi prins. N-are nevoie de mai mult decât două zile pentru dus și două pentru întors. Îi veți da un însoțitor care cunoaște drumul până la Mihribani și poate să fie înapoi până joi seara. Dacă va trebui să aștepte răspuns, nu va putea fi aici decât vineri.

Propunerea mea fu primită cu cea mai mare bucurie, așa că alergai îndată să vorbesc cu Kara. Djafar luă documentele și se duse în odaia lui.

Pe Kara îl găsii lângă părinții săi. Halef ședea în pat, rezemat de perne.

— Bine ai venit, Sihdi! îmi spuse el cu glas vioi. Pari foarte grăbit.

— Chiar și sunt, dragă Halef. Am venit să-ți iau pe Kara pentru câteva zile. Trebuie să ducă o solie pe care n-o pot încredința decât unui om de toată încrederea.

— Și socotești că băiatul nostru e cel mai bun pentru așa ceva?

— Da.

— Allah să te binecuvânteze! Și asta e o doctorie bună pentru mine, care mă întărește și mă va însănătoși repede.

Unde trebuie să se ducă?

— La şahinşah.

— La...?!

De bucurie şi uimire, amuţi.

— Da, la şahinşah, repetai eu. Cu ştiri de mare însemnătate.

— La... şah... in... şah? putu, în sfârşit, să spună, împreunându-şi mâinile, fericit.

— Cu ştiri de cea mai mare însemnătate? adăugă Hanneh, încântată de marea cinste care i se făcea fiului ei.

Numai Kara nu spuse nimic, după cum îi era felul.

După ce le lămurii toată chestiunea, Kara plecă, pentru a da nutreţ cămilelor şi a le adăpa. Halef îmi întinse mâna şi zise:

— Sihdi, te cunosc şi ştiu bine că tu l-ai propus pe Kara pentru această însărcinare de încredere şi de mare cinste. Ştii, într-adevăr, că băiatul nostru e cel mai bun pentru o astfel de treabă, dar te-ai gândit şi la noi, părinţii lui. Asta e iar o doctorie minunată. Dacă merge tot aşa înainte, mă scol încă astăzi din pat şi trag o raită până în vale. De când mă aflu aici sus, la aer curat, sănătatea îmi revine în galop.

După ce orânduii lucrurile, mă dusei la cai. Trecusem de uşa bucătăriei, când mă auzii strigat pe nume. Când mă întorsei, văzui pe Pekala care venea după mine. Avea aerul că ar vrea să-mi spună un secret.

— Effendi, ştii că azi e duminică? mă întrebă ea în şoaptă.

— Negreşit.

— Şi că trebuia să vină „iubitul” meu?

— Da.

— Dar nu va veni.

— De ce nu?

— S-a răzgândit şi te roagă să nu-l aştepţi.

— Vasăzică tot a fost pe aici, dacă ai vorbit cu el?

— Da, a fost.

— Când?

— Azi-dimineată. Duminica mă scol mai devreme decât în alte zile, căci vreau să fiu gata cu lucrul când încep să sune clopotele. Azi m-am sculat și mai devreme și m-am dus în grădină să culeg ceapă. Deodată a apărut „iubitul” meu și spuse că a venit dimineata, fiindcă deseară nu va fi aici.

— Unde vrea să se ducă?

— Nu știu, căci era foarte grăbit și n-am avut timp să-l întreb. Când și-a luat rămas-bun, era foarte mișcat.

— Cum asta?

— Mi-a luat mâna, m-a dezmiardat și mi-a spus: „Pekala, în timpul din urmă am spus foarte multe minciuni, măcar că „șeful” și effendi sunt oameni tare buni, pe care n-ar fi trebuit să-i mințim. Făgăduiește-mi că de azi înainte le vei spune întotdeauna adevărul, când te vor întreba ceva despre mine”. I-am făgăduit cum a vrut și i-am dat mâna, pentru a întări făgăduiala mea, apoi...

Se opri, deoarece ochii i se umpluseră de lacrimi. După ce le șterse, urmă:

— Iartă-mă, effendi. Minciuna e un lucru foarte urât. Când te mint pe tine sau pe Ustad, nu mai pot dormi și de aceea vreau să-ți spun... Iar o podidiră lacrimile.

— ... că lucrurile au fost cu totul altfel de cum ți le-am povestit. Trebuie să-mi descarc cugetul, căci nu mai pot să rabd. „Iubitul” meu n-a venit numai în fiecare lună o dată, ci...

Îi curmai vorba, spunându-i:

— Lasă acum asta. Nu vreau să-ți mai răscolești durerea.

— Nu vrei să-ți spun?

— Nu.

— Dar dacă nu-ți spun tot, iar n-am să pot dormi la noapte.

— Ba da, căci acum e ca și când mi-ai fi spus tot. Ustadul și eu, te iertăm amândoi. Când vom dori să știm ceva, te vom întreba noi. Dar atunci va trebui să ne spui adevărul curat și să nu mai auzim nici o minciună din gura ta.

Se înveseli și răspunse repede:

— Niciodată n-am să mai spun minciuni. Fără îndoială și noi am fost înșelați, chiar de șeicul ul Islam, care a spus că e numai secretar. Despre dânsul mi-a povestit iubitul meu un fapt atât de urât, încât e de necrezut.

— Parcă ai spus adineauri că n-ai vorbit mult cu dânsul?

— Așa și este, dar lucrul ăsta tot mi l-a mai spus. Închipuiește-ți că nemernicul ăla de șeic ul Islam a zis că nasul meu e prea mic, gura prea mare și mersul meu e ca acela al unui elefant. Abia aștept să mai dau o dată ochi cu dânsul! Din pricina obrăzniciei lui am fost atât de tulburată, încât am făcut toate pe dos. Pederului i-am făcut cafeaua cu boabe de piper, iar oamenilor le-am pus în limonada sare în loc de zahăr. Chiar în jumările pe care le-am pregătit pentru mine am găsit niște fire de ață, patru nasturi și un glonț de plumb. E grozav ce urmări poate să aibă o minciună!

Pe cât era Pekala de serioasă, povestindu-mi acestea, pe atâta îmi venea să râd mai tare. „Iubitul” părea s-o cunoască bine pe Pekala lui. El pusese în gura șeicului toate aceste vorbe și o întărâtase împotriva acestuia, mai mult decât ar fi reușit prin cele mai stăruitoare sfaturi. Puteam fi încredințat că Pekala devenise o dușmancă înverșunată a șeicului ul Islam. Ea urmă:

— Numai minciunilor șeicului se datorează plecarea lui Tifl, deși l-am rugat atât de mult să rămână la noi. L-a făcut să creadă că la noi nu va ajunge departe, dar dacă va călări la alergări pe Kiss-y-Darr, atunci va fi primit între fruntașii kurzilor taki și într-un an va putea fi șeic. Ustadul nu se va mai împotrivi pe urmă unirii djanicunilor cu kurzii taki și va alcătui astfel un trib atât de puternic, încât nici un dușman nu va mai îndrăzni să-l atace.

— Așa! Vasăzică asta a fost capcana în care a intrat Tifl? A crezut că ne face nouă un bine?

— Ai crezut cumva altfel, effendi? Îți închipui că Tifl ar fi vreodată în stare să ne facă rău? „Copilul” e încă prost și

trebuie să-i dau creștere. Mai târziu, când îl voi fi învățat ce trebuie să știe, nici un șeic ul Islam din lume nu va mai reuși să-l tragă pe sfoară. Dar „copilul” nu este numai prost, ci e și deștept. Acolo la kurzii taki va deschide ochii și își va da în curând seama că vor numai să-l ducă de nas și atunci se va întoarce iar la noi. De asta poți fi încredințat, effendi. Eu una mă bucur de pe acum de întoarcerea lui.

— Cum se numește calul pe care e vorba să-l călărească împotriva noastră?

— Kiss-y-Darr.

— Ciudat nume. Ce fel de cal este?

— Nu știu. Tifl mi-a spus numai că, de fapt, e proprietatea Ustadului. Dar acum trebuie să mă duc iar la bucătărie, căci am de făcut o prăjitură pe care m-a învățat „șeful” s-o fac. Îi place foarte mult și vreau s-o aibă azi, când se va întoarce.

— Vezi să un pui în ea sare în loc de zahăr.

— Allah să mă ferească! Dar supărarea nu mi-a trecut încă și mi s-ar putea întâmpla să fac iar o boroboacă.

Pekala se întoarce în bucătărie, iar eu îmi urmai drumul spre pășune, culegând în drum câteva mere, nu numai pentru Syrr, dar și pentru Assil, căci oricât ar suna de caraghios și cu toate că era vorba numai de niște animale, totuși mi se părea o nedreptate ca unuia să-i dau un lucru bun și celuilalt nu. Îi găsii unul lângă altul și le dădui merele, dar nu din mână, ci le pusei pe iarbă, în fața lor. Amândoi aplecară capetele în același timp, dar le ridicară din nou. Nici unul nu se repezi înaintea celuilalt, pentru a lua un măr; nici unul nu dădu dovadă de lăcomie. Syrr își frecă botul de gâtul lui Assil. Voia oare să-l îndemne să ia el întâi? Văzând aceasta, luai câte un măr în fiecare mână, le întinsei cailor și amândoi le luară în același timp.

Din ziua aceea îngrijii iar și de Assil, cu mâna mea, căci așa îl deprinsesem și merita să mă ocup de el.

După ce adusesem cailor porția de orz pentru seară, zării venind în plin galop un călăreț dinspre fundul văii,

ocolind satul. Când se apropie, îl recunoscui: era Tifl. Își îndreptă calul spre mine, dar pasul acestuia deveni tot mai încet și mai șovăitor, pe măsură ce se apropia. În sfârșit, se opri la o depărtare de vreo zece lungimi de cal.

— Effendi, îmi dai voie să mă întorc? mă întrebă el.

Nu răspunsei nimic și după câteva clipe el urmă:

— Acolo unde-am fost e un adevărat iad. Nu mai vreau să știu nimic de ei.

Tăcui și de astă dată.

— Azi fiind duminică, m-am închinat, așa cum eram învățat. Atunci au râs de mine și mi-au spus că sunt un eretic. Mi-am adus aminte de clopotele noastre, de cântece, de biserică, de Pekala mea cea bună, de Ustad și de tine, effendi și atunci nu m-a mai răbdat inima să rămân acolo.. Par evlavioși și cu toate acestea sunt nerușinați. Au vorbit urât de „șeful” nostru, pe care eu îl iubesc, au spus că djanicunii sunt niște nătărăi și atunci m-am mâniat așa de tare, încât îmi venea să-i strâng de gât. Mi-am stăpânit însă mânia, am ieșit pe furiș din sat, am încălecat pe calul meu și... iată-mă înapoi, effendi.

După ce isprăvi cuvântarea aceasta nespus de lungă pentru dânsul, așteptă din nou răspunsul meu. Când văzu că și de astă dată tac, își apropie calul mai mult de mine, descălecă și zise:

— Spune-mi ceva, effendi, altfel încep să plâng. A fost o prostie din partea mea că am plecat, dar te rog fi bun ca întotdeauna și iartă-mă. La urma urmei, ce vrei să faci cu mine, doar tot Tifl al vostru cel credincios am rămas.

Eram mișcat, dar nu-i arătai ce simțeam, ci îi spusei:

— Ustadul s-a întors, n-are decât să hotărască el. Du-te la dânsul.

Își luă calul și trecând pe lângă mine, văzui că se uită plin de admirație la Syrr, dar nu spuse nimic.

După câteva clipe auzii glasul voios al Pekalei, care-l zărise pe Tifl și își lua în primire „copilul”.

Când mă întorsei în curte, găsii acolo pe Kara cu cămilele gata de plecare. Era bine înarmat și unul din grăjdarii lui Djafar Mirza avea să-l însoțească. Acesta nu isprăvise însă de scris raportul către șah. Ustadul era pe balcon și îmi făcu semn să mă urc la el. Tifl stătea rezemat de unul din stâlpii din fața sălii. Când vroia să trec pe lângă dânsul, îmi spuse:

— Effendi, „șeful” nostru m-a iertat și mi-a dat voie să rămân aici. Nu vrei să fii și tu tot atât de bun cu mine ca și dânsul?

— Dacă te-a iertat el, te iert și eu, îi răspunsei, în ce privește pe șeicul ul Islam, mi-ai spus părerea ta despre el și nădăjduiesc că n-ai să ți-o schimbi. Dar ce e cu Ahriman Mirza? Cine i-a spus că locul meu de dormit e în sală?

— Eu i-am spus, mărturisi el cu sinceritate. „Iubitul” ne spusese că Ahriman Mirza e un bun prieten al djanicunilor, dar că deocamdată nu poate încă să se dea pe față. De aceea i-am răspuns la toate întrebările, crezându-mă mai deștept decât voi toți la un loc. Eram încredințat că mai târziu îmi veți da dreptate și că veți recunoaște prevederea mea. Acum văd că sunt un măgar, effendi, cel mai mare măgar de pe suprafața pământului.

— Ai dreptate, Tifl. Kurzii taki aveau de gând să-și bată joc de tine. Fii mulțumit că ai scăpat cu fața curată de la ei.

Când mă urcai la Ustad, acesta mă primi cu cuvintele:

— Fără îndoială că vrei să mă întrebi despre Tifl, dar deocamdată am altceva pe inimă, de care n-ai pomenit față de Djafar Mirza. E vorba de Syrr. Când m-am întâlnit cu Djafar, el mi-a arătat calul și chiar și șahul mi-a vorbit de el cum am ajuns acolo. Când am vorbit noi în noaptea aceea despre Syrr, nu ne-am fi putut închipui că peste o săptămână va fi chiar el aici. Aștept cu încredere alergările, dar încrederea asta ar crește de zece, de o sută de ori mai mult dacă ar fi cineva care să poată călări pe Syrr. Șahul așteaptă cu încordare să afle dacă vei reuși. Dar numai faptul că te-ar lăsa să-l încaleci și ar merge unde ai vrea, n-

ar fi de ajuns pentru o alergare. Ar fi trebuit să-l cunoști de săptămâni sau chiar luni de zile pentru a putea afla cum a fost învățat să fie călărit. Afară de asta ești încă bolnav, așa că ar trebui să fie altcineva și nu-i nimeni.

— Tot ce spui e lucru secundar, dragă prietene, răspunsei eu. Principalul e dacă avem voie să ne folosim de Syrr la alergări.

— Negreșit că da.

— Crezi că șahul nu s-ar împotrivi?

— Să se împotrivească? Nicidecum. Dimpotrivă, s-ar bucura foarte mult să poată dovedi că dresajul lui e mai bun decât oricare altul. Lupta va fi însă aprigă, căci află că vom avea de concurent pe „Diavol”, pe care îl va călări Ahriman Mirza în persoană.

— „Diavol”? Ce cal e ăsta?

— E un cal de Khorassan, de o sprinteneală și rezistență nemaipomenită. Până acum a câștigat ușor toate alergările, chiar împotriva celor mai renumiți cai. Se spune că nu poate fi învins și de mulți ani nu mai îndrăznește nimeni să parieze împotriva lui. E ciudat că nu aparține unui bărbat, ci unei femei și te vei mira când îți voi spune că stăpâna lui e șahzadeh Hanum Gul, căreia i se spune „trandafirul din Șiraz” și care, după cum știu acum, vrea să fie împărăteasa Persiei.

— E ciudat, dar sunt încântat!

— Încântat? Se pare că faptul ăsta te bucură!

— Negreșit că mă bucură. Singura mea grijă e că poate nu-l vor aduce pe „Diavol”. De la Șiraz până aici e cale lungă.

— De la Șiraz? Ah, am uitat să-ți spun ce-am aflat de la Tifl, Ahriman Mirza și Hanum Gul se află acum la Khorramabad, ca oaspeți ai șeicului ul Islam.

— Faptul ăsta ar fi de mirare, dacă nu le-am cunoaște scopurile. Dar prea puțin îmi pasă unde sunt ei, aș vrea să știu unde se află „Diavol”.

— Și el e la Khorramabad. Hanum Gul călătorește întotdeauna cu toată suita ei și nici de calul acesta nu se desparte niciodată.

— Așadar „Diavol” va fi adus negreșit?

— Fără nici o îndoială. Cu el vor să câștige toți caii noștri de rasă.

— Atunci sunt mulțumit; și eu voi călări pe Syrr. Dar, afară de tine și Șacara, nimeni nu trebuie să afle acest lucru.

— Effendi! strigă el, dându-se câțiva pași înapoi și privindu-mă uimit.

— Da, voi călări pe Syrr, îl asigurai din nou. Până acum am mai stat la îndoială, dar după cele ce mi-ai spus, m-am hotărât.

— Te rabdă lângă el?

— Ba îi face chiar plăcere să mă vadă.

— Dar nu cunoști nimic din firea lui și nici una din tainele sale.

— N-are nici o taină. Mă port cu el după marea taină a frii, adică blândețea și iubirea de animale. Pare că s-a învoit de la început cu asta. Îmi trebuie numai câțva timp ca să ne deprindem unul cu altul. Serbarea începe duminică. Acum o să fie un fel de „repetiție generală” a alergărilor. Marți e adevărata zi de intrare. Până atunci mai sunt nouă zile, deci destulă vreme ca să mă întremez și să mă împrietenesc de tot cu Syrr. Nu cunosc încă pe „diavolul” acela al Hanumei Gul. Cine știe ce zace în el! E însă de ajuns să-ți spun că nu mă tem nici cu Assil, cu atât mai puțin cu Syrr, așa că poți fi liniștit.

Zâmbi înseninat, îmi întinse mâna și răspunse:

— Atunci stăm cât se poate de bine. Eu voi călări iapa și tu pe Syrr.

— Poate chiar și pe Assil, adăugai eu. E vorba ca să alerge Kara cu armăsarul, dar dacă voi găsi că e nevoie, îl încalec eu însumi.

— Atunci mănâncă zdravăn, hrănește-te bine, ca să prinzi puteri, dragul meu, căci, după cum prevăd, tu vei da lovitura.

— Nu de hrana mea e vorba, ci de mult antrenament. O să încep chiar astăzi.

— E cam târziu.

— Deloc. Am obiceiul să-l călăresc numai noaptea, deoarece nu vreau să-l vadă nimeni până în clipa din urmă. Pe „Diavol” îl vor lăsa probabil pentru ultima alergare, crezând că ne dă gata. Atunci voi aduce și eu armăsarul, nici cu un moment mai înainte. Te poți bizui pe Săgeata ta?

— Numai o jumătate de zi s-o încălesc și n-am nici o grijă.

— Bine. Dar ce e cu Kiss-y-Darr acela despre care vorbea Pekala?

— O ticăloșie de-a șeicului ul Islam. Calul e de drept al meu; m-au tras însă pe sfoară. L-au călărit până l-au istovit de tot, sărmanul și acum vor să mă facă de răs cu el. Stai să-ți povestesc, effendi. Începu:

— Numele lui e Kiss, ceea ce înseamnă în limba arabă „Roman”. De ce l-am botezat astfel când s-a născut, nu e nevoie să-ți spun, căci scrii și tu cărți. Porecla de „gloabă”-y-Darr i s-a adăugat acum în urmă. Armăsarul e de obârșie nobilă. Era un roib cu mari însușiri și făgăduia să calce pe urmele părinților săi și să-mi facă și mie cinste. Dar tocmai când mânzul ajunsese tocmai bun de călărie, m-am întâlnit cu un șeic de-al kutubikurzilor care mă rugă să-i las pentru câțva timp armăsarul, fiindcă ar vrea să facă și el prăsilă din rasa asta. Omul vorbea atât de firesc și părea atât de cinstit că nu mi-a trezit o clipă bănuiala că s-ar putea ascunde vreo ticăloșie în mintea lui. I-am împrumutat armăsarul, mai bine zis i l-am închiriat, căci s-a învoit să-mi plătească o anumită sumă, dar la răstimpuri. N-am văzut însă nici un gologan până în ziua de astăzi. Asta s-a petrecut acum douăzeci de ani. Toată truda mea să-mi iau calul înapoi a fost zadarnică. Omul a murit. Moștenitorii lui au vândut armăsarul. Știau și ei și cumpărătorul că e al

meu și că un astfel de animal nu se vinde ci se păstrează pentru prăsilă. L-am revăzut pe Kiss numai o singură dată de atunci și asta nu de mult. Bătrân, jigărit, prăpădit — o umbră din ce a fost odinioară. Acum șeicul ul Islam l-a cerut de la cumpărător ca să-l trimită încioace și să ia parte la alergări, în bătaie de joc, firește. Și gloaba o să fie călărită de caraghiosul de Tifl, ca dovadă pentru toți cum mă pricep eu să mă port cu oameni și dobitoace.

Mai mult încă: armăsarul nu va alerga sub numele de Kiss, ci Kiss-y-Darr, adică „Roman-gloabă”. Vezi și tu cu ce fel de mijloace aceste fapte „după asemănarea Domnului” luptă împotriva mea!

— Aha, așa stau lucrurile! răspunsei eu. Pe Tifl l-au scăpat din mână; poate că renunță la ticăloșia asta a lor.

— Nu cred. Au să găsească ei vreun nemernic de taki care să se fudulească pe biata mârtoagă; fiindcă un cal mai ca lumea l-ar arunca la repezeală din spinare. Dar să nu-ți închipui că-mi fac inimă rea de caraghioslâcul ăsta; dimpotrivă, mă bucur chiar, căci am pus ceva la cale.

— Ce?

— Kiss a fost un animal nobil și cu toată starea jalnică în care l-au adus i-a mai rămas ceva din însușirile lui de odinioară. Un cunoscător își dă îndată seama de asta. Voi face deci din gluma lor ceva serios, care să le taie pofta de pozne și să-i învețe minte să-și bată joc de oameni. Ghicești cam ce ar putea să fie effendi?

— Da. Dacă își închipuie că ne pot bate cu „gloaba” lor își vor da repede seama că s-au păcălit singuri. Îi facem noi — tu ori eu, n-are a face — să le crape obrazul de rușine.

— Văd că m-ai înțeles. De altminteri se pare că planul lor cu Kiss l-a născocit același ins care a trimis caravana șambelanului. Prea se aseamănă între ele. Cu biata mârtoagă vor să mă facă de răs pe mine; caravana și ea tot un fel de păcăleală era, ca să-l facă de răs pe șah și să-l sape la șarlatanii care păzesc locurile sfinte.

— De unde știi? îl întrebai mirat, căci aceeași bănuială o avusesem și eu.

— Mi-a spus-o însuși șahul. A aflat mai târziu despre caravană. Habar n-avea de ea și nu se află printre șambelanii săi un astfel de neghiob ca acela care se dădea drept unul din ei. A pus să se facă îndată cercetări. S-a dovedit că întreaga pungășie era pusă la cale de șeicul ul Islam.

— Și eu, nerodul, l-am mai luat pe așa-zisul șambelan sub ocrotirea mea!

— Cu toate că a dat dovadă de atâta obrăznicie și nerecunoștință! Dar să nu-ți pară rău. Fapta bună e întotdeauna răsplătită, dacă nu de oameni, de Dumnezeu. De altminteri, pe când stăteam de vorbă cu șahul, a mai ieșit ceva la iveală. Trebuie să știi că am fost în două rânduri la el. Întâia oară i-am povestit tot și i-am arătat chiar și scrisoarea lui Emir-i-Sillan către călău și i-am citit-o în întregime. Mi-a spus atunci că acest călău se află pe aproape, deoarece i-a cerut o audiență pentru ziua aceea. Când am ieșit de acolo, l-am găsit pe multasim în anticameră; îi venea rândul îndată după mine. Își scosese *balapusinul* ^[14] și m-am folosit de prilej să-i vâd scrisoarea în buzunar.

Când m-am dus a doua oară să-mi iau rămas-bun de la șah, mi-a spus că nemernicul a avut nerușinarea să mă învinuiască de încercare de omor și cerea să fiu pedepsit cu asprime. Stăpânitorul ar fi avut poftă să pună îndată să-l spânzure, s-a gândit însă la planul nostru și i-a răspuns să aibă răbdare, căci va primi la timp rezultatul anchetei.

Ghulam el Multasim a crezut că e nevoie să-și dea adresa și a spus că se duce de-a dreptul la Khorramabad, unde va fi oaspetele șeicului ul Islam. Să fi bănuie el ce părere are șahul despre această înaltă față bisericească!

— Așadar îi avem pe acești doi demni prieteni prin apropiere și probabil că vor mai veni și alții.

— Așa cred și eu. Deznodământul se apropie și alergările vor fi începutul sfârșitului.

— Cu atât mai bine. Diseară, când voi fi sigur că nu mă mai poate vedea cineva, ies călare pe Syrr.

— La câmpul de alergări?

— Deocamdată nu încă. Trebuie mai întâi să-i las loc de joc, pe o întindere cât mai mare. Poate că mă reped până la trecători.

— Va trebui să treci prin sat. Și ar fi mai bine să-l ocolești. Părerea mea e s-o iei spre apus. Coboară pe drumul care duce la cariera de piatră și de acolo ia-o de vale, pe șes, unde poți alerga în voie, chiar și prin întuneric, fără teamă, deoarece terenul e neted ca o oglindă.

Ne întrerupserăm discuția, căci văzurăm pe Djafar venind dinspre foișor cu scrisoarea șahului în mână. Ieșirăm în curte ca să urăm lui Kara noroc. Halef pusese să i se așeze patul la marginea terasei, să-și vadă feciorul plecând și-i strigă de sus:

— Allah să te însoțească, dragul meu! Spune șahului că îi mulțumim... Scrisoarea viitoare i-o voi duce chiar eu însumi. Acum pleacă și să te întorci, după cum ai plecat, sănătos și tot cu o scrisoare.

După câteva minute numai, pe când mă aflam la cai și mă uitai spre lac, îl văzui pe băiat cu însoțitorul său hăt, departe. E de neînchipuit ce poate o cămilă bună de călărie.

Mai târziu cinarăm, apoi m-am dus să mă odihnesc nițel. Și când se stinseră luminile peste tot, îmi luai șaua și coborâi la cai.

Assil și Syrr stăteau mai la o parte de ceilalți. Era lună plină. Când mă văzură cu șaua-n spinare, se ridicară amândoi, dar când mă pregătii să-l înșeuez pe Syrr, Assil se culcă iar. Mă înțelesese.

Eram, firește, curios să văd ce va urma. Voi izbuti sau nu? Încălecai. Pusei piciorul în scară. Nici n-apucaî să

strâng calul între pulpe că și porni. Până la ruine erau o mulțime de cotituri; le trecu fără să bag de seamă. Ce simțire la un animal! Și ce pas egal! Ușor și sprinten în același timp.

Mă îndreptai spre cariera de piatră. Deodată armăsarul se opri de la sine în dreptul unor tufe.

— Cine e acolo? întrebai eu.

— Tu ești, effendi? îmi răspunse un glas. Atunci pot să mă arăt. Nu credeam că te-ai întremat îndeajuns ca să poți ieși călare și credeam că e altcineva.

Omul era Asyk — „iubitul”.

— Aveai treabă pe aici? îl întrebai iarăși.

— Da. Veghez. Ai primit pachetul meu și te poți folosi de el?

— Mai mult decât îți închipui. Mulțumesc.

— Atunci te rog să lași lucrurile în seama mea. Să nu te amesteci în murdărie, că nu e pentru tine. Eu sunt deprins. Bănuiesc că vrei să spionezi mâine pe pederani. Și acolo e murdărie, poate cea mai mare din toate. Vrei totuși să vii?

— Fără îndoială.

— Nu-ți lua nici o sarcină. Voi fi și eu acolo și te voi ajuta să te păzești ca să nu te simtă ei.

— Tot mai ești în legătură cu potrivnicii noștri?

— Nu mă întreba, effendi! N-aș vrea să-ți fac muștrări de cuget, dar când îți voi face un semn urmează-l fără teamă. Se apropie vremuri grele. Vreau să ți le ușurez pe cât e cu putință. Pe urmă... pe urmă poate mi se va împlini o mare dorință a sufletului meu...

— Care?

— La noi, câinele e disprețuit; la voi, în Apus, e prietenul, paznicul omului. Effendi, pune-mă la încercare și, dacă te vei încredința că sunt de bună-credință, lasă-mă să fiu câinele, paznicul tău, cât timp vei fi prin meleagurile acestea. Să îndur pentru tine foamea și setea, ploaia și arșița, să stau de veghe la ușa cortului tău și să sfâșii cu dinții pe oricine ți-ar vrea răul. Vrei?

— Pentru că o dorești, nu te voi pune la încercare, căci nu mai e nevoie, mă încred fără teamă în tine — dar trebuie să las timp prietenilor mei să le câștigi încrederea. Apoi... despre asta vom vorbi mai târziu.

— E mai mult decât mă așteptam. Să te răsplătească Allah!

Plecă. Nu însă îndărăt după tufe, ci spre carieră, pe unde trebuia să trec eu ca să o iau pe drumul despre care mă sfătuisese Ustadul. După un sfert de ceas ajunsei la șes.

Mă pusei acum pe lucru. Muncă ușoară când ai de-a face, cum aveam eu, cu un astfel de animal de rasă. Își are voința lui, ca și omul și destulă inteligență, ca să știe ce trebuie să vrea. Înțelege numaidecât dacă a făcut călărețul vreo greșală și parc-ar vrea să o îndrepte el.

Syrr era într-adevăr un animal cu totul altfel decât ceilalți cai. Îmi propusesem într-adins să-l călăresc pe un loc cât mai întins ca să-l las în voia lui și să nu-l supun la vreo constrângere. Simți îndată că-l las să-și facă mendrele. Se aștepta totuși ca la un moment dat să-l strâng nițel în chingi — cum s-ar zice. Văzând însă că nu o fac, se opri câțva timp în loc, înălță capul și adulmecă în dreapta, în stânga și înaintea lui. Cât de bun miros avea mi-o dovedise la nune, când simțise pe Asyk ascuns în tufiș. Pentru mine, asta e una din însușirile de căpetenie ale unui cal de rasă.

Păru că s-a încredințat în sfârșit că nu e nimeni pe aproape. Întoarse capul spre mine, scoase un nechezat ușor, ca și când m-ar fi întrebat: „Îmi îngădui, nu e așa?” Îl mângâiai pe gât. Era răspunsul.

Porni mai întâi la pas, în sărituri grațioase; ai fi zis că vrea să-și dezmoștească nițel mădulele, pe urmă o luă la trap. Dar ce fel de trap? Atât de ușor, de elastic, ca și când ar fi călcat pe arcuri. Nu găsesc cuvântul potrivit pentru ceea ce simțeam. Trapul acesta nu părea să fie altceva decât un fel de alunecare, de plutire.

O luă apoi în galop. Întâi în pași scurți, mășurați, semeți ca la paradă. Și totuși atât de firesc! Pe urmă se așternu pe

goană. Zbura ca o nălucă, copitele nici nu mai atingeau pământul. Părea dus pe aripi de vânt. Nici nu-mi mai dădeam seama dacă sunt într-adevăr călare sau plutesc în aer. Timpul și spațiul nu mai existau. Stelele luceau și luna zâmbea parcă spre cal și călăreț, care păreau să fie dintr-o bucată.

Se zăreau munții. Începea povârnișul. Syrr băgă de seamă, ca și mine. Coti de la sine ca să o ia înapoi. Totuși nu vroia să se îndepărteze, căci nu-mi dovedise încă de ce e în stare. Asta avea să vină abia acum.

Se părea că goana era pentru el o plăcere nu o încordare. Dar ce se petrecea cu mine, slăbănogul, convalescentul? Unde era slăbiciunea? Mofturi! Eram sănătos tun. Pe un astfel de cal să te simți slăbit! Mort să fii și ai învia! Acum parcă nici nu mai eram om în carne și-n oase; nimic altceva decât suflet și minte. Armăsarul nu alerga, nu zbura. Nu! Stăteam parcă amândoi pe loc. Totul părea că se perindă cu iuțeala fulgerului pe sub ochii noștri. Îți venea amețea. Astfel aleargă numai caii arăbești de rasa cea mai curată când călărețul le șoptește la ureche așa-zisa „taină”. Gonesc pe viață și pe moarte! Nici vestitul meu armăsar de odinioară, nici Assil, pe care-l aveam acum, nu se puteau măsura cu Syrr. Goana era atât de nebună, măsura șesul în lung și-n lat cu atâta repeziciune, că începui să mă îngrijorez. Îi strigai deodată

cuvântul „wakif!”^[15] Atât fu de ajuns. Se opri aproape brusc și rămase nemișcat în loc.

Sării din șa, îi cuprinsei capul în mâini și-l lipii de pieptul meu, apoi începui să-l mângâi cu dragoste. Respirația îi era regulată, nici urmă de nădușeală pe pielea lui lucioasă. Numai inima îi bătea nițel mai repede.

— Halal să-ți fie, Syrr! murmurai eu cu o admirație sinceră. Pe tine nu mi te-a trimis numai șahul, ci unul mai mare ca el. Vrea ca prin tine să fim salvați...

Armăsarul își frecă botul de umărul meu, mă mirosi nițel, apoi îmi linse mâinile ușor, ca o sărutare. Încălecai iar, ca să nu-l expun răcorii nopții, și-i lăsaî frâul liber. Nu se mișcă însă, așteptând să vadă ce vreau. Dar fiindcă nu-i spusei nimic, nu-l îndemnăi la drum, necheză ușor, ca și când ar fi vrut să-mi spună: „Ei, ce facem? Mai lăsat să-mi fac mendrele. Ne cunoaștem acum. Ești iar stăpânul, fă cu mine ce vrei”.

Îl mângâiai pe gât, apucaî frâul în mână și-l strânsei ușor între pulpe. Înălță semeț capul și porni la pas îndărăt pe unde venisem. Acasă îl frecai nițel, deși nu era asudat defel și se culcă alături de Assil, lipindu-și capul de al lui, ca doi buni prieteni. Dusei șaua la locul ei, apoi urcai scara. Auzii sub balconul meu o mișcare pe terasă. Ustadul nu se culcase, așteptând întoarcerea mea. Acum, liniștit, intră în casă. Dragul de el, ce mult mă iubea!

Când mă trezii a doua zi, văzui după soare că trebuie să fie ceasurile patru după prânz.

— Te-ai deșteptat? îmi strigă Ustadul de pe terasă. Aud mișcare în odaia ta.

— Chiar acum, îi răspunsei. Ce rușine să dorm până la vremea asta!

— Nici o rușine. Trupul are nevoie de odihnă și te-a cam obosit călăritul de azi-noapte. Ei, cum a mers?

— Minunat! Vin acum să-ți povestesc. Dar caii mei, săracii, au rămas nemâncăți...

— Fii fără grijă. Nu i-am lăsat cu nemâncăți și neadăpați. Ce faci acum?

— Mă duc să fac o baie, pe urmă vin să îmbuc ceva.

— Mâncăm împreună. Te-am așteptat cu masa.

— Unde e Djafar?

— În sat. Le e drag la toți. Cu firea lui blândă și prietenoasă și-a câștigat simpatia tuturor.

Coborâi întâi la cai. Se gudurară pe lângă mine ca niște cățeluși, dar nu numai Assil, ci și Syrr. Înțelesei că de-acum încolo al meu era!

Mă simțeam într-adevăr obosit. Trebuia să fiu cuminte și să-mi cruț puterile pentru ziua alergărilor. De altminteri, oboseala avusese și ea ceva bun, căci mâncai ca un lup, spre bucuria Ustadului, care zise mulțumit:

— Așa îmi placi! Mâncare și odihnă, iată ce-ți trebuie ca să fii același de mai înainte. Te rog să nu te îngrijești de nimic decât de tine și de Syrr, ca să nu mă dați de rușine.

— Bine, mă învoiesc, te rog numai să mi-l lași în schimb pe Asyk. Sau voiai să te duci astăzi la el ca să fii de față la adunarea pederanilor?

— Nu. În astfel de lucruri nu mă pot măsura cu tine. Fii însă cu băgare de seamă. Afacerea e cât se poate de primejdioasă, căci „Umbrele” sunt în stare de orice mișelie și în Asyk nu te poți încrede pe de-a-ntregul.

— I-am făgăduit să mă încred în el și am obiceiul să mă țin de cuvânt. De altfel nu obișnuiesc să nesocotesc primejdiile. Voi lua cu mine amândouă revolverele încărcate, așa că nu am de ce să mă tem!

— Așadar, înarmat! zâmbi el. Lupta cu arme spirituale nu folosește la nimic, când ai de-a face cu potrivnici de teapa lor.

Când ajunserăm sus, scoase din cămara, de vechituri pistoalele mele, le încărcarăm și le atârnarăm într-un cui din odaia mea. Ustadul îmi puse pe masă și un cuțit lung și mă rugă să-l iau, de asemenea, cu mine.

Trecuse de ceasurile zece când pornii la drum. În afară de arme, aveam în buzunar câteva lumânări și cutii cu chibrituri. Luna lumina ca ziua. Era de la sine înțeles că trebuia să mă feresc pe cât cu putință de a fi zărit de cineva, deoarece se putea întâmpla să mă întâlnesc cu vreuna din „Umbre”. Nu pășeam, ci mai mult mă târam, ferindu-mă de lumină și căutând întunericul zidurilor. Ajuns în dreptul ușii, eram sigur că nu mă văzuse nimeni, dar nu zărisem nici eu pe nimeni.

Deși cunoșteam bine locul, aprinsei o lumânare și luai cuțitul în mână dreaptă, să mă pot apăra dacă voi fi atacat

de cineva. Trecui, astfel întâia încăpere și mă îndreptai spre lăcașul sfânt. Lumânarea nu avea destulă putere să împrăstie întunericul. Înaintai totuși, ținându-mă pe lângă pereți, până în dreptul pietrelor care închipuiau un fel de altar și ridicai în sus lumânarea.

— Tu ești, effendi? auzii pe cineva strigându-mi de undeva, de deasupra capului meu. Cu o singură lumânare e greu de văzut ceva. Când vor veni ei, va fi mai multă lumină. O să-ți las acum prăjina pe care am făcut-o anume pentru tine. Am cioplit în ea niște trepte, ca să nu trebuiască să te cațeri, ci să urci lesne.

Urcai până la vârful prăjinii. Asyk aprinse o lumânare, căci eu o stinsesem pe a mea, ca să pot urca mai ușor. Traserăm apoi prăjina spre noi, după care privii în juru-mi. În afară de noi nu mai era nimeni. Stinserăm lumânarea și ne aciuirăm jos, dat la oarecare depărtare unul de altul, pentru ca, dacă îi scapă unuia ceva, să poată vedea celălalt ce se petrece jos.

Deși aveam încredere în Asyk, țineam totuși cuțitul pregătit. Nu poți ști niciodată ce se poate întâmpla.

Întunericul te înfiora, aerul era greu și respiram anevoie. Loc mai potrivit pentru uneltiri nelegiuite nici că se putea găsi!

Din fericire nu avurăm de așteptat prea mult, căci sosi cel dintâi conspirator. Aprinse lumânarea și veni cu ea înăuntru. Se simțea în siguranță pesemne, căci nu-și dădu osteneala să cerceteze în juru-i. Păși până în mijlocul încăperii, înțepeni lumânarea și se așeză jos. În curând apăru încă unul, apoi altul, pe urmă iar unul și făcură și ei întocmai cum făcuse cel dintâi. Nu se salutară, nimeni nu scoase un cuvânt. Acum ardeau patru lumânări, totuși eram prea departe de ei ca să le pot vedea chipul, deși fața nu le era acoperită. Sosi și cel de-al cincilea. De astă dată ceilalți se sculară în picioare și unul din ei întrebă:

— Emirul a sosit?

— Nu încă, răspuse noul venit. Nu i-am văzut calul legat la locul știut. Spionul, însă, e la postul lui, ca să se încredințeze dacă venim și plecăm, după cum e porunca. Așa nu mai merge, trebuie să se sfârșească odată pentru totdeauna!

Glasul îmi păru cunoscut. Se aplecă să-și înțepenească lumânarea și-l putui vedea la față. Era... Ghulam el Multasim, răzbnătorul, călăul „Umbrelor”!

— Să lăsăm să treacă mai întâi răscoala, pe urmă ne răfuim noi cu el, răspuse cel care vorbise mai înainte.

— De, nu se știe dacă răscoala o să izbutească! zise un altul, cam cu îndoială.

— Izbutește! De asta sunt sigur, răspuse Ghulam. Astăzi emirul aduce pe șeicul ul Islam cu el, ca să ne dovedească anume că luminile sfinte merg mână în mână cu umbrele nelegiuite, ca să detroneze pe Stăpânitor. Vin de la șah. Habar n-are de primejdia care-l amenință. Nici favoritul său, Djafar, căruia i-a conferit titlul onorific de „Itemad”^[16], nu bănuiește că peste câteva zile Gul-i-Șiraz va înflori pe pieptul său și...

— Ce, trebuie să moară? strigară ceilalți. Când, cum, unde?

— Asta e treaba mea. Dacă o spun eu, fiți siguri că se va și întâmpla. Am găsit scrisoarea cu porunca în buzunarul meu, tot atât de misterios cum știe emirul să procedeze întotdeauna. Nu știu cum dracu', dar omul ăsta e pretutindeni în același timp. De-am ști noi cine e, i-ar înflori și lui trandafirul pe piept... Ce crede dumnealui, că o să împărțim cu el comorile îngrămadite aici de sute și sute de ani? Mai întâi răscoala, ca să ne descotorosim de djanicuni, apoi Ahriman Mirza pe tron. Cu un astfel de domnitor suntem siguri că nu ne va ajunge nici o pedeapsă. Aliații noștri suni împrăștiați pe tot cuprinsul țării și gata să dea lovitura. Șahul înlăturat, Djafar, sfetnicul său, de asemenea, Ahriman — un mare ticălos — pe tron, fie puterea emirului

oricât de mare, încetează odată cu moartea lui. Vom împărți apoi comoara între noi și vom fi fățiș ceea ce suntem până acum într-ascuns: stăpânii acestei țări. Acum... tăcere! Trebuie să sosească. Să creadă că n-am vorbit între noi, după cum e regulamentul.

Trecură vreo zece minute și deodată se auziră de afară pași. Veniră doi inși fără lumânări aprinse în mână. Unul, care părea condus de celălalt, se opri în ușă. Celălalt se apropie, dar nu prea mult. Văzui, spre marea mea mirare, că purta veșminte aidoma cu cele pe care mi le dăruise mie șahul, în mâna dreaptă ținea o biciușca. Fața îi era acoperită cu o mască neagră și la căciulă sclipia o agrafă cu pietre prețioase.

Toți se ridicară în picioare. El le făcu un semn poruncitor eu mâna, cerându-le să-l asculte, și începu:

— Ne aflăm iarăși adunați în majme-i-yehud a noastră, din care ne-a izgonit Ustadul acela cu djanicunii lui. Dar ziua răzbunării se apropie, ziua când ni se va da înapoi ce ni s-a luat și când vom împrăști în toate cele patru vânturi această bandă de creștini. Vom fi atunci iarăși stăpânii întinericului nostru și nu vom mai lăsa să licărească lumina în ruinele acestea. Ultima „zi a plății” nu a avut loc, deoarece ne găseam departe de aici și nu va avea loc nici următoarea, căci va trebui să ne răfuim cu Ustadul. Se planuiește o alergare care va fi spre folosul nostru. E cel mai bun prilej ca să venim în număr mare, fără să bată la ochi. Vom aduce cele mai bune animale de călărie pe care le avem și vom câștiga cu siguranță.

Făcu o pauză. Își prefăcea glasul; masca de pe față și ecoul înăbușit al încăperii îl ajutau și mai mult să și-l facă de nerecunoscut. De asemenea, se ferea să facă gesturi care l-ar fi putut da de gol. Dar ținuta lui semeață, ca și statura, nu izbutea să și-o prefacă, așa că nu mă puteam îndoi că am în față pe Ahriman Mirza. Urmă să peroreze:

— Îndată după alergări, vom porni la lucru. Nu trebuie să treacă timp la mijloc. Cunoașteți planul, așa că fiți gata

să-l executați. Ora nu v-o pot spune încă. Să vă adunați vineri, la miezul nopții, la djebelul Adawa; atunci se vor lua cele din urmă hotărâri. Astăzi vă aduc pe șeicul ul Islam, ca dovadă că într-adevăr e aliatul nostru; izbânda, deci, nu mai poate fi pusă la îndoială.

La un semn al lui intră șeicul. Fața nu îi era acoperită și părea că se simte la largul lui, căci pași, zâmbind prietenos și îngăduitor, în mijlocul lor. Întinse călăului mâna, schimbă câte un cuvânt cu ceilalți și apoi se dădu la o parte. Ahriman luă iar cuvântul:

— Atât am avut de spus deocamdată. A, mai e ceva! Adunați pe toți ai noștri, pentru ca într-un marș de două zile să poată fi aici. Faceți însă în așa fel încât să nu bată la ochi. Ceilalți pederani sunt împrăștiați prin țară și așteaptă numai izbânda de aici ca să dea lovitura. Acum puteți pleca, nu mai am treabă cu voi.

Porunca păru că îi uimește și călăul întrebă:

— Noi înaintea ta? Până acum tu erai acela care...

Emirul îi curmă, mânios, vorba:

— Cum îndrăznești să întrebi când am poruncit eu? Plecați, am spus. Eu mai rămân. Nu cumva vrei să-ți cer voie? Mă cunoști: când mă rog, o fac cu gura asta!

Trase pistolul de la brâu și ținti spre fruntea călăului. Acesta sări, speriat, în lături și vru să-și ia lumânarea, ca să plece.

— Lăsați-le aici! porunci emirul. O să le sting eu pe urmă. Plecați pe rând; nimeni să nu vorbească. Hai, ștergeți-o!

Călăul pieri într-o clipă. Ceilalți îl urmară unul după altul. Abia după ce ieși și cel din urmă, emirul vârî pistolul la brâu, răsă cu dispreț și zise:

— Gloată de nemernici! Cu ăștia nu faci nimic dacă nu le vâri frica-n oase!

— Eu am alte mijloace, răspunse șeicul. La mine domnește iubirea și blândețea.

— Las-că o cunosc eu! Ce să ne ascundem după deget! Asprimea mea e cel puțin fățișă, cinstită; rușinea o oprește să se prefacă. Iubirea voastră e însă egoismul în toată puterea lui. Nimicești într-un singur an mai multe vieți decât aş putea nimici eu într-un veac. Știi că față de mine nu te poți ascunde sub masca ta de sfințenie.

Șeicul se apropie atunci de el, își înalță trupul și grăi:

— Așa e, cu tine pot vorbi ca de la bărbat la bărbat. Tu ești negarea distrugătoare; eu afirmarea dusă la exagerare. Afirm însă pentru folosul meu și numai al meu. Ce se întâmplă cu omenirea nu-mi pasă. De aceea mă urăști... mă urăști de moarte...

— Te urăsc? răsse emirul. Mai mult decât atât: te disprețuiesc! Pentru ură ajunge iubirea voastră ipocrită, de altceva nu e nevoie. Eu vreau să îndeplinesc un scop nobil, robind josnicia. Voi însă vreți să ridicați josnicia luptând împotriva a tot ce e nobil. Eu vorbesc și mă port deschis și cinstit cu tine, pe când tu te slujești de prefăcătorie față de mine, ca să mă zdrobești îndată ce nu-ți voi mai putea fi de folos. E sau nu așa?

Șeicul lăasă capul în jos și zise împăciuitor:

— Prietene, admiratul meu prieten, te asigur pe Allah că...

— Lasă-l pe Allah în pace! Nu pui nici tu mai mult preț pe el decât pun eu, îl întrerupse emirul batjocoritor. Nu ne-am întovărășit ca să ne mințim unul pe altul. Ne suntem vrăjmași, vrăjmași de moarte și ne-am întins mâinile numai pentru scurt timp, ca să nimicim pe un al treilea, care ne stă amândurora în cale. Pe urmă, lupta între noi doi începe din nou. Numai călcându-mi pe inimă m-am învoit la legământul nostru și tot călcându-mi pe inimă am hotărât pe Ahriman Mirza să vină mâine la tine, la taki. Cu aceeași silă te-am chemat în astă-seară la pârâu ca să te aduc aici. Și cu tot atâta silă am ascultat prostiile cucernice pe care le sporovăiai în drum și cu greu m-am stăpânit să nu-ți râd în nas. Să nu te miri deci că-ți vorbesc acum astfel. Sunt

încărcat ca o bombă și nu-mi trebuie mult să explodez. Ferește-te! Nu mă face să-mi pierd răbdarea, dacă ții să ducem la bun sfârșit ce-am hotărât. Fii bărbat în fața mea, cum ești într-adevăr și cum vei fi fiind în fața lui Allah al tău. Sau lașitatea ta e atât de mare, că nu cutezi să-ți arăți ghearele?

Șeicul ul Islam se dădu câțiva pași înapoi, încleștă pumnii și strigă cu mânie:

— Ticălosule! Știi unde te afli? Te pot face praf acum... îndată!

— Vezi, așa îmi placi! Asta vroiam și eu! râse „Umbra”. Ies ghearele la iveală. Vorbește sincer ca acum și s-ar putea să ne înțelegem. Mă întrebi dacă știu unde mă aflu. Ai haz, zău! Sunt aici în împărăția mea, stăpân atotputernic pe tot ce mă înconjoară.

— Împărăția ta... a ta? râse batjocoritor șeicul. Da, credeai că mă aduci aici să mă faci să cunosc mai întâi pe sillanii tăi și să-mi arăți pe urmă comorile îngrămădite în ruine, ca să văd ce zestre bogată poți da noului suveran. Dar te înșeli, biet neputincios „Prinț al Umbrelor”! Cunosc de mult ce vrei să-mi arăți, fiecare piatră, fiecăce colțișor, până și apa din adâncul lor.

— Tu... tu... tu? bolborosi emirul, împietrit.

— Da, eu! Ruinele acestea nu sunt împărăția ta, ci a mea, mai bine zis a noastră. Noi, noi, noi suntem meșterii care după vechea legendă au voit să zidească înăuntru pe Dumnezeu, dar au închis în ele pe diavol.

— Cine sunt acești „noi”?

— Oamenii tagmei taki, care a luat naștere la punerea temeliei acestei clădiri, cu nenumărate veacuri în urmă — o veșnicie înainte de epoca lui Zoroastru. Noi n-am clădit însă pentru noi, ci pentru voi, pentru umbrele noastre. Am întocmit stupii nu pentru noi, albinele, ci pentru voi trântorii. De la început până azi, stăpâni am fost noi, voi însă robii care seceră ce n-au semănat, adună mierea pe care n-au depus-o ei, dar tot pentru noi. Sărman nebun!

Voiai să-mi arăți comorile pe care le numești ale voastre. Eu, însă, le cunosc mai bine decât tine. Afurisiții ăștia de djanicuni au venit pe neașteptate. Ne aflam pe atunci în altă parte și n-a avut cine să-i împiedice să se statornicească aici. Am pățit ca și voi. Acum îi vom izgoni și voi ne veți ajuta. Ai trimis pe Ahriman Mirza la taki. Voi fi și eu de mâine încolo la ei. Pe tine vreau să te găsesc vineri la... djebelul Adawa.

— Așa! Vrei? zise emirul încrucișând mâinile pe piept. S-ar zice că ești în drept să poruncești și să hotărăști singur, de capul tău.

— Așa și e. Stăpânul sunt eu, tu numai umbra.

— Și dacă nu voi veni vineri? Și nu vei putea veni nici tu? întrebă emirul amenințător, trăgând pistolul de la brâu.

— Atunci voi vorbi mai înainte cu tine, răspunse foarte liniștit șeicul.

— Unde?

— Aici.

— Când?

— Acum.

— Aha, pricep! Ai și tu vreo armă la tine!

— Nu, nici una.

Dădu mantaua la o parte, ca să se vadă că spune adevărul.

— Și totuși vrei să te aperi, după cum înțeleg. Nu cumva ne-au urmărit într-ascuns cei trei taki care te-au însoțit la locul de întâlnire? Stai că mă încredințez eu acu'.

Luă una din lumânări și ieși pe ușă. Auzii de îndată, tocmai dedesubtul nostru, acolo unde se afla altarul, un foșnet și un șușuit, apoi se făcu tăcere. Emirul se întoarse, puse lumânarea la loc și zise:

— Nu e nimeni. M-am înșelat.

— Te-ai înșelat și de data asta, ca întotdeauna de altfel. Pune arma la loc, e de prisos!

— Ce glas poruncitor! Nu cumva îndrăznești?

— Da. Lasă arma, ți-am spus!

— Omule, ești nebun? „Prințul Umbrelor” să se lase...

N-apucă să-și mântuie vorba. Trei inși ieșiră din întuneric, îi smuciră pistolul din mână și-și încolăciră brațele în jurul său, încât nu mai putu face nici o mișcare. Scoase un urlet — de spaimă sau de mânie, nu se știe. În clipa următoare șeicul se apropie de el, îi smulse masca de pe obraz, îl privi în fața și zise:

— Ahriman Mirza! Știam. Noul nostru suveran, cel mai mare ticălos și criminal!

Ceea ce urmă era cât se poate de ciudat. Ahriman nu făcu nici cea mai mică încercare de împotrivire. Nu-i puteam desluși trăsăturile, dar aș fi zis că un zâmbet îi flutura pe buze când spuse cu nepăsare:

— Da, suveranul vostru. Ori poate nu-l vreți? Mă puteți împușca doar îndată, chiar cu pistolul meu.

— Mare prost aș fi! răspunse șeicul. Până acum ai fost umbra mea, de acum înainte vei fi supusul meu. Nimeni altul nu s-ar potrivi mai bine pentru scopurile noastre. Ce avem de gând să facem cu tine, o vom și face.

— Nici nu ți-ar merge bine dacă m-ai ucide

— Știu. Ești un om prevăzător și-ți vei fi luat dinainte măsurile. N-aș mai trăi nici eu mult după tine — de asta sunt încredințat. Vreau însă să trăiesc, de aceea vei trăi și tu. Și mai vreau să domnesc; de aceea îți voi da tronul. Te învoiești, Ahriman Mirza?

— În anumite condiții.

— Le cunosc! Ești tot atât de prefăcut cum susțineai adineauri că sunt eu. Totuși, te întreb din nou: Te învoiești?

— Da..

— Atunci întinde-mi mâna și fă legământul. Dați-i drumul!

Cei trei se supuseră. Șeicul ul Islam întinse mâna; Ahriman i-o cuprinse într-a sa și zise:

— Poftim! Sunt însă cinstit și-ți prorocesc că-i vei simți puterea.

— Bine. Voi fi și eu sincer cu tine: suntem blajini și umili, pentru că asta ne va duce la domnie. Dar îndărătul acestei blândeți se ascunde lipsa de orice cruțare, iar sub umilință o voință nestrămutată. Până și împăratul trebuie să ni se supună nouă; dacă nu, va muri. Nu ațâța tagma takilor! Când se mânie, mai poate încăpea iertare, dar când zâmbește îngăduitor, e fără îndurare; ferește-te să ne vezi zâmbind!

4. Prăbușirea

Șeicul ul Islam spusese atât de apăsător și cu un ton atât de răspicat aceste din urmă cuvinte, că ele răsunară înăbușit, dar amenințător, sub bolta înaltă. Trupul său părea că se înălțase dintr-odată. Lăsase capul nițel pe spate și-și mângâia barba lungă și rară, ca și când în ea ar fi găsit curajul să-și dea pe față adevăratele gânduri.

În vremea asta oamenii lui stăteau tăcuți și nemișcați, iar emirul... dar ce mai era și asta? Emirul se așezase foarte liniștit pe un bolovan și se apucă că curețe mucul de lumânare de lângă el, rostind, ca și cum ar fi fost vorba de lucruri cu totul neînsemnate:

— Așadar, n-ar mai fi nevoie să-ți arăt ceva din cele ce se află pe aici?

— De prisos, răspunse celălalt, tăios.

— Atunci pot să plec.

— După cum vezi!

— Aș mai vrea să știu cum au intrat oamenii ăștia aici. Îi lăsasem doar jos, la pârau, unde se află caii noștri.

— Îmi place și mie, ca și ție, să fac pe misteriosul, așa că-ți spun: i-am preschimbat în spirite și le-am poruncit să treacă prin zid — răspunse, în bătaie de joc, șeicul.

— Lesne de înțeles atunci. Zii, în afară de șeic ul Islam mai ești și scamator? Interesant, foarte interesant! După cum văd, un om foarte talentat. Probabil că îi vei face să dispară pe aceeași cale.

— Da.

— Și tu?

— Mă preschimb în spirit și dispar.

— Pot să văd și eu cum faci drăcovenia asta?

— Nu, căci nu ești încă nemuritor, ca noi. Pentru voi, pământeni, nu se potrivește așa ceva.

— Zău? Oare nu te înșeli? Și noi, pământeni, ne pricepem puțin la de-al de astea. N-am ajuns până acolo să mă fac să dispar singur, dar pot face pe alții să dispară. Și nu atât de misterios ca voi. Când o fi să mă slujesc odată de vărguța mea fermecată, te poftesc și pe tine. Mai mult încă: sunt gata să o întrebuițez asupra ta. Deocamdată rămâne să ne întâlnim mâine la taki, da?

— Așa s-a hotărât și așa rămâne.

— Și vineri la djebelul Adawa?

— Da. Tu, firește, ca emir.

— Pe care tu, însă, nu-l cunoști.

— Fii fără grijă. E în interesul meu să nu știe nimeni că te-am demascat.

— Și ăștia de aici?

— Au să tacă, fii pe pace.

— Bine. Acum mă duc.

Se ridică de pe bolovan.

— Pistolul! porunci el, întinzând mâna.

Omul care i-l luase i-l dădu îndărăt.

— Pe jos sunt masca și biciușca mea. Să mă aplec eu însumi, împăratul, să le ridic?

Glasul era atât de poruncitor, încât oamenii șeicului nu așteptară încuviințarea acestuia și le ridicară pe dată.

Emirul le luă, roti o dată biciușca prin aer și zise:

— Acum vă las să vă faceți scamatoria. Aici și pretutindeni! Mie, însă, îmi plac lucrurile fățișe. Să vedem care din noi e mai curând în șa, eu ori voi. Aveți grijă să stingeți lumânările. Doar de aceea sunteți „Umbre”. Dacă rămâne o singură licărire de lumină, veți fi descoperiți și luați la rost. Așadar... întuneric... întuneric și numai întuneric...

Mai șfichiui o dată aerul cu biciușca și plecă.

— Deschideți iute ușa asta, porunci șeicul ul Islam oamenilor săi. Să-i arătăm că tot mai repede ajungem noi la cai decât el. Mă reped să văd dacă a plecat într-adevăr.

Porni în grabă după emir. Auzirăm sub noi același scrâșnet ca de pietre frecate și nu mai văzurăm pe însoțitorii șeicului. Erau dosiți după altar.

— S-a dus, le zise el când se întoarse. Acum luați bine aminte la ce vă spun: djanicunii vor crede, desigur, că venim din afară și vor ocupa intrările văii, pe când noi ne vom strecura într-ascuns prin gangul secret aici, în ruine; ne împrăștiem pe nesimțite și când vom fi adunați cu toții, dăm năvală peste ei. Acum stingeți repede luminile și să plecăm numaidecât, prin altar. Cine știe câți și-au găsit prin el scăparea când oamenii nu mai erau mulțumiți de aleșii lui Allah!

Se făcu întuneric beznă. Iarăși un scrâșnet de piatră, pe urmă liniște adâncă. Simțul de prevedere mă sfătui să mai aștept.

— Effendi, au plecat, îmi spuse Asyk cu glas coborât. Noi ce facem, mai stăm?

— Da. După vorbele de adineauri ale emirului, cred că o să se mai întoarcă. Deci taci, nu mai vorbi.

Trecu vreo jumătate de ceas și tocmai vroiam să aprind iar lumânarea, când se auzi de afară un zgomot ușor. Cineva se opri în dreptul ușii, trase un chibrit, aprinse o lumânare, apoi intră înăuntru. Era emirul, urmat de încă un individ, care ducea lumânarea. Probabil paznicul pe care multasimul îl numise „spionul”. Trebuie să fi fost omul de încredere al emirului și să-i fi cunoscut toate tainele, deoarece Ahriman-Mirza i se arăta cu fața descoperită.

— Să-și închipuie că mă voi întoarce, nu i-a dat prin gând prostului de șeic, râse el, urmând probabil convorbirea începută afară.. M-am ascuns după un stâlp gros și nu m-a văzut. S-a întors apoi aici. Eu l-am urmărit binișor și m-am dat după ușă, de unde am auzit și văzut tot.

— Vasăzică nu cunoaștem toate tainele ruinelor, răspunse celălalt.

— Așa e.

— De altfel nici nu eram atât de încrezut ca să mă laud că le cunosc. Afurisiții aceștia de taki sunt atât de vicleni și pișicheri, că ar trebui să fie cineva atotștiutor ca să le cunoască toate șiretlicurile. Nu mai e timp acum să cercetăm toate astea, ci să aflăm ce scop urmăresc. Deocamdată știu că vor să se strecoare prin gangul secret aici, în ruine. Asta e împotriva înțelegerii pe care am avut-o cu șeicul ul Islam. Vrea să ne tragă pe sfoară, adică nu numai pe mine, ci pe noi toți. Planul nostru era să atacăm dintr-odată și din toate părțile pe djanicuni, fără ca ei să bănuiască măcar ce îi așteaptă. Eu voi veni cu „Umbrele” mele dinspre răsărit. Dacă intenția noastră ar fi — prin cine știe ce întâmplare — descoperită, ei se vor îngrămădi la cele două trecători. De acolo îi vom mâna îndărăt, spre sat. Takii vor veni dinspre apus și dinarunii peste noul pod umblător din „Valea înfundată”. Îi încercuim astfel pe djanicuni din toate părțile și îi împingem în lac. Cu neputință să scape vreunul. Cât despre ruine, am pus cu strășnicie condiția că n-are nimeni voie să se atingă de ele, deoarece le socotesc proprietatea noastră. Massabanii, care au fost izgoniți de aici de djanicuni, sunt de-ai noștri și-mi sunt foarte supuși. Le-am făgăduit să-i aduc îndărăt, în satul lor. Șeicul ul Islam s-a învoit cu condiția asta. Și-a dat cuvântul că nici unul din takii lui nu vor pune piciorul în ruine. Adineauri, însă, când l-am silit să fie sincer, a avut obrăznicia să-mi spună în față că tagma takilor a ridicat clădirile astea și că ele sunt și astăzi proprietatea lor. Mi-a mai spus că ei sunt adevăratele făpturi, pe când noi suntem numai umbrele, robii lor, care trebuie să muncim și să adunăm pentru ei. Pe urmă, când a crezut că m-am depărtat, le spunea însoțitorilor săi că takii vor veni prin gangul secret ca să ocupe ruinele. Pentru ce planul ăsta ascuns, împotriva învoielii noastre? Probabil că pune mai mult preț pe ruinele astea decât pe cuvântul său și pe înfrângerea djanicunilor. Numai ele îl interesează cu adevărat. Cu siguranță de teamă că vom găsi, în cele din

urmă, ceea ce n-am putut descoperi până acum. Dar asta nu îngădui eu pentru nimic în lume! Ocupă el ruinele, fac și eu tot așa. Și dacă o face într-ascuns, mă slujesc și eu de același mijloc, ba i-o iau chiar înainte. Se bizuie el pe gangul secret, vom găsi și noi cum să ajungem acolo, până nu ajunge el.

— Oare nu primejduiește asta toată truda noastră?

— În ce fel?

— Va fi poate nevoie de o luptă sângeroasă între ei și noi. Dacă aliații se încaieră, djanicunii sunt salvați și întreaga țară va aștepta zadarnic lovitura prin care să fie detronat șahul.

— Greșești. Susții că mă cunoști și totuși mă crezi în stare de copilării dintr-astea? Eu văd mai departe decât tine. Trebuie să țin bine ce mi-e la îndemână, ca să pot obține ce năzuiesc. Aici, în ruine, se va desfășura numai începutul. Adevărata întrebare e: cine să fie Stăpânitorul? Șeicul ul Islam sau eu? Tagma takilor sau „Umbrele” mele? Șeicul mi-a spus cu neobrăzare că nu voi fi decât creatura, făptura lui. Am tăcut, dar mi-am zis în gândul meu că prin cuvântul acesta și-a hotărât singur moartea. Crede că mă are în mână și totuși se pleacă sub pumnul meu. Cât de ușor a ascultat și s-a supus când mi-am arătat colții, ca să scot din el ce voiam! Numai un neputincios se lasă atât de lesne descusut. A încercat cu amenințările, nu e vorbă, dar nici nu m-am sinchisit de ele.

— Dar dacă te învrăjbești cu el de la început, pierzi pe toți cei care sunt de partea lui.

— Nu cred. Numai că dușmănia nu trebuie să fie pe jumătate, ci pe de-a-ntregul și nici să-i las răgaz, ci să o zdrobesc numaidecât. Îndată ce se va ivi cu takii lui aici, îl apuc de ceafă și-l zgâlțâi să-i iasă sufletul. Să vezi că o să ceară îndurare și o să făgăduiască tot ce îi voi cere.

— O să făgăduiască, dar nu o să se țină de făgăduială.

— Nu? Îți închipui că mă bizui numai pe cuvânt? Atât de prost nu sunt. Să lăsăm, însă, acum vorbăria; văd că nu s-a

isprăvit lumânarea.

— Mai am și eu câteva în buzunar.

— Atunci ia să examinăm nițel lespedea asta. Pare să fie foarte groasă, dar nu e. Am văzut-o dată în lături, mai bine zis trasă înăuntru. Ia fă lumină, să vedem.

Nici eu nici Asyk nu puteam vedea ce fac, dar auzeam ce spun și atât ne era de ajuns.

— Uite o dungă de jur-împrejur, ca o ramă, urmă Ahriman Mirza. Lespedea e însă cu totul netedă. Lipsește orice urmă de balama, deci se deschide printr-o apăsare pe undeva. Să încercăm!

Auzirăm un găfâit, apoi bârâitul pe care îl mai auzisem cu puțin înainte.

— Se mișcă! strigă emirul. A, uite că s-a deschis. Gangul trebuie să fie scurt, căci șeicul spunea în batjocură că va ajunge înaintea mea la cai. Vără-te înăuntru și vezi ce găsești.

Celălalt se supuse. Îi auzirăm glasul înăbușit:

— Lespedea are o manivelă.

— Era lesne de ghicit. Și gangul? E scund în tavan?

— Stai să văd!

Luase pesemne lumânarea cu el, căci încăperea rămăsese în întuneric.

— Numai câțiva pași, pe urmă mai înalt ca un stat de om. Pare să fie un tunel natural în munte, căruia i-au astupat într-adins ieșirea.

— Dar aerul cum e?

— Mai bun ca acolo unde ești tu.

— Bine. Ia-o înainte că vin și eu.

Se auzi iar hârșăitul; trăgeau lespedea la loc, pe urmă întuneric și tăcere. Așteptai nițel, apoi aprinsei lumânarea.

— Plecăm? mă întrebă Asyk.

— Da.

— Să n-așteptăm până ce vor cerceta gangul și se întorc?

— Nu. Cine știe cât vor zăbovi. Nu mai pot îndura aerul ăsta greu de aici. Trebuie să ies afară.

Coborâram prăjina — pe care Asyk o luă cu sine — și stinserăm lumânarea. Când mă văzui sub cerul liber, trăsei în piept cu nesaț aerul curat și rece al nopții. Luna nu apusese încă și ruinele sclipeau într-o lumină gălbuie. Nici o iscoadă pe nicăieri. Ne îndreptarăm spre carieră, unde trebuia să ne despărțim. Aici ne oprirăm nițel de vorbă.

Înainte de-a fi descoperit ce fel de om e șeicul ul Islam, te luasem drept una din „Umbre”, începui eu. Nici acum nu știu ce ești într-adevăr.

— Nici „Umbră” și nici taki. Năzuința mea, însă, e să devin un djanicun, răspunse el.

— Nu te temi de prigoniri, când se va afla ce-ai fost?

— De ce disprețuiești nu ți-e teamă. Oamenii buni iartă; de ceea ce fac cei răi, nu trebuie să-ți pese. Îndată ce nu veți mai avea nevoie de mine aici, mă voi preda autorităților ca să-mi primesc pedeapsa. După ce o voi ispăși, mă voi simți alt om. Poate că mă ia Ustadul în slujba lui.

— Vorbești serios?

— Da, effendi. Am chibzuit bine. M-am hotărât.

— Dar gândește-te că te așteaptă câțiva ani de închisoare, de care poți fi scutit dacă nu te predai. Autoritățile nu te mai caută, ceea ce înseamnă că au renunțat — și unde te afli acum, nu știe nimeni cine ești. Ia-ți un alt nume. Ai devenit un alt om și trecutul tău va fi cu desăvârșire uitat.

Se înțelege că vorbeam astfel ca să-l încerc. El însă clătină capul și-mi răspunse:

— Nu pot crede că gândești așa după cum vorbești. Trebuie să mă predau, trebuie, trebuie! Până acum câteva zile gândul acesta mi s-ar fi părut o nebunie, o prostie fără seamăn. Dar colo, jos, lângă scheletul acela, în bezna aceea înfiorătoare, în tăcerea aceea grozavă din jurul și lăuntrul meu, în mijlocul stâlpilor aceia care amenințau să se năruie

peste mine și să mă zdrobească s-a făcut lumină, lumină adevărată în mintea mea. Vreau să ispășesc ca să-mi împac cugetul. Cu fuga mi l-am încărcat și mai mult. Am căutat să scap de închisoare ca să mă dau rob uneia și mai grozave: diavolul... Și ce chinuri sunt astea, habar n-ai tu, effendi.

Clătină amărât capul, apoi urmă: Șeicul ul Islam îmi făgăduise să intervină pentru grațierea mea.

Neghiobul! Cât de puțin cunoaște sufletul omenesc, el, care susține că Allah i-a încredințat fericirea a mii de suflete! Sau poate că n-a făcut-o din prostie, ci din cruzime. Să îngrămădească alte crime peste capul meu, ca să obțină pe urmă iertarea! Poate că iertarea pedepsei ar fi putut o mijloci pe urmă, dar în cugetul meu vina ar fi crescut uriașă și ar fi cerut, ar fi urlat după răzbunare. Salvat în aparență, dar pierdut pentru totdeauna în sufletul meu asta mi-ar fi fost soarta. Iar dacă astăzi șeicul ul Islam m-ar dezlega de păcate și aș putea fi iertat de vină, n-aș primi.

— Într-adevăr?

— Da. Iertarea lui ar fi o batjocură.

— Ce-ai face însă dacă un altul ți-ar aduce-o, dar nu pe calea rea, ci pe cea bună?

— Un altul? Cine poate fi acela?

— Cum, nu știi?

— Nu.

— Fiindcă au căutat să-ți bage în cap că iertarea nu o poți avea decât printr-un mijlocitor între tine și șah. Tu, numai tu însuși poți fi acela. Nu te opri la jumătatea drumului. Urmează calea pe care ai apucat-o. E bună și șahul are ochi ageri. Nu e nevoie de nici un samsar care se laudă cu protecția lui la șah. Mai mult încă. Pot să te asigur că șahul cunoaște acum foarte bine pe șeic. Mijlocirea lui ar fi pierzania ta. Te-ar considera omul șeicului și n-ai mai găsi îndurare în ochii săi.

Lăsă capul în piept, stătu așa câteva clipe, pe urmă îl ridică brusc și zise:

— Așadar astfel stau lucrurile! Fie! Voi merge deci pe calea aceasta... pe o nouă cale. Nu mă las dus de nimeni, nici chiar de tine. Allah nu vrea decât binele și îmi va da puterea să înfăptuiesc ce am de gând fără ajutorul nimănui. Fie-mi el călăuza și pavăza, acum și de-a pururi!...

Izbucni într-un hohot de plâns. Nu mă putui oprii; îl mângâiai pe obraji și grăii:

— Așa să faci. E singura cale adevărată. Urmeaz-o și nu te abate din ea. Începe-te în puterea dumnezeiască.

Îl lăsa singur.

— Puterea dumnezeiască... îl auzii eu murmurând în urma mea. Ea a fost... ea este... îndurarea...

În drum spre casă nu mă simții tocmai bine. Îmi venea amețală și respiram anevoie. Picioarele mi se înmuiaseră, deși stătusem tot timpul jos. Abia așteptam să mă văd în pat și răsuflai ușurat când putui să-mi întind mădulele și simții aerul proaspăt care pătrundea în odaie prin ferestrele deschise.

Nu puteam însă să adorm. Dar nu din pricina celor ce văzusem și auzisem, ci dintr-un fel de oboseală trupească. Când adormii în sfârșit, tocmai spre ziuă, somnul nu-mi fu defel liniștit ci întrerupt mereu. Mă trezeam, apoi ațipeam iar. Văzând că în loc să mă odihnesc, mai rău mă chinuiesc, mă îmbrăcai și coborâi spre fântână. În drum mă întâlneai cu Șacara, care mă întrebă speriată când mă văzu:

— Vai de mine, effendi, ce e cu tine? Ești pământiu la față și ochii ți s-au dus în fundul capului. Ești bolnav?

— Am stat azi-noapte câteva ceasuri în lăcașul sfânt. Pesemne că nu mi-a priit, glumii eu.

— Mai multe ceasuri... acolo! În aerul ăla? Nici un om sănătos nu poate răbda așa ceva, dar încă tu, care nici nu te-ai întremat încă bine după boală! Numai de nu te-ar întoarce tifosul! Hai să mergem imediat la Ustad!

Acesta mă auzise venind târziu în noapte și era îngrijorat. Nici nu fu nevoie să-i spună Șacara pentru ce veneam la el. Păru de asemenea înspăimântat când mă

văzu. Mă rugă să-i povestesc tot ce se întâmplase. Când sfârșii, zise cu multă seriozitate:

— Effendi, ce-ai văzut și ai auzit nu mă neliniștește defel, dar faptul că ai stat atâta vreme în aerul acela îmbâcsit, poate avea urmări grave pe care trebuie să le preîntâmpinăm în grabă. Din fericire avem tot ce ne trebuie. Te rog să nu te mai gândești acum la nimic decât la tine și la sănătatea ta. E o datorie față de tine însuși și de noi toți.

— Dar Asyk? Syrr? Gangul ascuns care trebuie cercetat...

— Vezi, tocmai la astea nu trebuie să te gândești. Dacă în lipsa mea ți-am lăsat totul în seamă, te rog să faci și tu acum cu mine același lucru.

Avea dreptate și mă lăsai în grija lui, să facă orice vrea cu mine. Porunci mai întâi o baie cât mai fierbinte pentru mine. În vremea asta mi se duse patul afară pe terasă, ca să pot avea cât mai mult aer curat, apoi se ridică deasupra patului un fel de umbrar. Mi se dădu pe urmă un ceai fierbinte, ea să nădușesc. Îl băui și adormii numaidecât.

Când mă deșteptai era noapte. O mireasmă de vioarele plutea în jurul meu și Șacara veghea la căpătâiul meu. Luna lumina ca ziua.

— De unde sunt vioarelele astea, Dșanneh? Știu că acelea din grădină s-au trecut, îi zisei eu.

— Le-am cules din deal. Acolo mai sunt destule, îmi răspunse ea zâmbind. Ai dormit bine, effendi și respirai regulat în somn. Dar ia spune, poți gândi acum limpede și deslușit și te-ar obosi să stăm nițel de vorbă?

— Defel. Văd totul limpede înaintea ochilor minții mele și ți-aș putea repeta cuvânt cu cuvânt ce s-a vorbit în lăcașul sfânt.

— Cu atât mai bine.

— Nu e deci de temut o întoarcere a bolii?

— Nu cred. Așa zice și Ustadul. A venit mereu să vadă ce faci. Chiar adineauri a plecat.

— Acum doarme, probabil?

— Să doarmă? Asta numești tu a dormi, effendi? Și eu dorm, în timp ce veghez la căpătâiul tău, dar de câte ori vei deschide ochii, mă vei vedea și pe mine cu ochii deschiși. Mă numești doar Dșanneh!

Ce tâlc adânc aveau vorbele ei! Spuneau atât de multe despre trup și suflet și spirit! Ochii mi se închiseră și mă străduiam să prind înțelesul cuvintelor. Deodată simții mâna ei lăsându-se ușor pe fruntea mea și o auzii spunându-mi cu glas blajin:

— Simt că fratele meu cugetă. Vrea să înțeleagă tâlcul cuvintelor mele. Nu va fi însă cu puțință, căci mai sunt multe trepte de urcat până va ajunge acolo unde trebuie ca să mă înțeleagă. Și apoi, effendi, o prea mare încordare a minții aduce dureri sufletului. Te rog, lasă-ți gândurile în pace și odihnește-te. Ne vom duce, îndată ce totul se va sfârși cu bine, aici, la Marah Durimeh a noastră. Acestea sunt treptele despre care îți vorbeam. Abia după ce le vei fi urcat o vei putea înțelege și pe ea și pe mine și... pe tine însuși. Acum dormi, te roagă Dșanneh...

Auzeam fiecare cuvânt, deci eram treaz. Simțeam cum din mâna ei mi se răspândea în suflet și în trup o pace binefăcătoare și asta era o dovadă că nu dormeam, ci tot ce auzeam se petrecea aievea. Și totuși... Când dusei la frunte mâna ca să o simt pe a ei și să-i mulțumesc, îmi spuse:

— Effendi, ți-am atins fruntea ca să te trezesc. Ne vin oaspeți care cred că îți va face plăcere să-i vezi.

Deschisei ochii și o văzui scăldată în lumina soarelui. Era aproape amiaza.

— Te miri? Întrebă ea, zâmbind cu drăgălășenie. O să te mai minunezi de multe ori până ce vei ști cine e și ce poate Dșanneh! A sosit Agha Sihil cu familia lui și s-a apucat să-și întocmească mai adineauri cortul. De asemenea, a venit adineauri un om din satul de la hotarul nostru să ne dea de veste că prietenii tăi din Bagdad au rămas peste noapte acolo și pe la prânz vor fi aici. Dacă dorești să-i vezi, poți să

te scoli dar numai pentru un ceas și jos n-ai voie să cobori. Îi vom pofti aici.

— Știe Agha Sihil când sosesc ei?

— Nu i-am spus. Firește că își va întocmi gospodăria în cortul său, pentru astăzi însă e musafirul nostru la prânz. Vom îngriji ca ginere-său să-l găsească aici, în sala cea mare, tocmai când vom fi cu toții la masă.

— Atunci firește că mă scol și voi face și eu ca Hagi Halef care desigur că va cere să fie dus pe terasă, ca să vadă de acolo pe „fostul bimbașă și «mir alaiul» de acum” — cum îi spune el.

— Ce să ceară, că e mai de mult acolo, răsă Șacara cu poftă. Hanneh era tocmai în curte când a sosit ștafeta și cum a aflat s-a și dus să-i spună. Ustadul a plecat cu Djafar să-i întâmpine. Ghicești pe ce cal, effendi?

— Pe Săgeata?

— Nu, ci pe Assil Ben Rili.

— Nu mai spune! exclamai eu mirat și bucuros în același timp.

— L-a încercat încă de ieri, pe când tu dormeai. Trebuie să fie pregătit pentru cazul când n-ai putea lua parte la alergări și tocmai în Assil ne punem toată nădejdea. Acum mă duc să-ți pregătesc mâncarea și să-i dau lui Syrr câteva mere ca din partea ta.

— Syrr! Ce rău îmi pare că nu pot să-l văd...

— Nu-i duce grija, e în seama mea și... se gândește la tine.

Zâmbii. Ea urmă:

— Ieri a fost neliniștit toată ziua, fiindcă nu te-a văzut. Seara nici n-a vrut să se culce. I-am dus pătura ta. Și i-am pus-o sub nări: A nechezat atunci de bucurie, și mi-a lins mâinile, ca și când mi-ar fi mulțumit. Am pus-o apoi mototol jos. S-a culcat cu capul pe ea. Când m-am dus azi-dimineață să-l văd, era cu capul vârât în pătură. Și... ia te uită aici!

Scoase din mânecile hainei mele trei mere frumoase și-mi spuse râzând:

— I le duc ca din partea ta. I-am mai dus și ieri de două ori și azi o dată. Le mănâncă numaidecât. Altele nu vrea, chiar dacă sunt culese din același pom. Acum mă crezi că nu te-a uitat?

Plecă. Eu mă sculai, mă îmbrăcai și ieșii pe terasă. Văzui că jos, pe malul lacului, se lucrează de zor. La poalele muntelui dinspre apus se ridicase o tribună pentru noi. În apropierea ei se întocmea cortul cu mărfuri al lui Agha Sihil. În vârfurile dealurilor oameni băteau pari în pământ pentru făclii. De asemenea și în vale. În jurul lacului animalele înscrise la alergări se antrenau. Cămile încărcate cu lemne urcau spre lăcașul de rugăciune, căci și locul din fața templului trebuia să fie luminat.

Ce nu puteam vedea de aici înțelegeam din catării încărcăți care urcau coasta spre casa de marmură, unde de asemenea se vor aprinde focuri a căror flacără să lumineze până departe.

O parte din tribună era acum plină cu bătrânii satului, care se adunaseră aici, sub președinția Pederului și păreau că se sfătuiesc. În fața ci, douăzeci de bărbați bine înarmați, pe care nu-i cunoșteam, descălecaseră și vorbeau cu însuflețire cu cei din tribună. Erau șefii diferitelor cete ale djanicunilor nomazi, care primeau acum ordinele „ministrului nostru de război”. Spre bucuria mea văzui la tribună și pe șeicul kalhuranilor și înțelesei că omul se însănătoșise și se putea pune în fruntea războinicilor săi, ca aliat al nostru.

De sub terasa pe care mă aflam o văzui pe Șacara apărând și îndreptându-se spre locul de pășune, ca să ducă merele lui Syrr. Armăsarul le miroși mai întâi unul câte unul, apoi le mănă. Fata își aruncă ochii spre terasă și mă zări. După ce isprăvi Syrr de mâncat, îi apucă binișor capul și-l întoarse spre mine.

Mă îmbrăcasem cu haina de alaltăieri și-mi pusesem fesul pe cap. Ca să atrag și mai mult atenția armăsarului, începui să tac semne cu brațele în aer. Syrr mă recunosc.

Rămase o clipă nemișcat, pe urmă începu să miște din urechi, ridică în sus coada, zvârli cu picioarele dinainte și scoase un nechezat scurt de bucurie. Repetă apoi nechezatul de câteva ori.

Mă dădui îndărăt să nu mă mai vadă, căci mă temeam că-l va auzi cine n-ar trebui.

Pe când mâncam, Șacara aduse un scaun înalt, ca să pot vedea ce se petrece în curte, fără să fiu nevoit să stau în picioare.

Plecă și mă lăsă singur, după cum cerusem eu. Era aproape de amiază. Agha Sihil cu ai săi veniră în sala cea mare. Scurt timp după aceea văzui forfoteală în sat și că mare parte din locuitori se îndreaptă spre capătul dinspre răsărit al satului. Soseau oaspeții din Bagdad.

În fruntea micului convoi călărea Ustadul și Mirza, iar între ei vechiul meu prieten „mir alai” — fostul maior. În urma lor câțiva cai de povară care duceau bagajele ofițerului și o cămilă cu un baldachin cât toate zilele. Perdelele erau lăsate. Cine nu știa ce se afla sub el, ar fi crezut că în dosul perdelelor e vreo femeie. După cămilă, ceata de djanicuni din satul vecin care însoțea convoiul.

Ca să nu afle Agha Sihil numaidecât cine sosea, se dăduse poruncă mai dinainte ca oaspeții să fie aduși în cea mai mare liniște în sală, dar curiozitatea atrăsese pe doi din ai casei, care nu vroiau să piardă o clipă din priveliștea care îi aștepta. Aceștia erau Pekala și Tifl!

Când cei trei din frunte intrară pe poartă, Ustadul aruncă o privire spre terasa unde mă aflam eu. Mă zări. Îi făcui repede semn să nu atragă luarea-aminte a polonezului asupra mea. Dădu din cap. Înțelese.

Descălecară. Djafar, care știa de cele ce puseserăm noi la cale, luă pe colonel de mână și-l duse în sală, de unde se auzi îndată zvon de glasuri și râsete voioase. Djanicunii descălecară și ei ca să descarce bagajele.

— De ce nu dați întâi jos baldachinul și lăsați pe cucoană s-aștepte? le strigă indignată Pekala.

Oamenii râseră. Ea se întoarse necăjită spre Tifl, și-i zise:

— Fă semn cămilei să îngenunche, că te pricepi mai bine decât mine. Știi că n-are voie să se atingă o mână de bărbat de o femeie, de aceea o s-o ajut eu să coboare.

Tifl puse cămila să se lase în genunchi. Baldachinul se zgudui de trei ori — după obicei — pe urmă rămase nemișcat. Dinăuntru se auzi un grohăit. Pekala dădu perdeaua în lături și privi în spatele ei.

— Doarme, dar trebuie s-o deștept chiar dacă o supăra, spuse celorlalți, mai mult în șoaptă.

Băgă mâna sub baldachin, apucă pe adormit de haină și zise:

— Ai ajuns. Dă-te, te rog, jos. Te ajut și eu.

În timp ce vorbea, se dădu cu un pas îndărăt și întinse brațele.

De sub baldachin se auzi mai întâi un geamăt, apoi un găfâit și un mormăit de om, necăjit că a fost trezit din somn. Pe urmă apărură doi papuci roșii cât toate zilele, o manta mare fu împinsă mototol, încetul eu încetul, de sub perdea. De sub ea se deslușeau bine doi genunchi enormi, apoi două brațe groase, mai sus de ele o basma cu ciucuri din care se zăreau un nas și o gură; altceva nimic.

Acum „cucoana” se afla pe „punctul mort”. Cu spatele înăuntru și cu picioarele atârinate în jos pe marginea pervazului baldachinului. Sosise momentul. Clipa următoare avea să hotărască dacă trupul își va pierde echilibrul și se va răsturna îndărăt pe spate sau se va prăvăli în afară.

— Nu-ți pierde cumpătul, îl îmbărbăta Pekala. O smucitură și te prind în brațe.

„Smucitura” nu întârzie. Ce mai rămăsese înăuntru, sub baldachin, ieși cu totul la iveală și urmă o bufnitură. Papucii zburară cât colo și trupul enorm căzu în brațele deschise ale Pekalei.

Câteva clipe rămaseră îmbrățișați, apoi se auzi glasul Pekalei:

— Ce fericită sunt că ai venit! Nu te mai dau nimănui, dragostea mea. Hai cu mine în bucătărie!

— Bucătărie... bucătărie... bucătărie... mormăi „cucoana” înăbușit.

— Da. Grăbește-te, altminteri nu te iau.

— Să mă ia? Niciodată! Haidem. Mi-e foame... foame... foame...

Se desfăcură din îmbrățișare, dar se țineau de mână. Pășeau astfel cu trupurile strâns lipite unul de altul, Pekala strălucitoare de bucurie, celălalt încotoșmănit în basma, gâfâind și înecându-se, îndreptându-se amândoi spre locașul căruia îi aparținea cu trup și suflet Pekalei.

Eu zâmbeam mulțumit și abia îmi puteam stăpâni râsul, pe când Tifl se uita năuc la papucii matahalei, rămași în curte. În bucuria lui, când auzise de bucătărie, Kepek uitase de ei. „Copilul” făcu o mutră îngrijorată și se scarpină la ceafă. Ceva nu-i venea lui la socoteală, dar tăcu. În cele din urmă ridică papucii, îi cercetă pe toate părțile, îi aruncă iar jos, îi ridică din nou, îi scutură de praf și porni agale cu ei în mână spre bucătărie.

Ustadul veni până sub terasa mea și strigă în sus spre mine:

— Cum te simți?

— După câte spune Șacara, bine, îi răspunsei eu.

— Atunci pot să mă duc în sală?

— Du-te fără grijă și fă-ți datoria de gazdă. Nu vă gândiți la mine, dar salută pe colonel din partea mea.

După ce plecă el, o văzui pe Șacara ducându-se la cai. Scoase șaua de pe Assil și le dădu nutreț din belșug.

Ceva mai târziu intrară în curte patru călăreți, care întrebă de Ustad. Erau dinaruni, din cât am aflat mai târziu. Șeicul lor, *Ben Hidr*^[17], se afla printre ei. Se întâlniseră în sat cu Pederul și acesta, știindu-i dușmani, nu

făcuse multă vorbă cu ei, ci îi trimisese sus la Ustad. Nici nu descălecară și căpetenia zise aproape răstit Ustadului că au venit să se înscrie la alergări. Atâta tot.

Oricare altul în locul lui, i-ar fi răspuns la fel și i-ar fi luat la goană, dar Ustadul era om cuminte și știu să se stăpânească. Înaintă spre ei, le întinse mâna și-i pofti în casă. Se uitară uluiți unul la altul, apoi săriră de pe cai și-l urmară în tăcere. Statură peste două ceasuri de vorbă. Din prevedere, Ustadul nu îi duse pe balcon, ca să nu-l vadă pe Syrr. În vremea asta mă întinsesem iar în pat. Le auzeam, glasurile, dar nu puteam înțelege ce vorbesc.

După ce plecară, Ustadul veni la mine și-mi spuse cine erau și la ce-au venit.

— Țștia sunt ăi „cuminți”, zise el zâmbind. Spun la toată lumea „da” și așteaptă să vadă dincotro bate vântul. Pe urmă devin cei mai neîndurați și nu cunosc cruțare. Sunt încredințat că au făgăduit vrăjmașilor noștri ajutorul lor, dar au venit totuși la noi ca să-și dea seama dacă n-ar fi mai bine să-și păstreze o porțiță de scăpare. M-am purtat cu ei după cum trebuie să te porți cu de-al de ăștia. Nici un cuvânt mai puțin, dar nici unul mai mult. Vor să se înscrie la alergări. De venit au să vină, dar dacă au să și ia parte, nu se știe. La început erau indignați de primirea care li s-a făcut în sat, pe urmă s-au îmblânzit treptat-treptat, cu gând să mă descoasă pe cât cu putință. Le-a fost însă truda zadarnică. La urmă Ben Hidr mi-a oferit ajutorul tribului său, ceea ce, bineînțeles, am refuzat cât mai politicoș, deoarece nu credeam un cuvânt din cele ce-mi spunea, adică despre niște dușmani care ne-au pus gând rău. La sfârșit l-am asigurat că sunt pe deplin încredințat că nu s-ar găsi nimeni care să ne tulbure liniștea și că trăim în bună înțelegere cu toată lumea. Au plecat, convinși că habar n-avem de primejdia care ne amenință. Le-am arătat și documentul cu semnătura șahului, lăsându-i să înțeleagă și altele, așa că le-am vârât frica în oase.

Mai stăturăm nițel de vorbă, mai cu seamă despre Ben Assil al meu, de care era încântat, pe urmă veni Șacara să-mi aducă salutări din partea polonezului. O rugase să-mi spună că recunoaște acum și el ce mare e puterea credinței neștrămutate și că nimic pe lume nu i se poate împotrivi.

Mă bucurai aflând de la Ustad că starea sănătății mele e cât se poate de îmbucurătoare, dar nu-mi dădea voie să ies din casă până poimâine. Trebuia să mă supun — n-aveam încotro.

După cină mă lăsai iar în brațele lui Morfeu — care e în mare cinste atât în Kurdistan cât și în Persia. Mă ținea strâns, totuși mă trezii peste noapte pentru câteva momente și încă într-un chip foarte ciudat. Nu visam și cu toate astea se făcea că-mi șoptește cineva în ureche, dar nu din afară ei dinăuntru:

— Deșteaptă-te! Am venit numai pentru câteva clipe ca să-ți arăt ceva de care te vei bucura.

Deslușeam foarte bine fiecare cuvânt. Deschisei ochii. Stelele sclipeau. Mă uitai unde știam că veghează Șacara. Văzui pe cineva în genunchi, cu mâinile împreunate și capul ridicat spre cer. Îl recunoscui. Zării chiar cum mișca buzele. Era Asyk. Știam bine că sunt treaz și totuși auzeam glasul de adineauri, șoptindu-mi în urechi:

— Se roagă pentru tine... E cel mai mare semn de recunoștință care există pe pământul vostru. Acum dormi!...

Altceva nu mai auzii. Pleoapele mi se îngreuiară deodată și mi se lăsară încet peste ochi și... nu mai știui nimic.

Mă deșteptai iar, pe la amiază. Acum Șacara stătea la locul ei. Îmi zâmbi voioasă și spuse:

— Încă o noapte ca asta, effendi și primejdia a trecut de tot.

— Cel puțin te-ai odihnit și tu nițel? o întrebai eu.

— N-am vrut. Dșanneh veghează bucuroasă întreaga noapte. Dar a fost Asyk pe aici. Aducea ceva pentru tine și

m-a rugat atât de frumos să-l las să vegheze și el nițel, că l-am lăsat. Ești supărat pe mine, effendi?

— Defel. M-am trezit și l-am văzut rugându-se, pe urmă am adormit iar.

— M-am înapoiat tocmai în zori, când trebuia să plece el. Mi-a spus atunci că s-a rugat pentru tine și că l-a cuprins apoi un simțământ de fericire cum nu i s-a mai întâmplat încă niciodată până acum.

— Ce spuneai că mi-a adus?

— O hârtie. Am dus-o Ustadului, fiindcă porunca Ustadului e să nu te tulbure nimeni. A, auzi? Ce sunt strigătele astea în curte? Vine cineva pe care îl întâmpină toți cu bucurie.

Se uită jos.

— A sosit Kara Ben Halef, urmă ea. Dar nu e însoțit de servitorul lui Mirza, cu care a plecat, ci de altul care nu pare să fie om de rând. Ba cred că e chiar un boier și încă din cei mari. Kara a sărit singur de pe cămila lui, pe când a celuilalt a îngenuncheat, ca să se dea mai lesne călărețul jos. Acum se apropie Ustadul de el. E mirat dar și bucuros de noul oaspete. Se salută călduros. Ustadul se uită încoace. M-a văzut și-mi face semn să mă duc la el. Mă întorc însă îndată, effendi, să-ți spun cine e străinul.

Trecu mai bine de un ceas până se înapoie, căci a trebuit să pregătească odăile din turn pentru noul oaspete. Îmi spuse:

— E un căpitan din garda șahului. A fost trimis de însuși Stăpânitorul ca să fie la ordinele Ustadului. După el vin o sută de oameni din gardă, numai războinici unu și unu, toți cu grade înalte. Servitorul lui Mirza a rămas să le slujească de călăuză, căci nu cunosc drumul. Kara a fost foarte bine primit la Curte și i s-a dăruit un veșmânt de onoare. A adus și un document semnat de șah pentru Ustad și căpitanul unul pentru Djafar Mirza. Ce scrie în el îți va spune Ustadul. Acum sunt la masă, pe urmă vor face o plimbare călare în jurul văii, fiindcă e vorba ca să-și dea și căpitanul

seama de poziția ei și de a munților care o înconjoară. Și asta acum când o poate face fără să fie văzut de străini. Potrivnicii nu trebuie să afle cine e și pentru ce a venit încoace în ultimul moment. M-a întrebat cum ți-e și mi-a spus că, deși te-ai însănătoșit pe deplin, mai bine să se creadă că tot mai ești bolnav. Te roagă să te arăți cât mai puțin, până ce va veni el însuși să se înțeleagă cu tine. Mi-a dat, însă, să-ți aduc un sul gros de hârtie pe care l-am pus pe masă în bibliotecă. Zicea că o să ai cu ce să-ți mai treci vremea.

Aveam într-adevăr cu ce să-mi trec vremea! După ce pleacă Șacara, desfăcui sulul; erau o mulțime de hârtii, mai mari și mai mici. Una din cele mari era un desen în peniță a poziției lacului dinspre apus, luat din centrul lui. Jos satul, la stânga drumul spre „Valea înfundată” și la dreapta cărarea spre ținutul takiilor și a djanicunilor de la nord. La mijloc, pe coastă, ruinele, îndărătnice, mohorâte și tainice, fără urmă de viață. La miazăzi de ele „Casa înaltă” a Ustadului ridicată pe ziduri uriașe, în bătaia vânturilor. De aici pornea poteca spre căsuța de marmură.

Pe când examinam desenul, mă gândeam că arată mult prea mult și totuși lipsea totul. Luai pe al doilea. Și ce văzui?! Nu mai era materia masivă, ci în locul ei sufletul, spiritul ei. Schimbarea se întindea numai asupra ruinelor și totuși arăta tot ce lipsea dincolo. Mâna omenească dăduse pietrelor o altfel de înfățișare și odată cu ea o nouă viață. Acolo unde era acum „debarcaderul”, duceau trepte late, săpate în piatră prin deschizătura în zid, spre locul liber. Și pe el trandafiri, numai trandafiri înfloriți, cât vedeai cu ochii. Toate potecile dintre ele se sfârșeau fa o sală mare, impunătoare, făcută din lespezile enorme ale ruinelor. Îmi aducea aminte de Baalbek, ele Kailasa din Ellora, de Teocalli aztec. Dar toate aceste clădiri celebre nu erau nimic pe lângă sala asta. Fundalul ei închipuia o firidă înaltă, rotundă și întunecoasă cu un soclu uriaș, hotărât probabil pentru o statuie de o mărime potrivită soclului.

Sala n-avea un acoperiș obișnuit, ci ceva asemănător cu grădinile suspendate ale Semiramidei; un fel de terasă cu flori din care se ridica bisericuța aceea sătească, al cărei desen atârna în odaia mea de dormit.

S-ar putea crede că acest sfânt lăcaș, atât de neînsemnat, părea caraghios față de uriașa clădire; și totuși nu era așa. Ai fi zis că nimic nu se potrivea mai bine pentru închinare și pentru preamărirea Domnului.

Aici era mijlocul muntelui din înălțimea căruia, tocmai deasupra turlei bisericuței, căta în jos căsuța de marmură. Pe amândouă coastele muntelui, înconjurată de grădini roditoare, se vedeau două clădiri în formă de vile. Dedesubtul uneia scria „Casa parohială” și a celeilalte „Școala”.

Celelalte hârtii erau schițele acestor trei clădiri, într-atâta mă interesau, că mă apucau numaidecât să le studiez și nu mă întrerupsei decât să îmbuc ceva în grabă, apoi începui iar să socotesc și să chibzuiesc dacă nu e cumva nevoie de vreo îndreptare.

Spre seară veni Pederul ca să-mi spună ceva important. Sosise o ștafetă cu vestea că șeicul ul Islam, în înțelegere cu Ahriman Mirza, aleseseră pe Ghulam el Multasim, ca o răsplată a meritelor lui, Ustad al kurzilor taki.

Ne înștiințau de aceasta, deoarece va veni și el la alergări și ni se cerea să-l primim cu toată cinstea cuvenită rangului său. Fiindcă Ustadul nostru nu se întorsese încă acasă, Pederul găsi cu cale să-mi aducă mie noutatea.

— N-are nici o importanță, îi spusei eu. Aleagă-l împărat al Chinei ori Dalai Lama, pentru noi totuna e, de soarta pe care și-a pregătit-o singur nu poate scăpa. A ridicat pumnalul asupra mea ca să mă ucidă, de pumnal va muri. Prin ce păcătuiești, prin aceea vei fi pedepsit. Să așteptăm în liniște ce va să vină.

Pederul plecă. Să mă fi întrebat cineva de ce dădusem răspunsul ăsta, n-aș fi știut ce să-i spun. Se întâmplă, însă,

adesea ca omul să prevadă viitorul fără măcar să-și dea seama.

Nu trecu mult și văzui pe căpitan și pe Ustad apropiindu-se. După cină, veni pentru câteva momente să mă vadă. Vorbirăm numai despre planul adus. Când să plece, mă privi zâmbind și zise:

— Nu vreau să te obolesc cu lucruri a căror îndeplinire cad în sarcina mea. Voi veni, însă, să cer ajutorul tău când va fi nevoie. Ospitalitatea spirituală își are și ea îndatoririle ei. Știu că înțelegi ce vreau să spun și sunt încredințat că nu te vei da în lături.

Îi întinsei mâna și-i răspunsei:

— Cugeți pe cât de adânc, pe atât de drept. M-ai întrebat odată, mai de mult, cine sunt în realitate; văd acum că știi fără să-ți fi spus eu. Fii sigur că nu voi lipsi de la datorie. Acum noapte bună, prietene. Mai ai și alți oaspeți în afară de mine, care te vor ajuta de asemenea. Să sperăm ca sunt numai oameni buni.

— Chiar și sunt. Cu cei răi ne vom răfui în curând. Noapte bună și somn ușor.

Mi-e și rușine să mărturisesc că m-am trezit de-abia la prânz, ca și în cele două nopți din urmă. Dar somnul acesta binefăcător mi-a fost de mare folos. Acum, însă, destul cu trândăvia! Coborâi în sala cea mare, fără să mai întreb dacă am sau nu voie să mă scol.

Și care credeți că mi-a fost întâiul drum? La Syrr, firește! Mi-era dor de el. Dar Ustadul veni în fugă după mine și-mi spuse râzând:

— Fă bunățate și du-te în odaia ta. Poți privi lumea de sus. Nu trebuie să știe nimeni că ești iar sănătos tun.

— Bine zici, uitasem! Te-aș ruga, însă, să nu mă arestezi încă și să-mi îngădui să-i duc lui Syrr câteva mere.

— Lasă că i le duc eu. Mi-a spus Șacara care îi plac lui mai mult.

În vreme ce Ustadul se îndrepta spre grădină ca să culeagă câteva mere, Syrr nu înceta să-și arate bucuria că

mă vede iarăși. Dar nu și-o manifesta zgomotos, ci liniștit, ca un om cu judecată. Și să se mai spună că animalele acestea nobile se conduc după instinct!

Când se întoarse, Ustadul întinse armăsarului un măr. El nici nu-l mirosi măcar, ci se dădu nițel îndărăt, întorcând capul. Dar când îl mai îmbie cu încă unul, ridică piciorul gata să izbească dacă s-ar mai apropia de el.

— Ce, vrea să mă lovească? spuse Ustadul uluit. E deci și mai de rasă decât Assil, dacă știe să facă deosebirea între mine și tine.

— După cum vezi... Stai să te încredințezi și mai mult.

Luai două mere și le întinsei armăsarului, pe când Ustadul dădea unul lui Assil. De îndată Syrr le măncă fără cea mai mică împotrivire.

— Așa; acum du-te în odaia ta și stai liniștit, mă sfătui prietenul meu. Fiindcă ai fost cuminte și ascultător meriți o răsplată. Am de gând să mă reped diseară cu Kara la djebelul Adawa și te iau și pe tine. Vrei?

— Cu plăcere, dacă ești de părere că nu sunt prea slăbit pentru un astfel de drum călare.

— Slăbit, tu?! zâmbi el. După un somn de trei zile și trei nopți!? De altminteri va fi interesant chiar dacă nu vom vedea și nu vom auzi nimic. Tu vei călări pe Syrr, eu pe Assil și Kara pe Barkh. La înapoiere ne vom lua la întrecere, ca să vedem cam pe ce ne putem bizui.

Eram cu atât mai mulțumit cu planul Ustadului cu cât știam că „Prințul Umbrelor” își aduna în noaptea asta pederanii la djebelul Adawa — „Muntele vrăjmășiei” — ca să le dea cele din urmă instrucțiuni. Drept e că nu cunoșteam locul unde se va ține adunarea, dar teiul în care Kara găsisese agrafa ne putea sluji drept punct de reper. Îi spusei și Ustadului părerea mea.

— La același lucru m-am gândit și eu, îmi răspunse el. Ahriman Mirza va veni să și-o ia. Dacă ne vom ascunde pe undeva pe aproape și ne vom furișa apoi în urma lui, ne va fi cea mai bună călăuză — fără măcar să bănuiască.

— Dar primejdia în care vom pluti?

— Primejdie? Ce ciudat sună cuvântul ăsta în gura ta! De altminteri vom fi înarmați și ne vom schimba hainele astea de pe noi cu altele.

— Cu care?

— Cu acelea dăruite de șah. Spuneai că Ahriman Mirza era îmbrăcat într-un astfel de costum. Probabil că-l va purta și acum. Și-apoi, nu cred că vom fi văzuți de cineva. Dacă se va întâmpla totuși, ne vor lua drept oamenii care îl însoțesc la taki. Mai mult încă: se va... Ah, se întrerupse el deodată. O idee! Iau cu mine și biciușca și masca lui. Înlăturăm primejdia dându-mă poate, la nevoie, drept Ahriman Mirza. Tu ce spui, effendi, de ideea asta?

— Nu pot decât să mă mir că ți-a putut trece un astfel de gând. De multe ori, ideile acestea sunt inspirate de „sus” și nu se nasc fără rost în mintea noastră.

Ne despărțirăm. M-am dus în odaia mea și nu m-am mai arătat toată ziua. În schimb m-am îmbrăcat și m-am dezbrăcat de câteva ori cu hainele date de șah. Când veni Șacara să-mi aducă cina, mă găsi îmbrăcat cu ele. Zâmbi, căci aflase de la Ustad ce puseserăm noi la cale.

— Va veni să te ia îndată după ce vei fi sfârșit de mâncat, îmi spuse ea. Kara înșeuează într-ascuns caii.

— Nu și pe Syrr, îi zisei eu. Du-te, te rog, și-i spune că mi-l voi înșeua eu singur. El să aibă toate pregătite, ca să meargă lucrurile mai repede.

Încărcai revolverele și le pusei pe masă. Când veni Ustadul, le vârâi în brâu. Era și el gata îmbrăcat. Barba și-o ascunsese sub haină și pletele sub căciulă, așa că nu se vedea nimic din ele. Biciușca lui Mirza o vârâse la cingătoare.

Tocmai vroiam să plecăm, când se ivi Asyk în prag. Se înspăimântă, crezând că suntem într-adevăr persani. După ce ne recunoscă însă, strigă ușurat:

— Slavă lui Allah! Aș fi putut să jur că am pe Ahriman Mirza înaintea mea. Dar de ce v-ați îmbrăcat astfel,

effendi?

— Fiindcă ne ducem la djebelul Adawa și nu vrem să se știe cine suntem, dacă ne-am întâlni cu cineva.

— Eu tocmai de acolo vin și aduc două vești de mare însemnătate. Una scrisă și alta prin viu grai. Șeicul ul Islam crede că sunt oaspetele vostru și când mă duc pe la el o fac ca să-i spun ce se petrece pe aici. Mă bucur deci de încrederea lui și mi-am însemnat ce am aflat de la el în privința atacului pe care îl plănuiesc asupra, voastră. Am la mine punctele de unde vor porni îndată după ce va izbuti lovitura. Până și numele șefilor le-am scris — toți oameni de seamă și cu frica lui Dumnezeu.

La un semn al meu, întinse Ustadului hârtia.

— A doua veste, urmă el, vă va bucura, cred și mai mult. Cunoașteți voi pe un tânăr kurd taki cu numele de Ibn el Idrak ^[18]?

— Chiar foarte bine, răspunse Ustadul. Îl numești tânăr, pe când el face parte de ani de zile din Sfat. Tatăl său a fost cel mai bogat om al tribului, l-a trimis la studii în Teheran și apoi să facă mai multe călătorii în țări îndepărtate. E învățat, cuminte și cinstit. Se spune că ar fi dușman ascuns al șeicului ul Islam și are multă trecere la ai săi. L-am avut de câteva ori ca musafir și cred că ne simpatizăm reciproc.

— Îl crezi în stare de vreun vicleșug?

— Nu. În nici un caz.

— Atunci pot să-ți spun că îți cere o întâlnire.

— Când?

— Chiar azi.

— Unde, aici la mine?

— Nu, n-are timp din pricina consfătuirilor care se țin lanț; va fi una și diseară, adică după miezul nopții. Și-apoi întâlnirea trebuie să aibă loc în taină. Te roagă să te afli după miezul nopții la pâraul djebelului Adawa, dar să fii singur, căci și el va veni tot singur. Să numeri de la izvor cinci cotituri; acolo e un copac înalt sub care te va aștepta.

— Hm, ciudat! De unde până unde? Să fie vorba de altcineva, aş bănuî o cursă, deşi nu ştiu la ce i-ar folosi.

— Nu mă pot mânîia că n-ai încredere în vorba mea, dar nu-ţi pot spune mai mult fiindcă am făgăduit lui Ibn el Idrak să păstrez taina, dacă vreau să vă fiu de folos. Opreşte-mă aici şi porunceşte să mă împuşte dacă ţi se va întâmpla ceva.

— Atât de prost nu sunt. Bine, mă voi duce.

— Mulţumesc! Să te duci îmbrăcat aşa cum eşti. Mişună la djebel Adawa oameni mai mulţi ca de obicei; ar putea să te vadă cineva şi să te recunoască. Chiar te roagă să nu porţi hainele obişnuite. Am venit călare pe un cal de-al lui. Pot să plec acum şi să-i spun că accepţi întâlnirea?

— Da. Voi fi la locul de întâlnire după miezul nopţii, la ceasurile două. Dacă mi se iveşte vreo piedică şi întârzii, să m-aştepte.

Asyk plecă. Ustadul văzu pe masa mea hangerul dăruit de Djafar.

— Iei pumnalul cu tine? mă întrebă el.

— Nu. Aşa aveam de gând, dar mi-am luat seama.

— Atunci te rog să mi-l împrumuţi mie. S-ar putea întâmpla să am nevoie de o armă care să nu facă zgomot. Acum du-te la cai. Să încui documentul adus de Asyk, apoi vin şi eu.

Vârî hangerul în brâu şi ieşi. Eu luai câteva lumânări cu mine, deşi n-aveam motiv să le cred de trebuinţă şi coborâi în curte, iar de aici mă dusei la cai, unde Kara ne aştepta, îmbrăcat şi el în haine persane. Assil şi Barkh erau înşeuauţi, Syrr însă nu. Mă apucaî să o fac eu, dar când vrusei să-i pun zăbala nu se lăsă. Îl luai cu binişorul, îl mângâiai — degeaba. Nu vroiam însă să-l silesc. Tocmai când spuneam lui Kara să-i pună căpăstrul, venî şi Ustadul.

— Ce, aşa vrei să-l călăreşti? mă întrebă el mirat. Mai ales noaptea şi prin locuri unde poate fi de mare nevoie să ne ştim stăpâni pe cai.

— Trebuie să-i fac pe plac, îi răspunsei zâmbind. Sunt sigur că mă va asculta când îi va veni timpul.

Plecarăm. Ustadul cunoștea bine drumul, așa ca ne puteam lăsa călăuziți fără grijă de el. Nu o luă însă de-a dreptul, ci meraserăm câtva timp spre apus, apoi cotirăm spre miazănoapte. Dacă s-ar fi întâmplat să ne întâlnim cu cineva, ar fi putut, crede că venim de la djanicunii care își aveau sălașul prin partea aceea.

Și foarte bine am procedat, căci nici nu făcusem jumătate din drum și ne ieși în cale un călăreț care își struni brusc calul, apoi porni mai departe, fără însă să se abată din drum. Nu se putea să nu ne întâlnim față în față. Firește că și noi făcurăm același lucru, ca și când nici nu ne-ar păsa de el și ne oprirăm când ajunse în dreptul nostru dându-ne bună seara.

— Dincotro vii? îl întrebă Ustadul.

— De acolo unde vă duceți voi, răspunse el. Se cunoaște numaidecât că sunteți de-ai lui Ahriman Mirza. Aduceți vești bune de la Ispahan?

— Cât se poate de bune. Îndată ce vor afla timpul hotărât, scot toți sabia din teacă.

— Așa da! Știu clipa. M-a trimis Mirza să i-l spun massabanului din Feraghan, care e în drum spre noi. Ce s-aude cu alergările djanicunilor?

— Serbările încep duminică. Luni vor fi alergările de încercare și marți cele hotărâtoare.

— Așa e. Am să vă spun vestea cea mare: împresurarea djanicunilor se va face a doua zi, adică miercuri. Joi dimineața trebuie să fie gata. Îndată ce se va lumina de ziuă, tăbărâm din toate părțile peste ei. Asta e vestea pe care o duc massabanilor și încă în grabă, așa că vă rog să mă iertați, nu mai pot sta de vorbă cu voi.

— Umblă sănătos! îi ură Ustadul, zâmbind pe sub mustață.

Plecă. Eram încredințat că numai datorită îmbrăcăminții noastre putusem afla o veste atât de însemnată. Rămânea

acum să înlăturăm primejdia care ne amenința. Deocamdată însă se cerea să ne ferim de-a fi văzuți de pe djebel. Singurul lucru pe care puteam să-l facem era să, se creadă că venim din tabăra takilor și că ne îndreptăm spre munți. De aceea îl ocolirăm cât mai pe departe și o luarăm în direcția pâ râului, până la copacul unde era vorba să se întâlnească Ustadul cu Ibn el Idrak.

Malul era plin de tufe dese; aveam deci o bună acoperire. Izbutirăm să trecem cotiturile la adăpostul tufelor și dădurăm de copacul acela singuratic. Ne mai trebuia o bună ascunzătoare pentru cai; eu eram acela care rămânea să-i păzească, deoarece Kara se va duce cu Ustadul să-i arate teiul găunos. Găsirăm în curând ascunzătoarea, căci după ce mai meraserăm nițel, dădurăm de o văgăună îngustă între munți. Văgăuna era însă închisă la un capăt de un zid străvechi de piatră, mâncat de vreme și năruit în parte. Jos, zidul avea o ușă îngustă. Pe când se îndrepta spre ea, Ustadul spuse:

— Asta e *diwar-y-mugasa* ^[19]. Pentru ce i s-a dat numele ăsta nu știu. Probabil că a slujit odinioară pentru zăgăzuirea pâ râului. Acum a ajuns un loc de spaimă pentru drumeți și-l ocolesc ziua în amiaza mare, cu atât mai mult noaptea. Vei putea aștepta netulburat întoarcerea noastră. Se spune că de câte ori ia diavolul un suflet, îl aduce aici ca să-l sfâșie.

— Plăcută, „sală de așteptare”! râsei eu. Având însă în vedere cât de superstițioși sunt kurzii, sunt în mai mare siguranță ca oriunde. Asta în ce privește oamenii, nu însă și animalele, dar de ele nu mă tem.

Descălecarăm, luarăm caii de căpăstru și după ce trecurăm poarta, ne pomenirăm într-o încăpere acoperită, în care domnea o beznă adâncă.

— Vezi, la asta nu m-am gândit, zise Ustadul. Ar fi trebuit să luăm câteva lumânări cu noi.

— Am luat eu, îi răspunsei, scoțând una din buzunar și aprinzând-o.

Văzurăm o încăpere pătrată care răspundea în fund, de-a dreptul în văgăună. În mijloc se afla o lespede mare de piatră, încolo nimic altceva. Fiindcă trebuia să ne pitim aici caii și dacă s-ar fi întâmplat să dea cineva peste ei nu exista nici o ascunzătoare sau pe unde să putem fugi, cercetarăm să vedem ce e dincolo de deschizătura acoperită cu tufe. Ne ferirăm însă să lăsăm urme sau să rupem crengile. Ieșirăm la aer liber. Aici nu era atât de întuneric, căci noaptea era înstelată și cu toate că pereții de stâncă erau drepti și foarte înalți, lumina pătrundea nițel în văgăună. Nu era însă defel îmbietor locul unde ne aflam. Se potrivea de minune pentru credința takilor că aici vine diavolul să-și sfâșie prada.

Duserăm caii mai adânc în văgăună și-i puserăm să se întindă la pământ. Sosise timpul ca Ustadul cu Kara să plece. Îi rugai să bage de seamă la tufe și să nu le rupă, ca să nu lase urme care ne-ar putea da de gol. După ce se depărtară, mă așezai și eu jos lângă Syrr, dar în așa fel ca să pot vedea înaintea lui dacă vine cineva.

Ceas după ceas trecea și se făcu miezul nopții. Deci tovarășii mei stăteau probabil sus la locul de pândă. Vor putea ei oare afla locul de întâlnite al dușmanilor noștri? Tocmai când îmi puneam întrebarea asta, văzui doi inși în veșminte persane, înaintând spre mine. Erau ei. Vruî să mă ridic de jos, dar Ustadul îmi spuse:

— Stai pe loc. Nu e nici o grabă. Mai avem de așteptat un ceas până să plecăm.

— Ei, ați izbutit? îl întrebai repede.

— Nu. Ne aflam pitiți destul de bine după tei. Veni Ahriman Mirza cu încă unul, pesemne omul de încredere cu care l-ai văzut în ruine, căci avea fața descoperită. Au stat prea puțin de vorbă și cu glas scăzut, totuși am putut auzi fiecă cuvânt. Mirza ținea biciușca în mână. Trebuie să fi fost de curând pe acolo, căci scoase din scorbură o mască

pe care nu o văzuse Kara înainte. Și-o legă pe obraz și, pe când scotea din buzunar o agrafă ca să și-o prindă la căciulă, zise:

Pe asta o am încă de pe când am fost la djanicuni. N-am avut când să o ascund, pentru că a trebuit s-o șterg repede din pricina șeicului ul Islam. Pe cealaltă o las aici în scorbură, poate pentru totdeauna, căci nu cred să mai am nevoie de ea. Astăzi mântui repede. Voi da ordin pentru împresurarea de miercuri seara, pe urmă mă duc la *utak-y-*

șeitan ^[20], să mai citesc o dată cele două documente, înainte de a da îndărăt „Sfatului pe acela al șeicului ul Islam. Acum, să mergem! Măgarul ăsta favorit al lui Allah habar n-are că semnând comunicatul e cu totul în mâna mea.

După ce au plecat, ieșirăm din ascunzătoarea noastră ca să-i urmărim pe furiș. Dar, deoarece trebuia să fim cu mare băgare de seamă, am zăbovit prea mult și i-am pierdut din ochi. Și ca să nu ne întoarcem chiar cu mâna goală, am luat cel puțin agrafa din scorbură.

— De ce? Ce să facem cu ea? întrebă Ustadul. Nu s-ar putea să aibă urmări neplăcute pentru noi?

— Tot ce se poate, dar nu știu nici eu ce m-a îndemnat să nu o las acolo. Pe mine simțământul ăsta nu mă înșală niciodată. Ai văzut ce bine ne-au prins hainele astea de pe noi. Fără ele n-am fi aflat ce-am aflat de la ștafeta lor.

— Bine, fie. Și eu mă iau, adeseori, după astfel de îndemnuri neînțelese. Ai mai auzit tu până acum de această „Odaie a dracului”?

— Nu. În drum însă am chibzuit bine și am ajuns la concluzia că nu poate fi decât încăperea aceea întunecoasă prin care am trecut la venire.

— Îmi vine și mie să cred că așa trebuie să fie.

— Nu mai încape îndoială. Vrea să-și mai arunce o dată ochii pe documente. „Comunicatul împărătesc”! Deci cel mai important lucru de care nu se poate lipsi. Dar cum să i-

l luăm? Să i-l smulgem din mână? Nu merge. Trebuie găsit un mijloc mai bun: Vă rog să nu-mi vorbiți câteva momente, trebuie să chibzuiesc. Mi-a venit ceva în gând. Dacă s-ar putea!...

Tăcu o bucată de vreme, apoi sări deodată în picioare și zise:

— Ce să fie asta? N-am astâmpăr... Parcă mă trage ceva spre zid... un glas lăuntric îmi spune că Ahriman Mirza va sosi în curând...

Ne duserăm cu toții la ușa acoperită cu tufe. Le dădurăm nițel în lături ca să intrăm în încăperea cea întunecoasă; deodată Ustadul îmi șopti:

— Uite colo... glasul nu m-a înșelat. Îl vezi?

Da, îl vedeam. Sosise. Se opri la poartă, în lumina stelelor și privea în jurul lui. Avea biciușca în mână, masca pe obraz și agrafa înfiptă în căciulă. La brâu luceau plăselele hangerului, care era aidoma cu al meu.

— Cunoști legenda Chodemului omului? mă întrebă în șoaptă Ustadul.

— Da, o cunosc.

— Știu că Mirza crede în această legendă și prin ea o să-l birui. Ține tufele la o parte până ce mă voi strecura înăuntru și pe urmă când voi ieși.

Luă masca pe care o avea la el, își acoperi fața cu ea, înfipse agrafa în căciulă, își vârî hangerul la brâu, întocmai în felul cum îl avea Mirza, apoi așteptă.

Nu știam ce avea de gând să facă, deși cunoșteam însemnătatea cuvântului „*chodem*”. E un cuvânt persan și vrea să zică, „eu însumi”. Metafizicienii de acolo îi dau însă alt înțeles decât noi, care numim aceasta „sosie” — un înțeles cu mult mai frumos, mai nobil. Ei spun că omul are într-adevăr și un spirit care e menit să transforme trupul și să-l înalțe, dar acest spirit omenesc e și el supus unui alt spirit din regiuni superioare, pe care Dumnezeu îl face răspunzător pentru soarta aceluia care i-a fost încredințat. Spiritul acesta superior are puterea să se materializeze și

să ia înfățișarea omului căruia îi aparține — la fel cu ei la chip, trup și la îmbrăcăminte. Dacă se arată altora, nu înseamnă nimic rău, dar dacă apare „sosiei” lui, prevestește acestuia că îl va părăsi în curând, fie că omul își va pierde mințile sau va muri peste puțin timp. Căci un om care nu-și mai are chodemul, nu mai poate trăi, sau dacă trăiește, va lăncezi până la moarte, cu mintea într-o beznă adâncă.

Pe această legendă sau erezie se bizaia acum Ustadul.

Ahriman Mirza păși înăuntru. Aprinse o lumânare și o lipi de lespede. Scoase pe urmă două coli mari de hârtie din buzunar le despături și se aplecă peste lumânare să le citească. Acum Ustadul se strecură binișor, în vârful picioarelor, și-l atinse ușor cu biciușca pe umăr. Mirza tresări, se ridică repede de pe lespede, se întoarse și... scoase un răcnet de spaimă. Pe urmă rămase nemișcat ca o stană de piatră.

Eu, care știam cum stau lucrurile, mă înfiorai. Lângă „zidul răzbunării”, în „odaia dracului” care vine aici să-și sfâșie sufletele căzute în ghearele lui... o luminiță de-abia licărind și numai la doi pași unul de altul — un om și un spirit... aidoma îmbrăcați unul ca și altul... desprinzându-se întunecați din întunericul care îi înconjură... un singur „eu” și totuși în două făpturi... Dacă mă îngrozii eu, ce trebuie să fi simțit Mirza!

În cele din urmă păru că se dezmeticește.

— Agrafa mea! strigă el arătând cu mâna spre căciula Ustadului. Masca... hangerul meu... biciușca...

Degetele i se descleștară și cele două coli de hârtie zburară la pământ. Îl vedeam tremurând tot. Genunchii i se îndoiră și căzu grămadă. Se apucă cu o mână de lespede pe când pe cealaltă o întinse spre Ustad, țipând îngrozit:

— Chodemul meu... chodemul meu... chodemul meu! Ce-mi aduci?

— Nici coroană, nici împărăție, sună înăbușit glasul Ustadului de sub mască. Alege: nebunia sau moartea!

— Moartea! Nu, nu, nu vreau să mor! Trebuie să trăiesc... să trăiesc.

— Așadar, ai ales. Nebunia fie spiritul care va sălășlui în tine. Ieși, ieși! Caută ocrotire la massabanii tăi. Îngenunche înaintea șeicului ul Islam... bizuie-te pe puterea minciunii. A întins mâna să te înhațe. Te-a și cuprins de gât, ca pe o pisică moartă... te târăște la marginea prăpastiei ca să te...

— Pisică moartă... pisică moartă... îl întrerupse Mirza cu un răcnet, cutremurându-se. Știi tot, tot, tot! Dar nu vreau să fiu nebun, nu, nu! Mă duc... mă duc...

Sări în picioare, o luă la fugă spre ușă și pieri. Ustadul ridică documentele, le împături și le băgă în buzunar. Ieși apoi afară, se uită lung în urma fugarului și se întoarse iar la noi.

— Vino, dragul meu, îmi spuse el, îngândurat. Vino să vezi un om care fuge de nebunie, de care totuși nu va putea scăpa.

Mă dusei după el și văzui pe Mirza gonind spre șes, unde n-avea ce căuta, căci nu într-acolo îi era drumul.

— Nu înseamnă asta că și-a pierdut mințile? adăugă Ustadul. Oricare altul s-ar fi dus unde-l așteaptă ai săi; el însă nu-și mai dă seama de ce face. Noi s-o ștergem acum cât mai repede. Hai să ne luăm caii.

Plecarăm de acolo, lăsând lumânarea aprinsă. Așa voise Ustadul. Ocolirăm muntele și ne îndreptarăm cât mai departe, spre apus, ca să nu putem fi văzuți de cineva. Descălecarăm apoi și ne așezarăm nițel jos, căci timpul întâlnirii cu Ibn el Idrak nu sosise încă.

Toți tăceam. Gândurile mi se încrucișau cu înfrigurare în creier. Să fie numai o legendă sau să existe într-adevăr acest chodem care trăiește viața spirituală a omului? Deodată Ustadul îmi puse mâna pe braț și-mi spuse cu glas blajin:

— Cugeți și știi la ce. Nu-ți frământa zadarnic mintea, ci așteaptă. Omul e deprins să creadă numai ce vede cu ochii trupului său. Îți amintești cum i-am chemat lui Hagi Halef

îndărăt sufletul prin înșirarea numelui său întreg? Dacă nu o făceam, murea, așa însă l-am silit „să-și aducă aminte de sine însuși” — după cum se spune. Așa-zisa „educație” forțează milioane de spirite în tipicuri. Să fie oare cu neputință ca din atâtea milioane să nu scoți cel puțin câteva din tipicurile acestea?

Ce ciudat sunau cuvintele lui! Să nu cuget ci s-aștept. E ceva cu putință?

Când veni vremea să plecăm, încălecarăm și pornirăm mai departe, până la o adâncitură unde puteam fi la adăpost de ochi străini. Eu cu Kara rămăsei aici, iar Ustadul o luă pe jos spre pârâul unde probabil că Ibn el Idrak îl și aștepta. Drept să spun nu prea eram liniștit, dar el mă asigură că are de-a face cu un om cinstit și n-aveam de ce să mă îngrijorez. Firește că își scosese masca și agrafa îndată ce Mirza fugise, înnebunit de spaimă.

Nu trecu nici un ceas și Ustadul se înapoie. Pășea sprinten ca un om care aduce o veste bună.

— Asyk ăsta e un om neprețuit, ne spuse el când fu lângă noi. Trebuie neapărat să cer de la șah grațierea lui. Și chiar îndată ce vom ajunge acasă, căci e nevoie să plece imediat o ștafetă la Curte.

— Așadar ai aflat o veste bună? îl întrebai eu.

— Cât se poate de bună. Să căutăm să fim îndărăt încă înainte de-a se lumina de ziuă, pentru ca să nu-l vadă cineva pe Syrr, așa că o să-ți povestesc pe scurt: adversarii noștri la alergări sosesc chiar azi; vor să deprindă caii cu pista. Ce am presupus, s-a adeverit. Ibn el Idrak are atâta trecere la taki că poate zădărnici planurile șeicului ul Islam — lucru la care e hotărât. Ideea ca să fiu numit Ustad al takilor a pornit de la el și ține morțiș la planul acesta. Șeicul ul Islam însă i-a luat-o — din vicleșug — înainte, fie ca să facă îndeplinirea planului cu neputință, fie ca să mă facă unealta lui. De când a „strecurat” pe Ghulam al său în demnitatea asta, au avut loc câteva consfătuiri foarte furtunoase. Are de partea lui pe fanaticii mărginiți la minte

— care pun pe Fatma mai presus de Mahomed — și pe tinerii babi, care vor să-l umilească pe şah. Aceștia sunt potrivnicii noștri care vor lua parte mai întâi la alergări, pe urmă la luptă. Să-i numim deocamdată ultratakii. Ceilalți sunt oameni dornici de pace. S-au încredințat cu timpul că suntem drepti și cinstiți, așa că n-au nimic cu noi. Cer să ne acorde stima cuvenită unor oameni de treabă, fără să ia în seamă credința noastră religioasă. Respectă pe Mahomed, dar nu primesc să se închine șeicului ul Islam. Vor să fie supușii şahului și nu ai unui om de paie, pus în locul lui.

Au însărcinat pe Ibn el Idrak să vorbească în locul lor în Sfat, dar părerile expuse în numele lor au fost primite cu trufie și respinse atât de jignitor, încât s-au hotărât să acționeze după bunul lor plac, fără să ia în seamă nimic. Urmarea acestei hotărâri e deocamdată întrevederea noastră de acum. Am vorbit și eu cât mai deschis cu Ibn el Idrak. A rămas încremenit de ce a auzit. Când a mai aflat că noul Ustad va fi sângerosul călău al sillanilor și căpetenia „Umbrelor” împărat, și-a ieșit din fire și s-a hotărât să plătească vicleșugul acesta cu aceeași măsură. Totul se va petrece însă în cea mai mare taină, așa că takii extremiști nu trebuie să știe nimic de ce pun la cale cei pașnici și supuși devotați ai şahului. Lovitura plănuită împotriva celorlalți va cădea asupra lor ca un trăsnet, din senin.

— Și care va fi această lovitură?

— Se vor preface de acord cu atacul împotriva noastră, dar când va veni momentul, se vor tine deoparte. Dacă totuși nu se va respecta cuvântul, nu vor avea decât ce merită. Ți-am spus cum stau lucrurile în linii generale; amănuntele le amânăm pentru mai târziu. Acum să ne grăbim, căci încep să se ivească zorile.

— Aș vrea să facem la întoarcere o probă de încercare cu armăsarii. Luați-o voi înaintea.

— De ce?

— Fiindcă altminteri aș pieri din ochii voștri și nu m-ați mai ajunge.

— Ești cam semeț, dragul meu! Vrei să jignești pe Barkh și Assil al tău?

— Tocmai de asta vă spun s-o luați înainte.

— Bine, fie! Dar să știi: ca să nu ne lăsăm bătuți, vom întrebuința chiar „taină”, pe când Syrr al tău n-are nici una.

— Nu are el nevoie de așa ceva, căci el însuși e o taină. Nu încălec până ce nu vă voi mai zări, pe urmă pornesc și eu după voi.

Săriră în șa și porniră, mai întâi în trap, apoi în galop, pierind în zare. Syrr părea nedumerit. Se uita când la mine, când după ei și începu să necheze înciudat. Îl mângâiai pe cap și se liniști, dar nu-și lua ochii de la mine.

Cei doi călăreți nu se mai zăreau. Pusei acum piciorul în scară. Syrr scoase atunci un nechezat de bucurie, ca și când ar fi vrut să spună: „În sfârșit! Dar acu' să te ții!” Nici n-apuca să mă așez bine în șa, că porni ca o săgeată, fără să aștepte îndemnul meu. Știa el singur ce are de făcut.

Nici nu e de închipuit ce înseamnă un astfel de călărit. Când închideam ochii mi se părea că zbor prin văzduh. De-abia trecuseră câteva minute și zării pe Ustad și pe Kara. Călăreau alături. Pesemne că întorseseră capul și mă văzuseră, căci înțelesei din mișcările cailor lor că se slujeau de „taină”. Mă aplecai atunci peste grumazul lui Syrr și-l mângâiai ușor. Atât a fost de-ajuns ca să o ia într-o goană cu adevărat de neînchipuit, pe lângă care cea de până acum fusese nimic. Ne apropiam din ce în ce de ceilalți doi călăreți, apoi Kara rămase în urmă, căci Assil al meu era mai iute de picior decât Barkh. Încă zece lungimi de cal... apoi, cinci... trei... una și iată-mă lângă el!

— Ma'assalami — rămâi cu bine, Kara! Rasei eu. Hai, spune-i lui Barkh taina!

— I-am spus-o, zise el necăjit.

— Da? Atunci, ia-te după mine.

Syrr necheză ca și când ar fi înțeles gluma, își făcu vânt și dintr-o săritură trecu de Kara, apoi porni ca o săgeată, cu

ochii ațintiți drept înaintea spre Assil. Acesta era cu vreo douăzeci de lungimi înaintea lui.

— Sabah bil-cher — bună dimineața! strigai eu Ustadului. Grăbește-te, că te apucă ziua.

Mă apropiam ca o nălucă de el. Îl văzui fluturând numai brațul în aer ca să nu se oprească din goană, apoi din câteva sărituri ale lui Syrr trecui pe lângă el.

— Recunoști că te pot lăsa în urmă? îl întrebai eu.

— De ce ții numaidecât să recunosc?

— Fiindcă numai cu condiția asta mă opresc, altminteri nu. N-aș vrea să-l jignesc pe Assil. Îi e rușine când se vede întrecut.

— Frumos din partea ta! Da, mărturisesc că Syrr n-are pereche pe lume. Să ne încetinim goana.

În vremea asta ne ajunsese și Kara din urmă. Era cu adevărat mișcător să vezi bucuria celor trei armăsari când se văzură iar împreună. Ne îndreptarăm spre casă, mulțumiți că proba de încercare reușise atât de bine. Știam că biruința va fi a noastră. În curte ne despărțirăm, după ce avurăm grijă de cai, să-i frecăm, ca să nu răcească, fiindcă erau încă înfierbântați, apoi mă dusei să mă odihnesc nițel și dormii până pe la amiază, fără măcar să mă întorc.

Șacara veni să-mi aducă prânzul și-mi spuse că sosise peste noapte o ștafetă de la șah și plecase aproape îndată cu răspunsul Ustadului. Omul era îmbrăcat într-adins astfel ca să nu fie recunoscut de cineva și să nu se știe cine e și de unde vine. Stăpânitorul trimisese vorbă să se ocolească pe cât se poate o vărsare de sânge. Ustadul s-a bucurat că are prilej să-i, trimită șahului cele două documente abandonate de Ahriman Mirza azi-noapte, precum și însemnările pe care i le dăduse Asyk. Prin aceasta „Prințul Umbrelor” și șeicul ul Islam erau distruși pentru totdeauna. În același timp, Ustadul alăturase și o petiție pentru grațierea lui Asyk.

Îmi adusei aminte ce spusese despre el. Era puțin, dar aflai acum de la Șacara că omul acesta ne făcuse mari

servicii. Se pusese de bunăvoie în slujba lui Ibn el Idrak și dăduse dovadă de mare iscusință și răbdare, ca să convingă takii că numai printr-o atitudine fățișă vor putea fi de folos șahului. Orice ar fi făcut într-ascuns, ar fi fost în dauna lor. De altminteri, Ustadul era de părere că takii extremiști nu vor avea curajul să întreprindă ceva în lipsa șeicului ul Islam, a lui Mirza și a „Trandafirului de Șiraz”, care aveau tot interesul să se folosească de fanatismul lor stupid.

Nu ieșisem încă pe terasă. Șacara mă rugă s-o însoțesc aici, ca să-mi arate ceva foarte interesant, după cum susținea ea. Văzui mai întâi un cort mare și frumos, care fusese întins la ruine. Ceva mai încolo un pâlc de oameni se îndeletnicea să ridice încă unul, tot mare, dar nu atât de bogat.

La întrebarea mea pentru cine sunt aceste corturi, Șacara îmi răspunse:

— Acela atât de frumos împodobit e pentru Gul-i-Șiraz. Ea lucrează doar din însărcinarea lui Ahriman Mirza, care vrea să pună stăpânire pe ruine și s-o ia înaintea takilor. Oamenii ei au sosit încă înainte de a se lumina de ziuă și s-au apucat să ridice cortul. Pesemne că șeicul ul Islam a bănuț așa ceva sau a prins de veste la timp, căci a făcut același lucru. După cum vezi, virtutea cerească va sta alături de viciile pământești și nici măcar nu ne-au întrebat dacă le dăm sau nu voie.

— Și Ustadul îngăduie așa ceva?

— Are răbdare. Când va sosi vremea, știe el ce are de făcut. Dar uită-te dincolo de lac. Se înălță un cort la fel de mândru ca acestea două. E pentru Ahriman Mirza. A ales și el, tot fără să ne întrebe, același loc, fiindcă dintr-acolo trebuie să sosească massabanii și „Umbrele” lui. Deci, încercuirea a și început. Dar și noi am rânduit chiar de azi posturile de santinelă, atât cele apropiate cât și cele mai îndepărtate, ce vor purta de grijă ca să aflăm la timp apropierea dușmanului. Toți djanicunii sunt gata înarmați, atât cei de aici cât și cei din satele învecinate. Asemenea și

kalhuranii, aliații noștri. Ne-au și trimis pentru alergări pe cei mai buni călăreți și caii de care dispun. Privește-i! Se antrenează. Ce plan de apărare și-a făcut Ustadul nu știu, dar mi-a spus să nu cer ajutorul Marahei Durimeh, căci suntem destul de tari și singuri. Totuși, am trimis pe cineva la ea și sunt sigură că războinicii ei, neînfrânți până acum, vor sosi la timp. Oricât ar fi omul de sigur pe sine, nu se știe ce se poate întâmpla.

În timp ce vorbeam, băgarăm de seamă că în sat se stârnise o mare agitație. Pricina era venirea unui călăreț, sosit dinspre răsărit. Aducea o veste ce se răspândi ca fulgerul. Călărețul se îndreptă acum spre casa din deal.

Când trecu poarta îl recunoscurăm. Era servitorul lui Djafar, care-l însoțise o bucată de drum pe căpitan iar acum se întorcea să ne spună că vor sosi o sută de oameni din garda imperială, în același timp sosea și Gul-i-Șiraz, cu alaiul ei, și, la o mică distanță, urma șeicul ul Islam, cu statul său major. Se îndreptau de-a dreptul spre ruine, pe care le luară în stăpânire, ca și când ar fi fost la ei acasă. Caii lor de curse veneau în urmă.

După câteva minute, păru că s-a iscat o ceartă între cele două tabere asupra locului de ales, dar gâlceava se potoli repede, căci atenția le fu atrasă de detașamentul de gardă care se ivise în zare. Uniformele lor pline de fireturi sclipeau în bătaia soarelui de-ți luau ochii. Cum de se bucura Ustadul de atâta favoare din partea împăratului, ca să-i trimită un astfel de ajutor neprețuit? Se întrebau dușmanii noștri. Nedumerirea lor se preschimbă, însă, în spaimă când îndărătul armatei văzură apărând douăzeci de

zamburek ^[21]. Atâtea tunuri! Nu era mult, dar de-ajuns ca să le cam pună bețe-n roate. Și de ce i se trimiteau Ustadului trupele acestea când habar n-avea de atacul care se plănuia împotriva lui? Prinsese oare de veste sau bănuia ceva? Se cerea să fie cât se poate de prevăzători, chiar și față de aliații lor.

Căpitanul găzduit de noi, coborî în curte să întâmpine armata călare. Sosirea ei stârnise vâlvă și printre oamenii lui Ahriman Mirza. El însuși venea călare pe un cal minunat, probabil să salute pe prințesa. Era urmat de alaiul său — acele persoane cu care fusese la biserică și ne întrerupseseră cinstirea sfintei zile de duminică. Nouă, însă, ne părea bine, căci prin asta se dădea de gol că omul lui de încredere fusese la el și-l înștiințase despre cele ce se pregăteau.

Fără a se opri în sat, se duse de-a dreptul la ruine. Când descăleca în fața cortului, Gul ieși să-l salute și cu prilejul acesta o văzui pentru întâia oară. Ea îl duse înăuntru, pe când însoțitorii rămaseră afară. După câțva timp fu chemat șeicul ul Islam, care, de asemenea, dispăru în cort. Abia acum observai că Syrr nu era nicăieri. O întrebai pe Șacara de dânsul și mă simții aproape rușinat de neatenția mea. Fusese scos în grădină, pentru a nu putea fi văzut de la corturi. Rugai pe Șacara să se îngrijească bine de el.

Cele trei personaje importante ieșiră din cort, trecură printre ruine și se îndreptară spre drumul care ducea la clopote.

— Vor să vină la noi, spuse Șacara. Trebuie să-l înștiințez îndată pe Ustad, căci casa noastră nu trebuie să fie pângărită de astfel de oaspeți. El nu-i va primi.

— Atunci roagă-l să vorbească cu ei aici, sub acoperișul meu, căci aș vrea să fac cunoștință cu Gul, pentru a afla ce și cum vorbește.

Șacara plecă repede, iar eu observai pe cei care se apropiau, dar fără să pot fi văzut de ei. Prințesa era de statură înaltă și veșmintele ei erau încărcate cu podoabe. Văl nu purta, căci se emancipase, se vede treaba, după obiceiul care domnea în cercurile ei. Părul ei era tăiat în față și îi acoperea fruntea, iar la spate cosițele îi cădeau până aproape de pământ și erau împletite cu panglici aurii. În mână avea o biciușcă, întocmai ca Ahriman Mirza.

În timp ce vorbea, mișcările ei erau foarte vioaie, energice, poruncitoare și batjocoritoare, cum nu le mai văzusem la nici o femeie din Orient.

Ajunseră la pășune și se opriră câțva timp lângă Assil, Barkh și Săgeata, vorbind cu aprindere despre acești cai. Nu putui auzi ce spuneau, dar, după mișcările lor, înțelesei că vorbele nu prea erau de laudă. Prințesa se apropie de Assil și încercă să-i deschidă gura, ca să-i examineze dinții, dar el se împotrivi. Ea se răsti mânioasă la dânsul și îl lovi peste picioare. În aceeași clipă calul o trânti la pământ cu o mișcare puternică a capului. Ahriman Mirza se repezi și ridică biciușca, dar nu mai apucă să dea, căci calul fu mai rapid decât el, se întoarse cu spatele și zvârli cu picioarele dinapoi. Persanul căpătă o lovitură în cap și, scoțând un strigăt de durere, se prăbuși la pământ. Armăsarul necheză sfidător și se așază în poziție de apărare. Șeicul ul Islam și prințesa, care se ridicase de jos, se apropiară de Ahriman Mirza, și-l ajutară să se ridice. Din fericire nu primise lovitura în plin și scăpase numai cu spaima. Cuprinși de mânie, își urmară drumul dar foarte încet, căci Ahriman Mirza se clătina, încă amețit și ceilalți doi trebuiră să-l sprijine.

Șacara adusesse pe Ustad și amândoi văzuseră, întâmplarea cu armăsarul. Cei trei se apropiară de ei și se opriră în fața lor. În prima clipă nimeni nu scoase o vorbă, dar privirile li se încrucișară, tăioase. În sfârșit, prințesa întrebă:

— Cine ne primește aici? Cine ești tu!?

Vocea ei suna aspru și disprețuitor.

— Sunt căpetenia djanicunilor, răspunse Ustadul, foarte calm.

— Și cine e făptura asta de lângă tine?

— Făptură? repetă el cuvântul și zâmbi. Da, ai spus bine, fără să vrei. E făptura lui Dumnezeu cel Atotputernic, care a creat-o în înțelepciunea și bunătatea lui. Tu, însă, nu ești

o făptură, căci ai fost zămislită din păcat, de oameni păcătoși.

Se dădu apoi la o parte, ca s-o lase pe Șacara să treacă. Roșind, aceasta lăsă capul în jos și se îndepărtă. Prințesa păru atât de buimăcită de această îndrăzneală, încât nu găsi cuvinte să răspundă. Gâfâia, ochii îi scăpărau scânteii, buzele îi tremurau; frământa biciul în mână, dar răspunsul nu veni. Văzând aceasta, șeicul ul Islam luă apărarea celei atât de adânc jignite:

— Se pare că nu știi cu cine vorbești. Această prințesă e nobila noastră șahzadeh Hanum Gul, care a venit să ne fericească cu prezența ei.

— Știu bine lucrul ăsta, ba chiar mai mult, că și tu o cunoști, având nerușinarea să numești prezența ei o fericire. Vai de poporul care ar avea conducători ca tine și ca dânsa. Ai venit iar să aduci daruri unei bucătărese neghioabe? Uite, colo, ușa bucătăriei mele e deschisă. Prietena ta, Pekala și dragul ei Tifl așteaptă binecuvântarea ta și a acestei femei spurcate. Nu mai ai nevoie să te apropii de ei cu înfățișarea unui umil secretar, căci oricât de proști ar fi ei, vor recunoaște în tine pe sfântul șeic ul Islam.

Șeicul se îngălbeni și degetele i se încleștară în barbă. Stătea în fața Ustadului ca un copil bătut, fără să știe ce să răspundă. În schimb, Ahriman Mirza, care își revenise din lovitura primită, luă acum cuvântul și strigă înfuriat:

— Omule ți-ai pierdut mințile de îndrăznești să vorbești astfel cu noi? Ființele cele mai slăvite din țara asta se află în fața ta și nu sunt deprinse să fie lovite de dobitoace și batjocorite de oameni. Fii bucuros că n-am împușcat pe loc gloaba aia a voastră care m-a lovit. Spunând aceste cuvinte, trase pistolul de la brâu, ca amenințare. Ustadul dădu zâmbind din cap și răspunse:

— Păstrează-ți glonțul pentru Iblis al vostru. Doar...

— Iblis? îi curmă vorba Ahriman Mirza. Cine ți-a spus că l-am adus pe neînvinsul „Diavol”? Cine?...

Ustadul își înfipse privirea în ochii lui și răspunse rar și apăsător:

— Cine decât propriul tău *Chodem*?

Ahriman Mirza își duse repede mâinile la cap și spuse:

— *Chodemul meu!... Chodemul meu!* Așadar și aici?... De ce nu-mi dă pace din noaptea aceea?... M-am lipsit doar de el! De ce mă urmărește?... Voi înnebuni dacă nu mă lasă în pace!... Să înnebunesc?! Înnebunească cine o vrea, numai eu nu... eu nu!

După ce strigă aceste cuvinte o luă la fugă spre cortul prințesei Hanum Gul, așa că abia putu să-l ajungă din urmă suita lui.

Prințesa și șeicul ul Islam plecară de asemenea, rușinați și înfrânți, fără să mai spună un singur cuvânt.

Ustadul se uită spre mine și zise:

— Îți mai amintești de cuvintele mele? Omul ăsta începe să-și piardă mințile. În curând nu o să-și mai dea seama ce face. Asta e soarta tuturor prinților „Umbrelor”.

Se întoarse în casă și în ziua aceea nu mai avui prilejul să vorbesc cu el, fiind prea ocupat; dar prin Șacara mă puse în cunoștință cu toate întâmplările.

Spre surprinderea mea, azi nu-mi aduse singură prânzul, ci veni și Pekala. Aceasta ceruse să vină și ea, având să-mi spună ceva. Apăru în fața mea foarte încurcată și căutându-și cuvintele. Când o îndemnai să vorbească, începu:

— Effendi, te rog să mă crezi; bănuiam că e o cucoană, o cucoană adevărată. Era foarte grasă. Dar când se așeză pe dușumea în bucătărie și îi luai vâlul de pe față, m-am speriat grozav, căci... era un bărbat. Și închipuiește-ți, îi era strașnic de foame; a mâncat mult și repede, apoi a adormit. Când s-a deșteptat a mâncat iar și din nou a adormit. A mâncat aproape tot ce gătisem pentru ceilalți, căci venise flămând de la drum. În sfârșit s-a săturat și fiindcă mâncărurile mele i-au plăcut atât de mult, ne-am înțeles să nu ne mai despărțim niciodată. Tu ce zici, effendi, ne dai voie?

— Ești stăpână pe tine și poți face ce vrei.

— Știu și nici n-aș lăsa pe nimeni să se amestece în treburile mele, dar buna cuviință cere să întreb. Și la Ustad am fost și mi-a spus să fac cum cred. Acum am venit și la tine să te întreb dacă îmi dai voie să plec.

— Cu cea mai mare plăcere.

— Dar n-am să mă mai întorc niciodată.

— Asta doresc și eu.

— Așa?! Vasăzică și tu? Credeam că toți au să plângă când voi pleca, dar văd că nimănui nu-i trece prin gând să facă așa ceva. De aceea mă răzbun și plec îndată. Agha Sihil trimite niște cămile la Ispahan, așa că voi pleca cu ele, împreună cu Kepek al meu și cu Tifl. Peste un ceas pornim. Kepek a mâncat întruna de azi dimineață, așa că va putea răbda până la stația următoare. Îmi iau deci pentru totdeauna rămas-bun de la tine și de aceea îți dau mâna.

— N-am nevoie de ea. De acum înainte mâna ta e a lui Kepek pentru vecii vecilor.

Nepăsarea mea părea s-o supere. Se îndreptă spre ușă, se mai opri încă o dată și spuse:

— Aici nu e nimeni care să înțeleagă o inimă nobilă de femeie, afară de Kepek al meu. Ustadul mi-a dat leafa și pe deasupra un bacșiș bun. Acum vă las, nu mai vreau să știu nimic de voi. Și de mine ați scăpat o dată pentru totdeauna.

Plecă și după o oră văzui ducându-i-se lucrurile la cortul lui Agha Sihil, iar în urma lor mergeau Pekala, Kepek și Tifl. Nu trecu mult și cămilele pe care călăreau ieșiră din sat, fără a fi însoțite de nici un djanicun.

După-amiază aflai de la Șacara că și Ustadul cercetase drumul secret de la sala de întruniri. Fusesse chiar și la cazane, dar nu-mi spusese nimic, pentru a nu mă neliniști.

Nu-mi închipuisem că djanicunii să fie atât de mulți, dar acum, când începură să vină din toate împrejurimile, pentru serbarea de mâine, văzui că erau mii de suflete și chiar după ce se înnoptase tot mai soseau în cârduri.

Spre seară, Ustadul îmi trimise vorbă să mă culc cât mai devreme, căci a doua zi avea să mă scoale dis-de-dimineată; aveam de făcut amândoi un drum călare. Îi urma sfatul și în dimineața următoare mă deșteptai înainte de ora patru. Zării pe Ustad la cai, punând șaua pe Săgeata. Mă grăbii să cobor și eu, iar el îmi spuse că voi călări pe Syrr. Șaua și căpăstrul erau pregătite.

— Azi vei avea prilejul să cunoști pe Săgeata, zise Ustadul. Assil al tău a învins-o, dar după câteva ceasuri o să vedem ce o să spui.

— După câteva ceasuri? întrebai eu, văzând că luase și de-ale mâncării cu el. Vrei să lipsești atât de mult de aici, tocmai azi, când are loc o asemenea aniversare?

— Despre asta vom vorbi mai târziu, răspunse el, în timp ce încăleca.

Îi urmai pilda și plecarăm, dar nu prin poartă, ci ne urcarăm spre căsuța de marmură; un drum cam primejdios, dar minunat de frumos.

În vale era liniște, căci nimeni nu se trezise încă din somn. Săgeata mergea cu pași ușorii și siguri. Dar și Syrr înainta ca și când ar fi cunoscut de mult drumul acesta destul de periculos.

Ajungând în deal, poteca se despărțea de cea veche, pe care o acoperise pietrișul năruit.

— Asta mă îngrijorează, zise Ustadul. Monumentului nu i se poate întâmpla nimic, căci e așezat pe o stâncă tare, dar când aceste grămezi de bolovani vor începe să se rostogolească, atunci ruinele vor fi nimicite. Presupun că ai vrea să mergi până la monument, dar te rog să renunți pentru azi. Privește grămezile de lemne din jurul lui. Acestea vor fi aprinse și priveliștea asta trebuie s-o vezi de jos, nu de aici.

Trecurăm deci mai departe și urcarăm coama muntelui, de unde se putea vedea tot ținutul djanicunilor.

— Asta e mica mea împărăție, pe care vor să mi-o răpească, zise Ustadul. Ce nebunie! Din toate părțile vin

înarmați până în dinți, căci așa a vrut războinicul meu profesor de muzică, Chodji-djum, cum îi zicem noi. Instigatorii sunt în mâna mea; n-am decât să-i leg și să-i predau, așa cum am predat și dovezile. Dar cum credincioșii mei djanicuni m-au silit să mă învoiesc la serbarea de azi, vreau să-i las să-mi dea și dovada că la primejdie mă pot bizui pe ei. Ar fi o nerecunoștința din partea mea să le răpesc bucuria izbânzii. Pentru azi însă îi părăsesc și ne vom întoarce abia spre seară, căci nu vreau să fiu de față la laudele ce mi se vor aduce. Așa ceva nu-mi place. Dragostea djanicunilor pentru mine e sinceră Și îmi face plăcere când mi-o dovedește fiecare în parte, dar nu vreau să mi se arate în public și prin serbări. Le-am dat voie să facă această serbare, spre a nu le strica bucuria, eram însă hotărât dinainte să nu fiu de față la ea.

Vrui să spun ceva, dar el îmi curmă vorba și urmă:

— Să n-ai nici o grijă. N-am procedat cu ușurință, căci știu mai bine ca oricine câtă nevoie au tocmai azi de mine. Dar totul e pregătit. Faptul că plec, în aparență fără nici o grijă, va face și mai încrezători pe dușmanii noștri, căci ei nici nu bănuiesc ce am eu de gând. Vom înconjura tot ținutul nostru și voi inspecta posturile de pază, ceea ce e neapărat nevoie. Acum, să plecăm!

Pentru a coborî partea opusă a muntelui, trebuia să descălecăm și să ducem caii de căpăstru, până când ajunserăm la pârâul din vale, unde Ustadul îmi arată ieșirea gangului secret din sala ele întruniri. De aici urcarăm iar coasta spre platoul kurzilor taki și o luarăm spre miazănoapte. Din distanță în distanță dădurăm peste câte doi djanicuni cu caii, lor, care făceau de santinelă. La postul cel mai îndepărtat, spre miazănoapte, găsirăm un kurd de la Șord, echipat pentru luptă. Sosise tocmai în clipa aceea și ne spuse că trupele de ajutor trimise de Marah Durimeh se află la depărtate de o zi și așteaptă instrucțiuni de la noi.

Ustadul fu surprins de știrea aceasta, dar când îi spusei ce aflasem de la Șacara, dădu ordin ca trupele să fie marți

seara la locul unde ne aflam acum și să aștepte aici.

Pornirăm apoi spre răsărit, unde se întindea ținutul djanicunilor. Găsirăm totul în regulă. De la tabăra lor cea mai depărtată, începea linia de posturi a kalhuranilor, care se prelungea până dincolo de „Trecătoarea iepurilor” și aceea a Ștafetei.

Ustadul dădu aici instrucțiuni să fie lăsați să treacă „Izgoniții” și „Umbrele”, dar apoi să fie urmăriți și să se strângă cercul tot mai mult în urma lor. La amiază poposirăm lângă o apă, ca să ne odihnim, să mâncăm și să lăsăm caii să pască. După vreo două ore plecarăm mai departe, prin ținutul nelocuit prin care trecusem cu Halef și cu „Izgoniții”. Aici dădurăm de urma dinarunilor, care ducea la miazănoapte, la tabăra noastră și întâlnirăm un călăreț singuratic, care întoarse capul după noi. Spre uimirea noastră îl recunoscurăm pe șeicul dinarunilor.

Și el fu surprins când îl zări pe Ustad, dar această întâlnire păru să-i facă plăcere. Politețea cerea să descălecăm și să ne așezăm cu toții jos. În timpul convorbirii aflară o veste îmbucurătoare. El sosise în acea dimineață în satul nostru și vorbise cu șeicul ul Islam, care tocmai se afla la Hanum Gul, împreună cu Ahriman Mirza. Aici primise instrucțiuni pentru zilele următoare și cu prilejul acesta află că fusese ales să-i atace pe djanicuni, sub pretext că sunt de altă religie, dar, fără să i se promită vreo răsplată pentru ajutorul lui. Afară de asta, se purtaseră foarte obraznic cu el, ca și când ar fi fost pentru el o cinste prea mare să stea de vorbă cu persoane atât de sus-puse. Fusese destul de înțelept să se învoiască cu tot ce-i cereau, dar, în furia lui, luase hotărârea să treacă de partea noastră. Pentru a chibzui bine lucrurile, se întoarse singur până la locul unde ne întâlnisem cu el.

Bineînțeles că n-am mai stat mult pe gânduri și Ustadul îi povesti îndată cele petrecute. Șeicul rămase năuc, căci nu-și putuse închipui ce fel de oameni erau cei pentru care fusese gata să verse sângele dinarunilor săi. Și pentru asta

n-avea nici măcar să primească vreo răsplată, nici măcar un cuvânt bun. Deocamdată venise numai cu caii de curse și cu oamenii care aveau să îngrijească de ei; ceata de războinici avea să sosească abia după aceea. Ne spuse că aceasta va fi la dispoziția noastră și ne întinse amândouă mâinile, pe care noi le strânserăm cu plăcere. Întrucât aflase ce scop avea plimbarea noastră călare, ne ceru voie să ne însoțească și Ustadul fu de acord.

Plecarăm deci toți mai departe, spre apus, la djanicunii noștri, pe care îi găsirăm tot atât de bine pregătiți ca și pe ceilalți. Cu prilejul acesta, fața șeicului se posomorî, căci își dădu seama și mai bine de cursa ucigătoare în care ar fi căzut oamenii săi, dacă ar fi rămas de partea dușmanilor noștri. Și în privința alergărilor începu să se îndoiască, după ce văzu cum alerga Săgeata și mai cu seamă când zări pe Syrr.

Isprăvisem tocmai inspecția noastră, când începu să se întunece. Trecurăm prin „Valea înfundată”, unde a trebuit să ne oprim, căci podul era tras, din pricina situației nesigure. Dincolo socoteam să fie o santinelă, dar când strigarăm, nu primirăm nici un răspuns.

— Vasăzică, trebuie să așteptăm aici până când va veni cineva? întrebai eu, supărat de zăbava asta.

— Da, să așteptăm, răspunse Ustadul zâmbind și cât vom sta aici îi voi povesti șeicului despre săritura pe care ai făcut-o cu Assil al tău.

Începu să povestească, fără să descalece și, când ajunse la clipa când făcusem săritura, duse pe Săgeata la locul de unde îmi luasem avânt. Prefăcându-se că vrea să povestească mai departe, ridică deodată brațul și strigă aceleași cuvinte pe care le strigasem și eu: „Sări, sări, Săgeata mea!”. Iapa porni ca vântul, prinse cu copitele marginea prăpastiei și o trecu în zbor, atât de ușoară și sigură, încât strigătul de groază pe care vrusei să-l scot, se prefăcu într-unui de bucurie și admirație. Ajuns dincolo,

Ustadul descălecă, lăsă podul în jos și ne îndemnă liniștit să venim și noi.

— Ei, cum îți place Săgeata mea? mă întrebă el, cu ochii strălucind de mulțumire.

Îl îmbrățișai, căci alt răspuns nu găsii să-i dau. Șeicul dinarunilor încă și acum se mai înfiora de groază și spuse:

— Așa ceva n-am mai văzut până astăzi. N-au decât să aducă „cel mai bun cal din Luristan” chiar și pe „Diavol”, că izbânda tot a voastră va fi. Dinarunii mei pot să fie mulțumiți că mi-ați arătat de ce sunt în stare caii voștri. Ne vom feri să ne luăm la întrecere cu voi.

Îl rugărăm să se ducă singur în sat, dar să nu pomenească nimic de Syrr. Despre toate celelalte lucruri ne înțeleseserăm dinainte. Noi amândoi luarăm drumul prin pădure și ajunserăm la turn, fără să fim, văzuți de nimeni, căci curtea era pustie. O străbăturăm repede, duserăm caii la locul lor, apoi urcarăm la Halef Omar, unde eram așteptați, căci Șacara spusese unde plecasem noi și că la întoarcere nu trebuie să ne vadă careva. De aceea făcuse în așa fel, ca în curte să nu fie nimeni.

După ce mâncărăm, stăturăm de vorbă despre întâmplările zilei. Halef știa că a doua zi i se va îngădui pentru întâia oară să coboare până în sat. La tribună se pregătise un loc bun pentru el, de unde va putea vedea toată valea și alergările, fără să se obosească. Se bucura ca un copil în așteptarea unei jucării frumoase.

Când se apropie timpul, Ustadul și cu mine ne urcarăm pe platforma de sus, pentru a vedea iluminăția munților, acolo fiind locul cel mai bun pentru aceasta. Când se stinseră luminile, Ustadul se sculă, îmi dădu mâna și spuse:

— A venit vremea să mergem și noi la odihnă. Noapte bună!

A doua zi de dimineață ieșii pe platformă și văzui că în timpul zilei de ieri mai venise o mulțime de oameni, așa că numărul celor prezenți se dublase. Alături de cortul lui Ahriman Mirza zării caii pe care „Izgoniții” și „Umbrele” îi

aduseseră pentru alergări. Lângă ruine erau cei ai șeicului ul Islam și ai takilor. Pe malul lacului, la dreapta, erau caii de curse ai dinarunilor, iar la stânga, lângă tribună, ai noștri. În jurul lor mișuna mulțimea; cei care se pretindeau buni cunoscători, își dădeau părerea. Cu Ibn el Idrak și cu șeicul dinarunilor, Ustadul se înțelese, în ascuns, să li se înapoieze caii pe care îi vor pierde la curse. Puteau deci să se prefacă, în toată liniștea, că sunt adversarii noștri. Trebuie să mai amintesc că cei mai buni cai — Săgeata, Assil, „cel mai bun cal din Luristan” și alții - nu erau puși la un loc cu ceilalți. Fiindcă dușmanii nu-i arătau pe-ai lor, îi ținusem și pe ai noștri ascunși.

Îmi veni să râd când văzui că Hagi Halef și Hanneh se și duseseră la locurile lor. Hagiul meu nu mai avusese răbdare și bineînțeles era îmbrăcat cu veșmintele de gală pe care i le trimisese șahul. Nu uitase să-și ia toate armele cu dânsul și nici chiar renumitul lui gârbaci din piele de hipopotam nu-i lipsea. Acesta avea să prindă bine „călăului” ceva mai târziu.

După ce mâncai, mă dusei mai întâi la caii noștri, apoi la Ustad, unde găsii pe căpitanul gărzii imperiale. Vorbeau tocmai despre Ghulam el Multasim „călăul”. Cu toate măsurile ce fuseseră luate împotriva acestui om nerușinat, el nu se sfiise să ponegrească ieri în public, la taki, pe Ustad; iar azi făcuse același lucru și aici. Apăruse cu ceata sa, când ici, când colo, în valea djanicunilor și repetase aceeași cuvântare, pesemne învățată pe de rost și în care se spunea că Ustadul e un om de care trebuie să se ferească toată lumea, că se preface a fi buh prieten cu șahul, dar că nu e adevărat; că se preface că vrea numai binele djanicunilor, dar că nu urmărește decât folosul său. Adăugă că socotește de datoria sa să-l arate așa cum e pe acest om primejdios și că cere de la toți djanicunii să-l gonească pe Usfiad, care se laudă că vrea fericirea oamenilor, dar nu e în stare decât să crească niște cai răi, după cum va dovedi el, Multasimul, cu Kiss-i-Darr.

Deoarece eu sosisem abia la sfârșitul convorbirii, căpitanul îmi comunică concluzia acesteia:

— L-am rugat pe Ustad să nu-și murdărească mâinile cu acest ticălos și să-l lase în seama mea, deoarece eu reprezint aici poliția șahului. Pentru obrăznicia lui nu merită altceva decât biciul și poate să fie încredințat că va face cunoștință cu el. Când și cum, vom vedea. Mie să-mi dați numai veșmintele pe care le-a lăsat aici, precum și cuțitul și alfabetul secret ce se aflau în ele. Altceva nu-mi trebuie.

Îi dădurăm cele cerute, apoi mă dusei cu Ustadul și Djafar Mirza la lac, deoarece venise vremea să fie aleși arbitrii pentru curse. Alegerea se făcu repede. Ca prim arbitru a fost ales căpitanul din garda imperială, iar ceilalți erau: Djafar, Hagi Halef Omar, Ibn el Idrak și Pederul.

Se hotărâră pe urmă condițiile, care erau foarte simple: orice invitație la alergare va trebui primită reciproc și nimic mai mult. La aceste tratative luară parte șeicul ul Islam, Ahriman Mirza și Hanum Gul. Locul acesteia la tribună era între cei doi prieteni ai ei, dar mai departe de noi. Din pricina atentatului plănuiră împotriva lui Djafar Mirza, trebuia ținut la distanță și bine păzit în special „călăul”, dar aceasta fără să bată nimănui la ochi.

Fix la ora douăsprezece aveau să înceapă alergările de probă și anume cele caraghioase și vesele. Cămilele de povară, măgarii, țapii, oile și alte animale, erau pregătite. Lângă tribună se afla un loc înălțat, de pe care se anunța fiecare cursă în parte. Semnalul urma să se dea cu goarna.

Tocmai se auzise goarna și crainicul vru să se urce pe locul pregătit în acest scop, când se opri, fiind împiedicat de cineva. Acest cineva era Ghulam el Multasim „călăul”, care veni călare pe calul său turcoman și se opri chiar în fața locului înălțat. Ducea de o frânghie lungă un al doilea cal, care avea o înfățișare pe cât de caraghioasă, pe atât de jalnică. Era un cal bătrân, de vreo douăzeci de ani. I se smulsese părul din coamă și din coadă și i se legaseră în loc

paie de orz. Capul, trupul și picioarele îi erau acoperite cu plasturi. Șa n-avea pe el, încât se putea vedea că spinarea îi era plină de răni.

— Să-l ia dracul pe schingiuitorul ăsta! Auzii glasul indignat al lui Halef, în spatele meu.

Și Kara care stătea lângă dânsul, adăugă:

— E de îngăduit așa ceva? Tată, dă-mi nițel gârbaciul. Văd că o să am nevoie de el.

Multasimul descălecă și se urcă pe locul înălțat, ele unde putea fi văzut de toți și strigă:

— S-a dat semnalul și cursa cea veselă va începe. Șeicul ul Islam m-a însărcinat să fac începutul. Invit deci pe orice djanicun la alergare și, în primul rând, chiar pe Ustadul lor, despre care am de spus următoarele...

Și începu iar cuvântarea învățată pe de rost, plină de minciuni și ocări.

Admirai liniștea și stăpânirea de sine cu care djanicunii o ascultară. Când isprăvi, șeicului Islam, Ahriman Mirza și Hanum Gul izbucniră în aplauze, la care se uniră și câțiva taki „Izgoniți” și „Umbre”, aflate prin apropiere. Toți ceilalți tăceau. Dar în loc de a lua în seamă această tăcere amenințătoare, „călăul”, în orbirea și nerușinarea lui, o socoti ca un semn de încuviințare și urmă:

— Uitați-vă la Ustadul vostru! Vă întreb: ce face el pe când eu îl nimicesc cu vorbele mele? Ascultă, zâmbeste și tace. Știu că vrea să impună cu acest zâmbet, dar nu și-a găsit omul. Se preface că mă disprețuiește, dar nu e decât încurcat. De ce tace? Cine e atacat și se simte nevinovat, e dator să se apere. El însă nu spune nici un cuvânt. A tăcut și tace mereu, ca și când...

Nu putu să-și mântuie vorba, deoarece căpitanul, care se apropiase cu vreo câțiva oameni de ai săi, se repezi la el, îl apucă de ceafă și zise:

— Ustadul a tăcut, știind bine că orice fruct putred, cade singur din pom. Acum cazi și tu!

Îl îmbrânci spre oamenii săi, care îl înșfăcă ră și-l duseră în cortul lor, nu departe de acolo. Șeicul ul Islam și Ahriman Mirza săriră în picioare.

— Ce înseamnă asta? strigă cel dintâi. Cu ce drept te atingi de acest om de treabă, care se află sub ocrotirea mea?

— Sub ocrotirea ta? repetă căpitanul. Te-aș sfătui să te ocrotești pe tine însuși!

— E și sub ocrotirea mea, adăugă Ahriman Mirza, amenințător. Și apoi ce cauți tu aici la djanicuni?

— Da? Vrei să știi? Caut pe căpetenia „Umbrelor”, care, de câțva timp, își face mendrele pe aici. Cred că-l voi găsi repede, după ce am pus mâna pe prietenul și „călăul” său. Așezați-vă la locurile voastre, căci aș vrea să văd dacă veți reuși și voi să fiți atât de liniștiți și să zâmbiți așa cum a făcut-o Ustadul.

— Ce obrăznicie! Sunt un prinț imperial și pot porunci chiar oamenilor tăi să-ți taie capul, aici pe loc!

— Încearcă! spuse căpitanul, scoțând din buzunar învelișul de piele care conținea alfabetul secret și urmă: Cunoști acest alfabet cu ajutorul căruia pot citi anumite scrisori? Între altele am citit una care suna cam astfel:

„Către Ghulam el Multasim, «călăul» meu”

A venit vremea când «trandafirul din Șiraz» trebuie să înflorească pe pieptul lui Djafar Mirza. Aceasta se va întâmpla în a cincea zi a lunii Șaban, pe timpul rugăciunii de seară. Nici o...

— De unde ai asta?... De unde?... zbieră Ahriman Mirza, curmând vorba căpitanului și repezindu-se la el, să-i smulgă alfabetul din mână.

Deodată Ustadul se ridică și, uitându-se țintă în ochii lui, zise:

— Uită-te la mine, Ahriman Mirza; eu pot să-ți spun de unde. Chodemul tău a fost la el și te-a trădat. Acela, însă, care lasă Chodemul său să plece, acela e nebun... nebun... nebun. Mă înțelegi?!

Ahriman Mirza se opri în loc, își duse mâna la frunte, ca și când l-ar fi izbit cu o măciucă în cap, scoase un țipăt, sări de pe tribună și fugi, pierind în mulțime. Numai foarte puțini din cei de față înțeleseseră această plecare pripită.

În clipa când fugi Ahriman Mirza, „călăul” fu adus din cort. Era îmbrăcat numai cu pantalonii, iar partea de sus a trupului îi fusese unsă cu ulei. Unul din soldați ducea celelalte haine ale sale și cuțitul. Căpitanul porunci să se ducă aceste lucruri lângă șeicul ul Islam și-i spuse acestuia:

— Ai luat apărarea acestui om de treabă. L-am dezbrăcat de veșmintele care reprezintă demnitatea lui. Pe acest om de treabă îl vom biciui bine și apoi, dacă vei crede de cuviință, n-ai decât să-i îmbraci iar demnitatea și să dai takilor pe Ustadul lor.

Șeicul ul Islam nu scoase un cuvânt când veșmintele lui Multasim fură aduse lângă el. Ar fi plecat cu mare plăcere de acolo, dar trebuia să rămână, pentru a-și păstra demnitatea. Și, „călăul” tăcu. Stătea între doi soldați, cu dinții încleștați și ochii sclipitori, care căutau în zadar un ajutor. În clipa aceea se petrecu însă un fapt, care păru că-i va da putința să fugă. Se și gândise poate să sară pe neașteptate pe calul său și să dispară, dar de acesta era legat calul cel caraghios și până ar fi dezlegat frânghia, ar fi fost prins din nou. Bunul și milosul Kara Ben Halef se ridicase însă de la locul său, pentru a examina rănila nenorocitului cal. Spre surprinderea lui descoperi însă că rănila nici nu existau și calul era sănătos.

Totul e o minciună, strigă Kara. Într-adevăr calul e bătrân, dar încolo n-are nimic. Aș putea să-l încălec ca să dovedesc...

— Dovedește! Dovedește! îi curmă „călăul” vorba. Prostia ta îmi redă libertatea.

În timpul examinării, Kara dezlegase frânghia cu care cei doi cai fuseseră legați unul de altul. Multasimul se repezi la calul său, îl încalecă și porni în goană pe locul de alergări, care era cu desăvârșire liber. Toți săriră în picioare și începură să răcnească; numai Kara rămase liniștit. Având încă în mână biciul pe care îl luase de la tatăl său, se aruncă pe celălalt cal și spuse:

— Eu sunt vinovat de fuga lui și tot eu îl voi aduce înapoi.

Îndemnă calul cu un fluierat ascuțit și porni în galop pe urma multasimului. Prima alergare începu deci, dar cu totul altfel, de cum ne așteptaserăm.

Numai cei din apropierea tribunei știau despre ce este vorba, dar cei mai depărtați, nu. Aceștia erau înșirați în rânduri dese de-a lungul locului de alergare și se înghesuiră și mai mult când văzură venind pe cei doi călăreți. Așadar numai la capătul locului era un punct pe unde ar fi putut să treacă „călăul” și de aici să fugă spre trecători. Kara își dădu seama de aceasta și se străduia să-l ajungă înainte de capătul locului. Turcomanul lui Multasim făcea sărituri mari, dar celălalt, cu toată blândețea lui, alerga mai ușor și mai repede. Afară de asta, mai era ceva la ce nu se gândise „călăul”. Calul lui trăgea după dânsul frânghia pe care n-avusese timp s-o dezlege. Aceasta ajunsese între picioarele calului și îl stingherea. Și spectatorii deveniră atenți, văzând pe Kara cu biciul ridicat amenințător, așa că își dădură seama că nu e vorba de o alergare, ci de o fugă în toată regula. Își strigară unii altora să nu lase pe multasim să părăsească locul de alergare și țipetele lor speriară și mai mult calul „călăului”, pe când celălalt alerga liniștit mai departe, așa că se apropie din ce în ce mai mult și îl ajunse tocmai la locul care ar fi fost scăparea multasimului. Kara înțelese situația așa încât călărea pe partea dinafară și lovea cu biciul pe „călău”, silindu-l să rămână pe partea cealaltă și împingându-l tot mai mult spre lac. În felul acesta, biciuindu-l neîncetat,

Kara îl aduse pe multasim, care spumega de mânie, până în fața tribunei. Aici puse mana pe hățurile turcomanului și opri amândoi caii în loc, așa că atât „călăul”, cât și el, alunecară la pământ. Kara se ridică imediat și strigă multasimului:

— Ticălosule, te omor dacă nu-mi spui adevărul. Calul este o mârtoagă sau nu?

„Călăul” stătea în fața lui, tremurând din tot trupul, dar fără să spună un singur cuvânt.

— Vorbește: mârtoagă sau rasă pură? repetă Kara, lovindu-l cu biciul peste obraz.

— Nu e mârtoagă... e rasă curată, mărturisi în sfârșit multasimul.

— Așadar ai mințit când ai vrut să ne faci să credem că e o mârtoagă?

— Da... am mințit, bâlbâi „călăul”, de teama biciului.

— Atunci cere îndată iertare Ustadului, acum, pe loc!

O nouă lovitură de bici îl izbi peste față.

— Da... cer iertare!

Împreună mâinile și le ridică rugător. Ce rușine grozavă pentru el! Mii de oameni se temuseră de răzbunarea lui și acum un tânăr, aproape un copilandru, dovedea tuturor celor de față că nu era nimic de capul lui.

— Așa. Acum la judecătorul tău, zise Kara, împingându-l cu biciul, până când ajunse lângă căpitan, care îl luă în primire, spunându-i:

— Bătaia pe care o meritai, ai căpătat-o, acum du-te la ocrotitorul tău, șeicul ul Islam, să-ți refacă iar demnitatea și apoi vei fi spânzurat. Călăul te și așteaptă.

Aceste cuvinte avură o înrâurire ciudată asupra multasimului. Înfățișarea lui, plină de arțag, se schimbă deodată. Se ghemui, se făcu mic și întrebă:

— Vreți să mă spânzurați? Adevărat?

— Cum ai auzit. Și chiar aici, pe loc, pentru a-l salva pe Djafar Mirza.

— Atunci mă pun sub ocrotirea șeicului ul Islam, care trebuie să mă apere, dacă nu vrea să piară și el, căci altfel voi dezvălui totul.

Alergă spre șeic, dar acesta întinse amândouă mâinile să-l gonească și strigă:

— Nu te apropia de mine, neghiobule? De ce te-ai lăsat dat pe față. Cine nu știe să păstreze măcar alfabetul secret al „Umbrelor” e în stare să trădeze și planurile ascunse ale Sfântului Islam. Ești un creștin renegat, deci trădător de când te-am cunoscut. Acum mă ameninți și pe mine cu trădarea? Pleacă de aici! O să mă bucur când te-oi vedea atârnat de frânghie!

La auzul acestor cuvinte, „călăul” începu să zbiere și, în loc să se depărteze, se apropie și mai mult de șeic, încleștă pumnii și strigă cât îl ținea gura:

— Da, ai dreptate, sunt un trădător. N-am trădat numai pe oameni, ci și pe Dumnezeu; m-am trădat pe mine însumi. Mi-am trădat religia. Am înșelat pe Stăpânitorul nostru. Am înșelat pe prințul „Umbrelor”. Te-am înșelat și pe tine, tot așa cum înșeli și tu. Dar o singură dată în viața mea o să spun adevărul și anume acum, când îmi voi face mărturisirea în fața lumii întregi. Dacă e vorba de spânzurătoare, de ce să nu fie spânzurați doi deodată? Al treilea și al patrulea vor mai scăpa, poate, dar ție îți voi pune eu ștreangul de gât.

Se întoarse spre noi, își înălță trupul și vru să vorbească. În clipa aceea, șeicul ul Islam luă cuțitul care era lângă hainele multasimului, îl ridică asupra acestuia și îl amenință:

— Taci, smintitule, sau îți împlânt în inimă propriul tău cuțit!

— Frânghie sau cuțit, mi-e totuna, dar de vorbit tot o să vorbesc, răspunse multasimul, întinzând mâna să se apere de lovitură.

— Atunci mori, nemernicule și vorbește cât vrei în iad, dar nu aici!

În clipa următoare se și încăierară. Hanum Gul scoase un țipăt de groază, se dădu la o parte și fugi. Nimeni n-o băgă în seamă, căci ochii tuturor erau îndreptați asupra celor doi care se luptau pe viață și pe moarte; se prăbușiseră la pământ, se rostogoliră sub bănci, unde își urmară lupta în tăcere, ca două fiare ce s-au încolțit una pe alta.

Deodată se zări un fulger și o bubuitură se auzi deasupra capetelor noastre. Toți fuseseră atât de atenți, încât nimeni nu băgase de seamă furtuna ce se apropia. Nori negri pluteau deasupra monumentului de marmură. Picături mari începură să cadă și ne dădurăm seama că va trebui să renunțăm la alergări.

În vremea asta, lupta se isprăvise sub băncile tribunei. Șeicul ul Islam ieși la iveală, istovit și plin de sânge. Privi cu ochii holbați în jurul său și spuse cu glas răgușit:

— S-a întâmplat cum am spus eu: l-am trimis în iad, unde va putea vorbi cât va pofti, fără să facă rău nimănui. Dracii nu-l vor crede atât de lesne ca oamenii. Sunt rănit, duceți-mă la cortul meu.

Câțiva taki se grăbiră să-i dea ajutor. Multasimul fu și el scos de sub bănci; era mort. Cuțitul îi era împlântat până la plasele în pieptul gol.

Un nou fulger brazdă cerul, un alt tunet se auzi și ploaia începu să cadă în șuvoaie. Alergai repede la cortul lui Agha Sibil, unde găsii pe prietenul meu din Bagdad. După scurt timp veniră și Hanneh, Halef și Kara. Vorbirăm multă vreme despre cele petrecute, căci ploaia dură câteva ceasuri. Când încetă pentru puțin timp, trimisei pe Șacara să se îngrijească de cai pentru mine și Kara și de un baldachin cu două locuri pentru Hanneh și Halef.

Ajunserăm cu bine acasă. Ustadul veni mai târziu cu Djafar Mirza, în clipa când furtuna izbucni din nou, cu și mai multă furie. Întrebai ce s-a făcut cu leșul multasimului și mi se spuse că fusese dus la ruine și lăsat în fata cortului șeicului ul Islam.

Ploaia nu încetă nici mai târziu, așa că, nemaiputând face nimic în ziua respectivă, ne culcarăm cu nădejdea că a doua zi va fi vreme frumoasă. Cred că nici unul dintre noi nu se bucură de odihnă ca Hanneh și Halef. Fiul lor fusese eroul zilei și eu le spuseseam că n-a fost o întâmplare, ci numai meritul lui Kara. Și a mai fost o bucurie mare pentru Halef, când se urcă în dimineața următoare sub baldachin, pentru a fi dus la tribună. Ahriman Mirza și șeicul ul Islam ceruseră să se adune arbitrii și „Sfatul bătrânilor”, spunând că au de făcut o propunere de mare însemnătate. La o astfel de consfătuire, bineînțeles, trebuia să fie de față și șeicul haddedihiilor, oricât de slăbit s-ar fi simțit. Dar ziua de ieri îl întremase mai mult decât îl obosise, pesemne în urma bucuriei pe care i-o făcuse fiul său.

După vreo oră, când se sfârși consfătuirea, prezidată de Ustad, acesta veni să mă ia cu el. Aflai astfel ce propuneri făcuseră Ahriman Mirza și șeicul ul Islam. Se vede treaba că după rușinea pe care o pățiseră în ziua precedentă, acestora nu le mai venea la socoteală să se arate în fața mulțimii, așa că se gândiseră să scurteze cât mai mult posibil alergarea. De aceea propuseseră să nu mai alerge caii de rasă, dar să fie totuși dați ca premiu. Din fiecare parte să alerge numai trei cai. Cine va câștiga două curse, va primi toți caii celuilalt. Nici unul din cei trei cai n-are voie să alerge de două ori și nu e nevoie să fie prezentați înainte de cursă. Caii care se vor da ca premiu să fie de amândouă părțile de aceeași valoare.

La ce mă așteptasem, se și întâmplase. Djanicunii se învoiseră cu aceste propuneri și acum erau ocupați să aleagă caii pentru premii. Condițiile stabilite se refereau și la o alergare de cămile, la care djanicunii nu prea aveau sorti de izbândă, deoarece cămilele lor erau de munte, nu prea deprinse cu mersul iute la șes. În schimb Emir-i-Sillan avea la dispoziție cele mai bune cămile de călărie ale „Umbrelor” și „Izgoniților”. Dar acest neajuns se putea cumpăni prin cele două cămile de rasă ale Hannehei.

Deoarece aveam de ascuns numai pe Syrr, Ustadul porunci ca ceilalți cai să fie ținuti pregătiți pentru călăreții noștri. Syrr fu învelit cu păaturi vechi și dus pe ascuns în curtea hogeni, unde n-avea voie să intre nimeni. Când voiam să plecăm, Șacara ne întrebă dacă îi îngăduim să privească la alergare și am fost bucuroși să-i putem făgădui un loc bun lângă noi.

Cu toată ploaia, care ținuse până după miezul nopții, vremea era acum cât se poate de frumoasă.

Când coborâram, împreună cu Djafar Mirza, a cărei viață nu mai era în primejdie, văzurăm că Ahriman și șeicul ul Islam se grăbiseră să pregătească premiile. Erau amândoi de față, pentru a veghea ca premiile noastre să nu fie mai prejos de ale lor; căci scopul pe care îl urmăreau ei era să câștige toate animalele de soi și să râdă apoi de noi, când vom rămâne numai cu mârtoagele. Amândoi aveau o înfățișare cât se poate de jalnică. Șeicul ul Islam își oblojise rănilor căpătate în lupta cu propriul său favorit, iar de pe unul din obraji și din bărbie îi fusese smulsă o parte din barbă și așa rară, ceea ce era o mare rușine pentru dânsul; totuși se străduia să pară nepăsător. Ahriman Mirza era foarte tăcut și pleostit. Uneori fața lui căpăta o expresie de tâmpenie, alteori ochii îi luceau de mânie. Mișcările îi erau nesigure și câte o dată privea speriat în jurul său, ca și când l-ar fi amenințat o primejdie nevăzută.

Ei desemnaseră ca premii peste treizeci de cămile. Toate erau bune, unele dintre ele chiar minunate. Deoarece djanicunii aveau numai cămile de munte, deși toate de rasă, oferiră mai mult cu zece. În ce-i privea pe taki și dinaruni, nu fu nevoie de asta. Ei aduseră patruzeci de cămile și djanicunii același număr.

În privința cailor lucrurile stăteau invers. Valoarea mijlocie a cailor adversarilor era redusă, orice ar fi susținut ei și nu putură tăgădui acest lucru. Aduseseră vreo șaiszeci de cai „pur sânge”, cum îi numeau ei, dar trebuiră să fie de acord cu faptul ca noi să ne întrecem numai cu patruzeci.

Când tocmeala luă sfârșit, rezultatul se făcu repede cunoscut în întreaga vale. Trimiserăm după cele două cămile ale Hannehei; pe una din ele voia s-o călărească ea însăși, pe cealaltă unul din haddedihi. A treia, a djanicunilor, deși era mai bună, era cam bătrână și îndărătnică. Când adversarii le aduseră pe ale lor, văzurăm că, într-adevăr, vor fi greu de învins. Șeicul ul Islam și Ahriman Mirza se arătau foarte siguri de izbândă; de asemenea și bătrânul șeic al takilor. Râseră când le văzură pe ale noastre și mai cu seamă când aflară că una din ele va fi călărită de o femeie.

Toate cămilele fură înșirate la rând, dar, când se dădu semnalul, porniră numai cinci. Aceea a djanicunului rămase pe loc, nevoind să se urnească. Cele trei ale adversarilor o luaseră înainte, pe când Hanneh și haddedihiul rămăseseră în urmă. Șeicul ul Islam scoase un strigăt de bucurie, căci distanța devenea din ce în ce mai mare. Dar deodată, cămilele noastre începură să iuțească pasul; și îl iuțiră mereu, până când păreau că zboară. Depărtarea între ale adversarilor și ale noastre se făcu tot mai mică; în sfârșit le ajunseră din urmă, le întrecură și cele dintâi care fură la tribună, cu mai multe lungimi avans, erau ale noastre.

Hanneh sări repede de pe cămila ei, se apropie de Ahriman Mirza și de șeicul ul Islam și le spuse

— Ați râs de femeie, femeia n-a râs, dar a învins.

Câștigasem deci cele șaptezeci de cămile ale potrivnicilor, precum și pe cele trei care alergaseră. Pederul porunci să fie duse îndată la loc sigur.

Adversarii nu se așteptaseră la o asemenea înfrângere; dar în loc să tacă, se lăudară că vor izbândi cu caii lor. Șeicul ul Islam porunci să se aducă „cel mai bun cal din Luristan” și, în sfârșit, avurăm prilejul să vedem această minune. Calul era într-adevăr bun, dar un cunoscător, putea să vadă îndată că nu se impunea ca un adversar serios.

— Pe ăsta îl bat ușor cu Săgeata mea, zise Ustadul. N-are nevoie de un concurent mai bun.

Amândoi caii fură aduși în fața tribunei. Șeicul ul Islam declară că va călări el însuși pe calul său. Atât el cât și Ustadul încălecară și omul însărcinat să dea semnalul duse goarna la buze. Înainte însă de a se auzi goarna, șeicul ul Islam și pornise. Toți începură să strige, numai Ustadul zise liniștit:

— Nu mă supăr din pricina asta, dar eu voi călări cinstit. Să se dea semnalul.

Goarna răsună și Ustadul porni, întâi la pas, apoi la trap și în cele din urmă în galop. Iapa alerga atât de ușor, încât ai fi crezut că zboară. Cu mult înaintea ei, șeicul ul Islam, cu fața roșie de încordare, își bătea calul, care începuse să facă spume la gură. Se vedea că ajunsese la cea mai mare efortare și că șeicul ul Islam se slujise de „taină”. Săgeata alerga tot atât de ușor ca la început.

— Va învinge negreșit, zise Șacara, căci până acum Ustadul nici n-a folosit „taina”.

Ca și când ar fi auzit cuvintele ei, Ustadul ridică brațul și pronunță un cuvânt. Era „taina”. Săgeata iuți într-atâta pasul, încât după câteva clipe ajunse, și întrecu pe adversar. Șeicul ul Islam începu atunci să-și bată calul cu și mai mare înverșunare, dar fără folos, căci animalul ajunsese la sfârșitul puterilor sale și se opri în loc. Apoi se întoarse și o porni la pas spre tribună. Când ajunse aici, Ustadul atinsese de mult ținta și ședea liniștit la locul său. Șeicul ul Islam descălecă și se duse și el la loc, fără să spună un singur cuvânt. Ahriman Mirza sări însă în picioare, îi spuse câteva cuvinte mânioase, apoi anunță că acum a venit rândul neînvinsului Iblis-Diavolul.

Toți așteptau cu încordare să vadă armăsarul, în sfârșit fu adus și Ahriman Mirza începu să-i laude însușirile. Pe când vorbea, Șacara îl privi cu luare-aminte, apoi ne șopti:

— Fiți cu băgare de seamă; bănuiesc că are un gând ascuns, dar nu știu ce vrea să facă.

Știam că Iblis e un cal de Khorassan, dar cel pe care îl aveam în fața noastră nu era nicidecum de această rasă. Ahriman Mirza ne spuse că „prietenul” său va călări calul și atunci înțeleseserăm înșelăciunea pe care voia s-o pună la cale. Calul acesta nu era adevăratul „Diavol” și Ahriman credea că îl vom lăsa să se ia la întrecere cu cel mai bun cal al nostru, adevăratul Iblis rămânând fără concurent serios. Asta era socoteala pe care și-o făcuse Ahriman, dar scăpase din vedere că ar putea rata prima cursă și, pierzând-o și pe a doua, deveneam învingători, fără să mai avem nevoie s-o alergăm și pe a treia.

Îl întrebaram pe Kara dacă se încumetă să întreacă pe presupusul Iblis, călărind pe Barkh și ne răspunse că o va putea face ușor.

Cei doi cai fură anunțați împreună cu călăreții lor și văzurăm că „prietenul” lui Ahriman era același care cercetase împreună cu el gangul secret din ruine...

„Prietenul” încalecă și aruncă lui Kara o privire disprețuitoare, ca și când ar fi și câștigat cursa, dar rezultatul fu cu totul altul.

Kara întrebuiță de la început „taina” și Barkh porni cu o iuțeală atât de mare, încât din primele clipe o luă mult înainte și, cu toate străduințele adversarului, acestuia nu-i mai fu cu putință să-l ajungă din urmă. Barkh ieși învingător.

Câștigaseră două curse. Totuși, Ahriman Mirza se ridică și protestă în gura mare, spunând că prima cursă nu era valabilă, deoarece șeicul ul Islam procedase necinstit, pornind înainte de semnal. Acoperi deci cu ocări pe propriul său tovarăș, stăruind să se alerge și a treia cursă, întrucât — susținea el — numai cine o va câștiga pe aceasta, va fi cu adevărat învingător. Arbitrii se sfătuiră și ziseră că necinstea șeicului ul Islam nu trebuie răsplătită și că Ustadul declarase de la început că nu protestează. Adversarii luară, însă, partea lui Ahriman și eram gata să le punem în vedere că vom lua măsuri energice, când se

petrecu un fapt cu totul neașteptat. Fără să ne spună nimic, Șacara se urcă pe locul înălțat și printr-un semn ceru să se facă tăcere. Toți părură nedumeriți, dar tăcură, iar Șacara începu să vorbească scurt, limpede și hotărât. Ea ceru lui Ahriman Mirza să dea și hangerul său ca premiu și atunci se va alerga și a treia cursă; iar cine o va câștiga și pe aceasta, va rămâne învingător. Ba făcu și mai mult: spuse că la cursa a treia se vor pune din nou, ca premii, și cămilele pe care le câștigasem, așa că învingătorul acestei curse va avea parte de toate premiile puse în joc și, pe deasupra, va primi și hangerul.

Noi rămaserăm uluiți și Ahriman Mirza mai mult decât ceilalți toți. De unde luase această fată curajul să vorbească în felul acesta în fața tuturor și să se amestece, fără voia noastră, într-o chestiune atât de însemnată? Ustadul îmi puse mâna pe braț și zise:

— Să n-ai nici o grijă. Știi doar că Șacara e trimisă de Marah Darimeh și are, pesemne, motivele ei ascunse să procedeze astfel. Dacă primește Ahriman Mirza propunerea, mă învoiesc și eu. Avem doar pe Syrr.

Ahriman Mirza se sculă de la locul său, se apropie de Șacara, o privi drept în ochi, desfăcu hangerul de la brâu și i-l întinse. Fata îl luă, fără cea mai mică șovăire.

Ahriman își acoperi amândoi ochii cu mâinile și stătu liniștit, doar trupul i se cutremura când și când. Luă apoi mâinile de pe ochi, își ridică brațele în aer și strigă:

— Hangerul, arma mea, tot ce am eu mai de preț. Nu pentru a domni peste o împărăție, ci pentru cai și cămile! Dar trebuie, trebuie! Are ochii... făptura... glasul ei! De asemenea ideile și puterea ei! Și eu... un nimic... Sunt silit să mă supun! Bine, fie! Aduceți pe „Diavol”! Nu însă pe cel mincinos, pe cel fals, ci pe cel adevărat. Va fi o goană cum n-a mai fost niciodată de când e lumea; căci dacă Marah Durimeh mă silește să încalec pentru a-mi salva hangerul, o fac pentru făptura aceea de iad, din care izbucnesc scânteii când aleargă. Deci dați-mi-l pe „Diavol”, pe Iblis!

Și cât mai degrabă, nu-i timp de zăbavă!... Oare drept cine lua el pe „făptura din care izbucnesc scânteii”? S-o fi spus numai la figurat sau mințile lui se și rătăciseră? Poate, căci felul lui de a se purta părea al unui nebun care trebuie să aștepte ceva și totuși nu mai are răbdare. Când i se aduse armăsarul, îi sări în spinare, se ridică în șa și răcni:

— Țsta e! Cel mai îndrăcit dintre toți diavolii! Și eu sunt Ahriman, stăpânul său. Cine cutează să se ia la întrecere cu mine și cu diavolul ăsta?!

Ne duserăm să vedem mai de aproape calul, dar nu ne puturăm atinge de el, căci afurisitul nu suferea pe nimeni lângă el. Zvârlea și mușca, de cum te apropiai de el. O făcea din răutate sau fusese dresat așa? Într-adevăr, bălțatul ăsta era un Khorassan de rasă curată, îndărătnic și focos. Avea urechile mari, cu vârfurile pleoștite ca la unele rase de câini, fruntea îngustă, dar osoasă, ieșită în afară. Ochii îi erau răi și privirea sașie. Iar pieptul îngust, ca la adevărații cai de curse, picioarele dinainte cu mușchi de oțel. Coadă și coama erau, însă, rare și fără luciu. Toate la un loc constituiau un semn de întrebare pentru orice cunoscător, când armăsarul stătea pe loc; dar la cea dintâi mișcare se ghicea de ce poate fi în stare când pornea în goană.

Când îl auzii pe Mirza cerându-și armăsarul, trimisei și eu pe Kara să mi-l aducă pe Syrr. Sosea cu el, tocmai în clipa când Mirza întreba pentru a doua oară cine cutează să se ia la întrecere el. Ieșii din rând și zisei numai atât:

— Eu!

Hohoti sălbatic și strigă către Hanum Gul:

— Ai auzit? El... el... tot el! Îmi închipuiam! Omul ăsta pare să fie născut pe lume ca să apară totdeauna acolo unde nu trebuie.

Arătă apoi cu biciușca în jos, spre mine și continuă:

— Nimeni altul nu s-ar fi potrivit mai bine. Un izgonit din țara lui, care ponegrește Răsăritul nostru frumos, ca să-și câștige prin lingușiri simpatiile Apusului. Tocmai tu ți-ai

găsit să vrei să-mi iei hangerul! Am auzit și eu de murgul tău, cu care te lauzi mereu pe unde treci. Assil Ben Rih, armăsarul haddedihiilor, ăla de lângă mârtoagele celelalte, de colo! Adu-l înapoi! Știu că în el v-ați pus cea din urmă nădejde

— Păi... nu e el.

— Atunci cine? Altul mai bun n-aveți!

— Nu-l avem numai pe dânsul, ci și pe chodemul lui. Privește!

Tresări, se întoarce și rămase cu ochii la Syrr, pe care îl aducea Kara de căpăstru. Îl văzui îngălbenindu-se de spaimă.

— Syrr! Calul favorit al șahului!... murmură Ahriman Mirza cu glas stins. Acum știu tot! Asta e opera ta, Marah Durimeh. Numai tu ai putut îndemna pe șah să facă din Syrr chodemul lui Assil. Bine, fie! Știu că nu face un pas, încălecat de un străin; și încă numai cu căpăstru, fără zăbală și frâu! Sunteți nebuni, da, nebuni, nebuni. Mai că mi-e rușine să pângăresc faima lui „Diavol” cu o biruință pe care o poate prevedea și un copil. Dar, fiindcă e în joc hangerul meu, sunt nevoit s-o fac și pe asta, deși știu bine că Syrr nici nu se va clinti din loc.

Îndreptă armăsarul spre „potou”. Încălecai și vrui să-l urmez, dar Syrr nu se mișcă din loc. Oare ce avea? Sau îi era atât de scârbă de bălțatul lui Ahriman, că nici nu vroia să se măsoare cu el?

Ahriman răsă batjocoritor și porunci să se dea semnalul de pornire. O luă înainte cu cel puțin cincisprezece lungimi de cal. Toți priveau cu o încordare de nedescris. „Diavolul” pornise ca o săgeată, Syrr însă nu se clintea. Îl îndemnă, dar degeaba. Mai că mă cuprinsese teama. Dar deodată armăsarul își îndreptă capul său frumos, scoase un nechezat foarte puternic și... ce era asta? Alergam sau mulțimea aceea adunată acolo zbura pe lângă mine, ca să rămână apoi în urma noastră? Nu mai simțeam, nu mai gândeam nimic, decât că trebuie să înving. La capătul

lacului, eram atât de aproape de Ahriman, încât acesta începu să-și biciuiască din răspuțeri armăsarul. În sat îl ajunsei. Lângă tribune îl auzii înjurând în urma mea. În curând tropotul „Diavolului” se pierdu în depărtare. După ce cotii a doua oară, după lac, întorsei capul; Mirza era abia la întâia cotitură. Izbea cu măciulia biciuștii cât putea în capul bălțatului care, de durere, făcu o ultimă efortare și o luă într-o goană nebună după noi. Syrr scoase atunci un nechezat prelung, ea și când ar fi vrut să-mi dea de veste că știe ce are de făcut și... copitele lui parcă nici nu mai atingeau pământul. Ajunși iar în sat, începu să-și încetinească goana și, în pas de paradă, se opri în fața tribunei.

Ce urmă, e greu de descris. Părea că Syrr înțelege, căci mișcă vesel vârful urechilor; dar sărutarea pe care i-o dădui eu după ce descălecai îl bucură pesemne mai mult. Mă sărută și el pe obraz, își vârî botul în părul meu, îmi prinse o mână cu buzele sale catifelate, apoi pe cealaltă. Pe scurt, căuta să-mi dovedească în toate chipurile că nu-i pasă de ce cred ceilalți, ci numai de mulțumirea pe care o simțeam eu. Și totuși admirația tuturor era pentru el, nu pentru mine. Și așa și era drept și cu cale să fie.

Dar iată că sosea și Ahriman Mirza cu „Diavolul” său, mai bine zis „Diavolul” cu el, căci frâul atârna pe jos, călărețul nu mai avea picioarele în scări, ci mâinile lui se încheștaseră de coama calului, ca niște clești de fier. Calul părea că urmărește un anumit scop: să-și arunce călărețul și să-l calce în picioare. Zvârlea în dreapta și în stânga, se răsuca în loc, scrâșnea din dinți, alerga o bucată de drum, se întorcea îndărăt — ce mai, făcea tot ce îi sta în putere să-l dea pe Mirza jos, ca să se răzbune. Pentru ce, văzurăm abia când fu mai aproape. Calul nu mai avea decât un singur ochi. Celălalt i se scurgea din orbită, amestecat cu sânge. Ahriman i-l scosese; izbindu-l mereu cu măciulia biciuștii peste cap.

Dar și el era în aceeași stare cu armăsarul său. Era înnebunit de furie, de rușine și stăpânit de dorința de răzbunare.

Când mă ajunsese, bălțatul se opri o clipă în loc, pregătind pesemne un nou vicleșug. Ahriman Mirza își înălță acum trupul și răcni:

— Hangerul e pierdut, piară și „Diavolul” după el! M-ați biruit! Luați-l dar și pe el, ca stârv pentru corbi.

Smuci pistolul de la brâu, potrivi țeava în ceafa armăsarului, apăsă pe trăgaci și descarcă două gloanțe, unul după altul. Nu-i veni însă în gând să sară din șa, atât de orbit era de furie și turbare.

„Diavolul” se cutremură. Ochiul rămas teafăr se închise, lăsă capul în piept și genunchii i se îndoiră. Credeam că se va prăbuși cu călăreț cu tot. Deodată, cu cea din urmă putere care-i mai rămăsese, făcu o săritură în aer, aruncă pe călăreț da pământ, se lăsă jos lângă el, îi apucă între dinți capul, apoi un tremur îi trecu prin tot corpul și rămase întins, țeapăn. Era mort!

Toți cei prezenți alergară într-acolo. Era atâta înghesuială în jurul lor, încât pentru câteva momente nu puturăm vedea nimic. Pe urmă lumea se dădu la o parte. Scosese rădăcina pe Ahriman Mirza din colții animalului. Dar în ce hal! Totuși, mai avu atâta putere să se ridice în capul oaselor și-l auzirăm răcnind:

— Capul meu, capul meu! Capul și iar capul, mereu capul! Chodemul meu... el a fost... m-a părăsit și acum o să înnebunesc... să înnebunesc! M-am luptat cu el de la „zidul răzbunării” până aici, zadarnic! A ațâțat pe „Diavol” împotriva mea... m-a aruncat sub el, mi-a cuprins creierii cu ghearele Satanei... mușcătura a pătruns adânc, adânc de tot, până în fundul sufletului. S-a isprăvit... s-a isprăvit!

Dintr-o săritură fu în picioare bolborosind, pe când glasul i se stingea încetul cu încetul:

— Bucurați-vă djanicuni, căci prințul „Umbrelor” nu va mai fi de aici înainte decât un stârv... un stârv împutit, ca

diavolul ăla de colo... Luați-ne de aici... târâți-ne pe toți trei... da, toți trei.. nu numai stârvurile, ci și pe nebun!

Lăsă pumnul care amenința să-i cadă în lungul trupului, se cutremură ca de un fior lăuntric apoi se prăbuși peste corpul bălțat al „Diavolului”.

Ne înfiorarăm și noi. Întoarserăm capul. Numai ochii Șacarei luceau de bucurie. Îmi întinse hangerul lui Mirza, zicând:

— Ia arma aceasta a dușmanilor, armă care se va întoarce împotriva lor de azi înainte. O avem în mână, dar noi vrem pace, nu război. Vâr-o în teaca ei. Dacă nu primesc pacea, o vom scoate iar. Atunci nu va mai fi o alergare ca aceea de azi, o glumă aproape, un joc, ci jocul se va preface într-o luptă pe viață și pe moarte. Să ia toți aminte la cuvintele mele! Biruința asta ușoară a fost numai o dovadă că nimeni nu ne poate înfrânge.

Cadavrul calului fu luat de acolo, de asemenea și Ahriman Mirza. Când îmi aruncai ochii spre locul unde îi știam pe Hanum Gul și pe șeicul ul Islam, nu-i mai văzui; dispăruseră amândoi. Caii câștigați fură duși la adăpost, dar Ustadul înștiința pe șeicul dinarunilor și pe Ibn el Idrak al takilor că atât caii, cât și cămilele li se vor înapoia diseară, pe ascuns.

Adversarii se făcură nevăzuți, unul după altul.

Se-nțelege de la sine că eram bucuroși de izbândă, dar mai mult și mai mult era Hagi Halef. Fața îi strălucea de fericire. Kara al său era un adevărat erou al zilei. Până și Hanneh, „cea mai drăgălașă floare dintre femei”, cum îi plăcea lui să-i zică, câștigase și ea o cursă. Asta întrecea toate bucuriile lui de până acum, chiar și pe aceea cu care-l dăruise Stăpânitorul Împărăției Persane.

Mare veselie stârni vestea că se vor începe acum alergările hazlii, amânate în ziua dinainte. În timp ce acestea se pregăteau, Sfatul împreună cu arbitrii hotărâră să mai urmeze câteva alergări de cai, dar numai între djanicuni și prietenii lor. Kara mă rugă să-l las să ia parte la

ele, cu Assil. Firește că mă învoii numaidecât. Eu mă îndreptai însă, cu Syrr, spre casă. Djafar mă felicită din inimă; își propusese să îl înștiințeze pe șah despre izbânda mea.

Îmi dusei armăsarul la imaș, scosei șaua de pe el și-l adăpai. Îi dădui și câteva mere din cele care-i plăceau lui și mă așezai pe iarbă să privesc ce se petrece în vale. Mai târziu mi se alătură Șacara.

Sus, în ruine, unde erau corturile prințesei și șeicului ul Islam, domni toată după-amiaza liniște. Din când în când se ducea câte cineva dintr-ai lor să vadă ce face Ahriman Mirza. Ceilalți păreau să fie plecați, probabil pentru a pregăti atacul de a doua zi.

Spre seară veni Ustadul la mine, să mă întrebe dacă vreau să-l însoțesc, ca și duminica trecută. De astă dată nu era vorba să controlăm santinelele, ci să împresurăm și noi, la rândul nostru, careul dușman. Firește că mă grăbii să primesc propunerea lui. Înșeuai din nou pe Syrr, Ustadul iapa sa, apoi urcarăm dealul la căsuța de marmură.

Când ajunserăm aici, ne speriarăm de ce văzurăm. Ploaia de ieri târâse bolovanii din deal, care amenințau acum să se rostogolească de vale. După cum prevăzuse încă de duminică Ustadul, dacă va urma tot așa, apăsarea va da loc loc unei catastrofe de neînălțurat.

Acum, firește, nu se putea face nimic, dar Ustadul își propuse să ia a doua zi măsuri grabnice ca să împiedice prăbușirea. Ne grăbirăm să ajungem la șes încă înainte de a se înnopta. Izbutirăm...

Chiar în locul unde ne întâlnisem cu ștafeta trimisă de Marah Durimeh, găsirăm trupele de ajutor așteptându-ne. Erau sub comanda șeicului din Șord, care se bucură foarte mult când mă văzu. Avea cu el destui oameni ca să înhațe pe la spate pe takii extremiști. Îi dădurăm instrucțiunile trebuincioase și-i făgăduirăm să-i trimitem pe Ibn el Idrak, care, deși taki, era de partea noastră; apoi ne văzurăm de drum.

La apus, djanicunii nu mai erau împrăștiați, ci adunați toți la un loc. Aveau legătură atât cu șeicul din Șord, cât și cu kalhuranii de la răsărit. Când ajunserăm și la aceștia, îi găsim împărțiți pe două linii, ca să poată lăsa massabanii și pe „Umbre” să treacă (iscoadele pândeau sosirea lor), apoi să se unească în spatele lor și să le taie retragerea.

Dădurăm apoi de dinaruni, care-și făcuseră tabăra la miazăzi. Ne bucurăm că, din dușmani cum ne erau înainte, ne erau acum prieteni și frați. Tocmai atunci sosise șeicul lor și le povestise că atât cămilele, cât și caii pe care li-i câștigaserăm la alergări, li se vor da în seara aceea îndărăt. Când le spuserăm că s-ar putea să nici nu fie nevoie de luptă, fură cam dezamăgiți. Ar fi vrut să-și arate prietenia față de noi pe această cale.

Era târziu în noapte când ajunserăm acasă, dar Șacara ne aștepta. Zicea că nu putuse dormi de grijă și avea să ne spună ceva ce putea fi de mare însemnătate pentru noi. Înainte de a se duce la culcare, dăduse o raită pe la cai și îi găsisese foarte neliniștiți. Cu neputință i-a fost să-i facă să se culce. Asta dovedea că amenință o primejdie de sub pământ. Nedumerită, stătuse pe gânduri și se hotărâse să ne aștepte.

— Trebuie neapărat să coborâm în bazin, spuserăm atât eu, cât și Ustadul, într-un glas.

Șacara ne aduse făclii și ne duserăm toți trei — căci Șacara ținu cu orice preț să meargă cu noi — de vale, la debarcader. Ne urcarăm în luntre și vâslirăm spre canal.

Nu ne văzu nimeni. Ustadul mai fusese pe aici. Și cunoștea bine drumul. Băgarăm de seamă că apa crescuse simțitor în urma ploii. Tufele de asemenea, încât cu greu puturăm trece prin ele. Aprinserăm apoi două făclii, pe care le înțepenirăm în pintenul luntrii și pătrunserăm în canalul din față.

Văzurăm îndată că cel dintâi stâlp se rosesese mult la temelie. Totuși continuăm să înaintăm. De pretutindeni pietrele se năruiau amenințător. Cădeau, cu zgomot și

hăuind prelung, în unde. Ce făceam noi depășea, într-adevăr, limitele îndrăzelii. Stâlpul cu scheletul abia se mai vedea din apă. Din fund se auzea un pârâit și un hârșăit înflorător. Șacara, care până atunci tăcuse, începu să țipe și ne rugă să nu mai ispitim pe Dumnezeu, să ieșim numaidecât de acolo. O ascultarăm, nu fără să ne încredințăm mai întâi dacă nu se năruiseră și alți stâlpi. Urma ne dovedi că așa se și întâmplase.

Ne aflam deci între două primejdii: sus, la căsuța de marmură, povârnișul aluneca mereu, iar aici, în inima pământului, totul amenința să se prăbușească. Noroc că atât satul, cât și casa cu pășunile, deși aproape, erau la adăpost de amândouă catastrofele. Numai ruinele se găseau în mare primejdie. Cu toate că nici eu, nici Ustadul nu eram geologi sau arhitecți, ne dădeam seama că numai aceia care ar fi pășit de acum încolo în clădirile năruite, își primejduiau viața.

De aceea, îndată ce se făcu ziuă, Ustadul puse să se interzică intrarea în ruine. Oricine ar fi călcat porunca avea să fie pedepsit cu asprime. De asemenea, trimise oameni în deal să dea de veste în cele două corturi ca să plece toți imediat de acolo, altminteri îi așteaptă o mare nenorocire. I se răspunse că înțeleg șiretenia noastră și-și bat joc de ea.

Altă poruncă a Ustadului fu ca să alerge cât mai mulți locuitori ai satului și să pună stavilă bolovanilor și pământului care alunecau întruna la vale.

Șeic ul Islam trimise un bilet pe care scria următoarele:

„Nu vă dați degeaba osteneala, nici jos, nici sus. Nu ne sinchisim noi de minciunile voastre. Nu ne clintim din ruine până mâine, pe urmă vor pleca toți aceia care nu au ce căuta aici. Vă dau cuvântul meu de șeic ul Islam.”

Cât privește musafirii veniți pentru serbări, parte din ei, adică aceia pe care nu ne puteam bizui, o șterseră frumușel; ceilalți, devotați Ustadului, rămaseră pe loc. Se

arătau nepăsători, ca și când habar n-aveau de ce se pregătește, deși știau de la noi și așteptau cu nerăbdare deznodământul ce avea să aibă loc a doua zi dimineață.

În cursul după-amiezii veniră ștafete din diferite părți și, când se întunecă, sosi un om dintr-ai noștri să ne spună că massabanii și „Umbrele” căzuseră în cursă.

Cât despre taki, Ibn el Idrak fusese mai devreme pe la Ustad, ca să se înțeleagă cu el ce mai e de făcut. Oricât erau de credincioși oamenii, tribului acesta, vechilor tradiții și prejudecăți, crezându-se favoriții lui Allah, nu le venea să aducă o jertfă atât de sângeroasă, mai ales că era vorba de niște vecini de treabă și oameni atât de pașnici. Numai îndărătnicii de corona, care se încălzeau la razele soarelui șeicului ul Islam, mai țineau cu el, încolo nimeni. Tot acești orbiți erau aceia care trebuiau să pătrundă în gangul secret, ca să dea năvală peste noi. Ustadul luă hotărârea să-i cruțe, dar să astupe astfel gangul, încât să nu se poată mișca.

Ibn el Idrak se declară de acord cu planul și plecă să-l înștiințeze și pe șeicul din Șord. Două detașamente de djanicuni porniră pe înserate, într-ascuns; era vorba ca parte din ei să pătrundă din afară în gang, până la jumătatea lui, să-l astupe și să se așeze în spatele acestei baricade. Punctul fusese astfel ales încât să nu fie expus nici uneia din cele două catastrofe care ne amenințau. Ceilalți trebuiau să lase pe dușmani înăuntru, pe urmă să ocupe ieșirea și să le taie retragerea. Dacă planul izbutea, cei închiși în gang se făceau de răs și atâta tot.

Cred că nu mai e nevoie să spun că a izbutit pe deplin. Deci, din partea asta eram asigurați. Mai rămâneau acum massabanii și „Umbrele”. Nici de ei nu ne temeam; îi aveam în mână, ca și pe ceilalți.

În cursul zilei se îngrămădiseră vreascuri și buturugi pe înălțimile dealurilor. Serbarea trebuia să se sfârșească tot cu o iluminatie, după cum începuse. Așa se spunea, dar ai noștri știau că, atunci când vor izbucni flăcările, va fi

semnalul de împresurare a dușmanului. Un singur foc avea altă însemnătate: acela de la căsuța de marmură! Se lucrase aici din răspuseri întreaga zi, ca să se zăgăzuiască năruirea dealului, dar totul fusese zadarnic. Bolovanii și pământul alunecau mereu la vale. Nu se putea însă prevedea momentul catastrofei, de aceea stăteau fără întrerupere oameni de pază, ca să dea de veste, prin aprinderea focului, că începe prăbușirea.

În așteptarea acestor evenimente, ne duserăm caii la adăpost, în boltă. Pe toată lățimea imașului erau rânduite santinele, care închideau drumul spre ruine. Ustadul făcuse un fel de cartier general. Ibn el Idrak și șeicii djanicunilor și kalhuranilor lipseau. Erau în mijlocul oamenilor lor; știau însă ce aveau de făcut când va veni momentul. Din ce se întuneca, tot mai adâncă se făcea liniștea în vale. Djanicunii erau pe dealuri. Lăsau „Umbrele” să vină, fără să le pună vreo piedică în cale. În schimb, satul era bine păzit: de fiecare parte a lacului câte șase tunuri. Suficient ca să se dovedească „Umbrelor” cât de neputincioși erau împotriva noastră. Celelalte opt tunuri fuseseră așezate pe niște înălțimi care dominau câmpul de alergare.

Ustadul împărțise oamenilor noștri o mulțime de făclii și la capătul lacului stăteau pitite iscoade, care supravegheau cortul lui Ahriman Mirza și aveau ordin să ne înștiințeze îndată ce se vor ivi massabanii. Știam doar că el vroia să ocupe cu ei ruinele, așa că trebuiau să sosească înaintea „Umbrelor”.

Când crezurăm că a sosit timpul, coborârăm în sat și aflară aici că Pederul fusese deosebit de conștiincios, atrăgând atenția celor din corturi asupra primejdiei existente. Fusese însă luat în răs, ca și oamenii pe care îi trimisese peste zi. Noi ne făcuserăm datoria; acum nu mai aveam nici o răspundere. Treaba lor dacă n-au vrut să ne asculte.

Cerul se acoperi deodată. Nu păreau noii de ploaie; ai fi zis mai degrabă că-și acoperă fața ea să nu vadă ce se va

petrece aici, jos. Miezul nopții se apropia. O lumină gălbuie, nehotărâtă, domnea, potrivită pentru stafii și strigoi.

De pe lac se ridica ceața, mai întâi în pâlcuri, apoi din ce în ce mai groasă și mai închegată. După câțva timp negura se sfâșie iar, în fâșii care luau forme ciudate, fantastice și se îndreptau spre uscat. Aerul era umed, ca și când fantomele acestea ar fi fost trupuri de înecați, ieșite din adâncul apei.

Din ceață se desprinsese o nălucă și, se apropie de noi. Era o iscoadă. Ne aducea vestea că massabanii sosiseră și se aflau la Ahriman Mirza. În curând veni alta să ne spună că Mirza se pusese în fruntea lor și vin în marș, pe jos însă, în cea mai mare liniște. Ustadul repetă ordinul că să fie lăsați să înainteze spre ruine.

Nu trecu mult și-i zărirăm prin ceață. Ei nu ne puteau însă vedea, căci stăteam ascunși. Credeau că satul e adormit și trecură prin el fără să se arate cineva, așa că rămaseră încredințați că într-adevăr nu-i simțise nimeni. Peste puțin timp se auzi din ruine, deasupra noastră, un țipăt scurt, apoi un glas înăbușit, care părea să dea o comandă. Pe urmă, se făcu iarăși tăcere.

La vreun ceas după miezul nopții aflarăm că avangarda „Umbrelor” se apropia dinspre trecători și s-a oprit dincoace, ca să aștepte grosul armatei. Locotenentul lui Mirza le-a ieșit înainte ca să-i conducă la lac.

Iarăși trecu o bucată de vreme — de astă dată mai lungă și o altă iscoadă, de dincolo de deal, veni să ne spună că takii extremiști au căzut în cursă și sunt înghesuiți acum în gang, de unde nu mai pot ieși. Pe de altă parte, Ibn el Idrak a convins pe ceilalți — cei cu minte — să se alipească de șeicul din Șord și să vină cu toții, în zori, la noi.

De-abia plecă iscoada și ne pomenirăm cu cineva la care nici nu ne gândeam: Asyk. Ne căutase în casă și i se spusese unde ne putea găsi. Vestea pe care ne-o aducea ne minună foarte mult:

— Am fost mai adesea pe aici decât vă închipuiți, ne spuse el. Știu tot ce s-a petrecut. Șeicul ul Islam m-a socotit până azi spionul lui, care s-a strecurat printre voi ca să afle secretele de care să se folosească el. Dar o să cadă singur în cursa pe care v-a întins-o. Am fost pe munte și mi-am dat seama că prăbușirea nu mai poate fi împiedicată. Am crezut de datoria mea ca om, să-i atrag luarea-aminte și să-l îndemn să plece cât mai e timp. N-a vrut să mă creadă, ba a prins bănuielei când a auzit din gura mea același lucru ca de la voi. Totuși nu m-a gonit. Se învârtea neliniștit de la cort la lăcașul sfânt și îndărăt, ca să vadă dacă au sosit takii pe care îi aștepta să vină prin gang. Dar așteptarea i-a fost zadarnică. Am spus și servitorilor lui de primejdia care îi așteaptă și vor să șteargă putina.

— Și suita? Sfântul, Mântuitul, Imamul și generalii? întrebai eu.

— Aceștia au rămas la taki și nu se mișcă de acolo până după ce se va sfârși lupta.

— Foarte frumos din partea lor, zise Pederul, râzând. Să culegi ce n-ai semănat! Dar ia spune, ai văzut-o pe Hanum Gul?

— Nu numai că am văzut-o, dar am și vorbit cu ea. Oamenii ăștia doi se poartă foarte cuviincios unul cu altul, dar se urăsc de moarte. Mă crede și ea un fel de umbră a șeicului și se lingusește pe lângă mine cu gând să afle ceva ce i-ar fi dăunător lui. Firește că scapă câte o vorbă, așa că știu ce gândesc amândoi. Astăzi însă se pare că lucrurile vor să ia altă întorsătură. Mi-a propus să intru în slujba ei. Zicea că steaua șeicului ul Islam a apus și-mi va asigura un viitor strălucit, dacă îi voi spune tot ce știu despre el. Asta s-a petrecut pe la miezul nopții, când m-a chemat în cortul ei, căci aștepta pe Ahriman Mirza. Acesta n-a venit însă singur, ci cu massabanii. Când a auzit el despre ce e vorba, ceru să-l urmez ca să-mi arate dovada că e mai bine să-l slujesc pe el și pe Hanum Gul decât pe șeic, care tocmai se afla acum în cortul său. Puse pe massabani să-l împresoare

și intră cu locotenentul lui în cort. Mă chemă și pe mine. Deoarece auzisem ce vorbisera în lăcașul sfânt, bănuiam cam ce are să urmeze. Și nu m-am înșelat. Prințul „Umbrelor” apucă pe șeicul ul Islam de ceafă și-l zgâlțâi până ce-i scoase și ultima rămășiță de trufie din el, îl trânti apoi jos și porunci să fie păzit bine până ce va trece lupta, apoi va hotărî ce e de făcut cu el. Firește că tot timpul nu se dădu drept prințul „Umbrelor”, ci drept Ahriman Mirza, lăsând să se înțeleagă că celălalt se află cu „Umbrele” lui. Puse pe urmă să se ocupe de către massabani lăcașul sfânt, ca să nu lase pe taki să pătrundă înăuntru. După aceea se întoarse iar în cortul său. Eu trebuia să rămân afară cu slugile, ca să le ajut să care paturi și perne sus, pe acoperiș, de unde va putea să vadă mai bine, împreună cu Hanum Gul, măcelărirea djanicunilor. Mă folosii de prilej ca s-o șterg pe nesimțite încoace.

— Și acum ce ai de gând? îl întrebă Ustadul.

— Nici eu nu știu. Dă-mi un loc printre războinicii tăi.

— Avem destui luptători. Ești bun călăreț?

— Da.

— Atunci du-te și spune lui Kara Ben Halef să pună șaua pe cai. Barkh pentru el, pe Ghalib pentru tine și pe Assil pentru mine. Pe Syrr să-l înșeueze Șacara, dar fără zăbală, ci numai cu căpăstru. Țasta e pentru effendi. Pe urmă veniți toți încoace.

— Unde ne ducem? întrebai bucuros pe Ustad, după ce pleacă Asyk.

— La biserică. Ideea mi-a venit chiar acum. Căpitanul rămâne să-mi țină locul; știe ce are de făcut. Noi vom avea de acolo cel mai bun loc de urmărit desfășurarea luptei. Dacă vom vedea că e nevoie de noi, în două minute putem fi îndărăt. La caz de trebuință, Kara sau Asyk ne pot sluji de ștafetă.

Propunerea îmi convenea, mai ales că de acolo se putea vedea mai bine ca de oriunde prăbușirea dealului, dacă, bineînțeles, nu va întârzia prea mult.

Cerul nu-și schimbase culoarea aceea plumburie și ceața tot mai plutea deasupra lacului și a văii. Era acum atât de deasă, că nu puteai vedea la doi pași: Dar deodată dispăru. Trecuserăm de hotarul ei și ne aflam acum în aerul liber și străveziu al dimineții. Nu se luminase încă, la răsărit însă se iveau zorile pe coamele munților... A!! Colo la apus izbucni o flacăra. Focul să fi fost aprins abia acum, sau nu-l văzuserăm noi din pricina negurii? Era semnalul: dealul se prăbușea!

Ajunși la lăcașul sfânt, descălecarăm. Asyk rămase la cai. Noi trei intrarăm înăuntru și ne așezarăm pe o lespede. Ustadul zise:

— Aici, în locul acesta, ne-a provocat dușmanul; de aici vom vedea ce se va alege de el. De cel mai obraznic dintre ei, „călăul”, am scăpat; a căzut victima propriei sale arme. Tu, acela pe care îl urmărea răzbunarea lui, n-a trebuit să miști un deget. Așa voi face și eu. Las fatalitatea să hotărască.

Nu eram singuri aici. Am mai spus că mulțimea adunată la serbări, se retrăsese în munți. Erau și aici sumedenie de oameni înarmați. Umpleau tot locul liber din fața bisericii; șirul se întindea apoi până în pădure. Când începu să se lumineze și puturăm zări până la lac, îi văzurăm și acolo, înghesuiți unul într-altul în tot lungul malului... tot o lavină gata să se prăbușească în mijlocul „Umbrelor”. Aceasta amenințare care plutea pe deasupra capetelor lor o puteam vedea noi de aici de sus, dar nu cei de jos, căci ceața creștea mereu și alte pâlcuri de negură veneau mereu să o sporească.

Dar dinspre răsărit începu să se lumineze; acolo erau kalhuranii cu djanicunii. Ca gonită din urmă negura se ridica încet, dar fără răgaz, spre ruine. Le învălui ca un zăbranic, trecu dincolo de ziduri și se aciui în răcoarea și liniștea stâncilor.

Cerul se lumina treptat. Acum se putea, desluși șesul care ducea la trecători. Văzurăm „Umbrele” călare. Se

despărțiseră lângă cortul lui Mirza, ca să poată înainta din două părți în același timp. Capătul coloanelor se pierdea în ceață, dar numărul lor era atât de mare și șirul atât de lung, că numai un ochi ager ar fi putut vedea unde se sfârșea. Vai de ei ar fi fost dacă Ahriman ar fi dat ordin ca toată această hoardă să ocupe malul lacului. Nici măcar nu s-ar fi putut mișca. Erau tot atât de înghesuiți ca și takii în gangul secret, numai că acestora le stătea deschisă retragerea. Dar ce fel de retragere!

În timp ce îi priveam înaintând, veni după ei... ziua! Îi urma pas cu pas, pe când nouă aici, sus, ne trimitea răsuflarea ei caldă și binecuvântată. Suflul ei puternic se sparse de zidurile ruinelor, scormoni și goni ceața, ca să ne lase liberă priveliștea. Unul din corturi era împresurat de massabani, la celălalt nu se vedea nimeni.

Sus însă, pe marginea zidului, ședea Ahriman Mirza, alături de Hanum Gul, iar în spatele lor servitorii. De acolo unde se aflau nu puteau zări, chiar și fără să fi fost negură, ce se petrecea în sat. Vor fi crezut, deci, că djanicunii dorm.

Deodată se auzi în vale un nechezat de cal, apoi încă unul și iar unul. În tăcerea dimineții, nechezatul se auzea până departe. Mirza înțelese că „Umbrele” lui sosiseră. Îi așteptase încă de cu noapte și începuse să-și cam piardă răbdarea. Acum Ahriman se ridicase în picioare. În mână ținea revolverul. Întâia detunătură trebuia să fie semnalul de atac. Privi peste lac. Văzu numai „Umbre”, nimic decât „Umbre” care se înghesuiau în vale. Nu văzu djanicunii pe coamele dealurilor, căci aceștia se pitiseră după bolovani, pe după copaci și printre tufe. Nu văzu nici tunurile noastre, lipite de zidul din afară al ruinelor.

Descărcă arma. Se aștepta, firește, ca „Umbrele” să năvălească, din amândouă părțile, în sat. Nu erau destul de aproape ca să vadă ce-i așteaptă. Dând cu ochii de gurile de tun îndreptate spre ei, se opriseră în loc și păreau că se sfătuiesc. Ahriman descărcă un al doilea glonț și făcea semne cu brațele, strigând răstit câteva ordine. Se vedea

bine că e mânios. Probabil că poruncise să se repete semnalul ca răspuns, căci pederanii traseră și ei, dar nu cutezară să înainteze, ci arătau mereu spre sat.

Se părea că împușcăturile lor treziseră un ecou înzecit și ochii tuturor se îndreptară spre locul dincotro venea. Focul pe deal ardea încă, dar șters și abia zărit în lumina zilei. Paznicii se retrăseseră la adăpost, pe stânca de lângă căsuța de marmură și ne vesteau prin glasul armelor că malul se prăbușea. În același timp intră și căpitanul în acțiune. Glasul lui răsună puternic. Pe amândouă flancurile detunără tunurile, urmate de celelalte opt, așezate în jurul lacului.

Acum răsăriră și djanicunii, ca din pământ; răcnetele și detunăturile armelor lor făcură să se cutremure valea și lacul. Urmă apoi o tăcere adâncă, după care trebuia să vină clipa hotărâtoare.

Cât cuprindeai cu ochiul, totul părea împietrit. Nimeni nu cuteza să facă vreo mișcare, în afară de unul singur. Acesta era Chody-i-djuma. Se apropie de debarcader, coborî în luntre și răzbi până aproape de mijlocul lacului, ca să poată fi văzut de Ahriman Mirza. Acesta stătea țeapăn, ca o stană de piatră.

Înțelegea el ce se petrece? Sau nu mai putea înțelege nimic? Atunci bătrânul profesor se ridică în picioare și strigă cu glas răsunător:

— Ahrimane, ceasul din urmă al împărăției tale a sunat! Zidurile de sub tine încep să se clatine și muntele de deasupra ta se năruie. Vrei să răpești domnia șahului și...

Un hohot de râs îi curmă vorba. Dar nu Mirza râdea — el părea împietrit și năuc — ci Gul, care sărise în picioare, vrând să dovedească astfel că în clipa primejdiei femeia e mai curajoasă decât bărbatul. Smulse de la brâu sabia lui Mirza, înainta până la marginea zidului și strigă în jos:

— Nu vorbi neghiobii, ci privește adevărul în față. Dealul nu se va prăbuși peste noi, ci peste voi. Alergați cete

credincioase ale noului şahinşah! Oţelul sclipeşte! Vă chem la biruinţă! *Yallah* ^[22]... *yallah... yallah!*

Roti sabia deasupra capului şi glasul ei răsună până departe. Dar ce fu asta? O făcuse dintr-adins sau înaintase prea mult la marginea zidului? sări sau se rostogoli? Aruncase sabia sau o mai avea şi acum în mână? Nu se putea desluşi, dar la cel din urmă *yallah* zbură jos de pe zid. Părea că prin gestul ei vroia să îndemne „Umbrele” la atac. Şi izbuti!

— *Yallah, yallah!* răcniră pederanii.

— *Yallah, yallah!* urlară „Umbrele” după ei şi cuvântul răsună până departe în jurul lacului.

Hogea făcu atunci un semn, din luntre, căpitanului. Acesta dădu semnalul. Tunurile bubuiră şi începură să împrăste moartea în duşman.

Bubuiturile treziră pe Mirza din împietrirea lui. Îşi cuprinse capul în palme şi înainta până la marginea zidului, întocmai cum făcuse înainte Hanum Gul, ca să se uite după ea. Dar privirile noastre fură atrase de altceva. Dealul de sub căsuţa de marmură începu să se surpe. Bolovanii se îngrămădeau unul peste altul şi alunecau la vale. Aceasta se petrecu în pauza care urmă după salva de tunuri. Massabanii îşi întoarseră şi ei privirile într-acolo. Ştiau de la Asyk că va urma o prăbuşire a dealului şi, când văzură bolovanii rostogolindu-se, o luară la fugă.

Satul era prea aproape de munte, aşa că nu se putea vedea încă din el începutul catastrofei. Dar „Umbrelor” din jurul lacului nu le scăpa ce se petrece în deal. Nu se mai înghesuiau înainte. Nu mai răcneau „*yallah*”. Nu se mai uitau în faţa lor, deşi tunurile noastre bubuiau mereu, ci în sus, unde lavina se despărţise, deasupra stâncii cu corturi, în două şuvoaie şi se rostogolea la vale. Încă înainte de-a ajunge jos, valea răsună de urlete.

Ce urmă nu se poate descrie. Nu era bubuit, nici pârâit sau hârşăit, nici trosnet sau detunătură, cutremur sau

hăuit, ci toate, toate la un loc. Puterea surpării acestei greutate enorme stârni o apăsare a atmosferei care până și pe noi, aici, sus, ne izbi ca o măciucă în cap, pe când pe cei de jos îi trânti la pământ. Ahriman Mirza fu smuls de pe zid și aruncat în văzduh. Unde a căzut n-am putut vedea, căci în clipa aceea se ridică un nor de pulbere care acoperi toată valea dinspre ruine și se împrăstie apoi peste tot, astfel că abia puteam respira. Atât de tare fu îmbâcsit aerul de această pulbere, încât vreo câteva zile după asta copacii și tufele de la capătul lacului se preschimbaseră din verde în cenușiu. Prăbușirea muntelui dădu loc unui cutremur de pământ cu bubuituri prelungite.

Deși ne așteptam la acest eveniment, impresia ne zgudui adânc. Ce trebuie să fi fost pentru cei ce nu știau ce avea să vină! Nu puteam vedea dar auzeam răcnetele și urletele lor de groază. Cai nechezau pretutindeni, cămile zbierau, câini schelălăiau. Până și pădurea răsuna de urletele sălbăticiunilor, care se ațineau pe acolo. A trebuit să alergăm la caii noștri, care voiau s-o ia la fugă de spaimă.

După ce îi potolirăm ne întoarserăm la locurile noastre. Ustadul scoase un strigăt de uimire, arătând cu mâna dincotro venise prăpădul. Rămăsei și eu încremenit. Norul se mai risipise și puturăm vedea, între cele două cărări pe care le făcuse avalanșa, un braț de stâncă enorm care se înălța în aer, iar în palma lui... căsuța de marmură! Viziunea aceasta o avusesem eu odată privind de pe lac într-acolo.

Prăpădul de sus avea, să urmeze acum și jos, dar în alt fel. Pretutindeni unde pulberea lăsa loc liber ochiului, văzurăm pe djanicuni coborând de pe dealuri, ca să întregească opera începută de catastrofă. Fusesse hotărât dinainte ca, îndată după salva tunurilor, să se apropie pe furiș de „Umbre” și să le țină sub amenințarea puștilor. Pe urmă, cavaleria ascunsă în sat să șarjeze și să împingă pe dușman — dacă va încerca să se împotrivească — în lac.

Ne așteptam să auzim acum sute de împușcături dar... nimic decât tropot înăbușit de copite care se îndepărta. Ce să fie asta?

Prietena noastră, ziua, ne răspunse la întrebare. Tot astfel cum făcuse cu ceața, vântul dimineții goni praful stârnit de surparea dealului spre ruine și le învălui cu un zăbranic. Valea rămase liberă și văzurăm că planul nostru atât de bine chibzuit fusese zădărnicit. Ne privirăm uimiți și nu știam: să râdem ori să ne necăjim?

— Ce nesocotință din partea noastră să ne închipuim că „Umbrele” vor ține piept tunurilor și puștilor! O luaseră la fugă și se împrăștiaseră ca potârnichele. Dar cum se făcuse ca atâția oameni să dispară în atât de scurt timp? Foarte simplu. Îndată ce tunurile bubuiră, cei din spate șterseră în grabă putina. Ceilalți, văzând că nu e de glumă, făcură la fel. Îi văzurăm gonind, din toate părțile, spre cortul lui Ahriman Mirza.

— „Umbre”!... murmură cu dispreț Ustadul. Și cu astfel de nemernici vor să ne sperie nu numai pe noi, ci și pe șah! Ce prostie din partea noastră să facem atâtea pregătiri pentru niște lași. Parcă mi-e și rușine...

Văzurăm că și cei din sat erau tot atât de mirați ca și noi, totuși nu-și pierdură cumpătul. Cavaleria porni să urmărească pe dușman. Dinspre miazănoapte se ivi șeicul din Șord, cu războinicii săi, apoi Ibn el Idrak cu takii și la câteva minute după ei dinarunii, în frunte cu șeicul lor. Goneau spre lac, ca să împingă „Umbrele” spre kalhuranii și djanicunii ce formau o singură trupă.

Căpitanul din garda imperială încălecă, Hogeia de asemenea, Djafar Mirza alergă și el spre casă să-și ia calul. Toți djanicunii care începuseră să coboare dealul se întoarseră din drum ca să ațină calea „Umbrelor”, la poalele lui. Încolțiți din toate părțile, le-ar fi fost cu neputință să mai scape.

Păreau toți cuprinși de înfrigurare. Numai noi rămăserăm la locurile noastre. Nu ne puteam lua ochii de

la cele ce se petreceau în ruine. După cum am mai spus, lavina se despărțise în două. Cele două mormane uriașe de bolovani și pământ se amestecau acum de-a valma în vale, dar nu și sus. Rămăsese o deschizătură îngustă între dărâmături, care ducea la lăcașul sfânt. Aici stătuseră o parte din massabani, ca să supravegheze gangul secret. După cum am aflat mai târziu, izbutiseră să scape cu fuga și să se ascundă deocamdată. Totuși se mai aflau acolo oameni. Ieșiră pe ușă, unul după altul și toți păreau înspăimântați de cele ce vedeau. Urmară alții și când veniră mai aproape ne dădurăm seama că erau de-ai noștri, aceiași care păzeau gangul ca să nu poată fugi takii extremiști. Simțiseră și ei cutremurul și trimiseseră pe unul din ei să vadă ce s-a întâmplat. Acesta se întorsese să le spună și acum ieșeau toți speriați. Știau că stâlpii care susțineau ruinele se vor surpa din pricina greutateii care apăsa deasupra lor. Toți care s-ar găsi atunci în gang vor fi pierduți. De aceea căutaseră să fugă din sat cât mai era vreme.

După ei se iviră takii închiși acolo. În frunte veneau Sfântul, Mântuitul, Imamul și generalii. Se feriseră de primejdia luptei și dăduseră peste alta și mai mare. Uitaseră de demnitatea rangului lor și fugeau de zvântau pământul! Ceilalți taki îi urmau. Se împingeau, se înghionteau care să iasă mai repede. Numărul lor creștea din ce în ce. Cum răsăreau așa din adâncul pământului, târându-se, poticnindu-se, înjurând și răcnind, mi se păreau niște șobolani scârboși care fug când simt că se scufundă corabia.

Atât erau de îngroziți că nici nu se împotriviră când un locotenent din gardă le ieși înaintea și le porunci să predea armele, căci sunt prizonierii șahului. Totuși Sfântul, Mântuitul, Imamul și cei doi generali cerură să vorbească îndată cu Ustadul, ca și când li s-ar fi făcut cine știe ce nedreptate. Locotenentul ni-i trimise, înconjurați de o droaie de soldați.

Mântuitul ieși din rând și se opri dârz în fața noastră. Ustadul nu-l lăsa însă să spună ceva, ci îi arătă cu mâna spre ruine, unde un altul, mai presus de toți Mântuiții și Sfinții, grația acum nu prin cuvinte ci prin fapte.

Ceea ce se putea vedea te cutremura de groază. La răsărit cerul era o văpaie și soarele răsărea. Coroana de marmură din vârful stâncii sclipea ca un bulgăre de aur, împodobit cu milioane de diamante și rubine. Dar jos, dedesubtul ei, era o mișcare care te înfiora, deși nu-ți dădeai seama ce poate să fie. O legănare ușoară, apoi ici, colo, pământul se lăsa în adânc și pierrea lăsând numai straturi înguste. Urmă un pârâit și un scrâșnet, ca și când un monstru uriaș sfărâma în dinți oase de piatră. Apoi, deodată, se căscă o gură enormă și începu să înghită ruinele și dealul prăvălit. Și în timp ce piereau în gâtlejul acela uriaș, țâșni din el un șuvoi de apă din adânc, dar cu atâta putere că se năpusti peste lac ca un adevărat Leviatan și se împrăstie tocmai hăt departe. Pe noi însă nu ne interesa atât revărsarea apei din adânc, ci o altă priveliște mult mai ciudată. Din ruine nu mai rămăsese decât zidul din afară. Tot ce fusese înăuntrul lor pierise și în loc apăruse un șes neted și întins, aproape cum îl desenase Ustadul pe schița bisericii. Și tocmai în fund, unde pe schiță era soclul gol, sclipea statuia minunată de marmură a „Rugăciunii vrăjite” izbăvită acum de catastrofă.

Din firida boltită și întunecoasă, strălucirea ei ieșea și mai mult la iveală. Cu brațele ridicate spre soarele, care se înălța acum maiestuos pe cer, părea că preface blestemul de mii și mii de ani în binecuvântare.

Ustadul tăcea. Îmi apucase mâna și-o strângea cu putere. Nu era nevoie de cuvinte ca să-l înțeleg. Cu atât mai mare era larma stârnită în jurul nostru. Socoteau ca un sacrilegiu ceea ce vedeau, căci religia lor le interzicea să se închine idolilor și statuia aceea nu era altceva. Erau indignați de atitudinea noastră cucernică și-și spuneau pe

față părerea. Mă miram de răbdarea Ustadului. Se întoarse spre ei și-i întrebă, foarte calm, ce caută aici. Mântuitul deschise atunci gura și ținu o întreagă cuvântare, spunând că nici unuia din ei nu le-a trecut vreodată prin minte să întreprindă ceva împotriva djanicunilor. Ei sunt oameni pașnici, n-au nici o dușmănie față de nimeni și cere să li se dea numaidecât drumul. În numele tuturor, își dă cuvântul de onoare că a spus adevărul.

— Al tuturor? Zău? întrebă Ustadul și-i privi pe rând.

Ridică toți în același timp mâinile în semn de jurământ. Ustadul îmi făcu semn din cap, mie și lui Kara, să-l urmărim, fără să le răspundă un cuvânt. Încălecarăm toți trei și ne îndreptarăm spre sat. Ajunși aici, spuse locotenentului că prizonierii sunt liberi, cu condiția să părăsească îndată ținutul djanicunilor.

— Liberi? strigă aproape mâniat Kara, care nu-și putu stăpâni indignarea. Dar au mințit toți, toți! Mântuitul, Sfântul, Imamul, generalii și ceilalți, până la cel din urmă.

— Știu, răspunse Ustadul, zâmbind. Tocmai de aceea îi las să plece. Astfel de oameni care își bat joc de cuvântul lor de cinste, nu-i sufăr nici măcar ca prizonieri printre noi. Acum înțelegeți?

Cel dintâi lucru ce-l făcurăm acum fu să ne interesăm de soarta lui Ahriman Mirza și a Hanumei Gul, căci nu mai încăpea îndoială că șeicul ul Islam pierise o dată cu ruinele.

Locotenentul ne îndreptă spre casa hoguei. Îi găsirăm aici în curte pe amândoi. Hanum Gul era moartă; în cădere, vârful săbiei îi străpunsese inima. Mirza stătea lângă ea, nevătămat la trup, dar cu mințile rătăcite. Nu ne mai recunoscuse. Părea că nu se mai recunoaște nici pe sine, căci repeta mereu în neștire:

— Ahriman Mirza e prințul „Umbrelor” și dacă se prăbușește el, pier cu toții...

Așadar, soarta i se împlinise! Când plecarăm de acolo, ne întâlnirăm cu Agha Sibil și ai săi, care la apropierea „Umbrelor” își strânseseră cortul și alergaseră la noi. Acum

ieșeau de pretutindeni oaspeții veniți la serbare, femeile și copiii djanicunilor din sat, care stătuseră până atunci ascunși prin case. Aflaseră că nu mai e nici o primejdie și ce se întâmplase cu ruinele. Vroiau să se ducă toți să vadă schimbarea, dar nu-i lăsarăm. Până ce nu se va potoli fierberea din adânc, era primejdie să se apropie cineva.

În același timp soseau și oamenii noștri, puși să păzească gangul și care se refugiaseră dincolo de deal. Auziseră și ei bubuiturile și simțiseră cutremurul. Când văzură că takii extremiști nu mai sunt în gang, crezură că-și pot părăsi postul, fiindcă nu mai au pe cine păzi. Se întâlniră în sat cu foștii lor prizonieri, care păseau țănoși printre djanicuni și dispărură în văgăuna care ducea la pârau.

Ustadul spuse acum tuturor că diseară va fi o mare iluminatie, dar de astă dată ca să sărbătorească izbânda noastră. Făcurăm apoi înconjurul lacului, iar de aici ne îndreptarăm spre cortul lui Ahriman Mirza. Era împodobit înăuntru cu adevărat în chip princiar. În fund văzurăm o lădiță cioplită cu măiestrie. Deasupra ei atârna o fotografie mică și o cheiță de aur. Ustadul se apropie să se uite la fotografie. Deodată scoase o exclamație de mirare. O luă din cui și se duse la ușă ca s-o examineze la lumină. Își desfăcu apoi haina, scoase de sub ea un șirag de mărgăritare de care atârna o fotografie de aceeași mărime. Le ținu una lângă alta să vadă dacă se aseamănă într-adevăr.

Să fie oare portretul despre care Pekala îmi spusese că îl poartă întotdeauna la el și numai o dată pe an se uită la el?

După câțva timp se întoarse la lădiță și încercă să vadă dacă o poate descuia cu cheița de aur. Îndată ce răsuci cheia în broască, sări capacul, înăuntru erau numai hârtii. Luă una, o citi, apoi alta și după ce o citi și pe aceasta se întoarse spre mine și-mi zise:

— Te superi dacă o să te rog să mă lași puțin singur? La urmărirea „Umbrelor” nu vreau să iau parte, dar după cele

ce am găsit aici, aş dori ca să nu scape nici unul din ei. Trebuie neapărat să-i prindem pe toţi şi să-i predăm stăpânirii. E nevoie să curăţim ţara de astfel de duşmani. Te rog, deci, pleacă după oamenii noştri şi ai grijă sa nu se procedeze cu blândeţe şi să-i lase să fugă. Presupun că-mi vor trebui câteva ceasuri ca să sfârşesc de citit, aşa că nu e nevoie să te grăbeşti cu înapoierea din pricina mea.

Încălecarăm şi ne îndreptarăm spre răsărit, adică spre trecători. Şesul era pustiu, nu se vedea nici ţipenie de om. „Umbrele” nu lăsaseră nici un rănit (aceştia împreună cu morţii zăceau lângă lac) în urmă şi urmăritorii nu se lăsau, ci se ţineau dârz după ei.

Când ajunserăm la lanţul de munţi, aleserăm „Trecătoarea iepurilor”. De sus, din deal, se vedea un pătrat împresurat de stânci înalte şi netede, ale cărui laturi erau astfel ocupate: la miazănoapte, adică tocmai dedesubtul nostru, djanicunii satului, războinicii din Şord şi takii aliaţi; la apus oaspeţii noştri de parte bărbătească, sosiţi tocmai la timp ca să ne dea o mână de ajutor; la miazăzi djanicunii din satele învecinate şi kalhuranii şi la răsărit dinarunii cu djanicunii din satele mai îndepărtate, încercuirea se făcuse întocmai după cum plănuise Ustadul. „Umbrele” se aflau la mijloc: nici una nu lipsea. Nici nu le venea în gând să se adune la un loc şi să încerce să rupă rândurile, ca să poată trece printre ele. Alergau în cete sau răzleţiţi, de colo până colo, lăsând să se strângă tot mai mult cercul în jurul lor.

Nu departe de locul unde „Trecătoarea iepurilor” răspundea în unghiul de răsărit al capcanei, conducătorii noştri ţineau sfat. Venise şi şeicul kalhuranilor, de la cel mai îndepărtat post de observaţie al nostru.

Coborârăm povârnişul. Era însă un drum foarte anevoios şi căutam să ne cruţăm pe cât cu putinţă caii. De aceea ajunserăm tocmai după ce se sfârşise consfătuirea. Şeicul kalhuranilor, care cunoştea bine ţinutul, făcuse o propunere primită cu unanimitate. Era vorba de un mijloc

foarte bun pentru a dezarma cât mai repede pe dușman și a-l putea păzi mai ușor. Adăugai porunca Ustadului ca nici unul să nu scape.

La partea de apus a lacului era o văgăună largă, între doi pereți înalți de stâncă, atât de netezi, că nu s-ar fi putut cățara un om pe ei și în văgăună nu se putea pătrunde decât printr-o crăpătură îngustă care răspundea la șes, unde ne aflam noi. Dușmanii trebuiau mânați în crăpătură și dezarmați la ieșiri, unul câte unul.

Conducătorii noștri se întoarseră la trupele lor ca să dea poruncile trebuincioase. În curând pătratul se schimbă într-un triunghi al cărui vârf era îndreptat spre văgăună și dușmanul împins într-acolo.

Băgarăm de seamă că se codește. Părea că „Umbrele” s-au hotărât în sfârșit să ia poziție de apărare. Acum energicul șeic din Șord se gândi s-o sfârșească repede. Porunci războinicilor săi să tragă o salvă oarbă, trase sabia din teacă și porni în fruntea oastei sale spre „Umbre”. Se opri în fața lor și le vorbi câțva timp. N-am putut auzi ce le spune, dar efectul nu întârzie. Cei din coadă împingeau pe cei din față, care n-aveau încotro și trebuiau să înainteze. Cum la o fugă cei din față nu sunt și cei mai lași, văzurăm că aceștia își dădură seama că orice împotrivire ar fi zadarnică. Descălecară, predară armele și o luară în goană spre văgăună. Locul era însă atât de îngust că nu puteau trece decât unul câte unul. Dincoace îi luam noi în primire. Păreau însă să-și primească soarta cu resemnare. La urmă se așezară toți în iarbă, așteptând să vadă ce vom face cu ei.

Prada de război, adică armele și caii se cuveneau învingătorilor. Ustadul declară însă în numele djanicunilor că renunță în folosul aliaților. Aceștia aleseră îndată pe câțiva dintre ei care să facă împărțeala.

În vremea asta se însera. Paza prizonierilor fu încredințată kalhuranilor. Știam că șeicul lor va avea grijă să nu scape nici unul. Pe mine nu mă mai interesa ce se va

mai petrece aici și hotărâi să mă întorc acasă. Djafar Mirza mă rugă să-i dau voie să mă însoțească. Pe când călăream la pas, pe șes, zărirăm în depărtare, venind dinspre răsărit, un om călare pe o cămilă de preț, care gonea cât putea.

— Asta e o ștafetă, zise Djafar. Probabil din partea șahului.

Așa și era. Îi ieșirăm înaintea și călărețul ne spuse că vine cu o scrisoare din partea șahului pentru Djafar Mirza și Ustadul djanicunilor.

Djafar luă scrisoarea și o citi imediat. În plic mai era un bilet lung și îngust, cu multe peceti. Djafar zâmbi, dar nu zise deocamdată nimic.

Pornirăm mai departe împreună cu ștafeta. Lui Syrr al meu părea însă că nu-i place mirosul de cămilă, căci dădea mereu din cap, ca și când s-ar fi ferit de o muscă supărătoare. Dar se vede că asta nu era de ajuns; se smuci deodată și porni în galop peste câmpie, așa că ajunsei cu mult înaintea lui Djafar în fața cortului lui Ahriman Mirza. Îl găsii pe Ustad încă acolo. Îmi spuse că tocmai sfârșise de citit hârtiile din lădiță și-mi va spune mâine ce lucruri neașteptate și de mare însemnătate conțin. Îi povestii în ce fel au fost dezarmate „Umbrele” și ce s-a hotărât cu ei.

În vreme ce vorbeam noi, sosi ștafeta și-i predă scrisoarea. Se întunecase și a trebuit să aprindem o lumânare ca să o poată citi. Conținea două foi, amândouă cu pecetea și semnătura proprie a șahului. Una mi-o dădu mie, spunând să mă folosesc de ea când voi găsi de cuviință. Era... grațierea lui Asyk. Pe cealaltă o vârî în buzunar, fără să pomenească nimic despre ce scrie în ea. Deocamdată vroia să fie transportată de acolo lădița cu hârtiile găsite în cortul lui Ahriman Mirza. Zicea că fusese o nebunie din partea acestuia să poarte cu el astfel de hârtii importante.

Ștafeta se oferi să o ducă în sat, unde trebuia să aștepte răspunsul lui Djafar. Lădița fu legată pe cămilă și omul plecă. Încălecarăm și noi și ne îndreptarăm spre casă.

Lăsaserăm caii la pas ca să ne bucurăm cât mai mult de priveliștea pe care o aveau înaintea ochilor. Văzurăm mai întâi flăcările izbucnind pe dealul bisericii: ca și când ar fi înviat prorocul Isaia și ar fi strigat ca odinioară: „Deschide-te și fă lumină!”

Și întreaga vale se supuse; munții se „deschiseră” și pe vârfurile lor „se făcu lumină”, iar deasupra lor întreaga boltă cerească începu să scânteieze, împrăștiind lumina stelelor peste pământ. Monumentul de marmură părea o vâlvătaie care își împrășteie strălucirea până în adâncul munților.

În sat se aprinseră făclii, purtate în mâini de copii și pe zidul rămas în picioare al ruinelor se văzură deodată două făclii uriașe înălțându-se în văzduh. Șacara pusese de cu ziuă să se îngrămădească aici buturugi, ca să lumineze lăcașul nimicirii, înconjurată de atâta lumină, statuia „rugăciunii încătușate” părea o vestitoare a bucuriei omenești.

Tabloul era atât de impresionant că Ustadul își opri calul și murmură:

— Să descălecăm. Sufletul mi-e cuprins de-o mare evlavie.

Răsuflă o dată adânc, apoi urmă ca pentru sine:

— Bisericuța mea din sat! În sfârșit acum te pot înălța. Nu mai e nevoie să dărâm nimic; a făcut-o altul pentru mine. Apa din cazane s-a revărsat în lac: și acolo are să rămână pentru vecie. Lespezile năruite îmi vor folosi ca temelie; bucățile mari de piatră drept stâlpi și pereți. Material avem aici din belșug. Pe un soclu vom așeza statuia. Când djanicunii mei vor înțelege că rugăciunea e o artă și încă arta cea mai desăvârșită pe pământ, își vor da seama că ajunge pentru asta și cea mai mică bisericuță. Văd de pe acum înălțându-se lăcașul cucernic, care va arăta cât de mare e Dumnezeu și cât de mici suntem noi, bieți muritori... Parcă aud de pe acum clopotul răsunând în vârful dealului, ca să cheme la rugăciune pe... A, auzi?

Își curmă vorba, căci în urma noastră se auziră strigătele de bucurie ale războinicilor, care se întorceau în sat și care văzuseră iluminăția. Încălecarăm și pornirăm în grabă spre casă. În curte furăm întâmpinați de „armata de ocupație”, care ne primi cu urale. Aflarăm că dincolo de deal catastrofa nu făcuse nici cea mai mică pagubă. Ustadul porunci ca lădița adusă de ștafetă să fie transportată sus, în locuința lui. Părea să fie de mare preț pentru el.

Djafar se dusesese să-și schimbe hainele, căci se pregătea un ospăț pentru noi și pentru oaspeții noștri, căpeteniile triburilor aliate. Kara alergă la părinții săi. Drept e că vru să îngrijească mai întâi de cai, eu luai însă asta pe seama mea; Asyk veni să-mi ajute.

Când trecurăm pe lângă bucătărie, a cărei ușă era dată la perete, văzurăm pe nevasta profesorului de muzică trebăluind de zor pe acolo și dând cu însuflețire porunci femeilor care pregăteau ospățul. Se însărcinase chiar ea cu potolirea foamei diplomaților și comandanților noștri.

Șacarei îi revenea misiunea să împodobească masa. Nevăzând-o aici, îmi închipuii că e în sala cea mare, unde avea să aibă loc ospățul.

Lăsai în grija lui Asyk caii și mă dusei sus, în odăile mele. Nu trecui însă prin casă, ci intrai pe ușa din curte. Nici n-apucaii să ajung pe platformă și o văzui pe Șacara în capul scării; mă aștepta. Cum se face de întinserăm numai mâinile, fără să spunem un cuvânt? Mă trase spre marginea terasei și-mi arăta spre „Rugăciune”. De aici se vedea și mai bine decât de jos, în toată măreția ei. De asemenea și soclul. De ce mi se păru acum statuia și mai frumoasă și mai impunătoare? Împreunai mâinile în extaz. Deodată o auzii pe Șacara murmurând:

— Effendi, cunoști tu legenda despre Chodem — spiritul închis între ziduri?

Tocmai vroiam să-i răspund: „doar tu singură mi-ai povestit-o!”, dar văzui pe chipul ei, luminat de sclipirea

marmurei, un zâmbet șagalnic.

Tăcui. După câțva timp mă întrebă iarăși:

— Effendi, cunoști tu legenda „Rugăciunii vrăjite”?

Firește că tăcui și de data asta. Urmă:

— Înainte de-a veni tu, stăteam aici și mă întrebam dacă amândouă aceste legende nu vor fi una și aceeași. Cred că da. Dacă așa e, atunci am găsit muntele pe care-l căutam...

Înțelesei ce vroia să spună și zâmbii.

Toată noaptea domni mare veselie în sat. De-abia spre ziuă se făcu liniște. „Umbrele” fură trimise sub escortă puternică la Ispahan. Hanneh, Kara și Halef rămaseră încă pentru câțva timp, până ce se va întrema acesta din urmă, oaspeții Ustadului. Iar eu... eu pornii mai departe spre alte zări, alte „pământuri misterioase”, unde mă așteptau poate primejdii și mai mari decât acelea prin care trecusem până acum.

5. Poșta redacției

Potrivit unor mai vechi promisiuni, continuăm să publicăm în cele ce urmează fragmente din scrisorile primite la redacție:

— Operele lui Karl May au reușit să-mi deschidă o fereastră spre orizontul lecturii. În fiecare volum al colecției dumneavoastră s-ar putea scrie câte ceva din viața și opera autorului. Este grozavă ideea înființării unui „Fan-Club Karl May”, care ar lămuri multe probleme și ne-ar da posibilitatea unor corespondențe cu fanii autorului.

Elena Iacob, Focșani

— În cercul nostru de prieteni din cartier tema principală pe care o discutăm este opera lui Karl May. Ne împrumutăm unii de la alții cărțile apărute, deoarece aici în Caracal, nu știu din ce cauză, nu găsim toate volumele editate de dumneavoastră.

Câteodată, abia reușim să prindem câte un volum, căci se vând repede și nu sosesc decât 5 - 6 exemplare din fiecare volum.

Bogdan Mateiciuc, Caracal

— Cred că titlurile care ar trebui editate mai repede sunt cele neapărute pe piață în ultimii 20 de ani. Însă pentru ca să se mențină interesul cititorului, opinez că ar fi necesar să se intercaleze publicațiile de după 1970 cu cele anterioare ori inedite în limba română. Se impune apariția volumelor individuale, unele dintre acestea despărțind,

dacă se poate spune așa, ciclurile de romane care urmează să apară compact.

Toma Marin, București

— Prefer cărțile în care acțiunea se petrece în Vestul Sălbatic, dar și restul romanelor lui Karl May, deoarece nu cred că există vreo carte scrisă de acest autor care să nu-mi placă.

Teodora Măruț, Sibiu.

— Sunt o mare admiratoare a cărților lui Karl May și mă bucur că există editori pe care îi interesează părerile cititorilor... Despre romanele apărute și citite de mine pot spune că sunt mulțumită de prezentarea lor, dar cred că „unde este bine, încapă întotdeauna și de mai bine”.

Gabriela Meteșan, Geoagiu de Sus, Com. Streniț

— Sunt un pasionat cititor al operelor lui Karl May, având deja un număr de 20 de romane ale celebrului scriitor german. Doresc să continui colecționarea operelor sale și fac apel la editura dumneavoastră pentru a putea procura cărțile respective.

Zsolt Mezei, Baia Mare

— Apreciez foarte mult intenția editurii de a publica întreaga operă a lui Karl May pe baza edițiilor germane și vă urez să reușiți. Aș dori ca romanele să apară cât mai des și să ajungă după, scurt timp de la apariție și la Timișoara.

Raul Neghină, Timișoara

— Țin să vă felicit din toată inima pentru noul volum „Comoara din Lacul de Argint”, pe care sunt sigur că toți iubitorii operei lui Karl May îl așteptau cu nerăbdare. Este cu adevărat o capodoperă a scrierilor lui Karl May și totodată a romanelor de aventuri din literatura universală. Aș dori să mai aflu câte ceva despre acest scriitor. Îndrăznesc să vă solicit, știind că dumneavoastră sunteți singura editură din țară specializată în acest domeniu.

Mihai Păun, Oltenița

— Deși romanele polițiste, de violență sau de dragoste „à la Sandra Brown” abundă pe piață, totuși cele de western, country, skins-reds sunt mai frumoase, fascinante, educative și originale. De aceea țin să mulțumesc din suflet celor care au conceput și vor să ducă până la capăt ideea publicării întregii opere a lui Karl May, fapt de neconceput până acum.

Mihaela Rădeanu, Vaslui

— Am devenit un admirator al cărților lui Karl May acum trei ani, în timpul lecturării romanului „Winnetou”, adevărată capodoperă a scriitorului. De atunci am reușit să achiziționez câteva reproduceri fragmentare, marea majoritate dintre ele fiind traduse într-un hal fără de hal. Aceste reproduceri n-au făcut altceva decât să discrediteze opera scriitorului. De aceea salut cu simpatie începerea publicării corecte și exacte a romanelor lui Karl May.

Cătălin Săraru, București

— Mă bucur că există și la noi în țară o editura care și-a dedicat întreaga activitate scriitorului meu preferat, Karl May.

Florina-Oana Stan, Comuna Bragadiru

— Faptul că dumneavoastră vreți să editați cărțile lui Karl May, sistematizat și chiar cu unele comentarii, ni s-a părut foarte inspirat.

Grupul Tripoli, Cluj

— Sunt bucuros că o editură românească, în speță, Editura Pallas, are curajul să puceadă la un drum anevoios cum este editarea integrală a operei lui Karl May. M-am hotărât să colecționez întreaga operă a lui Karl May editată de dumneavoastră.

Nicolae Voicu, Buzău

— Îmi place foarte mult scriitorul Karl May pe care-l admir pentru că a creat două personaje uimitoare, unice și devenite celebre în întreaga lume: Winnetou și Old Shatterhand.

Simona Zaharie, Rădăuți

— Romanele scriitorului german Karl May îmi trezesc spiritul de aventură și compasiunea pentru vechii stăpânitori ai Americii. El descrie ca nimeni altul viața acestora în preriile Vestului Sălbatic. Această parte din

opera sa cuprinde 28 de romane și mă pasionează cel mai mult.

Aș dori să corespundez cu cititori din toată țara pe tema operei lui Karl May și totodată să înființăm la Bacău un „Fan-Club Karl May”, cu o bibliotecă și un ziar periodic.

Daniel Zodian, Bacău

O lungă și interesantă epistolă am primit și de la Paul Robu din Iași, din care reținem sugestia de a publica o cât mai cuprinzătoare listă a scrierilor lui Karl May. Sperăm să-i îndeplinim dorința la finele volumului viitor, intitulat „Prințul petrolului” („Opere” — 15).

Aceeași idee revine și în scrisoarea lui Laurențiu Sâmișăian, din Dej, posesor al unei bogate informații cu privire la opera aceluiași scriitor. Adresa lui se cuvine reținută și de ceilalți corespondenți din țară și străinătate: L. Sâmișăian, Aleea Tomis nr. 12, Bloc G1, Sc. 1, Ap. 16, Dej, Jud. Cluj.

Corespondenții noștri, ale căror nume au fost omise în listele publicate până în prezent, sunt rugați să ne scrie.

EDITURA PALLAS
Căsuța poștală 33 – 99
București

Sfârșitul volumului 14

14

**karl
may**

OPERE

PRĂBUȘIREA

Volumul de față încheie ciclul de aventuri desfășurate „În țara leului argintiu”, cu surprinzătoare dezvăluiri asupra asociației secrete a „Umbrelor” și spectaculoase răsturnări de situații, culminând cu lichidarea periculoaselor ei căpetenii, îndârjite să acapareze toată puterea în stat și să intre în posesia unei fabuloase comori. Aflați în suferință la djanicuni, **Kara Ben Nemsî** și **Hagi Halef Omar** sunt continuu asaltați de complotiștii care vor să de-troneze pe șahul Persiei, să înscăuneze în locul lui pe Ahriman Mirza, mai-marele „Umbrelor”, și pe prințesa Hanum Gul, maleficul „Trandafir din Șiraz”.

Sub tipar

PRINȚUL PETROLULUI

roman din Vestul Sălbatic, având ca eroi pe **Winnetou** și **Old Shatterhand**, însoțiți în acțiunile lor de Sam Hawkens, Dick Stone, Hoblle Franck, Will Parker ș. a.

ISBN 973-97194-5-7

Lei 5500 + 110 T.L. = 5610 Lei

-
- [1] Dumnezeule.
- [2] Încercările.
- [3] Muntele credinței.
- [4] Căpetenia dreptcredincioșilor.
- [5] Profetului.
- [6] Legiuitorului.
- [7] Divinități ale infernului, în număr de trei, care chinuie sufletele păcătoșilor.
- [8] Monedă persană.
- [9] Polonia.
- [10] Doamne de ce.
- [11] M-ai părăsit.
- [12] Creștină a sf. Toma.
- [13] Sinagogă.
- [14] Pardesiul.
- [15] Stai!
- [16] Ascultător.
- [17] Fiul celui cu judecată chibzuită.
- [18] Fiu al chibzuinței.

- [19] Zidul răzbunării.
- [20] Odaia dracului.
- [21] Cămile încărcate cu tunuri.
- [22] Înainte, pe ei!